ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ

2006 YILLIĞI

ÇEŞİTLİ YOLLARLA AKADCADAN TÜRKÇEYE GEÇEN KELİMELER

Özcan ŞİMŞEK

AYRIBASIM

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ

ANKARA 2007

ÇEŞİTLİ YOLLARLA AKADCADAN TÜRKÇEYE GEÇEN KELİMELER

Özcan ŞİMŞEK*

Dil, insanları diğer canlılardan ayıran en önemli unsurlardan biridir. M.Ö. 3200'lerde Sümerler tarafından yazının bulunmasıyla daha da önem kazanan dil, aynı zamanda kaydedilmeye de başlanmıştır. Başlıca konumuz olan Akadca da bilinen en eski semitik dil olup, günümüz Türkçesine olan dolaylı etkisi sandığımızdan çok daha fazladır.

Birçok etimolojik sözlükte ve çeşitli makalelerde, kelimelerin bilinen en eski durumları, görüldükleri ilk dil, en eski kökleri vs. genellikle fazla incelenmemekte ve bu, esas amaç olarak görülmeyip, kelime kökü olarak Arapça, Yunanca, Latince vb. denilerek bu dillerden daha eski dillere yeterince değinilmemektedir. Sümerce, Akadca, Asurca, Aramice, Sanskritçe, Hititçe, Luvice, Avesta dili, Miken dili, Etrüskçe, Frigce, Urartuca, Hattice, Hurrice vb. dillere, etimolojik araştırmalarda ne yazık ki yeterince başvurulmamaktar. Etimolojik sözlüklerin temel amaçlarından biri olması gereken bu husus yeterince uygulanamamaktadır. Bundan dolayı gerek Türkçe ile gerekse diğer dillerle ilgili pek çok etimoloji sözlüğünde bu eksiklik göze çarpmaktadır.

Bu makalede, dilimizde genellikle Arapça kökenli olarak verilen Akadca kökenli veya Akadca vasıtasıyla aktarılmış kelimeler ele alınmıştır.

Türkçeye birkaç yoldan Akadca kökenli ya da Akadca vasıtasıyla kelime girmiştir.

1. Akadca > Arapça > Türkçe,
2. Sümerce > Akadca > Arapça >Türkçe,
3. Akadca > Aramice > Süryanice > Türkçe,
4. Akadca > Avesta, Part, Pehlevi, Farsça dilleri > Türkçe,
5. Akadca > Aramice > Yunanca > Türkçe,

* Arkeolog, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Gözcü Sok. No: 2 Hisar/ Ankara
E.Posta:tefenni1@hotmail.com

6. Akadca > Arapça, Aramice > Arapça > Batı Dilleri (İtalyanca, İspanyolca, İngilizce, vb.) > Türkçe.

7. Aramice> Akadca > Arapça > Türkçe

Türkçe etimolojik yöntem ve yazım olarak, büyük ölçüde Sevan Nişanyan'ın[1] etimoloji sözlüğü izlenmiştir.

SEMİTİK DİLLER

Semitik diller, çok eski bir Sami dilden gelmektedir. Çeşitli akraba dillerin birbirlerinden esaslı olarak nerelerde ayrıldığı ve hangi kökten geldikleri kesin olarak bilinmemektedir.

Semitik diller yapıları itibariyle "kursiv"diller grubuna girerler. Genel olarak Batı ve Doğu olarak ikiye ayrılırlar. Bu dillerin coğrafi durumlarına göre yapılan tasnifte ise semitik diller;

1- Kuzeydoğu Semitik(Mezopotamya), Eski Akadca, Babilce, Asurca,
2- Kuzeybatı Semitik (Suriye-Filistin), Kenani grubu, Doğu Aramicesi, Batı Aramicesi,
3- Güneybatı Semitik (Arabistan-Habeşistan) Kuzey Arapçası, Güney Arapçası ve Habeşçe olmak üzere üç ana gpupta incelenirler.

Hint-Avrupa dil ailesinin güney komşuları olan Semitik diller, güneybatı Asyayı kuzeydoğu Afrikaya bağlayan ve eski çağlardan beri yeryüzünde konuşulagelen bir dil topluluğudur. Bu dil alilesini Samî ve Hamî olarak ikiye ayırmak mümkünse de Samî, Eski Mısır ve Kıptî, Libya-Berber ve Kuşî şeklinde 4 kola bölmek daha uygun olacaktır. Ailenin yayılma alanı, Arabistan yarımadası, Irak, Kuveyt, İran'ın güneybatı bölgesi, Suriye, Lübnan, Ürdün, İsrail, Mısır, Habeşistan, Sokotra adası, Somali, Sudanın kuzey bölümü, Libyayı, Tunus, Cezayir, Malta adası, Fas, Büyük Sahra ve Moritanya'yı boydan boya kaplar. Eskiden Kanarya adaları, akın yoluyla da Balear adaları, İspanyanın güney bölümü (Endülüs), İran'ın daha büyük bir parçası da bu alanın içinde idi. Hatta bu dilleri

---

**Bu makeleyi yayınlama fırsatı veren Müzemiz müdürü Sayın Hikmet DENİZLİ'ye teşekkür ederim.
***Makaleyi hazırlama esnasında her türlü bilimsel yardımı sağlayan arkadaşlarım Hititolog Dr. Rukiye AKDOĞAN'a, Sumerolog Şerife YILMAZ'a ve H.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji bölümünde Öğr. Gör. Dr. Ayşe KARADUMAN'a teşekkür ederim.
[1] Sevan NİŞANYAN, Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü, İstanbul 2002

konuşanlar eski çağlarda Britanya Adaları'na kadar varmışlardı. Bugünkü Fas'tan, Filipinlere kadar Samî-Hamî dillerinin yadigârlarına rastlanmaktadır. Semitik dillerden Arapça, İslam topluluğunun din ve kültür dili olmuştur. Arapçanın kelime hazinesi geniş ölçüde, din ve kültür yoluyla çeşitli dil ailelerinden Fars, Urdu (ikisi de Hint-Avrupa dil grubundan), Türk (Ural-Altay dil grubu), Malay (Malezya-Polinezya dilleri), Hausa (Sudan-Gine) ve Swahili (Bantu) dillerine girmiştir. Semitik dillerden birçoğu bugün yok olmuş ve yerlerini Arapçaya bırakmıştır. Samî-Hamî dil topluluğu, karşılaştırmalı grameri yapılmış bir dil ailesidir.

Hamî-Samî dillerinin başlıca kolu olan Samî (Semitik) diller Doğu, Orta ve Batı olmak üzere üç dala ayrılır. Doğu dalında tek bir dil vardır: Akadca. Eski Sümer resim yazısından (piktografik) geliştirilmiş çiviyazısı ile yazılan ve eski Mezopatamya'da (Akad-Asur-Babil krallıkları) kullanılan bir dilin eskiliği M.Ö. 2800 yıllarına kadar çıkar. En eski yazılı anıtlarına kral ad listelerinde rastlanır. Bu dilin en eski şekli, yani asıl Akadca (Sümerlerin çağdaşı ve kuzey komşuları olan Akad krallığının dili), M.Ö. 2000 yıllarına kadar sürmüştür. Babilin kuruluşu ve hükümet merkezi oluşu ile bu dilin Eski Babilce şekli başlamıştır. M.Ö. 2400 yıllarından sonra da daha kuzeyde, Dicle vadilerinde merkezi Assur (Aşşur) şehri olan Asur devleti meydana geldi. Akad dilinin orada kullanılan şekline de Asurca diyoruz ki, bunun da Eski ve Yeni çağları vardı. Eski Asurcanın en eski metinlerini, Asurluların Anadoludaki ticari kolonilerine ait olmak üzere Kültepe kazılarından çıkan "Kappadokia tabletleri" denilen yazılarda buluyoruz. Yeni Asurca M.Ö. 600 yıllarına kadar devam etmiştir. Akad dilinin son şekli Yeni Babilcedir. Bu da M.Ö. 626–539 yılları arasında kullanılmış ve Pers kralı Kyros'un 539'da Babil şehrini ele geçirmesinden az sonra önemini kaybetmiştir.

Akadca, en çok Eski Babilce şekliyle, eski Yakın Doğunun büyük kültür dillerinden biri olmuş, bu dille zengin bir edebiyat gelişmiş ve hele M.Ö. 18–15. yüzyıllarda bu dil, Yakın Doğunun diplomatik uluslararası dili olarak kullanılmıştır. Mısır firavunlarının arşivinden M.Ö. 1400 yıllarına ait Akadca metinle mektup, antlaşma vb. çıkmış (Tellü'l Amarna arşivi), Hitit devletinin Hattuşaş'taki (Boğazköy) arşivinde de bu dilde yazılı belgeler bulunmuştur. Perslerin Akhamenid (Aḫameniş) devleti zamanında Dareios (Dārayavahuş) M.Ö. 520 sıralarında yazdırdığı yazıtlarda Babilceyi de kullanmış fakat 6. yüzyıldan sonra bu dil sadece bir din dili olarak kalmış ve Miladî yıllarda büsbütün kaybolarak yerini Aramiceye (Aramca) bırakmıştır.

Semitik dillerin Orta dalında da tek bir dile rastlanmıştır: Ugarit dili. Bu dille ilgili metinlere Ugarit'te (Ras Şamra) yapılan kazılarda rastlanmıştır.

Semitik dillerin Batı dalı, Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye ayrılır. Kuzey bölümü de başlıca iki gruba ayrılır: Kenanca ve Aramice.

a-) Kenan grubu, eski Fenike ve Filistin'de konuşulmuş olan dört dilden meydana gelmiştir. Kenan (yerli dilde: Kana'an) "alçak veya aşağı ülke"anlamına gelir. Eski Kenanca, Moabca, Fenikece ve İbranice söz konusu dört dili oluştururlar.

b-) Aramice. Aram (yerli dilde: Arām), "yüksek ya da yukarı ülke" anlamına gelir. Aramice M.Ö. 14. yüzyıldan beri kullanılan bir dildir. Kuzey Arabistan'dan Suriye-Filistin sınırlarına ve Babil'e kadar yayılan alan, Şam (Damaskus), Tedmür ya da Tüdmür (Palmyra) ve Urfa (Urşa, Orrhoē, Edessa) bu dilin yayılım alanlarıdır. Ayrıca Aramice Orta Asya'dan, Çin, Hindistan, Mısır ve İtalyaya ve hatta İngiltere'ye kadar çeşitli ülkelerde yazılı belgeler bırakmışlardır. Perslerin Akhamenid krallığı çağında, M.Ö. 6. yüzyılda, Aramice Yakın Doğu'nun idare dili durumuna yükselmiş ve Ege denizine kadar yayılmıştır. İranlılar satrap sikkelerini Aramice bastırmışlardır. Bugün Aramice konuşanların sayısı 500.000'i geçmez.

Doğu Aramicesi:
- Eski Doğu, Süryanice, Harran, Mani Aramicesi, Babil Talmudu, Mande, Ördek Burnu Aramicesi, Yaşayan Doğu Aramicesi,

Batı Aramicesi:
- Eski Batı, Mısır Ahd-i Atik, Filistin, Samarra, Nabat, Tedmür ya da Tüdmür (Palmyra),Yaşayan Batı Aramicesi,

Semitik dillerin Batı dalının Güney grubu iki bölümlüdür: Güneyin kuzeyi ve Güneyin güneyi. Her ikisinin de iki bölümü vardır:

1. Güneyin kuzeyi a. Kuzey Arap veya Arap öncesi (protoarabik) lehçeleri, Arapça;

2. Güneyin güneyi a. Güney Arapça veya Himyeri, Habeşistan dilleri.

Samî-Hamî dillerinin ikinci kolunu Eski Mısırca ve Kıptice (Kopt) meydana getirir.

Yine Semitik dillerinden Libya-Berber dilleri eski çağlarda Mısırdan Kanarya Adalarına kadar kuzey Afrikayı kaplamıştı.

Kuşi dili. Semitik dillerin dördüncü kolunu meydana getiren Kuşi dillerinın ağırlık merkezi doğu Afrika'da, Kızıldenizin batı kıyıları ile bunun güneydoğusundaki çıkıntıdır[2].

AKADCA

Akadca Semitik dillerin en eskisidir. Semitik diller bükünlü diller grubuna girer. Kelime kökünde anlam daha çok üç, bazen iki, bazen dört sessize bağlıdır. Akad yazısı alfabetik değil, hece unsurludur[3]. Bu çalışmadaki Akadca kelimelerin yazılışları ve işaretleme sistemleri genel olarak, editörlüğünü Jeremy Black, Andrew George, Nicolas Postgate'nin yaptığı sözlük[4] örnek alınarak yapılmıştır. Akadca çivi yazısıyla yazılan bir dil olmuştur.

Arapça ve Akadca'da görülen aşağıdaki sözcük ve kavram benzerlikleri, her iki dilin de Sami diller grubunda olmalarından ileri gelmektedir. Arapça'nın bir özelliği, Sami dillerinin bütün karakterini korumuş olmasıdır. Bu bakımdan ilkel Sami dile (Ur – Semitik) en yakın olarak tasavvur edilen bir dildir. Bugün bile Arapça, kolaylıkla Akadca ile karşılaştırılabilmektedir [5].

Akadca-Asurca'dan geldikleri kesin olan yüzlerce sözcük, nedense hep Arapça ve Farsça'ya atfedilmektedir. Türkçe'deki etimolojik çalışmaların yetersizliği de bu eksik bilgilerin hep tekrarına neden olmaktadır. Asurlular'dan sonra Mezopotamya'da tarih sahnesine çıkmış Sami Araplarla, Sami olmayan İranlılar üzerinde başta Akadca-Asurca olmak üzere diğer Sami dillerinin etkileri kaçınılmazdır. Bu sözcüklerin önemi, hemen hemen hepsinin Akadca söyleniş biçimlerini korumuş olmalarıdır.

Yine özel isimlerde de isim köklerinde Akadca'dan dilimize intikal eden örnekler mevcuttur.

Sami uluslardan olan Akadların ve Arapların dinsel inançlarının benzerliği dışında, ticari temasları ve aynı coğrafyada bulunuşları sonucu olarak, bu iki ulusun şahıs adları ve tanrı sıfatlarında bir benzerlik oluştuğunu görüyoruz[6].

---

[2] Dilâçar, 1968 s. 145–163

[3] Koçak, 1993 s. 6

[4] Black, Jeremy; George, Andrew; Postgate, Nicholas; A Concise Dictionay of Akkadian, Wiesbaden, 1999

[5] Dilâçar, 1968 s. 185 -196

[6] Koçak, 1977 s. 11

Akadlar ve Araplarda içinde dinsel kavramların bulunduğu şahıs adları ve tanrı sıfatları, onların dinsel düşüncelerini yansıtır[7].

Araplar hem dil bakımından akraba oldukları hem de, aynı çoğrafi bölgede yaşadıkları Akadlarla çeşitli ilişkilerde bulunmuşlardır. Akadcanın kullanımdan çıktığı tarih miladi yıllardır[8].

"Arap" adını ilk olarak M.Ö. XI. Yüzyılda Akadca yazıtlarda rastlanmış olması da Araplarla Akadların çok eski tarihlerden beri birbirleriyle ilişkili olduklarını göstermektedir[9].

Assurbanipal'in (M.Ö. 669–629) Araplara karşı yapmış olduğu savaşları anlatan bir metinde Araplardan bahsetmiştir[10].

Arapların ve Akadların tarihî, dinî ve sosyal lişkilerinde şüphesiz dil unsurunun büyük rolü olmuştur. Sami diller grubu içinde akraba kabul edilen Arapça ve Akadcada gramer bakımından büyük benzerlikler vardır[11]. Bu benzerliği sözcüklerin genel olarak üç kök harften oluşması (iki radikalli sözcüklerde de benzerlikler vardır) nominal ve verbal formdaki uygunluk, isim ve sıfat tamlamalarındaki benzerlik şeklinde görmek mümkündür. Bunlardan başka Akadcayla Arapça arasında aynı anlamda birçok sözcük vardır[12].

Akadca Semitik dillerin "doğu" grubunda yer almış, çok sayıda çivi yazısıyla yazılmış olan yazıt ve anıtlardan tanınmış bir dildir[13].

Yaklaşık M.Ö. 2500 – M.S. I. yy arasında sınırlandırılabilen Akadca, bu zaman içinde değişikliklere uğramış, Babilce ve Asurca olmak üzere iki lehçeye ayrılmıştır[14].

Babilce;
- Eski Babilce (M.Ö. 1950 – 1530),
- Orta Devir Babilcesi (M.Ö. 1530 – 1000),
- Yeni Devir Babilcesi (M.Ö. 1000 – 625),

---

[7]Koçak, 1977 s. 24
[8]Koçak, 1977 s. 25
[9]Koçak, 1977 s. 26
[10]Koçak, 1977 s. 27
[11]Koçak, 1977 s. 42
[12]Koçak, 1977 s. 43
[13]Koçak, 1977 s. 43-44
[14]Kaçak, 1977 s. 44

A

abd kul, köle < **Osm** *abd* < **Ar** *abd* < **Akad** *abdu* köle, esir < **BSem**
*abd kelimesi Türkçede tek başına kullanılmaz. Fakat birçok özel ismin baş kısmını oluşturur ← **Abdi, Abdullah, ibadet, ibadullah, mabet, mabut**

Abdi **öi** kul, köle < **Osm** *abd* < **Ar** *abd* < **Akad** *abdu* köle, esir → **abd**

Abdullah **öi** kul, köle Allah'ın kölesi, kulu < **Osm** *abd* < **Ar** *abd* < **Akad** *abdu* köle, esir → **abd, ilah**

abullabut? hantal, hoyrat < **Ar** *abū-l-labūṭ* çifte atan hayvan, *abu* < **Ar** *abū* baba < # *abw* <**Akad** *abu(m) I* baba > **Aram** *'ab* baba + *al labūṭ* tekmeleyen, saldırgan <# *lbṭ* tekme → **ebu**

adar yörs. mart < **Ar** (Suriye) *'adâr* mart < **Akad** *a(d)daru* mart, 12. Babil ayı > **İbr** *adar, adar (Ădhār)*
*Kürtçede de adar mart olarak geçer (Eren 1999, s. 3).

ahbap < **Ar** *aḥbāb (ḥabīb)* sevgililer, dostlar *ḥubb* <# *ḥbb* sevme, dost olma < **Akad** *ḫâbu* sevmek, *ḫibum* > **Asur** *ḫapu* (?), *ḫa.a.bu* > **İbr** *'aḫab* → **habip**

ahi Anadolu'ya özgü bir örgütlenme biçimine verilen ad < **Ar** *aχi* kardeşim < *aχ* kardeş **Aram** aχā, **İbr** aχ < **Akad** *aḫu(m) I* kardeş ← **akı, ihvan, uhuvvet**

ahir sonraki, son < **Ar** *āχir* son, sonuncu *(# 'χr)* < **Akad** *aḫāru(m)* arkada olmak, geri kalmak, geç, sonra olmak, sonraya bırakılmış olmak ← **ahiret, bilahere, tehir, uhrevi**

ahiret/ahret < **Ar** *āχirāt* (āχire/t çoğ.) sonraki şeyler, öteki dünyaya ait olanlar < **Akad** *aḫāru(m)* arkada olmak, geri kalmak, geciktirmek → **ahir**

ahize < **Ar** *aχiδ* alan, alıcı < # 'χδ tanıma, kabul etme < **Akad** *aḫāzu(m)* almak, evlenmek, öğrenmek, bağlantılı olmak → **ahz**

ahkâm < **Ar** *aḥkām* (hükm. çoğ.) yargılar < *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

ahz < **Ar** *aχd* <# *aχδ* alma < **Akad** *aḫāzu(m)* almak bağlantılı olmak ← **ahize, aksata, muaheze**

aile < **Ar** *'āile(t)* bir kişinin bakmakla yükümlü olduğu hane halkı, aile.
*Nişanyan, 29'da kelimeyi # *'wl* bakma, beslenme, geçindirme olarak verir. Bu kök **Akadca** *awīlu(m), amī/ēu, abīlum* ve *a'ilu* insan, insanoğlu kelimeleriyle benzeşmektedir. Bu **Akadca** kelimeler de *doğuran – doğan, doğmuş* olan vb. anlam ilişkilerinden dolayı, **Akadca** *walādu(m)* doğurmak kelimesiyle aynı kökten olmalıdır (?) ← **iyal, maaile**

akab(inde) < **Ar** *'aqb* 1. ayak topuğu, 2. ard, sonradan gelen,

- Geç Devir Babilcesi (M.Ö. 625 ve sonrası),
- Genç Devir Babilcesi (M.Ö I. Yüzyılın ilk yarısı)
olmak üzere çeşitli ana dönemler içinde incelenir.

Asurca;
- Eski Asurca (1950 – 1750),
- Orta Devir Asurcası (1500 – 1000),
- Yeni Devir Asurcası (1000 – 600),
olmak üzere üç ana grupta incelenir[15].

Bu makalenin devamında alfabetik olarak kelimeler verilmiş olup, zamansal olarak yeniden, yani günümüz Türkçesinden geriye doğru bir yol izlenmiştir. Verilen kelimelerde bir kökten çıkanlar ile o kök kelimeye giden kelimeler ayrı ayrı belirtilmiştir. Yine isimlere de kısmen yer verilmiştir. Nişanyan'ın genel Türkçe etimolojik sözlük çalışmalarında oldukça fazla sayıda Akadça kökenli kelimeler açıklanmıştır[16]. Yine Veysel Donbaz'ın makalesinde de 80 civarında Akadca-Asurca kelime Türkçeleriyle karşılaştırılmış[17], bazıları hatalı olan bu kelimeler haricinde de bazı isimlerin etimolojik denemelerine yer verilmiştir. Bu konuda, tarafımdan yapılan çalışma boyutunda bir toplu bir sözlük, kitap ya da makaleye rastlanmamıştır.

[15]Koçak, 1977 s. 44
[16] Nişanyan, Sevan; Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü,2002; Genişletilmiş ve gözden geçirilmiş 3. basım, Adam Yayınları, İstanbul 2007 ve yine aynı adlı elektronik sayfa
[17]Donbaz, Veysel: "some Rarely Attested Old Assyrian Onomastics from the Unpublished Sources" s. 274–279 Hayat Erkanal'a Armağan, Kültürlerin Yansıması, Homer Kitabevi, İstanbul 2006

Aram *'aqeb* < **Akad** *eqbu* topuk, ökçe, bir şeyin geride kalan kısmı, *ina eqbinni* (**Aram** kullanımı) bir şeyin ardından ← **akıbet, müteakip, takip**

akar **Ar** *'akār, 'akāret, kirā* < **Akad** *agāru(m),* bir evi, hayvanı veya insanı kiralamak → **ecir/ecr-**

akaret < **Ar** *'aqārāt* (# *'qr* çoğ.) gayrimenkuller < Ar *'aqār* < **Aram** *agrā* < **Akad** *agāru(m)* bir evi, insanı, hayvanı vb. kiralamak → **akar** → **ecir/ecr-**

akı kardeş (Eyüboğlu 1998, s. 18) < **Ar** *ax* kardeş <# *axw* < **Akad** *aḫu(m) I* kardeş → **ahi**

akıbet < **Ar** *'āqibat* arkadan gelen şey, son, sonra < **Ar** *'aqaba* ardından geldi, takip etti < *'āqıb* ardından gelen < **Ar** *'aqb* topuk < # *'qb* ardından gelme < **Akad** *eqbu* topuk, ökçe, bir şeyin geride kalan kısmı → **akab(inde)**

akik **Ar** *aqiq* bir tür değerli taş, agat < **Ar** # *'qq* < ? < **Süm** [NA4]GUG akik, [NA4] taş, havaneli, GUG ışık, aylık ikram, işaret, alâmet; ([NA4] ile birlikte) akik (karnelyen) karş. **İtal** *àgata,*

**akik* kelimesinin Türkçedeki *kk*, Arapçadaki *qq* ve Sümercedeki *gg* ünsüzlerine bakarak, kelimenin Sümerce kökenli olabileceği kanısındayız.

**akik* kelimesinin Akadcası farklı olup *samtu*'dur. Yine de Sumerce kelimeye olan yakınlığı nedeniyle bu çalışmaya alınmıştır.

akraba < **Ar** *aqraba* (*qarib* çoğ.) yakınlar < # *qrb* yakın olma < **Akad** *qerbu(m) I* yakın, > qerēbu(m), **Asur** *qarabu(m)* kapalı olmak, mevcut olmak, yakın > **Akad** *qeruptum* yakınlık

akrep < **ar** *'aqreb* 1. akrep, 2. saatin kısa kolu < **Akad** *aqrābu* akrep < **BSem** > **Ugar** *'qrb,* **Aram** *'akrbā* akrep, **Sür** *'eqarba*, **Eyun** / **Yun** σκορπίος (skorpios) akrep, **Fa** *'aqrab*, **İtal** *scorpione*, **İsp** *escorpión*, **İng** *scorpion* ← **iskorpit**

***Akad** zuqiqīpu(m), *zuqa(q)qīpu, zuka/iqīpu* akrep

aksam < **Ar** *aqsām* (*qism* çoğ.) kısımlar < # *qsm* bölme, paylaştırma < **Akad** *kismu(m)* kesme, bölme, bölüm < **Akad** *kasāmu(m),* kesmek, bölmek, parçalamak → **kısım**

aksata alışveriş < **Ar** *ahz-u ita* (Eyüboğlu, 20) < **Ar** *axiδ* alan alıcı < **Akad** *aḫāzu(m)* almak, bağlantılı olmak, evlenmek, öğrenmek + **Ar** *ita* vermek → **ahz**

alâ < **Ar** *a'lā* daha yüksek, en yüksek < # *'lw* yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak, ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak → **ali**

aldehid < **Fr** *aldéhyde* / **İng** *aldehyde* alkollerden elde edilen bir kimyasal madde sınıfı = **YLat** *alcool dehydrogenatus* hidrojeni alınmış alkol < # *kḥl* çok koyu siyah olma < **Akad** *guhlu* antimon, (göz) sürme(si), rastık, zift vb. kül, → *alkol* + *hidro-* hidrojen **Fr** *hydrogène* su doğuran

alaimsema gökkışağı < **Ar** *'alā'imu-s-samā'* gökte beliren alametler < **Ar** *'alā'im (# 'lm* çoğ.) işaretler, alametler < **Ar** *'alāmat* işaret, alamet) + *sema* < **Ar** *samā'* gök < # *smw* çok yükselme yüksekte olma yücelme < **Akad** *šamû I, šamā'u* gökyüzü, hava → **sema**

alelumum < **Ar** *'ale-l-umūm* genellikle, genel olarak < **Ar** *'umūm* 1.genellik, bütünlük, 2. genel, tüm, kamu, halk < # *'mm* genel olma, kaplama, **Aram** *'ammā* klan, aşiret, boy, ibr *'ām* halk, kavim, Fen *'m* < **Akad** *ammu(m) I, ḫammum* halk < **BSem** → **ali (ale), umum (amme)**

aleyhisselam < **Ar** *'alayhi-s-salām* barış (onun) üzerine (olsun) < *'aley-hi onun* üzeri< **Ar** *'ale(y)* üzeri, üstü, -e karşı, gibi, üzere + *selam* < **Ar** *salām* 1. sağ ve salim olma, selamet, barış, 2. selam < # *slm* sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş, dost olmak, barış yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II*, sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM

aleykümselam < **Ar** *'alaykum as-salām* barış (sizin) üzerinize (olsun) < *'aley-kum sizin* üzerinize < **Ar** *'ale(y)* üzeri, üstü, -e karşı, gibi, üzere + *selam* < **Ar** *salām* 1. sağ ve salim olma, selamet, barış, 2. selam < # *slm* sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş, dost olmak, barış yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II*, sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM → **selam**

alfa bir tür radyoakitf ışın < **Yun** 'ἄλφα alfa **Aram** *āleph* Arami/İbrani alfabesinin ilk harfi < **Fen** *'alp* Fenike alfabesinin ilk harfi < **Akad** *alpu(m) I* öküz > **İbr** *alef (eleph)* öküz ← **elifba**
*Fenike alfabesinde A harfi öküz başı simgesiyle gösterildiği için. Fenike yazı Arami yazısının bir varyantıdır (Nişanyan 2007, s. 37).

ali < **Ar** *'āli(n)* yüksek, yüce < # 'lw yüce olma, yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak; > **Aze** *ali*, **Fa** *'ali*, **Özb** *oliy* ← **alâ, ailcenap, ilâ[2], ilave, müteal, teala, teali, ulvi, ulya**

Ali-Aliye öi yüce yüksek, onurlu kimse < **Akad** *elû(m) III, alûm* 'yükselmek, çıkmak, ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu (olmak). → **ali**

alicenap < **Fa** *'ālīy canāb* yüce makam, hazret, majeste < **Ar** *'ālīy yüksek* < 'lw yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak + **Ar** *canāb* nezd, kat, taraf → **ali**

alimallah < **Ar** *'ālima-llāh* Allah bilir < **Ar** *'ālim* (# *'lm*) bilen, < **Ar** *'alama* bildi, anladı + < **Ar**

allāh < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

alkali **Fr/ İng** *alkali* < **Ar** *el-qalī* alkali, çamaşır sodası, < # qlw < **Ar** *el-kuhl* antimon, <# *kḥl* çok koyu siyah olma < **Akad** *guhlu* antimon, (göz) sürme(si), rastık, zift vb. → **alkol**

alkol mayalı içkilerden damıtma yoluyla elde edilen kimyasal madde < **Fr** *alcool* < **İsp** alcol < **Ar** *al-kuhl* antimon, < **Ar** *kaḥala* karardı < # *kḥl* çok koyu siyah olma < **Akad** *guḫlu* antimon, (göz) sürme(si), rastık, zift vb. ← **aldehid, küheylan**

Allah < **Ar** 'allāh = *el (i)lāh* < **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı > **İbr** *el, elōah* (tanrı) → **ilah**

*Koçak 1977, s. 68'de *Allah* kelimesinin güney Arap yazıtlarında geçtiğini, bunlardan ***Bir al – 'Ulā'***da bulunmuş olan **Mīna** yazıtında, diğerinin **Saba** yazıtlarında olduğunu belirdir. M.Ö. V. yüzyıldan **Liḫyani** yazıtlarında "*Hallah*" şeklinde ve yine **Safa** yazıtlarında da İslamiyetin doğuşundan 500 yıl önce kullanılmış olduğunu bildirir → **ilah**

ama / amma < **Ar** *emmā* , *amma* amma ki, gelgelelim (bağlaç) < *em* fakat < ? **Akad** *-ma, -me, -mu* ve, halbuki, bununla beraber,

amca babanın erkek kardeşi, ? < **Ar** *'amm* babanın erkek kardeşi, amca, akraba; aynı kabileden olan kişi anlamında? < # *'mm* genel olma, kaplama, **Aram** *'ammā* klan, aşiret, boy, **İbr** *'ām* halk, kavim, **Fen** *'m* < **Akad** *ammu(m) I, ḫammum* halk < **BSem** → **umum**

**amca* kelimesi Nişanya'da Türkçe olarak verilmektedir. Belki emmi(-ce) Türkçedeki küçültme eki) olabilir (yörs. emice).

amir < **Ar** *āmir* emreden < # *'mr* < **Akad** *amāru(m) I* bakmak, görmek, incelemek, araştırmak, kontrol etmek, idare etmek, teftiş etmek → **emir[1]/emr-**

amiral < **Fr** *amiral* Arap veya Müslüman komutanı, deniz komutanı < **Ar** *emirü-l-(baḥr)* < **Akad** *amāru(m) I* bakmak, görmek, incelemek, araştırmak, kontrol etmek, idare etmek, teftiş etmek → **emir[1]/emr-**

amiyane < **Fa** *'āmmiyāna* < **Ar** *'ammī* avama ait, genel, adi, < # *'mm* genel olma, kapsama < **Akad** *ammu(m) I, ḫammu(m)* halk < **BSem** → **amme**

amme < **Ar** *'amma(t)* kamu, halk, avam, < # *'mm* genel olma, kapsama, kucaklama, tümünü içerme **Akad** *ammu(m) I, ḫammu(m)* halk < **BSem** ← **alelumum, amiyane, amme, avam, bilumum, katliam, tamim, umum, umumhane, umumî, ümmet?**

***Akad** *ḫamāmu* "toplamak, toplanmak bir araya getirmek" anlamında

anık **yörs** nane < **Erm** *annanux* nane, Ağızlarda *annux, anux* olarak da geçer (Eren, 13) < **Akad** *ananiḫu* nane > **İbr**

na'na', **Aze** *nane*, **Fa** *na'na'* → **nane**

Arap < **Ar** *arab* < **Akad** *Arabu, Aribu, Arubu* (Koçak, 1977, s. 26)

arazi < **Akad** *erşetu(m), arşatum* yeryüzü, arz), land (ülke), yeraltı dünyası → **arz**

ardiye < **Ar** *ardīye(t) dopo,* saklama yer, < # *erḍ* yer < **Akad** *erşetu(m), erşatum* yeryüzü, arz,, ülke, yeraltı dünyası

ari < **Ar** 'āri çıplak, yoksun, < # *'ry* çıplaklık < **Akad** *erû(m) III* çıplak olmak → **üryan**

arz < **Ar** *'arż* (*arḍ*) Yer, yeryüzü, toprak <# *erż* (*erḍ*) < **Akad** *erşetu(m) arşatum* yeryüzü, yeraltı, ölüler diyarı < **Akad** *erşetu(m)* yeryüzü, arz, ülke, ölüler diyarı > **Ugar** *arss* **İbr** *eretz*, **Sür** *ar'a*, **Fa** *arsz* ← **arz, arazi, ardiye**

aspur < yalancı safran (Cartamus tinctorius) < **Ar** *'usfur* "Cartamus tinctorius" < **Akad** < *azupīru(m), azupīrānu, azuki/arānu* safran, **Erm** *aspur* (Eren, 23) → **safran**

Asya < **İtal/Lat** *Asia* < **EYun** 'Aσία (Asía) Akdeniz'in Doğusundaki ülkelerin genel adı < **Akad** *asu* güneşin çıkışı, doğuşu, güneşin doğduğu yer > **İbr** *yatsa* yukarı gitmek

aşar < **Ar** *a'şar (uşr* çoğ.) ondalıklar < #*'şr 1* on < **akad** *ešer* on→ **öşür**

atik < **Ar** *'atīq* eski, sabık, azatlı köle < # *'tq* eski olma, eskime < **Akad** *etēqu(m)* geçmek, geriye, geçmişe gitmek, eski bir şeyden gelmek, **İbr** *'atiq* eski, **Sür** *'athiq* eski, **Fa** *'atiq*

avam < **Ar** *'awamm* (*'amm* çoğ.) sıradan halk < # *'mm* genel, kamu < **Akad** *ammu(m) I, ḫammum* halk < **BSem** → **amme**

avrat/avret < **Ar** *'awra'* edep yeri, vücudun örtülmesi gereken bölümü, ayıp şey < # *'wr* 1.ayıp, eksik, özürlü olma, 2. eğreti olma, ödünç olma **Akad** *ūru(m) II, urû* kadın veya erkeğin edep yerleri, kadın cinsel organını simgeleyen kutsal üçgen < **Akad** *erû III, arû* çıplak olmak > **İbr** *'arwā* kadının edep yerleri ← **avrat, avret, uryan (üryan),** ,

Avrupa < **İtal** *Europa* < **Lat** *Europa* < **EYun** Εὐρώπη (*Eurō pē*) < **İbr** *ᶜrb* 'akşam (*ᶜereb*) < **Akad** *erbu(m)* gün batımı, güneş batması, gurub, akşam, ***İsp*** *Europa*, **İng** *Europe* → **garp**

***EYun** ´ἔρεβος (*érebos*) karanlık, yer altı ülkesi

ayan < **Ar** *a'yān* (*'ayn* çoğ.) gözler, bir toplumda ileri < **Ar** 'ayn, 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I,* **Asur** ēnu(m) göz **İbr** *'ayin* göz → **ayn**

ayar "altının, gümüşün ve başka kıymetli madenlerin karışma dereceleri < **Ar** *'iyār* standart ölçü, saatin hassas ölçümü, altın ve gümüşün saflık derecesi < ? **Akad** *ayyaraḫi* altın < **Hur**

ayet kur'an sözü < **Ar** *āya*[t] işaret, gösterge, Kuran sözü < **Aram** 'ātā simge, işaret, alfabenin her bir harfi, **İbr** *ōt* < **Akad** *ittu(m)* II **Asur** *ettu(m)* çoğ. *ittātu(m)* işaret, alamet, iz, belirti > **Fa** *ayat*

ayn < **Ar** *'ayn,* 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < *#'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I,* **Asur** *ēnu(m)* göz > **Aram** *'āta* simge, işaret, alfabenin her bir harfi, **İbr** *ot*, simge, *'ayin* göz ← **āyan, aynı, aynî, lalettayin, muayene, muayyen, taayyün, tayin**

aynı = **aynen** < **Ar** *'aynen* belirgin olarak, ta kendisi < **Ar** 'ayn, 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I,* **Asur** ēnu(m) göz

aynî < **Ar** *'aynī* mal cinsinden olan < # *'ayn* belirgin maddi değeri olan mal < **Ar** *'ayn*, 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I,* **Asur** ēnu(m) göz, → **ayn**

Aynur Öi *ay*-(**Tr**) gökyüzündeki *ay* + *nur* < **Ar** *nūr* ışık (ayrıca özel isim) < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru* ışıklı, aydınlık, parlak olmak → **nur**

aziz < **Ar** *'azīz* saygın, < **Ar** *'izze(t)* saygınlık, mevki, onur, < # *'zz* ağırlama < **Akad** ezēzu şiddetli, şevkli > **Ugar** 'z güç, kuvvet, **Fen** *'z,* **Heb** *'oz* kuvvet, dinçlik, gayret **Sür** *'aziz* sevgili, aziz, **Aze** *eziz*, **Fa** *'aziz*, **Özb** *aziz* ← **izzet, Muazzez**

B

bakir < **Ar** *bākir* erken olma, yaşça küçük olan < # *bkr* < **Ar** *bikr* erken olma, gençlik tazelik, genç kızlık, ilk doğan evlat < # *bkr* < **Akad 1.** *bakru I* ilk doğum, ilk doğan, **2.** *bukru(m)* (erkek) evlat, oğul, çocuk, < *bukurtu, bukartu(m)* kız evlat → **bikir/bikr-**

bakire evlenmemiş veya kızlık zarı bozulmamış genç kız < *bākir* evlenmemiş kız < **Ar** *bikr* erken olma, gençlik tazelik, genç kızlık, ilk doğan evlat < # *bkr* < **Akad 1.** *bakru I* ilk doğum, ilk doğan, **2.** *bukru(m)* (erkek) evlat, oğul, çocuk, < *bukurtu, bukartu(m)* kız evlat

bakkal bostancı, manav, sebze dahil her türlü yiyecek eşyası satan < **Ar** *baqqāl* sebzeci, manav, bostancı, < **Ar** *baql* sebze < # *bql* (bitki) filizlenme < **Akad** *baqlu(m)* filiz fidan < **Akad** *baqālu* filiz vermek, sürmek, yeni sürgün dal, filiz, mayalamak, çimlendirmek → **bakla**

bakla bezelyegillerden malum bitki, "vicia faba", *baqla* semizotu, **Ar** *baqla*[t] her çeşit sebze,

yeşillik, < **Ar** *baql* sebze< # *bql* (bitki) filizlenme < **Akad** *baqlu(m)* filiz fidan < **Akad** *baqālu* filiz vermek, sürmek, yeni sürgün dal, filiz, mayalamak, çimlendirmek > **Akad** *buqlu, buqulu* yeşillik, sebze, malt ← **bakkal, bakliyat**

bakliyat pirinç, mercimek, nohut gibi baklagillerden elde edilen ürün < **Ar** *baqla*[t] her çeşit sebze, yeşillik, < **Ar** *baql* sebze< # *bql* (bitki) filizlenme < **Akad** *baqlu(m)* filiz fidan < **Akad** *baqālu* filiz vermek, sürmek, yeni sürgün dal, filiz, mayalamak, çimlendirmek → **bakla**

balta ET *baltu*

*__karş__ **Akad** *pāltu, pālātu* (bakırdan) balta, keser < **Akad** *pāštu(m)* < **Akad** *pāšu(m)* balta, keser > **Akad** *pašultu* bir çeşit (ağaç) bıçak?

*belki? Söz konusu kelime **Akad** *pa'āṣum* kırmak, parçalamak, tahrip etmek, yok etmek" veya *pâšu* "dağıtmak, ezmek" fiillerinden olabilir

baobab Fr/İng *baobab* Afrika'da yetişen bir ağaç (adansonia digitata) < **Ar** *bū ḫibab* (tohumların babası) çok tohumlu *abu* + *ḫibab* (tohumlar) < **Ar** *abū* baba < # *abw* < **Akad** *abu(m) I* baba > **Aram** *'ab* baba > **kilise Lat** *Abbas* / **Yun** *abba* + *ḫibab* < **Ar** *ḥabba*[t] tane, tohum < # *ḥbb* < **Ar** *ḥabb* < **Ar/Osm** *ḫabbât, ḫubeb* buğday, arpa gibi ufak ve yuvarlak olan taneler < **Akad** *ḫabbu* çekirdek < **Akad** *habbu* çekirdek → **ebu, habbe**

bap/b- < **Ar** *bāb* kapı, bir kitabı oluşturan bölümlerden her biri < # *bwb* < **Akad** *bābu(m) I* kapı ← **bevvap**

basübadelmevt < **Ar** *ba'θu ba'da-l-mavt* ölümden sonra diriliş, *ba'θ* ayağa kalkma + *ba'ad* sonra + *al- mawt* ölüm < **Ar** *māta* (*māta*) öldü < # *mwt/myt* ölme < **Akad** *mâtu(m)* **Asur** *muātu(m)* ölmek, > **Ar** *māta*> **Fa** *māt* → **mat**[2]

battal[1] işe yaramayan geçersiz, aşırı iri < **Ar** *baṭṭāl*[1] hiç olan, yok olan hükümsüz, < # *bṭl* < **Akad** *baṭālu(m)* durmak, sona ermek bitmek, son vermek vb. vuramamak, bulamamak kaçırmak vb. ıskalamak, (işi) bırakmak → **butlan**

bayat < **Ar** *bāit* geceden kalan, bayat, < **Ar** *bayt* 1. ev, gece kalınan yer 2. şiirde kıta < # *byt* geceleme, bir yerde kalma < **Akad** *bītu(m),* **Asur** *bētu(m)* ev → **beyit/beyt-**

bebe/bebek < **çocd**

***Fa** baba, **Ar** būbū, **Fr** *bébé,* **İng** *baby*

*Nişanyan 2007, s. 69'da bu sözcüğün başka bir dilden alıntı olmadığını söylemektedir. Fakat **Akad** *bābu II* küçük çocuk, bebek anlamına gelen kelime ilginçtir. Çocuk dilinden olmalıdır.

bedesten her tür çarşı, özellikle kumaşçılar çarşısı < **Fa** *bezistān* < **Ar** *bezz* pamuklu kumaş < **Akad** *būṣu* II ince ip, eski

zamanlara ait çok eski kumaş + -*istan* < **Fa** *istān* yer ve ülke belirten takı < **EFa/Ave** *stāna-* yer konum < *stā-* durmak < **HAvr** *sta-* durmak → **bez**

bekaret < **Ar** *bakāra'* genç kızlık, kız olma hali, bakire olma < **Ar** *bikr* erken olma, gençlik tazelik, genç kızlık, ilk doğan evlat < # *bkr* < **Akad** 1. *bakru I* ilk doğum, ilk doğan, 2. *bukru(m)* (erkek) evlat, oğul, çocuk, < *bukurtu, bukartu(m)* kız evlat → **bikir/bikr-**

beleş bedava < **Ar** *bila şay'* karşılıksız, bedava < **Ar** *bilā* –siz (yuksunluk edatı)= *bi lā* ile değil, **Akk** *balu* –sız siz, -meden, hariç dışında (yoksunluk bildiren önek), + *şey* < **Ar** *şay'*, şey, nesne < # *şy'* < **Akad** *ša, še* kim, kimi, olan, bulunan, o şey, o-şu, şey < **Akad** *ša, še* kim, kimi, olan, bulunan, o şey, o-şu, şey → **bila, şey**

bereket bolluk, talih, yücelme, kutsama < **Ar** *baraka'* kutsama, bereket < # *brk* < **Akad** *barāqu(m)* aydınlatmak, ışık vermek, parlamak ← **beril/berilyum**? **berrak, mübarek, tebrik, zümrüt**

beril/berilyum < **YLat** *beryllium* parlak kristallerden olan bir element < **EYun** βέρυλλος (*bérüllos*) zümrüt, akuamarin ve benzerlerini kapsayan değerli taş türü < **Akad** *barāru* parlamak, yıldız (gibi) parıldamak, kıvılcımlar saçmak, ya da < **Akad** *barāqu(m)* aydınlatmak, ışık vermek, parlamak → ? **bereket**

berrak < **Ar** *barrāq* çok parlak, ışıltılı < *barq* kıvılcım, yıldırım < **Ar** *baraqa* parladı, ışıldadı < # *brk* < **Akad** *barāqu(m)* aydınlatmak, ışık vermek, parlamak → **bereket**

besmele bismillah < **Ar** *b-ismi-llāhi* Allahın adıyla, < **Akad** *šumu(m), šemu*, ad, isim, < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → (*bi-* **Ar** ile anlamında) **isim, Allah** (→ **ilah)**

beşer insanoğlu, insan < **Ar** *başar* insan, insanlık < # *bşr* < **Akad** *bišru* küçük çocuk, **BAram** *bisra*, **Ugar** *bšr*, **Fen** *bšr*

beta < **Eyun** *bēta* Yunan alfabesinin ikinci harfi, < **Fen** *bēt* ev, Fenike alfabesinin ikinci harfi < **Akad** *bītu(m), bītānu* ev > **Asur** *bētu(m), bētānu* ev, **Ar** *beyt* ev, **İbr** *bēth* (ev) → **beyit/beyt-**

Betül öi < **Ar** *batūl* bakire, evlenmemiş genç kız < **Akad** *batultu batussu* genç, evlenme yaşına gelmiş kız > **Akad** *batūlu, badūlu* genç, delikanlı genç adam > **Aram** *bətūlā* bakir genç erkek

bevvap < **Ar** *bewwāp* kapıcı < # *bwb* kapı < **Ar** *bāb* kapı, bir kitabı oluşturan bölümlerden her biri < # *bwb* < **Akad** *bābu(m) I* kapı → **bap/b-**

beyaz ak < **Ar** *bayāḍ* aklık < # *byḍ* yumurta; beyaz < **Ar** *abyaḍ* beyaz (sıfat) < **Akad** *peṣû, paṣ'um, paṣum* beyaz < **Akad** *peṣû(m) II* beyaz olmak > **Asur** *pasiu(m)* beyaz > **İbr** *betza*

yumurta **Sür** beytha, → **beyza, beyzi**

*Sıfat olarak kullanımı Türkçeye özgüdür.

beyit/beyt- 1. ev, 2. şiirde kıta < **Ar** *bayt* 1. ev, gece kalınan yer 2. şiirde kıta < # *byt* geceleme, bir yerde kalma < **Akad** *bītu(m)*ev, **Asur** *bētu(m)* ev ← **bayat, beta**

beyza (öi) beyaz olan, en beyaz, lekesiz, çok temiz, günahtan kaçınmış < **Ar** *bayḍa'* yumurta < # *byḍ* yumurta; beyaz. < **Akad** *peṣû, paṣ'um, paṣum* beyaz < **Akad** *peṣû(m) II* beyaz, ak olmak > **Asur** *paṣiu(m)* beyaz > **İbr** *betza* yumurta, **Sür** beytha, → **beyaz,**

beyzi oval, yumurta şeklinde olan, söbü (söbe) < **Ar** *bayḍī* yumurta şeklinde olan < **Ar** *beyḍa(t)* yumurta < # *byḍ* yumurta; beyaz **Ar** *bayḍa(t)* yumurta < **Akad** *peṣû, paṣ'um, paṣum* beyaz < Akad *peṣû(m) II* beyaz olmak > **Asur** *paṣiu(m)* beyaz, > **İbr** *betza* yumurta, **Sür** beytha, → **beyza**

Bez (= *böz* pamuklu kumaş) < **Ar** *bazz* pamuklu kumaş < **Akad** *būṣu II, būzu*
ince ip, ince dokuma, çok ince kumaş

*"kumaş, dokumak, yün, yün taramak" gibi anlamlar içerdikleri için, bir grup Akadca kelime aşağıda verilmiştir.

Akad *ešû III* peştamal veya eteklik

Akad *eššātu* baş bantı, bant

Akad *ḫīšu(m)* bant, dar ve uzun kumaş parçası, serit

Akad *kiššātum III* bir giysi

Akad *kusummû* bir giysi

Akad *kuššātu(m)* bir giysi

Akad *maṣṣum, mass/zzum*? 1. bir giysi

Akad *mašāru(m)* taramak > **Akad** *mašīrum, māšerum,* "a teaseller of cloth" bir kumaş tarayıcısı, kabartıcısı, **Akad** mašru (kumaş) dokumak

Akad *muṣû(m)* bir giysi, <*wuṣṣum*?

Akad *qušû* bir tanrı giysisi

Akad *pušikku(m) pusikku(m)* taranmış yün

Akad *uṣû(m)* bir kumaş veya bez

***Yun** βύσσινος (bussinos) çok ince iplikten < **Yun** βύσσος (bussos) ip, iplik, ince dokuma

*Yunancadaki bu kelimelerin kökeni Akadca *būṣu II* kelimesi olmalıdır.

>**İng** *byssus*, **İbr** bus, **Sür** buz, **Uyg** böz

bızır < **ar** *bużr/bażr* veya *(bunẓur, baiẓar / baẓr, baẓar)* klitoris < # *bżr* < **akad** *biṣṣuru* kadın cinsel organı, vulva

bihaber habersiz < **Fa** *bīχabar* (**Fa** *bi-* yoksunluk öneki, -siz, -sız +< **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey < # *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayaak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak, > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **haber**

bikir/bikr- bekâr veya bakire, genç kız, < **Ar** *bikr* erken olma, gençlik tazelik, genç kızlık, ilk doğan evlat < # *bkr* < **Akad 1.** *bakru I* ilk doğum, ilk doğan, **2.** *bukru(m)* (erkek) evlat, oğul, çocuk, < *bukurtu, bukartu(m)* kız evlat ← **bakir, bakire, bekar, bekaret**

bila < **Ar** *bilā* –siz (yuksunluk edatı) = *bi lā* ile değil < **Akk** *balu* –sız siz, -meden, hariç dışında (yoksunluk bildiren önek), **İbr** *beli*, **Uga** *bl*, **Fen** *bl*, *'bl* hayır, **Fa** *bela*, *bi-* (**Fa** –siz, sız, (yoksunluk edatı), **la-**

bilahere < **Ar** *bi-l-axara'* sonradan bi- (**Fa** –siz, sız, (yoksunluk edatı) + *al-aχara'* < **Akad** *aḫāru(m)* arkada olmak, geri kalmak →**ahir**

bilaistisna istisnasız, ayrıksız, ayrım yapılmadan < **Ar** *bilā istiθna* istisnasız < **Ar** *bilā* –siz (yuksunluk edatı) = *bi lā* ile değil < **Akk** *balu* –sız siz, -meden, hariç dışında (yoksunluk bildıren önek), + *istisna* < bir kimse veya bir şeyi benzerlerinrden ayrı tutma, genelden ayrı, kural dışı olma, ayrıklık, ayrı tutulan kimse veya şey < **Ar** *istiθnā* hariç tutma, dışlama, bir yemin veya sözleşmeyi hukuken geçersiz kılacak şekilde (kötü niyetle) bir şart ileri sürme < **Ar** *θunyā'* ikircik < **Ar** *iθnān* iki < *θny* iki < **Akad** *šina II, šena* iki → **bila,** → **istisna** → **sani**

billahi Allah ile < **Ar** *billāhi* Allah ile <**Ar** *bi-* ile, *Allah* < **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

billur < **Ar** *billawr/billūr* kristal < **EYun** βέρυλλος (bérüllos) zümrüt, akuamarin ve benzerlerini kapsayan değerli taş türü < **Akad** *barāru* parlamak, yıldız (gibi) parıldamak, kıvılcımlar saçmak, veya **Akad** *barāqu(m)* aydınlatmak, ışık vermek, parlamak → ? **bereket**

bilmukabele < **Ar** *bi-l-muqābele(t)* karşılıklı olarak *bi-* < **Ar** ile, olarak < **Ar** *muqābele(t)* karşılık verme < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **mukabele, kabul**

bilumum < **Ar** *bi-l-'umūm* genellikle, genel olarak < **Ar** *bi-* ile, olarak < **Ar** *'umūm* 1.genellik, bütünlük, 2. genel, tüm, kamu, halk < # *'mm* genel olma, kaplama, **Aram** *'ammā* klan, aşiret, boy, ibr *'ām* halk, kavim, **Fen** *'m* < **Akad** *ammu(m) I, ḫammum* halk < **BSem** → **amme**

bina < **Ar** *binā* bina, yapı < # *bny* < **Akad** *banû IV*, yaratmak, yapmak kurmak, inşa etmek ← **bani, binaen, biaenaleyh, bünye**

binaen < **Ar** *binā'an* -e dayanarak, üzerine bina ederek < **Akad** *banû IV* yaratmak, yapmak, kurmak, inşa etmek →**bina**

binaenaleyh < **Ar** *bināen'alayhi* ona dayanarak < **Ar** *bināen* – e dayanarak < **Akad** *banû IV*, yaratmak, yapmak, kurmak, inşa etmek+ (*'alayhi* < **Ar** *alayh* < *'alay-hi onun* üzeri < **Ar** *'ala(y)* üzeri, üstü, karşı, gibi, üzere) → **ali, bina,**

Binnur çok nurlu < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

bismillah < **Ar** *b-ismi-llāhi* Allahın adıyla < **Ar** *ism* ad < # *sm, smy* ad verme < **Akad** *šumu(m), šemu,* ad, isim < **Ar** *allāh* = *el (i)lāh* < **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı > ibr el, *elōah* (tanrı) → **bi-, isim, Allah** (→ **ilah)**

bittabi < **Ar** *bi-ṭ-ṭabī'ī* doğal olarak, (bi- **Ar** *bi-* ile) + < **Ar** *ṭabī'ī* tabiata uygun, doğal < **Ar** *ṭab'* 1. baskı, damga, basım, 2. karakter < # *ṭb'* mühür ve damga basma, damgalama < **Akad** *ṭebû(m)* batmak, daldırmak indirmek, kazıp açmak, batırmak, daldırmak, bastırmak, kesmek > **Asur** *ṭabā'um* → **tab**

buhar < **Ar** *buχār* buhar, istim < # *bχr* < **Akad** *buḫḫuru* bir sıvıyı, ısıtmak sıcak tutmak > **Akad** *baḫru* sıcaklık, sıcak olma durumu, ılık, sıcak, buharlı, **Akad** > *baḫrūtu* sıcaklık durumu, sıcak olma (durumu), *baḫrūssu* ısınma, sıcaklık durumu, **Akad** *buḫru* pişirme; yemek pişirme → **buhur, buhurdan, eyyam-ı bahur, tebahhur**

buhur tütsü < **Ar** *baχur* tütsü < **Ar** *buxār* buhar, istim < # *bxr* tütme < **Akad** *buḫru* pişirme; yemek pişirme < **Akad** *buḫḫuru* bir sıvıyı, ısıtmak sıcak tutmak buhar → **buhar**

buhurdan < **Fa** *baχūrdān* tütsü kâsesi < **Ar** tütsü kabı < **Ar** *baχūr tütsü* < # *bxr* < **Akad** *buḫḫuru* bir sıvıyı, ısıtmak sıcak tutmak + *dan* (**Fa** *–dān* tutan, alan, kap, mahfaza < **Ave** *–dāna* muhafaza etmek, tutmak) → **buhar**

bukalemun < **Ar** *bū qalamūn* kalemun babası, bukalemun, *ebu* **Ar** *ebū* baba < # ebw < **Akad** *abu(m) I* baba + **EYun** χαμαί-λέων *khamailéon* yer aslanı, bukamelun, χαμαί (*khamai*) "yer", + λέων (*léon*) "aslan" yerde sürünen aslan → **ebu**

*Nişanyan 2007, s. 84'de bu Yunanca sözcük muhtemelen Akadcadaki nēša qaqqadi "yer aslanı" (bukalemun) çevirisidir. *(A)bū* bileşeni Arapça hayvan isimlerinde tipiktir.

*Sinanoğlu 1953, s. 294'te *bukelemun* kelimesini sadece Yunanca olarak vermiştir.

butlan < **Ar** *buṭlān* yokluk, hiçlik, geçersiz olma < # *bṭl* Nişanyan 78'de *buṭlān* yokluk, hiçlik geçersiz olma ile *baṭālı* "yiğitlik" arasındaki ilişki açık değildir. *Hayır* (evetin tersi) il *hayırdır, hayrola'daki* anlaı

değişmesine dikkat ediniz ← **batıl, battal, , iptal**

butum Yörs yabanî fıstık ağacı, ağızlarda *buttum, budum, bıtım, bıttım, butun* olarak da geçer < **Ar** *buṭm* yabani fıstık ağacı, *buṭîm* "noix du pistechier sauvage" yabani fıstık ağacı (Eren 1999, s. 65) < **Akad** *buṭnu* yabani fıstık ağacı, Antep fıstığı, şam fıstığı (ağacı) Pistacia > *buṭumtu(m), buṭuttu, buṭuntu, buṭnatu* yabani fıstık ağacı, *buṭnānu* (bir bahçe bitkisi)

buut < **Ar** *bu'd* uzaklık, mesafe, boy < **Ar** *ba'uda* uzak idi, uzaklaştı < # *b'd* uzak olma uzaklık, < **Akad** *ba'um I* uzak gitmek, uzaklaşmak

*Türkçe *boy, boyut* kelimeleriyle ses benzerliği sebebiyle anlam yakınlaşması olmuştur. *Boyut* kelimesi *buut*'tan etkilenmiştir.

bülbül < **Fa** *bülbül* (bulbul) < ? **Akad** *ibbiltu, ippiltu* bir kuş **Akad** *bulīli* ibikli bir kuş ← **ebabil**

***Arap** ebābīl dağ kırlangıcı, keçisağan?

***Kırg** *bulbul*, **Özb** *bulbul*

*Akadca'daki kuş adlarının anlamları açık olmadığı için, bülbül ile ebabil kuşunun hangi kelimelere karşılık geldiği açık değildir.

bünye < **Ar** *bunyaᵗ* yapı, yapım < **Ar** *binā* bina, yapı < # *bny* < **Akad** *banû IV*, yaratmak, yapmak kurmak, inşa etmek → **bina**

Büşra < **Ar** *buşrā'* iyi haber, < # *bşr* müjdeleme iyi haber verme < **Aram** *bīsərā* iy haber, İncil < **Aram** # *bsr* ilan etme müjdeleme < **Akad** *bussuru*(m) *passuru* getirmek, mesaj, haber göndermek, yollamak, haber bırakma, göndermek, ← **mübaşir**

***Akad** *mubassiru(m) mupassiru* *çoğ. mubassirū* haberci

C

caraskal yük asansörü: *carr-i eskal* < **Ar** *carr* çeken + **Ar** *aθqāl* (*θiql* çoğ.) yük, yükler < **Akad** *šaqālu(m)*, tartmak, ödemek, → **sıklet**

carta (cartayı çekmek) (argoda) ölmek < **Ar** *zarta* < **Akad** *ṣarātu(m), ṣarādu* osurmak, sürekli osurma, (Eren 1999, s. 68) → **zarta**

cellat < **Ar** *callād* kırbaçlayıcı <**Ar** *calada* kırbaçladı, tokatladı < < **Ar** *cild* deri, deriden yapılmış kitap cildi < # *cld* < **Akad** *gildu, giladu* hayvan derisi, deri < **Aram** *gld* deri > **İbr** *galad, gäläd* → **cilt**

cenin < **Ar** *cenīn* embriyon < # *cnn* < ? **Akad** *ginû II* çocuk < ? **Süm**

*Nişanyan, 2007, s. 91'de *cin* köküne verilen *cenin,* başka bir kökten gelmiş olabilir

cesaret < **Ar** *casāraᵗ* cesur olma < **Ar** *casara* bir dereyi veya vadişi geçti, atıldı, girişti, risk aldı < # *csr* geçme, atılma, bir dere veya vadiyi aşma < **Akad** *gašāru(m)* sağlam, güçlü; kuvvetli, kudretli olmak ← **cesur**

cesur < **Ar** *casūr* girişken, atak, gözüpek < # *csr* < **Akad** gašru(m) gešru çok güçlü, kuvvetli < **Akad** *gašāru(m)* sağlam, güçlü; kuvvetli, kudretli olmak → **cesaret**

cibinlik *(cibin-lik)* sivrisinekten ve başka böceklerden korunmak için yatağın üstüne ve yanlarına gerilen çadır biçimindeki tül < **ET** çıbın sinek sivrisinek, tatarcık < **?** < **Akad** *zubbu(m), zumbu, zunbu, subbum* sinek, uçan böcek

cildiye < **Ar** *cild* deri < # *cld* < **Akad** *gildu, giladu* (hayvan) deri(si) < **Aram** *gld* deri > **İbr** *galad, gäläd* → **cilt**

cilt < **Ar** *cild* deri, deriden yapılmış kitap cildi < # cld, **Aram** *gelədā* < **Akad** *gildu, giladu* (hayvan) deri(si) < **Aram** *gld* deri > **İbr** *galad, gäläd* (geled) ← **cilt, cildiye, cellat, mecelle, mücellit**

ciltçi çilt yapan kimse, usta < **Ar** *cild* deri, deriden yapılmış kitap cildi, *-çi* **Tr** meslek yapan son ek < **Akad** *gildu, giladu* deri, hayvan derisi < **Aram** *gld* deri > **İbr** *galad, gäläd* → **cilt**

cin bir tür görünmez varlık < **Ar** *cinn* cin, görünmez varlık < # *cnn*, < **Ar** *canna* gizledi, sakladı, örttü < **Aram** *genəyā,* cin, görünmez varlık < **Aram** # *gny* gizleme, saklama < **Aram** # *gnn* koruma, çitle çevirme, kapatma < **Akad** *ganānu(m)* kapamak, örtmek, etrafını çevirmek ← **cinnet, mecnun**

cinnet < **Ar** *cinna*ᵗ bilinç örtülmesi, delirme < # *cnn*[1] < **Ar** *canna* gizledi, sakladı, örttü < **Aram** *genəyā,* cin, görünmez varlık < **Aram** # *gny* gizleme, saklama < **Aram** # *gnn* koruma, çitle çevirme, kapatma < **Akad** *ganānu(m)* kapamak, örtmek, etrafını çevirme → **cin**

cüzzam (cüzam) < **Ar** *cuδām* cüzam, leprai < **Ar** *cadama* vücudun bir parçasını kopardı < # *cδm* vücudun bir parçasını koparma, < **Aram** < # *gdm* vücuttan bir organ veya kemik koparma, kesme < **Akad** *gadāmu* ceza olarak vücudun bir organını kesme → **cüz**

Ç

çarşamba *haftanın dördüncü günü* anlamında < **Fa** *çār şanba* dördüncü gün çar/*çehar (***Fa**) dört + *şenbe / şenbih* < **Aram** # *şbw'h* 1. cumartesi, 2. hafta < **İbr** *şebbāt* dinlenme günü, cumartesi < # *şbt* dinlenme < **Akad** *šabāṭu* veya *Šabaṭu(m)* 11. Babil ayı

çemen Maydanozgillerden ve kokulu tohumu olan bir bitki (Cuminum cyminum) Bu tohumun un haline getirip sarımsak, kırmızı biberle karıştırarak yapılan, pastırmanın üzerine sürülen macun < **Erm** *ç'aman* kimyon (< ? **OFa**) < **Akad** *kamūnu* kimyon < **Akad** *kamūnu(m) I, kamu'u, kamannu* **Süm** Ú.GAMUN(SAR) kimyon → **kimyon**

çorap ayağa giyilen bir giyecek yumuşak deriden iç ayak kılıfı < **Ar** *cirāb/cūrāb* deri veya be

torba < **Aram**, *gurba/*< *gərābā* < **Akad** *gurābu* torba, çanta, kese, kılıf, zarf > **Aram** > **EErm** *gulbā* > **Erm** *kulba* çorap

D

dair < **Ar** *dāir*, (bir nokta çevresinde) dönen < **Ar** *dawr* dönme, döndürme < # *dwr* dönme < **Ar** *dara* döndü < **Akad** *tāru(m)* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek

*__Akad__ *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* kıvırmak, bükmek, kendi etrafında döndürmek, dönmek

*__Yun__ τείρω, **Yun** τόρνευω (τόρνος) çarkta (çarkla) çalışmak, dönmek, **Yun** τόρνος (τείρω ?)dan; **İtal** *tornare*, **İsp** *torno*→ **devir/devr-**

daire < **Ar** *dāire(t)* dönen şey, çember < **Ar** *dewr* dönme, döndürme < # *dwr* < **Akad** *tāru(m)* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek

*__Akad__ *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* kıvırmak, bükmek, kendi etrafında döndürmek, dönmek → **devir/devr-**

dakik < **Ar** *daqīq* dikkat eden kılı kırk yaran < # *dqq* < **Akad** *daqāqu* ufak, ince olmak > *daqqu(m)* ince, ufak → **dakika** → **dikkat**

dakika incelik < **Ar** *daqīqa'* 1. ince ayrıntı, 2. dakika (süre ölçüsü), derecenin ve saatin altmışta biri < **Akad** *daqāqu* ufak, ince olmak > *daqqu(m)* küçük, ince, **Aze** *deqiqe*, **Per** daqiqe, **Tac** daqiqa, → **dikkat**

Davut öi < **Ar** *davud* < **İbr** *daud* en çok sevilen kişi, amca < **Asur** / *dādu(m)* < sevgili, gözde çocuk, okşama < **Akad** *dādu(m)* sevgili, gözde, çok sevilen kişi > **İbr** > **İng** *David*, **İsp** *David*, **İtal** *Davide*

def [1] itme, tepme < **Ar** *daf'* itme, tepme, darbe vurma, defetme < **Ar** *dafa'a* itti, tepti, geri çevirdi < # *df'* < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek ← **def**[2], **defa, defaat, def-i hacet, indifa, müdafaa, müdafi**

def[2] tek yüzlü davul, def, çalpara < **Fa** *tef* vurmalı bir çalgı, daire, çalpara (vurmalı çalgılardan biri olması sebebiyle *def*[1] ile aynı kökten olmalıdır) < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek → **def**[1]

*Nişanyan 2007, s. 112 'de kelimeyi < **Ar/Fa** *daf/daff* < **Aram** *dappā* tabla, tepsi < **Akad** *dappu* < **Süm** şeklinde açıklar.

*vurmalı çalgılardan biri olması sebebiyle *def*[1] ile aynı kökten olmalıdır

*Yine **Süm** adab, *(a-da-ab, a-da-ba)* bir müzik enstrumanı, bur davul, darbuka, vb. bakır davul veya bir şarkı olarak vardır > **Akad** *adapu* bir büzik çalgısı, bir davul vb.

*Muhtemelen Sümerce *adab* kelimesi, Akadcaya *adapu* olarak, oradan da Arapça/Farsçaya *daf/daff* şeklinde Türkçeye de *def* olarak geçmiştir

defa < **Ar** *def'a(t)* (tek) darbe, vurgu < # *df'* < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek → **def[1]**

defaat < **Ar** *def'at* (def'a(t) çoğ.) darbeler < # *df'* < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek → **def[1]**

def-i hacet (defihacet) ihtiyaç giderme < **Ar daf** def etme, giderme < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek + *hacet* (**Ar** *ḥaca[t]* gereksinim, ihtiyaç < *ḥwc* gerekme) → **def[1]**

defter < **Ar** *daftar* yazı tableti, defter < **Aram** dipterā, **OFa/EFa** *dipi-* yazı

*(Nişanyan 2002, s. 112 deki nota göre yazı yazma ile ilgili **dib/dip-** kökü çeşitli Yakındoğu dillerinde yaygındır. **OFa** *dipīr*, **İbr** *debīr*,

Erm *dbir* (yazman), belki de **EYun** διφθέρα *diphtéra* yazı elemanı, (yazı yazmak için) işlenmiş deri, defter < **Akad** ṭupšarru(m), tupšarru(m) yazıcı, kâtip < **Akad** *ṭuppu(m), tuppu(m)* tablet, belge, < **Süm** DUB, tablet DU_8, (LÚ.)DUBŠAR kâtip, DU, DÙ, ^{GIŠ}DU-DA, DÙ topraktan yapılmış çanak çömlek → **divan?**

delta < Nil nehrinin delta harfine benzeyen ağzı, deltaya benzeyen nehir ağızları < **EYun** Δ (delta) < **Fen** *dlt* kapı, Fenike alfabesinin dördüncü harfi (= **Aram** dālet kapı, **Arami/İbrani** alfabesinin dördüncü harfi) < **Akad** *daltu(m)* kapı

dem[2] 1. kan, 2. çay kıvamı rengi < **Ar** *dem* kan < **Akad** *dāmu(m)* kan / **Akad** *(aban) dāme* kantaşı, **Akad** *adamātu (adumātu)* boya olarak kullanılan koyu kırmızı toprak, **Akad** *adamu* (*adammu, adumu*) kırmızı bir giysi **Ugar** *'idm* (kırmızı ?) > **İbr** *dām*, **İbr** *adom*, **Ugar** *'dm* kırmızı olmak

derece < **Ar** *daraca[t]* (# *drc)* < **Ar** *daraca* yürüdü, adım attı, adım adım ilerledi < **Aram** *darəgā* (# drg) yürüme, adım < **Akad** *daraggu* yol, yürüme yolu, iz, **Akad** *dargu* merdiven, basamak, kademe < **Aram** → **dereke idrak, müdrik, Müdrike, tedarik, tedricen**

dereke merdivenin en alt basamağı, bir şeyin en dip noktası < **Ar** *daraka[t]* (alt) basamak, merdiven en dip nokta < # *drk*, yetişme ulaşma, varma < **Aram** *dərākā* basamak, yol < **Aram** # *drk* ayağıyla basma < **Aram** # *drg* yürüme, gitme, *(belki)* > **Akad** *dargu* merdiven, basamak, kademe ← **derece**

dert < **Fa/OFa** *dart* < **Akad** *adirtu(m) I* dert, keder, sıkıntı, korku, endişe < **Akad** *adāru(m) II* korkmak, korkutmak, ürkütmek, dehşete kaptırmak

devir/devr- < **Ar** *dawr* dönme, döndürme < # *dwr* **Ar** *dara* döndü < **Akad** *tāru(m)* **Ass** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek torno ← **berdevam, dair, daire dar 2, devir, devre(?), devriye diyar, idare, medar, müdevver**

müdür, tersane, Tayyar, tayyare tedvir
*__Akad__ *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* bükmek, kıvırmak, etrafında dönmek, döndürmek
*__Yun__ τείρω, **Yun** τόρνευω (τόρνος) çarkta (çarkla) çalışmak, dönmek, **Yun** τόρνος (τείρω ?)dan **İtal** tornare, **İsp** torno
*__İtal__ *ritornare, tornare, turno, trastornare,* vb. **İng** *torn, return, turned.*

devre < **Ar** *dawra'* dönme, dönüş, döndürme < # *dwr* < **Akad** *tāru(m,* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek → **devir/devr-**
*__Akad__ *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* bükmek, kıvırmak, kendi etrafında dönmek, döndürmek → **devir/devr-**

Dicle < **Ar** *Dicla,* **Fa** *Dacle* < **Akad** *idiglat* < **Süm** ^{ID}İDİGNA, **İng** *Tigris,* **İtal** *tigre,* **İsp** tigre **Fa** *Dacle,*
*__Süm__ (ÍDA/ÍD ırmak, + ì, üçüncü şahıs çekim öneki, + GİN gitmek, + akan ırmak, giden ırmak IDIGNA

dikkat < **Ar** *diqqa(t)* kılı kırk yarma, ince eleyip sık dokuma < # *dqq* < **Akad** *daqāqu* ufak, ince olmak > *daqqu(m)* ince, ufak ← **dakik, dakaik, dakika, tetkik**

din inanç ve ibadet kuralları sistemi < **Ar** *dīn* (< # *dyn*) < **OFa** *dēn,* **Ave** *daena,* **İbr/Aram** *dīn* < **Akad** *diānum,* daha geç *dânu,* hüküm vermek, hükmetmek, yargılamak, muhakeme etmek (**Akad** *dīnu, dittum; dayyānu, dayyantu, dayyānūtū; Madānu*) < **Akad** *dīnu(m)* **Asur** *dēnu(m),* (hukuki) karar, dava, yargılama, duruşma, davanın görülmesi, muhakeme, hüküm, karar, yargı < **Süm** Dİ; Dİ.KUD hak, dava, mahkeme, yargıç hakim, hakem, hükmetme, yargılama
*Din kelimesiyle ilgili diğer Akadca kelimeler aşağıdadır.
Akad *didibbû* mahkeme kararı < **Süm**
Akad *digirû* "tanrı" < **Süm**
Akad dikurû hüküm karar yargı, < **Süm**
Akad dikugallu(m), digun/gallu adaletin şefi, idarecisi, yöneticisi < **Süm** Dİ.KUD.GAL
*Yine aşağıda verilen Yunanca kelimelerin sessel ve şekilsel benzerliği dikkat çekicidir;
Yun δίκαιος (dikaios) doğru, haklı, gerçek,
Yun Δίκη (Dike) , adalet tanrıçası < **Yun** δίκη (dike) doğruluk, adalet tanrıçası, kural, hak, hukuk, adalet, < **Yun** δείκνυμι (deiknümi) göstermek ihbar etmek, açıklamak, kanıtlamak / selamlamak
*Sümercedeki DİNGİR kelimesi bazen DI.GIR şeklinde de okunmaktadır. Bu kelime bazı araştırmacılar tarafından **ET** Tengri, **Tr** Tanrı kelimelerinin kökü olarak da gösterilir.
Ave *daēnā* (din karşılığı olarak) Karş, **Lat** *dio* tanrı, **İtal** *dio* tanrı, **İsp** *dios* tanrı, **Sans** *deva* (?),

*Koçak, 1977, s. 69'da bazı dilcilerin *din* sözcüğünü Nişanyan;'ın da belirttiği gibi Arapça borç anlamına gelen deyn[u]'dan türetildiğini, dinin de Allah'a karşı borç anlamı ifade ettiğini belirtiklerini yazar. ← **dindar**, **diyanet**, **düyun**, **medeni**, **medyun**, **mütedeyyin**

dindar **Ar** *dīn* (< # dyn) , **İbr/Aram** *dīn* ibadet, ritüel, dini kurallar sistemi < **Akad** *diānum*, daha geç *dânu*, hüküm vermek, hükmetmek, yargılamak, muhakeme etmek (**Akad** *dīnu, dittum; dayyānu, dayyantu, dayyānūtū; Madānu*) < **Akad** *dīnu(m)* < **Asur** *dēnu(m)*, (hukuki) karar, dava, yargılama, duruşma, davanın görülmesi, muhakeme, hüküm, karar, yargı < **Süm** Dİ; Dİ.KUD hak, dava, mahkeme, yargıç hakim, hakem, hükmetme, yargılama → **din**

divan < **Ar** *dīwān* divan, yazmanlar heyeti, idari büro, sekretarya, mahkeme; sedir < ? **OFa/EFa** *dipi-* yazı

*Nişanyan 2002, s. 112 deki nota göre yazı yazma ile ilgili **dib/dip-** kökü çeşitli Yakındoğu dillerinde yaygındır. **OFa** *dipīr*, **İbr** *debīr*, **Erm** *dbir* (yazman), belki de **EYun** diphtéra deri, defter < **Akad** *ṭuppu(m), tuppu(m)* tablet, belge, < **Süm** DUB, tablet DU_8, DUBŠAR katip,, DU, DÙ, ^{GIŠ}DU-DA, DÙ (topraktan yapılmış çanak çömlek) ← ? **defter**

diyanet din kurallarına tam bağlı olma durumu, din < **Ar** *diyāna(t)* dindarlık< **Ar** *dīn* (< # dyn) , **İbr/Aram** *dīn* ibadet, ritüel, dini kurallar sistemi < **Akad** *diānum*, daha geç *dânu*, hüküm vermek, hükmetmek, yargılamak, muhakeme etmek (**Akad** *dīnu, dittum; dayyānu, dayyantu, dayyānūtū; Madānu*) < **Akad** *dīnu(m)* < **Asur** *dēnu(m)*, (hukuki) karar, dava, yargılama, duruşma, davanın görülmesi, muhakeme, hüküm, karar, yargı < **Süm** Dİ; Dİ.KUD hak, dava, mahkeme, yargıç hakim, hakem, hükmetme, yargılama → **din**

dolap < **Fa** *dūlāb* **1.** su kovası, kuyudan sa çıkaran çark < **Fa** *dūl* kova, çanak + **Fa** *ab* su < **Aram**? < **Akad** *dalû(m) I, dāllu,* kova, gerdel < **Akad** *dālû II* kova ile kuyudan su çekmek, kovalarla sulamak

dudu < **Fa** *tūtī* dudu kuşu, papağan cinsinden < **Akad** *dūdu(u) II* papağan cinsinden bir kuş.

dut dut ağacı ve meyvesi (morus indica) < **Ar/fa** tūt < **Aram** *tūtā* > **Akad** *tuttu* dut, dut ağacı

*__Sans__ *tula*

duvar < **Fa** *dīvār* < **OFa** *dewār* < ? **Akad** *dūru(m) I* duvar, sur, kale duvarı

*karş. **Ar** *sūr* duvar < # *swr* duvar veya çitle çevirme

dübür anüs, serç < **Ar** *dubr*, < **Ar** *dabara* < ? **Akad** *šuburru(m)* anüs, serç > **Fa** *dobor*

düldül < **Ar** *düldül* oklu kirpi, Hz. Ali'nin atının adı, < # *dldl* <

Akad *dalû* III (a needle o pen) iğne, iğne gibi sivri şey, yazı kalemi, tüy kalemi < **Süm** **DALA**

*ayrıca bkz **Süm** DAL uçmak

dünya < **Ar** *dunyā* yeryüzü, dünya < *ednā* yeryüzü, daha yakın, alt < # *dnw* yakın olma, beri yanda olma < **Akad** *adnātu* dünya, halk,

*Karş. **Akad** *dannina/u*, *danene* yeraltı dünyası, ölüler diyarı

düyun < **Ar** *duyūn* (dayn çoğ.) barçlar < # *dyn* borçlu olma birinin hükmü altında olma < **Ar** *dīn* < # *dyn* bir dine mensup olma < **İbr/Aram** *dīn* ibadet, ritüel, dini kurallar sistemi < **Akad** *dīnu(m)* **Asur** *dēnu(m),* (hukuki) karar, dava, yargılama, duruşma, davanın görülmesi < **Akad** *diānum*, daha geç *dânu,* hüküm vermek, hükmetmek, yargılamak, muhakeme etmek < **Süm** Dİ; Dİ.KUD hak, dava, mahkeme, yargıç hakim, hakem, hükmetme, yargılama → **din**

E

ebabil < **Ar** *ebābīl* dağ kırlangıcı, keçisağan < **Akad** *ibbiltu, ippiltu* bir kuş, **Akad** *bulīli* bir cins tepeli (ibikli) kuş > **Fa** *bulbul* → **bülbül**

ebeveyn < **Ar** *abawayn* iki babalar, ana baba < **Ar** *abū* baba < # abw < **Akad** *abu(m) I* baba > **Aram** *'ab* baba < **Akad** *abu(m) I* baba > **Aram** *'ab* baba → **ebu**

ebu < **Ar** *abū* baba < **Akad** *abu(m) I* baba > **Aram** *'ab* baba > **kilise** **Lat** *Abbas* / **Yun** *abbá* ← **abullabüt, baobab bukalemun, ebeveyn**

ecir/ecr- ücret, emeğe karşı ödenen şey < **Ar** *acr* ücret < # *cr* ücret ödeme, emeğin karşılığını verme < **Aram** *agrā* < **Akad** *agāru(m)* bir evi, insanı, hayvanı vb. kiralamak ← **akar, akaret, ecir/ecr-, ecrimisil, icar, müstecir, ücret**

ecrimisil **Fa** *acr-i miθl* eşdeğer ücret, bedel < **Ar** *acr* ücret, parasal karşılık < # *acr* ücret ödeme, emeğin karşılığını verme < **Akad** *agāru(m)* bir evi, insanı, hayvanı vb. kiralamak, + *misil* < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer, < **Akad** *mišlu(m), mešlu*; yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **ecr, misil**

efrat **Ar** *afrād* (*fard* çoğ.) bireyler < **Ar** *fard* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < **Akad?** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** → **fert**

elbise < **Ar** albīsa[t] (*libas* çoğ.) giysiler < **Ar** *libās* giysi < **Akad** labāšu(m) giymek, giyinmek → **libas**

elhamdülillah < **Ar** *al-ḥamdu li-llāhi* Allah'a hamdolsun < **Ar** *hamd* övme, yüceltme < **Ar** *ḥamada* övdü, yüceltti + *ilah* < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

elmas **Ar/Fa** *elmās* (< **Yun** αδαμάντινος (adamantinos),

ἀδάμας (adamas) çelikten, elmastan, sert < **Yun** ἀ-δάμας (δαμάω (damao)'dan), çok sert metal, değişmez, kesin < **Yun** δαμάω (damao)= δαμάζω : evcilleştirmek, boyunduruk altına almak, yönetmek) < **Akad** *ada(m)mu, adumu* kırmızı, kırmızı (kan), kırmızı giysi, önemli kişi >*adamatu I, II?*, *adantu*

* *Elmas* kelimesi, Hint-Avrupa kökenli bir kelime olmaktan çok, Semitik kökenli bir kelime ve büyük ihtimalle de Akadca bir kökten gelmektedir. *Elmas* kelimesinin kökenini oluşturabileceği bir grup Akadca kelime aşağıda verilmiştir.

***Akad** *adamatu I, adanatu* kırmızı kan, koyu beden rengini açmaya yarayan bir renk?

Akad *adamatu II, adamutu, adu/imatu* 1. çiçekli bir bitki 2. boya için kullanılan koyu kırmızı kan? **Akad** *adantu* bir cins kızıl? kır faresi, < **Akad** *ada(m)mu, adumu* kırmızı, kırmızı (kan), kırmızı giysi, önemli kişi > (*adamatu I, II?, adantu)*

***Akad** *(aban) dāme* kantaşı < **Akad** *dāmu(m)* kan

***Akad** *elmeštu, elmeru elmeltu, elmessu* bir cins ot, çimen < **Akad** *elmešu(m) elli/emēšum*, **Asur** *e/ilmušu, e/ilmiši* değerli bir taş, amber > *elmeštu*

***İtal** *diamante*, **İsp** *diamantino*, **İng** *diamond*, **Bul** *elmaz*, **Kır** *almaz*, **Fa** *almas*, **Rus** *almaz*, **Tat** *almaz*

emare belirti, alamet, iz < **Ar** *amāre'* alamet, işaret, belirti < **Ar** *amr* buyruk, bildiri, otorite, tartısılmayacak şey, olgu, işgüç < **Ar** *amara* belirledi, buyurdu < # *'mr* buyurma, otorite < **Aram** # *'mr* söyleme < **Akad** *amāru(m) I* görmek, farkına varmak, gözlemlemek, idare etmek, teftiş etmek, korumak, himaye etmek > **Ugar** *'amr* düşünmek, seyretmek, , **Fen** *'mr* **Fa** emarat, → **emir¹/emr-**

emir¹/emr- (kısa i ile) buyruk, bildiri, yönerge, tartışılmaz şey < **Ar** *amr* buyruk, bildiri, otorite, tartısılmayacak şey, olgu, işgüç < **Ar** *amara* belirledi, buyurdu < # *'mr* buyurma, otorite < **Aram** # *'mr* söyleme < **Akad** *amāru(m) I* görmek, farkına varmak, gözlemlemek, idare etmek, teftiş etmek, korumak, himaye etmek ← **amir, amiral, emare, emir², emrihak, emrivaki, imrahor, memur, umur, umursa(-mak)**

emir² emreden, komutan < **Ar** *amr* buyruk, bildiri, otorite, tartısılmayacak şey, olgu, işgüç < **Ar** *amara* belirledi, buyurdu < # *'mr* buyurma, otorite < **Aram** # *'mr* söyleme < **Akad** *amāru(m) I* görmek, farkına varmak, gözlemlemek, idare etmek, teftiş etmek, korumak, hiaye etmek→ **emir¹/emr-**

emlak mülkler < **Ar** *amlāk* < **Ar** *mulk* sahiplik, egemenlik hükümranlık < # *mlk* sahip olma egemen olma < **Akad** *malāku II* yönetmek, hüküm sürmek, idar

etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

emmi amca < **Ar** *'ammī* amcam < **Ar** *'amm* (babanın erkek kardeşi, amca, akraba; aynı kabileden olan kişi anlamında < # *'mm* genel olma, kaplama, **Aram** *'ammā* klan, aşiret, boy, **ibr** *'ām* halk, kavim, **Fen** *'m* (**İbr/Aram** *'amm)* akraba < **Akad** *ammu(m) I, ḫammu(m)* halk < **BSem** → **umum**

emrihak < **Ar** = *emr-i hak* Allahın emri < **Ar** *amr* buyruk, bildiri, otorite, tartısılmayacak şey, olgu, işgüç < **Ar** *amara* belirledi, buyurdu < # *'mr* buyurma, otorite < **Aram** *#'mr* söyleme < **Akad** *amāru(m) I* görmek, farkına varmak, gözlemlemek, idare etmek, teftiş etmek, korumak, himaye etmek + *hak* < **Ar** *ḥaqq* < **Ar** *ḥaqqa* doğru idi, gerçek idi, uygun ve yerinde idi, doğruladı (# *ḥqq)* → **emir**[1]**/emr-**

emrivaki < **Ar** = *emr-i vaki*, olmuş şey < < **Ar** *amr* buyruk, bildiri, otorite, tartısılmayacak şey, olgu, işgüç < **Ar** *amara* belirledi, buyurdu < # *'mr* buyurma, otorite < **Aram** *#'mr* söyleme < **Akad** *amāru(m) I* görmek, farkına varmak, gözlemlemek, idare etmek, teftiş etmek, korumak, himaye etmek + *vaki* (**Ar** *waqi'* vuku bulan < # *wq'* vuku bulma, olma)→ **emir**[1]**/emr-**

emsal < **Ar** *emθāl (meθel çoğ.)* örnekler, numuneler < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < **Akad** *mišlu(m), mešlu*; yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **misil**

enfes < **Ar** *anfas* daha nefis- en nefis < **Ar** *nafis* nefs, ruh, benlik,< **Ar** *nafas* soluk, < # *nfs,* **Aram** *napəšā soluk alma* < **Akad** *napīšu(m)* nefes < **Akad** *napāšu(m) I* soluk, nefes almak, ferah, geniş olmak ← **nefes**

enbiya peygamberler, nebiler < **Ar** *anbiyā'* (*# nwb* çoğ.) < **Ar** *nabīy* peygamber < *#nwb)* < **Aram** *nəbiyā,* **İbr** *nābī* < **Aram/İbr** # *nb'* çağırma, ilan etme, bildirme < **Akad** *nabû(m) II,* çağırmak, adlandırmak *nabā'um* adlandırmak, emretmek, buyurmak, karar vermek → **nebi**

enfiye burun otu, toz tütün < **Ar** < *anf (# 'nf)* çürütülmüş tütünden yapılan ve burna çekilen keyif verici toz < **Aram** *enp,* **İbr** *'ap,* < **Akad** *appu(m)* burun > **Ugar** *'ap, 'appu*

erbab büyükler, ulu kişiler, ustalar < **Ar** *arbāb* (*rābb* çoğ.) ustalar < **Ar** *rābb* usta, efendi, tanrı < # *rbb* büyük olma, büyütme, yetiştirme < **Akad** *rabû II, rabā'um* büyük olmak, büyümek → **rab**

erbain < **Ar** *erba'in kırk, kışın en soğuk kırk günü <# rb* dört < **Akad** *erbe* dört > *erbâ* kırk → **rubai**

erguvan < **Fa** *erġavān* = **OFa** *arġawān* erguvan ağacı, erguvan rengi *"Cercis siliquastrum"* >

Ar arġuwān, < **Aram** *argĕvānā* < **Akad** *argamannu(m)* erguvan rengi >? <? **Hit** *arkamman(?)* hediye, takdir, vergi, **Fa** *argawani,* ← **erguvani**

erguvani erguvan renginde **Fa** *erġavān* = **OFa** *arġawān* erguvan ağacı, erguvan rengi "*Cercis siliquastrum*" > **Ar** *arġuwān,* < **Aram** *argĕvānā* < **Akad** *argamannu(m)* erguvan rengi >? <? **Hit** *arkamman(?)* (tribute) → **erguvan**

esami isimler < **Ar** *esāmi* (*ism* çoğ.) < **Ar** *ism* ad < # *sm, smy* ad verme < **Akad** *šumu(m), šemu,* ad, isim → **isim**

esaret tutsaklık < **Ar** *isāra(t)* tutsaklık < **Akad** *asīru(m) I* tutsak, esir, savaş esiri, < **Akad** *esēru(m) II, eṣ/zēru, asāru* kuşatmak, kilitlemek, insanı, kuşu, düşmanı vb. kapatmak → **esir**

esir tutsak < **Ar** *asīr* köle < # *esr* bağlama, zincire vurma, tutuklama < **Akad** *asīru(m) I* tutsak, esir, savaş esiri, < **Akad** *esēru(m) II, eṣ/zēru, asāru* kuşatmak, kilitlemek, insanı, kuşu, düşmanı vb. kapatmak ← **esaret**

esas < **Ar** asās < **Ar** *uss* < # *'ss* temel olma < **Akad** *uššu(m) I* temel(ler), **Akad** *išdu(m) e/ušdu(m),ildu, irdu issu ištu* temel, esas, bir yapının temeli < **Süm** UŠ8 (Militarev 2006, No 2210) **İbr** *šēt* temel → **üs/üss-**

esma < **Ar** *ism* ad < # *smy* ad verme (kural dışı bir türevdir). < **Ar** *ism* ad < # *sm, smy* ad verme < **Akad** *šumu(m), šemu,* ad, isim → **isim**

esna < **Ar** *aθnā* iki şeyin aynı zamanda olduğunu ifade etmek için kullanılan edat < **Ar** *θāni* ikiye katlayan, ikinci < Ar *iθnān* iki < *θana* ikiye katladı < *θny* iki < **Akad** *šina II. šena, šitta* iki (2) >**Akad** *šanû(m) I* **Asur** *šaniu(m); šanitu(m)* ikinci, sonraki; **Akad** *šanû III, šanā'u(m)* (to do twice, do for a second time) *)* iki defa yapmak ← **sani**

*__Akad__ *šā, šu* ikili, iki olma

estağfurullah < **Ar** *estağfuru-llāh* Allah bağışlasın < *istiġfār* merhamet dileme + *llāh* < **Ar** *Allah* < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

eşkiya < **Ar** *aşqiyā'* (*şaqi* çoğ.) *bedbahtlar, suçlular,* şakiler, < **Ar** *şaqī'* yaramaz, serseri, suç iyleyen < # *şqw/şqy* acı ve sıkıntı verme, birine kötülük yapma < **Akad** *šegû(m) II,* yabani vahşi, çılgın olmak → **şaki**

eşya şeyler, nesneler < **Ar** *aşyā* (şey çoğ.) şeyler < **Ar** *şay',* şey, nesne < # *şy'* < **Akad** *ša, še* kim, kimi, olan, bulunan, o-şu, şey→ **şey**

euzübillah < **Ar** *'ewδū bi-llāhi* Allaha sığındım < # *'wδ* sığınma + *llāhi* < **Ar** *Allah* < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

evlat çocuklar, oğullar < **Ar** *awlād* < *Ar walad* çocuk (# *wld*) **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak → **velet**

evrak kâğıtlar < **Ar** *awrāq* kâğıtlar < **Ar** *waraq* yaprak, altın veya

gümüş veya kâğıt yaprağı (# *wrq*) < **Akad** *(w)arāqu(m)* yeşil-sarı olmak, → **varak**

eylül Türk miladi takviminde 9. ay **Sür** *eylul* < **Aram** *eylūl* < **Akad** *Elūnum, Elūlu, Ulūlu* bir bayram, Babil takviminin 6. ayı, *Elūlu* ayı. Akadcada Arinna bayramı, ağustos ve eylülün bir bölümüne denk gelen ay, hasat, bağbozumu
*Belki? **Süm** adı A.LA; LA.LA; UL (eylül)
***İbr** *elul*, **Fa** *eilul*,

eyvallah < **Ar** *ay wallāhi* < **Ar** *ay* evet + < **Ar** *wallāhi* (ve + Allah)< **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ve, ilah**

eyyam günler < **Ar** *ayyām* **Ar** *yawm* gün < # *ywm* < **Akad** *ūmu I* gün, < **Süm** U_4 (-d) gün, > **ibr** *yōm* gün

eyyam-ı bahur **Ar** *yewm* gün < # *ywm* < **Akad** *ūmu I* gün, gündüz < **Süm** U_4 (-d) > **ibr** *yōm* gün + < **Ar** *buxār* buhar, istim < # *bxr* tütme < **Akad** *buḫru* pişirme; yemek pişirme, ısıtma < **Akad** *buḫḫuru* bir sıvıyı, ısıtmak sıcak tutmak → **eyyam, buhar**

ezan < **Ar** *aδān* ilan etme, duyurma, çağrı, namaza çağrı < # *iδn* kulak, kulak verme, işitme < **Akad** *uznu(m)* kulak, akıl, akıllılık, zekâ, anlayış **Ugar** *udn, idn* izin
***Akad** *adānum, ḫadānum, adannu, adiānu*, sabit zaman, sınırlı zaman, belirli müddet > **Asur** *edānu*, **Akad** / **Asur** *edānu(m), idānu*, **Ass.** *ḫediānum* sabit zaman, sınırlı, belirli zaman, müddet, randevu, (geri) ödeme zamanı.
*Akadcadaki, birbirlerinden farklı olan *adānu(m)* ile *uznu(m)* kelimeleri arasında bir anlam kaynaşması olmuş olmalıdır.
*Karş. *izin* maddesi

F

faraş < **Ar** *farāş* döşek serici, daire hizmetçisi < # *frş* yaygı yayma, döşek serme < **Aram** *prāsā* yaygı, örtü > **Akad** *parāsu(m) II* yaymak, sermek → **mefruşat, tefriş**

faraza < **A r** *farḍā* varsayım olarak < **Ar** *farḍ* varsayım < **Akad**? *parṣu*(m) (kült) düzeni, emir, kural, kanun, dini törenler, gelenek, görenek adet > *parāṣu II* dinsel törenleri, ayinleri veya görevleri yerine getirmek → **farz**

faraziye < **Ar** *farḍī* varsayımsal < **Ar** *farḍ* varsayım < **Akad**? *parṣu*(m) (kült) düzeni, emir, kural, kanun, dini törenler, gelenek, görenek adet > *parāṣu II* dinsel törenleri, ayinleri veya görevleri yerine getirmek → **farz**

fare < **Ar** *fa'r*, (dişi) *fa'rāt* < **Akad** *pērūrūtu(m)*, fare > **Ebla** *ba-ra-tum (bārātum?), pa'ratum, pāratum*, **Fa** fare,

farika < **Ar** *fāriqa'* ayırt eden şey < **Ar** *farq* < # *frq* ayrı olma, ayrışma < **Akad** *parāqu* bölmek, ayırmak → **fark**

fariza < **Ar** *farīḍa'* dini yükümlülük < **Ar** *farḍ* varsayım < **Akad**? *parṣu*(m) (kült) düzeni, emir, kural, kanun, dini törenler,

gelenek, görenek adet > *parāṣu II* dinsel törenleri, ayinleri veya görevleri yerine getirmek → **farz**

fark < **Ar** *farq* < # *frq* ayrı olma, ayrışma < **Akad** *parāqu* ayırmak, bölmek ← **farika, fırka, firak, müteferrik, tefrik, tefrika**

farz yapmak zorunda olunan şey, boyun borcu, müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan < **Ar** *farḍ* emir buyrultu, ödev, dini görev < **Akad**? *parṣu*(m) (kült) düzeni, emir, kural, kanun, dini törenler, gelenek, görenek adet > *parāṣu II* dinsel törenleri, ayinleri veya görevleri yerine getirmek ← **faraza, faraziye, fariza, mefruz**

fatih fetheden, açan < **Ar** *fātiḥ açan, fetheden* < # *ftḥ* < **Akad** *petû(m) II, pata'um* açmak < **Akad** *petû(m) I, patium, pat'um* açık < **Süm** BAD? → **fetih**

felaket bela, afet, feleğin sillesi < **Ar** *falāqa*[t] < **Ar** *falak* çıkrık, yün eğirme çıkrığı < # *flk* < **Aram** *pelekā* çark, çıkrık, yün eğirme çıkrığı < **Akad** *pilāqqu, pilākku* eğirmen, kirmen, iğ, yün eğirme aleti, ağırşak < **Süm** (GİŠ.)BAL?
*__Azer__ *felaket*, **Per** *falakat*, **Özb** *falokat* → **felek**

felç inme, nüzul < **Ar** *falc* gövdenin bir yanını etkileyen paraliz, hemipleji, yarım felç olma < # *flc* yarma, ikiye bölme, < **Aram** *pāləg* yarım < **Aram** # *plg* yarma, ikiye bölme < **Akad** *palāku(m)* bölmek, tasim etmek, kesmek, kurban etmek, **Akad** *parāqu* ayırmak, söküp çıkarmak ← **mefluç**

felek gök, gökyüzü, dünya, alem, talih, baht, şans < **Ar** *falak* çıkrık, yün eğirme çıkrığı, < # *flk* < **Aram** *pelekā* çark, çıkrık, yün eğirme çıkrığı < **Akad** *pilāqqu, pilākku* eğirmen, kirmen, iğ, yün eğirme aleti, ağırşak < **Süm** (GİŠ.)BAL?
*__İbr__ *pelekh*, **Ugar** *plk*] **Aze** *felek*, **Per** *falak*, **Özb** *falak* ← **felaket**

feri/fer'i ayrıntılarla ilgili olan, ikinci dereceden < **Ar** *far'ī* ikincil < # *fr'* dallanma, kollara ayrılma < **Akad** *per'u, perḫu, pa'rum, perwu* tomurcuk, sürgün, gelişme çağında olmak, filiz sürgün, atmak, fırlatmaktan → **füru**

fert < **Ar** *ferd* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < **Akad?** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** ← **efrat, ifrat, infirat, müfredat, müfrit, münferit, tefrit**

fesih/fesh- **Ar** *fasχ* 1. (kol ve bacak) çıkarma, parçalama, 1. Hukuken geçersiz kılma, bir yükümlülüğü ortadan kaldırma < # *fsχ* < **Akad** *pessû(m) I, passûm* topal, sakat, topallık, , sakatlık, aksaklık → **infisah, münfesih, tefessüh**

fesuphanallah < **Ar** *fe̮sübhānallah* Allahı yüceltne adına *fe, subhan, Allah* < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı > **İbr** *el, elōah* tanrı → **ilah**

fetih/feth- < **Ar** *fatḥ* açma, bir ülkeyi İslamiyete "açma" < **Akad** *petû(m) II, pata'um* açmak <

Akad *petû(m) I, patium, pat'um* < ? **Süm** BAD açmak ← **fatih, fatiha, fetih, fetih, Fethi, Fethiye, fütühat, miftah, siftah**

Fethi/Fethiye fetheden, açan < **Ar** *fatḥ* açma, bir ülkeyi İslamiyete "açma" < **Akad** *petû(m) II, pata'um* açmak < **Akad** *petû(m) I, patium, pat'um* açık < ? **Süm** BAD → **fetih**

Fırat Doğu Anadolu'daki Fırat nehri < **Ar** *el Furat* < **Akad** *uruttu II (idunû-bi-tat-ru), uruntu, purattu(m), (idburanun),* **Süm** BURANUN, (BU5, hızla akmak hızlı hareket etmek, , + RA, taşmak, çoşmak, sel gibi akmak, çok bol olmak, + NUN, büyük, asil, İDA.RAD = Purattu,> **Akad** > **Hur** Puranti-, **İng** *euphrates,* **İtal** *Eufrate,* **İsp** *Eufrates,*

*bur elementi Habur maddesindeki *–bur* hecesiyle aynı anlamdadır. Kuvvetli, güçlü doğan (su ya da ırmak) anlamında.

(http://mysite.verizon.net/vzeehbro/id7.html, Chapter 3, Part 1)

fırka insan topluluğu, tümüne, siyasi parti < **Ar** *fırqa(t)* bölüm, bölük, bölüntü, grup < **Ar** *farq* < # *frq* ayrı olma, ayrışma, ayırma < **Akad** *parāqu* ayırmak, bölmek → **fark**

fil <**Ar** *fil* / **Fa** *pīl* < **Akad** *pīru(m), pīlu, pēru* fil > **İbr** pīl **Sür** pila, **Fen** pl filldişi, **Aze** fil, **Kır** pil, **Per** fil, **Tac** fil, **Tat** fil, **Özb** fil.

*Corriente 2003, s.162'ye göre Sanskritçe *pīlu*'dan (?).

firak ayrılış, ayrılık < **Ar** *firāq* ayrılık < **Ar** *farq* < # *frq* ayrı olma, ayrışma < **Akad** *parāqu* ayırmak, bölmek → **fark**

firar kaçma, kurtulma, bir sanık, tütüklu veya hükümlünün gözcülerin elinden kurtulması < **Ar** *firār* kaçma < # *frr* < **Akad** *parāru*(m) çözmek, kırmak, yerine geçmek, dağılmak, yayılmak, dağılıp gözden kaybolmak

fitil < **Ar** *fatīl* burma suretiyle yapılan ip < **Akad** *patālu(m), petēlu* sarmak, bükmek, sarılmak > *pitiltu; puttulu, mupattilum*

Akad *pitiltu(m),* şerit, ip, sicim

Akad *puttulu* bükülmüş, burulmuş, sarılmış

Akad *mupattilum* (yarn-) pamuk ya da yün iplik bükücü

*__Bul__ *fitil,* **Yun** *fitili,* Per fatile, **Rom** *fitil,* **Rus** *fitil,*

*Nişanyan 2007'de kelimenin nihai kökünün Eski Mısır dilindeki *ptr* (ip) biçiminden geldiğini belirtir

fiyat < **Ar** *fi'a'* karşılıklı olarak ödenen, ödeme < **Ar** *wafā* sözünde durma, borcunu tam olarak ödeme < # *wfy* ödeme, bir görevi yerine getirme < **Akad** *yapu* güzel, latif, zarif, hoş < **BSem** > **Ugar** *npy* memnuniyet, hoşnutluk, **Fen** *yp'* hoş, cazip, **İbr** *yafe* → **vefa**

füru < **Ar** *fürū'* (# *fr'* çoğ.) bir atadan gelen çocuk ve torunlar < # *far'* dallanma, kollara ayrılma < **Akad** *per'u, perḫu, pa'rum, perwu* tomurcuk, sürgün, gelişme çağında olmak, filiz sürgün,

atmak, fırlatmaktan ← **feri, teferruat**

fütühat fetihler < **Ar** *futūḫ* < # *ftḫ* çoğ.) < **Ar** *fatḫ* açma, bir ülkeyi İslamiyete "açma" < **Akad** *petû(m) II, pata'um* açmak < **Akad** *petû(m) I, patium, pat'um* açık < ? **Süm** BAD → **fetih**

G

gaddar zalim, kıyıcı < **Ar** *ġaddār* çok haksızlık eden, kıyıcı < **Ar** *ġadr* < # *ġdr* < **Akad** *kadru(m), qadru* saldırgan, sinirli → **gadir**

gadir/gadr- haksızlık, zulüm < **Ar** *ġadr* < # *ġdr* < **Ar** *ġadara* haksızlık etti, acımasız davrandı < **Akad** *kadru(m), qadru* saldırgan, sinirli ← **gaddar, mağdur**

garabet < **Ar** *ġarāba*[t] gariplik, yabancılık < # *ġrb* ayrılma, uzaklaşma, yabancı olma, güneş batma < **Ar** *ġaraba* (*ġarb/gurub*) uzaklaştı, ayrıldı, (güneş) battı < **Akad** *erbu(m) II, erebu* güneşin batışı, gün batımı, batı < **Akad** *erēbu(m) I* içeri girmek, uzaklaşmak, (güneş) batmak → **garp**

gargara < **Ar** *ġarġara*[t], gargara < # ġrġr < **Akad** *si(g)gaggur–tu, singanga/ur–tu* 'Kehle' boğaz, gırtlak (Black 1999, s. 322'de "part of foot (ayağın bir bölümü) diyor) > **Ugar** grgr (*gurgur*) boğaz, gırtlak, **İbr** *gargart* yutak, boyun

*karş. **Yun** γαργαρίζω gargara yapmak, **İtal** *gargarozzo* gargara, Fr *gargariser* gargara yapmak

garip yabancı, olcu, egzotik, ayrıksı. "Fakir" anlamı 17. yy'dan sonraki bir dönemde "yabancı, vatanından uzak olan kimse" anlamından türemiştir. < **Ar** *ġarīb* < **Ar** *ġurba*[t] ayrılık, uzaklık, yabancılık, gariplik < # *ġrb* ayrılma, uzaklaşma, yabancı olma, güneş batma < **Akad** *erbu(m) II, erebu* güneşin batışı, gün batımı, batı, < **Akad** *erēbu(m) I* içeri girmek, uzaklaşmak, (güneş), batmak → **garp**

garp/b- batı < **Ar** *ġarb* güneş batımı < **Ar** # *ġrb* ayrılma, uzaklaşma, yabancı olma, güneş batma < **Ar** *ġaraba* (*ġarb/gurub*) uzaklaştı, ayrıldı, (güneş) battı < **Aram** *'ərēbā* gün batımı < **Akad** *erbu(m) II, erebu* güneşin batışı, gün batımı, batı, < **Akad** *erēbu(m) I* içeri girmek, uzaklaşmak, (güneş) batmak ← **Avrupa, garabet, garip, gurbet, gurup, kurabiye, mağrip**

*İbr *'erev* akşam, **Sür** *'arab*, **Ugar** *'rb* (enter), *m'rb* gün batımı

*karş. **Yun** 'έρεβος (érebos) karanlık, gece, yeraltı karanlığı, ölüler ülkesi

gazal (Öi) ceylan, ceylan yavrusu; güzel, iri göz < **Ar** *γazāl* ceylan < **Akad** *ḫuzalu(m)*, *uzālu* ceylan, genç ceylan > **Yun?/Ar** > **İng** *gazelle*, **İtal** *gazella*, **İsp** gacela

gırbal (kırbal) < **Ar** *ġırbāl* (< Nişanyan 216'ya göre < **Lat** *corbula* seyrek örülmüş küçük sepet < **Lat** *corbis)* < **Ar** *ġırbāl* <

Akad *arballu(m)* kalbur < ? **Aram** *'arbēlā* > ? > **Lat** *cribellum* > **İtal** *crivello,* **İsp** *garbillo* kalbur, elek ← **kalbur**

Akad *gigurbalû* bir çeşit sepet < **Süm**.

*__Akad__ *gigurdû* bir sepet < **Süm** GİGURDA bir sepet,

Akad *gigurru(m)*bir çeşit sepet < **Süm** GİGUR sandık, sepet, varil benzeri kap; bir hacim ölcüsü birimi

Akad *giguršugubbu* bir sepet cinsi < **Süm**

Akad *gikurkigubbû* bir çeşit sepet < **Süm**

**gırbal* kelimesi yukarıda verilen bir grup Akadca kelimeden birinden ve köken olarak da Sümerceden gelmektedir.

gurbet < **Ar** *ġurbaᵗ* ayrılık, uzaklık, yabancılık, gariplik < **Ar** *ġarb* güneş batımı < **Ar** # *ġrb* ayrılma, uzaklaşma, yabancı olma, güneş batma < **Ar** *ġaraba* (*ġarb/gurub*) uzaklaştı, ayrıldı, (güneş) battı < **Aram** *'ərēbā* gün batımı < **Akad** *erbu(m) II, erebu* güneşin batışı, gün batımı, batı, < **Akad** *erēbu(m) I* içeri girmek, uzaklaşmak, (güneş) batmak ← **garp**

gurup gün batımı < **Ar** *ġurūb* gün batımı < **Ar** *ġarb* güneş batımı, batı < **Ar** # *ġrb* ayrılma, uzaklaşma, yabancı olma, güneş batma < **Ar** *ġaraba* (*ġarb/gurub*) uzaklaştı, ayrıldı, (güneş) battı < **Aram** *'ərēbā* gün batımı < **Akad** *erbu(m) II, erebu* güneşin batışı, gün batımı, batı, < **Akad** *erēbu(m) I* içeri girmek, uzaklaşmak, (güneş) batmak → **garp/b-**

gurur < **Ar** *ġurūr* boş yere aldanma, övünme, < # *ġrr* < **Akad** *garāru / qarāru(m)* kıvırmak, kıvranmak kıvrandırmak, *grovel (yerde sürünek, kendini alçaltmak, yaltaklanmak)* ← **mağrur**

H

habbe kabarcık, tane, tohum < **Ar** *ḥabbaᵗ* tane, tohum < # *ḥbb* < **Ar** *ḥabb* < **Akad** *ḫabbu* çekirdek → **hap, hububat**

haber bilgi, birinci elden bilinen şey < **Ar** *ḫabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey < *ḫbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *ḫabara* denedi, sınadı, bizati yaşayaak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak, > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **bihaber, ihbar, ilmuhaber, istihbar, isthbarat, haber, muhaberat, muhabere, muhabir, muhbir**

*__Azer__ *xeber,* **Bul** *haber,* **Kır** *kavar,* **Fa** xabar, **Tat** *kheber,*

haberdar bilgi sahibi, haberli < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey < # *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayaak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak, > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü + *–dar* **Fa** *–dār* tutan, sahip olan, → **haber**

habib/p sevgili, dost < **Ar** *ḫabīb* <**Ar** < # *ḫbb* sevme, dost olma < **Ar** *ḫabba (ḫubb)* sevdi < **Akad** *ḫâbu* sevmek, *hibum* > **Asur** *ḫapu* (?), *ḫa.a.bu* > **İbr** *`ahab* ← **ahbap, mahbub, muhabbet, muhip**

Habur, *Habur Suyu* Nordüz ve Feraşin platolarından doğan Habur Suyu, önce güneybatı yönünden akarak Beytüşşebap'tan geçerek; sonra güneye dönerek Tanin ve Altın dağları arasındaki çöküntü oluğundan geçip, Irak topraklarına girer. Irak'tan Zaho'yu geçtikten sonra, yeniden Türkiye il sınırlarını oluşturacak şekilde akar ve Siirt il sınırında Dicle'yle birleşir. Dicle ile birleşmeden önce Uludere yöresinden kaynağı alan ve Siirt'in Irak il sınırını oluşturacak şekilde akan Hezil Suyu'nu alır. Habur Suyu'nun Hakkâri il topraklarındaki bölümünün uzunluğu, yaklaşık 60 km'dir. (http://www.hakkari.gov.tr), (http://mysite.verizon.net/vzeehbro/id7.html) < **Ar** *Habur* bereketin doğuşu, bereket nehri < **Akad** *Ḫubur, Ḫibur* ölüler diyarı ırmağı, yeraltı dünyası ırmağı, bir dağ adı < **Süm** HUBUR yeraltındaki bolluk, bereket ırmağının adı < **Süm** ḪÉ(N)-BUR

*karş. **Akad** *ḫabbūru(m), ḫabburru, ḫebbūrum* fışkırmak, filiz sürmek, çiçek sapı vb.

had/hadd- < **Ar** *ḫadd* (# *ḫdd*) 1. bıçağın keskin ağzı, < **Ar** *ḫadda* 1. biledi, keskinleştirdi, 2. hiddetlendi, son derece öfkelendi < **Akad** *eddu* sivri uçlu, keskin, < **Akad** *edēdu(m)* sivri, keskin olmak; sivri uçlu olmak ← **hadde, hiddet, hudut, mahdut, tahdit**

hadde erimiş madeni tel yapmak için kullhanılan delikli madeni levha < **Ar** *ḥādd* keskin, bilenmiş, kızgın < **Ar** *ḥadd* (# *ḥdd*) 1. bıçağın keskin ağzı, < **Ar** *ḥadda* 1. biledi, keskinleştirdi, 2. hiddetlendi, son derece öfkelendi < **Akad** *eddu* sivri uçlu, keskin, < **Akad** *edēdu(m)* sivri, keskin olmak; sivri uçlu olmak → **had/hadd-**

haddizatında < **Ar** *Fi ḫaddu-l δāt* kendi sınırları içinde < **Ar** *ḫadd* (# *ḥdd*) 1. bıçağın keskin ağzı, < **Ar** *ḫadda* 1. biledi, keskinleştirdi, 2. hiddetlendi, son derece öfkelendi < **Akad** *eddu* sivri uçlu, keskin, < **Akad** *edēdu(m)* sivri, keskin olmak; sivri uçlu olmak → **had/hadd-**

hadım = **hadim** < **Ar** *χadim* ev hizmetçisi, iğdiş edilmiş harem hizmetçisi < **Akad** *ḫazāmu* kesmek, bir yeri, bir uzvu kesip atmak, çıkartmak > **Akad** *ḫazīmum* kulağı kesilmiş **Akad** *ḫazmu* kulağı kesilmiş

*Nişanyan 2007, s, 187'de yazdığının aksine, kelime *hizmet* köküne bağlanamaz

hafir kazı yapan < **Ar** *ḥafr* kazı < **Ar** # *ḥfr* kazma, kazı < **Akad** *ḫepēru ḫapāru(m)* kazmak → **hafriyat**

hafriyat kazı işleri (özellikle maden ve arkeoloji ile ilgili) < **Ar** *ḥafrīyāt* kazı işleri < # *ḥfr* kazma < **Akad** *ḫepēru, ḫapāru(m),* kazmak ← **hafir**

**Akad ḫerû(m) II* kazmak, kanal açmak çukur açmak vb.

İbr ḫafar*, **Sür *ḫefar*

haham Musevi din görevlisi, Musevi hocası < **ibr** *χākām* hakim, hikmet, bilge < **İbr/Aram** # *χkm* bilme, bilge olma < **Akad** *hakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hakem < **Ar** *ḥakam* yargıç < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hakim yargılayan, yargıç < **Ar** *ḥākim* yargılayan, yargıç < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hakimiyet < **Ar** *ḥākimiyet* hakimlik, amirlik. Devletin, ülkesi ve halkı üzerindeki iktidarı < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hâkk (etmek) < **Ar** *ḥakk* (# *ḥkk*) oyarak işleme, kazıma, kalemkâri < **Ar** *ḥakka* (metal) oydu, kazıdı < **Akad** *ekēku, egēgu(m)* kazımak, kaşımak, tırmalamak ← **hakkak**

hakkak < **Ar** *ḥakkāk* hakkedici, oymacı, kalemkâr < **Ar** *ḥakk* < **Ar** *ḥkk(u)* oyarak işleme, kazıma, kalemkâri < **Ar** *ḥakka* (metal) oydu, kazıdı < **Akad** *ekēku, egēgu(m)* kazımak, kaşımak, tırmalamak → **hakk (etmek)**

hala babanın kızkardeşi, hala < **Ar** *ḥāla(t)* teyze, annenin kızkardeşi < *ḥāl* dayı < # *ḥwl* < **Akad** *ḫālu(m) I,* dayı

halayık **(halaik)** canlı varlıklar, mahlukat, carıye, dişi köle, satın alınan kadın hizmetçi < **Ar** *ḫalā'iq* (?), canlı varlıklar, mahlukat < **Ar** *ḫalīqa*[1] yaratılmış alem, yaratı < **Akad** *ḫâlu* > *ḫiālu* çalışıyor olmak, işte olmak, *ḫayyaltu* çalışan kadın, **Ugar** *ḫl*

*Nişanyan kelimeyi halk[2]' ye verir.

halef birinin arından gelen veya yerine geçen, ardıl < **Ar** *ḫalaf* birinin yerine veya makamına geçme < # *ḫlf* < **Akad** *ḫalpu II* yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** → **hilaf**

halel bozukluk, hasar, yırtık < **Ar** *ḫalal* zarar, bozulma < # *xll* < **Ar** *ḫalla* bozdu, yırttı, deldi < **Akad** *ḫalālu(m)* alıkoymak, engellemek, durdurmak veya < **Akad** *ḫalû(m) II* hasta, keyifsiz, uğursuz vb. olmak < **BSem** ← **ihlal**

halhal kadınların ayak bileklerine taktıkları bilezik < **Ar** *ḫalḫal, ḫulḫâl, ḫilḫâl* < **Akad** *ḫullu(m), ullu* (boyun halkası, burma metalden gerdanlık, halka, halka benzeri şey < **Süm** HUL (HUL_3)

halka, halka şeklinde olan şey, yüzük, ? **Süm** HAR halka yüzük

*karş **Akad** *ḫarḫa(r)ru(m)* zincir < **Süm** HAR

halife birinin yerine geçme < **Ar** *χalīfa*[t] < # *χlf* < **Akad** *ḫalpu II* yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** →**hilaf**

Halil yakın dost, candan arkadaş < **Akad** *hālilu(m) I, halīlu* "mng. unkn. occ. Only as personal name" Old Babilonian *Ḫa.li.lum*

hamam ılıca, kaplıca < **Ar** *ḥammām* ılıca kaplıca, çok ısıtan < # *ḥmm* sıcak olma < **Akad** *emēmu(m)* sıcak olmak, evin, havanın vb. ısısı yükselmek → **humma**

hamdüsena < **Ar** *ḥamd wa sanā'* övme yüceltme < **Ar** *ḥamd* < **Ar** *ḥamada* övdü, yüceltti + wa (ve) + *sanā'* sena < **Ar** *θenā* övme, yüceltme, < # *θny* ikiye katlama < *θny* iki < **Akad** < *šina II, šena, šitti* iki (2) →**sani**

hamiyet ateşli gayret, vatan uğruna mücadele hırsı < **Ar** *ḥahmiyya*[t] ateşli gayret, < **Ar** *ḥamā* çok sıcak idi, çok öfkelendi, akkor oldu < # *ḥmm* sıcak olma < **Akad** *emēmu(m)* sıcak olmak, evin, havanın vb. ısısı yükselmek → **humma**

hamsin < **Ar** *xamsīn* 1. elli, 2. kışın en soğuk elli günü <*xms* beş < **Akad** *ḫamiš*, *ḫamiššerret* elli*ḫamiš* beş +*-šeret (šer)* on < *ḫan/nša/et, ḫamištu(m), ḫami/ultu* beş

hamur kabarmış hamur, maya mayalıhamurdan yapılan ekmek < **Ar** *xamīr* kabarmış, mayalanmış, hamur, < # *xmr* kabarma, mayanlanma **Akad** *ḫimrum* mayalanmış içecek, < **BSem** > *Ugar ḫmr* şarap **Sür** *ḫamra* şarap ← **mahmur**

hançer < **Ar** *ḥancar* < **Aram** / **Fa** *ḥancer* < **Aram** *ḫangrā* > **Akad** *ḫangaru* hançer < **Aram**

hanut dükkân komisyonu, < **Erm** *xanut*[1] dükkân < **Aram** *xanūṭā* depo, saklama yeri, dükkân > **Akad** *ḫānūtu* dükkân

hap < **Ar** *ḥabb* tohum, tane, hap < # *ḥbb* **Akad** *ḫabbu* bir çekirdek? → **habbe**

harab/p <**Ar** *ḥarāb* yıkım, yıkıntı, < # *ḥrb* yıkma, tahrip etme <**Akad** *ḫarābu* terk etmek, yıkmak > **İbr** *ḫarav*, **Sür** *ḫerab* → **harabe, mihrap(?), muharebe, muharip, muhrip, tahrip**

harabe < **Ar** *χarābe(t) yıkıntı* < # *χrb* yıkma, tahrip etme < **Akad** *ḫarābu* yıkmak, tahrip etmek, terk etmek → **harab/p**

* **Per** *ḫarabe*, **Tat** *ḫerabe*

haram < **Ar** *ḥarām* yasak, günah, tabu < # *ḫrm* < **Akad** *ḫarāmu II* ayırmak, bölme → **harem, harim**

haramî haramcı, haram yiyen < **Ar** *ḥarām* yasak, günah, tabu < # *ḫrm* < **Akad** *ḫarāmu II* ayırmak, bölme → **haram** → **harem**

haramzade < **Ar** *ḥarām* yasak, günah, tabu < # *ḫrm* < **Akad** *harāmu II* ayırmak, bölme + **Fa** *zade* oğul, oğlu → **haram**

haranı (yörs, hereni) kazan, büyük kazan < **Fa** *harānī'a* kazan < **Akad** *ḫarû I, ḫarānu*, **Asur**

bakırdan, pişmiş topraktan vb geniş kap *hariu(m)*, çoğ. *harānê* < **Süm** ($^{DUG}HARA_{(4-5)}$ Geniş bir kap)

*__Tr__ > **Bulg** *xaranija,* **Sırp** *haràniji* (*arànija*) ,**Rum** *χαρανί* (Eren, 172)

harap/b- < **Ar** *xarāb* yıkım, yıkıntı < # *xrb* yıkma tahrip etme < **Akad** *harābu* ıssız olmak, harabe olmak, yıkmak, tahrip etmek, **İbr** *harav,* **Sür** *ḫerab* ← **harabe, harp, muharip, muhrip, tahrip**

harbiye (**umur-ı harbiyye**'den kısaltılmış) Askerî yükek bilgiler veren ve subay yetiştiren askerî eğitim kurumu, harbokulu < **Akad** *harāpu II* silah, (silahla) kesmek, → **harp**[1]

harem < **Ar** *ḥaram* yasak, tabu, girilmez yer, dokunulmaz şey < # *ḥrm* < **Akad** *harāmu II* ayırmak, bölmek ← **haram, harami, haramkâr, hürmet, ihram, ihtiram, mahrem, muhterem, namahrem**

harf dildeki bir sesi gösteren ve alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri < **Ar** *ḥarf* 1. kesik, 2. harf < # *ḥrf* 1. keskin bir araçla oyma, bozma tahrif etme, 2. meslek, zanaat, ustalık. (Nişanyan, 173'e göre) eski Arap yazılarının taş üzerine oyulmasından ötürü < **Akad** *harāpu II* kesmek → **harp**

harım yörs 1. sebze ve meyve bahçesi, 2. tarla ve bahçe çeresindeki çit < **Ar** *ḫarīm* "der duzugehörige Bezirk um ein Haus, das Gehöft < ? **Akad** *kirû(m), kirium,* meyve ekim alanı, tarlası, meyve bahçesi < **Süm** GİŠ.KİRİ$_6$

harim girilmesi yabancıya yasak olan, kutsal tutulan, korululan yer < **Ar** *ḥarām* yasak, günah, tabu < # *ḥrm* < **Akad** *harāmu II* ayırmak, bölme > *harmu II, harimtu, harimtūtu* → **haram**

harnup/harup (Mersin, *hannup*) keçiboynuzu < **Ar** *harrūp* / *harnūb* keçiboynuzu < **Aram** *harrūb* < **Akad** *harūbu(m), harūpu(m)* harnup (ağacı) < **Süm** *harub*

*__İng__ carob (keçiboynuzu), *carat* (kırat, karat). **İtal** *carati*, **İsp** *quilate* kırat,

*__EMıs__ *kr.ty* boynuz, **İbr** *ḳārān*

*Bu kelime yine **Akad** *qarnu(m)* boynuz > *qarnānû, qarnû, qurnātum;* = *qannu II.*

*Bu kelime hint-avrupa dillerindeki ker-, kor-, gibi boynuzla ilgili kelimelerin kökenini oluşturuyor olabilir? > **Yun** κέρας (keras)" boynuz (Akadcadan geçmiş olmalıdır), **İtal** *corno* (boynuz), **İsp** *cuerno* (boynuz), **İng** *horn* (boynuz) → **korna**

harp savaş < **Ar** *ḥarb* savaş, < # *ḥrb* savaşma < **Aram** *ḥarbā* kılıç veya mızrak, **İbr** *hәreb* < **Akad** *harāpu II* (silahla) kesmek → **harap, harf, muharebe**

Harran (şehir adı) < **Ar** *Ḥarran* < **Akad** *ḫarrānu(m)* yol, güzergah, kavşak noktası, yolların kesiştiği yer, askeri bölge, seyahat, kervan

< **Süm** Harran-U değişik yolların birleştiği nokta, kavşak, **Ebla** *Ha-ra-na,* **Lat** *Carrhae*

hasat < **Ar** *ḥaṣād* < # *ḥṣd* ekin biçme < **Akad** *eṣēdu.(m) II,* **Asur** *eṣādu(m)* hasat hasat zamanı

hasbelkader < **Ar** *ḥasba-l-qadar* kaderin gereği < **Ar** *ḥasb* hesap, akıl yürütme, değerlendirme < Ar *ḥisāb* < Ar *ḥasaba* hesapladı, saydı < **Aram** *ḥšb* sayma, ... olarak görme < **Akad** *ḫašābu* saymak, hesap etmek, hesaba katmak, → **hesap**

***karş** *kaṣāpu* keṣēpu düşünmek" saymak hesap etmek, hesaba katmak

hasbıhal < **Ar** *ḥ.asba-l-ḥāl durum değerlendirmesi* < Ar *ḥisāb* < **Ar** *ḥasaba* hesapladı, saydı < # *ḫsb* < **Aram** *ḫšb* sayma, ... olarak görme < **Akad** *ḫašābu* saymak, hesap etmek, hesaba katmak, kaṣāpu keṣēpu düşünmek" saymak hesap etmek, hesaba katmak + *hal* **Ar** *ḥāl (# h.wl)* durum, şimdiki zaman → **hesap**

haseb(iyle) < **Ar** *ḥasab ölçme,* hesaplama < Ar *ḥisāb* < **Ar** *h.asaba* hesapladı, saydı < **Aram** *ḥšb* sayma, ...olarak görme < **Akad** *ḫašābu* saymak, hesap etmek, hesaba katmak, kaṣāpu keṣēpu düşünmek saymak hesap etmek, hesaba katmak → **hesap**

hasıl (kasıl) yeni başak tutmaya başlamış yeşil ekin. Yerel ağızlarda daha çok "başak tutmaya başlamış arpa" anlamında kullanılır < **Ar** *qaṣīl* "noch in grünem Zustand geschnittene Gerste" < **Akad** *ḫasḫaltu, ḫašḫaltu* yaprak, yapraklar, yeşillik (Eren, 173)

haşıl dokumacılıkta kullanılan unlu ve çirişli sıvı. Ağızlarda *haşıl* ve *haşil* "buğday, mısır veya darı yarmasından yapılan bir yemek" olarak da geçer < **Erm** *xašil* < ?**Aram** < **Akad** *ḫašālu(m)* ezmek, buğday kırmak, ezmek, öğütmek

hassas duyum ve duyguları algılayan, çabuk duygulanan ve etkilenen, yapımı ve bakımı özen isteyen alet < **Ar** *ḥassās* çok hisseden, duyarlı < # *ḥss* duyma, hissetme < *ḥassa* duydu, hissetti < **Akad** *ḫasīsum* kulak, akıl, anylayış, zeka < **Akad** *ḫasāsu(m)* düşünmek, hatırlamak; bilinçli, farkında olmak, anmak, anlamak, kavramak, niyet etmek → **his/hiss-**

hata < **Ar** *χaṭā* < **Ar** *χaṭṭûm* günahkâr, suçlu < **Akad** ḫaṭû(m) II, kusurlu olmak, sakatlanmak, hata yapmak, günah işlemek, suç işlemek, ihmal etmek > **İbr** *ḫatta,* **Sür** *ḫettha,* **Ugar** *ḫtt'* hata yapmak

hatim/hatm- < **Ar** *χatme(t)* Kuranı ezbere okuma, *χatm* kapatma, sona erdirme, mühürleme < *χtm* < ? **Akad** *katāmu(m)* kapamak, örtmek, kaplamak, kapsamak ← **hitam**

havlamak < **onom?** < ? < **Akad** *ḫawû, ḫamû* köpek havlamak, fırtına uğuldamak vb.

haz/hazz- < **Ar** *ḥazz* pay, şans, kısmet, zenginlik keyif < **Akad** *ḫadu III, ḫadūtu* sevinç, *ḫādû* sevinç, neşe, memnuniyet, zevk, sevinmek

hekim hikmet sahibi, bilge, tabip < **Ar** *ḥakim* < **Ar** *ḥukm* yargı, karar, amir, kanun, < *ḥkm* 1. yargılama, kara verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Aram** *ḥakīm* < **Aram** # *ḥkm* < **Akad** *hakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

helak < **Ar** halāk tükenme, yokolma, ölme < # *hlk* < **Akad** *ḫalāqu(m), ḫelēqu* kaybetmek, kaybolmak, kaçmak, mahvolmak → **istihlak, müstehlik, tehlike**

herif güven vermeyen, bayağı kimse, adam; meslektaş < **Ar** *ḥarif* sanatkar, bir meslek örgütü veya loncaya mensup olan kimse, meslektaş < ?**Ar** *ḥarf* 1. kesik, 2. harf < # *ḥrf* 1. keskin bir araçla oyma, bozma tahrif etme, 2. meslek, zanaat, ustalık < **Akad** *ḫarāpu II* kesmek → **harf**

hesap aritmetik, hesap < Ar *ḥisāb* < **Ar** *ḥasaba* hesapladı, saydı < **Aram** *ḥšb* sayma, … olarak görme < **Akad** *ḫašābu* saymak, hesap etmek, hesaba katmak, *kaṣāpu keṣēpu* düşünmek, saymak hesap etmek, hesaba katmak ← **hasbelkader, hasbıhal, haseb, mahsup, muhasebe, muhasip**
İbr *ḥaṣav*, **Ugar *hhthb* hesap

heykel < **Ar/ Fa** *heykel*, tapınak, muazzam, gövde, suret < **Akad** *ēkallu(m)* saray yapı < **Süm** [É.GAL] ev, büyük = büyük ev, saray, **Aze** *heykal*, **Tat** *kheikel*, **Özb** *khaykal*

hınzır *domuz* < **Ar** *ḥinzīr*, **Akad** *ḫuzīru(m)*, domuz > *ḫuzirānum, ḫuzirtu* > **Ugar** *ḫu-zi-rù* / *ḫuzīru* **İbr** *ḥazīr*

hiddet keskinlik, öfke < *ḥidda'* < **Ar** *ḥadd* (# *ḥdd*) 1. bıçağın keskin ağzı, < **Ar** *ḥadda* 1. biledi, *keskinleştirdi, 2. hiddetlendi, son* derece öfkelendi < **Akad** *eddu* sivri uçlu, keskin, < **Akad** *edēdu(m)* sivri, keskin olmak; sivri uçlu olmak → **had/hadd-**

hikmet (öi) < *ḥikme(t)* yargı yeteneği < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hilaf < **Ar** *xilaf* zıtlık, aykırılık, < *xlf* 1. karşı olma, çelişme, 2. birinin yerine geçme, ardından gelme < **Akad** *ḫalpu II* yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** ← **ihtilaf, halef, halife, hilafet, kalfa, muhalefet, muhalif, muhtelif**

hilafet < Ar *xilafet* halifelik < # *xlf* yerine geçme halef olma < **Akad** *ḫalpu II* yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** → **hilaf**
***İbr** *hechlif* değiştirme, **Sür** *ḥalef*

hilal < **yeni ay, hilal** < **Ar** *hilāl* (= **İbr** # *hll* ışıma, parlama < **Akad** *ellu(m)* I temiz, açık, parlak < **Akad** *elēlu(m) II* temiz, özgür olmak, açık, parlak olmak

his/hiss- duygu < **Ar** *ḥiss* duygu < # *ḥss* duyma, hissetme < *ḥassa* duydu, hissetti < **Akad** *ḫissatu(m), ḫissetum* anlayış, zeka, kavrayış, akıl, hafıza, hatırlama < **Akad** *ḫasīsum* kulak, akıl, anylayış, zeka < **Akad** *ḫasāsu(m)* düşünmek, hatırlamak; bilinçli, farkında olmak, anmak, anlamak, kavramak, niyet etmek → **hassas, hiss- i kabl-el vuku, ihsas, mütehassis**

hissikablelvuku önsezi, içine doğmak, olayları önceden hissetmek < **Ar** *ḥiss* duygu < # *ḥss* duyma, hissetme < **Akad** *ḫissatu(m), ḫissetum* anlayış, zeka, kavrayış, akıl, hafıza, hatırlama < **Akad** *ḫasīsum* kulak, akıl, anylayış, zeka < **Akad** *ḫasāsu(m)* düşünmek, hatırlamak; bilinçli, farkında olmak, anmak, anlamak, kavramak, niyet etmek + **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** qubbulu kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram,** + *vuku* (**Ar** *wuqū‘* 1. düşme, 2. olma, vuku bulma < # *wqy*) →**his/hiss, kabul**

Hortum Ar *ḥurṭum* / *hurṭūm* burun, fil hortumu *ḥu/aṭm-* burun, uzun burun < **Akad** *ḫuṭṭimmu* hayvanın uzun burnu, hortum, hayvanın çıkıntı oluşturan ağzı ile burnu (-ṭṭ < -rt ?) > **Ugar** *ḫtm* burun, **İbr** *ḫarṭōm* burun, gaga, **Sür** *ḫarṭūmā* fil hortum

* su borusu anlamı Türkçeye özgüdür (Nişanyan 2007, s.204)

hitam *χatm* kapatma, sona erdirme, mühürleme < *χtm* < ? **Akad** *katāmu(m)* kapamak, örtmek, kaplamak, kapsamak → **hatim/hatm-**

hububat habbeler, taneler, tohumlar < **Ar** *ḥubūb* taneler < **Ar** *ḥabba'* tane, tohum < # *ḥbb* < **Ar** *ḥabb* < **Akad** *ḫabbu* çekirdek? → **habbe**

hudut sınırlar < **Ar** *ḥudūd* (# *ḥdd* çoğ.) < Ar *ḥadd* sınır < **Ar** *ḥadd* (# *ḥdd*) 1. bıçağın keskin ağzı, < **Ar** *ḥadda* 1. biledi, keskinleştirdi, 2. hiddetlendi, son derece öfkelendi < **Akad** *eddu* sivri uçlu, keskin, < **Akad** *edēdu(m)* sivri, keskin olmak; sivri uçlu olmak → **had/hadd-**

humma hastalık ateşi < **Ar** ḥummā' genel anlamda ateş < **Ar** *ḥammām* ılıca kaplıca, çok ısıtan < # *ḥmm* sıcak olma < **Akad** *emēmu(m)* sıcak olmak, evin, havanın vb. ısısı yükselmek → **hamam**

hurufat < **Ar** *ḥarf* 1. kesik, 2. harf < # *ḥrf* 1. keskin bir araçla oyma, bozma tahrif etme, 2. meslek, zanaat, ustalık < **Akad** *ḫarāpu II* kesmek → **harf** → **harp**

hüküm/hükm- < **Ar** *ḥukm* yargı, karar, amir, kanun, < *ḥkm* 1. yargılama, kara verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak,

kavramak, bildirmek ← **ahkâm, hakem, hakim, hekim, hikmet, hükümdar, hükümet, hükümlü, hükümran, istihkâm, mahkeme, mahkûm, mahkumiyet, muhakeme, muhkem, müstahken, tahakküm, tahkim,**

hükümdar < **Fa** *ḥükmdār* hüküm sahibi < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma + *-dar* (**Fa** *–dār* tutan, sahip olan) **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek.→ **hüküm,**

hükümet Ar (Osm) *ḥüküme(t)* ülke yönetme < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hükümlü mahkemece hüküm giymiş kimse. hüküm + -lü < **Ar** *ḥukm* yargı, karar, amir, kanun, < *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hükümran hüküm ve saltanat süren, hakim, hükümdar < **Ar** *ḥukm* + ran (**Fa** *randen sürmek)* < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

hürmet saygı < **Ar** *ḥurma*ᵗ kutsallık dokunulmazlık < **Ar** *ḥarama* yasakladı < **Ar** *ḥarem* yasak, tabu, girilmez yer, dokunulmaz şey < # *ḥrm* < **Akad** *harāmu II* ayırmak, bölmek → **harem**

hüthüt < **Ar** hudhud (hüdhüd) çavuşkuşu, ibibik < ? **Akad** *hutmu* bir kuş

İ

ibadet kulak yapma < **Ar** *'ibāda*ᵗ kulluk etme, tapınma < # *'bd,* kul olma < **Akad** *abdu* köle, esir → **abd**

ibadullah < **Ar** *'ibādu-llāh* Allahın kulları < # *'ibād* (*'abd* çoğ.) kullar < # *'bd,* kul olma < **Akad** *abdu* köle, esir < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı →**abd, ilah**

iblis < **Ar** iblīs şeytan < **İbr** *be'el zebub* sinekerin efendisi, şeytan (Nişanyan 190) Filistin halkının tanrılarından *be'el zebul'a* İbranilerin verdiği aşağılayıcı addan < **Akad** *ba'ālu(m), bâlu* hakim olmak, yönetmek, çok büyük olmak, şaşalı veya parlak olmak > *ba'lu* büyük, *ba'ūlu büyük* önemli + **İbr** *zebub* < **Akad** *zubbu(m), zumbu, zunbu, subbum* sinek, uçan böcek

icar kiralama, ücret karşılığında tutma < **Ar** *īcār* kiralama, ücret karşılığına tutma < **Ar** *acr* ücret < # *acr* ücret ödeme, emeğin karşılığını verme < **Akad** *agāru(m)* bir evi, insanı, hayvanı vb. kiralamak → **ecir/ecr**

idare < **Ar** *idāre(t)* döndürme, yönetme < **Ar** *dewr* dönme, döndürme < # dwr < **Akad** *tāru(m)* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek

*karş. **Akad** *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* bükmek, kıvırmak, etrafında dönmek, döndürmek → **devir/devr-**

idrak < **Ar** *daraka*[1] (alt) basamak, merdiven en dip nokta < # *drk*, yetişme ulaşma, varma, < **Akad** *dargu* merdiven, basamak, kademe < **Aram** → **dereke**

ifa < **Ar** *i'fā'*< # *wfy* borcunu tam olarak ödeme, bir görevi yerine getirme < **Akad** *yapu* güzel, latif, zarif, hoş → **vefa**

ifrat < **Ar** *ifrād* izole etme, tekleştirme, aşırıya götürme < **Ar** *fard* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < ?**Akad** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** → **fert**

ihbar < **Ar** *iχbār* haber verme, haberdar etme < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey, <*χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayarak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **haber**

ihlal bozma, zarar verme < **Ar** *iχlāl* bozma < **Ar** *xalal* zarar, bozulma < # *xll* < **Ar** *xalla* bozdu, yırttı, deldi < **Akad** *ḫalālu(m)* alıkoymak, engellemek, durdurmak veya < **Akad** *ḫalû(m) II* hasta, keyifsiz, uğursuz vb. olmak < **BSem** → **halel**

ihram < **Ar** hac giysisi < **Ar** *iḥram* yasaklama, hacca ilişkin yasaklara uyma < **Ar** *ḥarem* yasak, tabu, girilmez yer, dokunulmaz şey < # *ḥrm* < **Akad** *ḫarāmu II* ayırmak, bölmek → **harem**

ihsas üstü kapalı anlatma, sezdirme, ima, duyum < **Ar** *iḥsās* hissettirme < **Ar** *ḥiss* duygu < # *ḥss* duyma, hissetme < *ḥassa* duydu, hissetti < **Akad** *ḫasāsu(m)* düşünmek, hatırlamak; bilinçli, farkında olmak, anmak, anlamak, kavramak, niyet etmek < **Akad** *ḫasīsum* kulak, akıl, anylayış, zeka < **Akad** *ḫissatu(m), ḫissetum* anlayış, zeka, kavrayış, akıl, hafıza, hatırlama → **his/hiss-**

ihtilaf farklılaşma zıtlaşma < **Ar** *iḫtilāf* < **Ar** *ḫilaf* zıtlık, aykırılık, < *ḫlf* 1. karşı olma, çelişme, 2. birinin yerine geçme, ardından gelme < **Akad** *ḫalpu II* (bir kişinin) yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** *(# ḫlp)* → **hilaf**

ihtiram < **Ar** *iḥtirām* hürmet gösterme, yasağa uyma < **Ar** *ḥaram* yasak, tabu, girilmez yer, dokunulmaz şey < # *ḥrm* < **Akad** *ḫarāmu II* ayırmak, bölmek → **harem**

ihvan kardeşler < *iḫwān* < **Ar** *aḫi*, kardeşliğe ait, kardeşçe < *aḫ* kardeş < # *xw* < **Akad** *aḫu(m) I* kardeş → **ahi**

ikbal kabul görme < **Ar** *iqbāl* kabu ettirme < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin

önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

ikrar kararlaştırma, konfirme etme < **Ar** *iqrār* < **Ar** *qarār* bir yerde durma, karar kılma, kalıcılık, istikrar < # *qrr* bir yerde durma, sabitlenme, pekişme < **Akad** *karāru(m) I* (aşağı) koymak, yerleştirmek → **karar**

ikta < **Ar** *iqṭā'* kesip ayırma, pay verme, timar olarak arazi verme < **Ar** *qaṭ'* kesme < # *qṭ'* < **Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını) kesmek, ayırmak, **Akad** *qāṭû* ağaç kesici, odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram** → **kat**

*__Akad__ *gaṭṭa'a* kamış - odun kesici veya **Akad** *qatālum* öldürmek < **BSem** *qṭl*

iktisap < **Ar** *iktisāb* edinme < **Ar** *kesb* elde etme, kazanma < # *ksb* < **Akad** *kaṣāpu keṣēpu* düşünmek, saymak, hesap etmek → **kesp (etmek)**

ila[2] < **Ar** # *i'lā* yüceltme < # < *'lw* yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak → **ali**

ilah tanrı < **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı > **İbr** *el, elōah* tanrı → **alimallah, Allah, besmel, billahi, elhamdülillah, estağfurullah, euzubillah, eyvallah, fesuphanallah, ibadullah, ilâhî, illallah, inşallah maşallah, maazallah, vallahi, yallah,**

ilâhî Tanrıya özgü, Tanrısal, mükemmel < **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

ilave < **Ar** *'ilāwat* yükselme artma katma < **Ar** # *i'lā* yüceltme < # < *'lw* yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak, ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak → **ali**

illa < **Ar** mā- *illā* hariç, -den başka (bağlaç), *in* ilgi edatı, ki + *lā* değil < **Akad** *illā* –siz, -sız, -meden, dışında, < **Akad** *ina* + *lā (+ -ān)* –de, -da; yokluk hakkında; → **la-**

illallah < **Ar** *illā-llāh* Allah'tan başka (kimse müdahale edemez) < **Ar** *illā* hariç, -den başka (bağlaç) < **Ar** *in* ilgi edatı, ki + *lā* değil < **Akad** *illā* –siz, -sız, -meden, dışında, < **Akad** *ina* + *lā (+ -ān)* –de, -da; yokluk hakkında; < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **illa, ilah**

ilmuhaber < **Ar** *'ilm wa χabar* bilgi verme, bir durum veya işlemi belgeleyen resmi evrak < **Ar** *'ilm* bilgi + *wa* ve (bağlaç) < **Akad** *u, ū* ve anlamında < ? **Süm** U, U_3 ve + < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey < # *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayaak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **ve, haber**

imbik < **Ar** *inbīk / enbīk* damıtma şişesi < **Akad** *ebēbu(m)* temiz olmak, parlak olmak, arı(tılmış) olmak, açık olmak, temizlemek > **Ar** > **İtal** *alambico*, **İsp** *alambico*

imla **Ar** *imlā' (# ml')* doğru yazım < **Aram** *məlē* 1. dolu, 2. harekeli yani sesli harfleri bildiren noktaları doldurulmuş yazı < **Aram** # mly < **Akad** *malû(m) IV* dolu olmak, doldurmak

imrahor *at bakıcısı,* kraliyet yada devlet ahırları yöneticisi < **Fa** *amīr-i aχ*ʷ*ur* at bakıcısı < **Ar** *amir* bey < **Akad** *amāru(m) I* görmek, anlamak, dikkat etmek, tasavvur etmek, hayal etmek, idare etmek, bakmak, teftiş etmek + **Fa** *aχ*ʷ*ur ahır* → **emir**[1]**/emr-**

indifa < **Ar** *indifā'* püskürme < **Ar** *def* < # *df'* tepme < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek → **def**[1]

infirat < **Ar** *infirād* yalnızlaşma, izolasyon, aşırıya gitme, < **Ar** *fard* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < **Akad?** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** → **fert**

infisah < **Ar** *infisāχ* kendini feshetme, fesh olunma, < # *fsχ* parçalama < **Akad** *pessû(m) I, passûm* topal, sakat, topallık, sakatlık, aksaklık → **fesih**

inkâr < **Ar** *inkār* yalanlama < # *nkr* < **Akar** *nakāru(m)*itiraz etmek, inkar etmek, farklı olmak düşman olmak, dış görünüşünü değiştirmek ← **münkir**

inkıta *inqıṭā'* < **Ar** *qaṭ'* kesme < # *qṭ'* < **Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını) kesmek, ayırmak, **Akad** *qāṭû* ağaç kesici, odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram**

***Akad** *gaṭṭa'a* kamış - odun kesici veya **Akad** *qaṭālum* öldürmek < **BSem** *qṭl*

insan kişi < **Ar** *insān* < # *ins* insanlık, tüm insanlar, < **Aram** 'ināş/'anāşā halk, kavim < **Akad** *nišu(m), nīšu, nēšu* çoğ. *nišū* halk, insanlar < **Akad** *nêšu(m) ne'āšum, na'āšum* yaşamak, (yeniden) canlanmak > **Ugar** *inš* halk, **İbr** *ānōş* insanlar ← **munis, ünsiyet, nisa, nisvan**

inşa < Ar *inşā'* çıkarma, ortaya çıkarma, yaratma, inşa etme < **Ar** *naş'a'* kaynak, köken, çıkış < **Ar** *naşa'a* doğdu, çıktı, (akarsu) kaynadı < # *nş'* doğma, çıkma < **Akad** *našû(m) II* **Asur** *našā'u(m)* kaldırmak, yükseltmek çıkmak → **neşet**

inşallah < **Ar** *in şā'a-llāhu* Allah istesin < **Ar** *in* ki, dilek kipi edatı + *şā'a* < (# *şy'*) istedi, istesin + **Ar** *allāh* (tanrı) < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

intiba < **Ar** *intibā'* izlenim < # *tb'* damga basma < **Akad** *ṭebû(m)* batmak, daldırmak indirmek, kazıp açmak, batırmak, daldırmak, bastırmak, kesmek > **Asur** *ṭabā'um* → **tab**

intizar < **Ar** *intiẓār* bekleme, yolunu gözleme **Ar** *naẓar* < *Ar naẓara*

bakma, gözetme, bekçilik etme < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

* "Kem göze maruz kılma" anlamı Türkçeye özgüdür.

inzibat < **Ar** *inδibāṭ* disiplin altına alma, **Ar** *δabṭ* tutuş, denetim, disiplin, kayıt < # *δbṭ* tutma, kontrol altına alma, haraketine engel olma < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, yakalamak, zaptetmek, zorla ele geçirmek → **zabit/zapt-**

irat < **Ar** *i'rād* getirme, gelir elde etme, gelir < # *wrd* varma, gelme < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu* geri dönmek, geri gitmek, nesil, zürriyet, soy → **vürut**

irs/ırs < **Ar** *irθ* miras, kalıt < # *wrθ* < **Ar** *wariθa* varis idi, miras kaldı < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu?* Aşağıya inmek, geri dönmek, geri gitmek, göndermek; nesil, zürriyet, soy > **İbr** *yarad,* **Ugar** *yrd* → **miras, muris, tevarüs, varis, veraset, verese**

irtikap < **Ar** *irtikāb* bir eylemi, üzerine alma, suç işleme < **Ar** *merkeb* binek, taşıt aracı < # *rqb* üstüne binmek, bir eylemi işleme < **Akad** *rakābu(m), rakāpu* ata veya başka bir hayvana yada bir taşıta binmek; > **Akad** *rikab,* arabaya, sandala veya bir hayvana biniş binme, taşıma, nakliye, **Akad** *markabtu* araba, **Akad** *narkabtu(m)* av, tören veya savaş arabası < **BSem** → **merkep**

isale < **Ar** *isāla*[I] < **Ar** *sayl* sel, su akıntısı < # *syl* < **Akad** *šalû(m)I, salû* batırmak, daldırmak, dalmak → **sel**

isbat < **Ar** *iθbāt* sabitleştirme, kesinleştirme, saptama, kanıtlama < # *θbt* sabit olma < **Akad** *šubtu(m) I, šuptu(m)* oturulacak yer, sandalye, ev, ikametgâh mesken, ikametgâh belki < wašābum < **Akad** *(w)ašābu(m)* **Asur** (ekseriyetle) *ušābu(m),* oturmak, sakin(i) olmak → **sebat**

isim/ism- ad < **Ar** *ism* ad < # *sm, smy* ad verme < **Akad** *šumu(m), šemu,* ad, isim ← **besmele, bismillah, esami, isim, esami, esma, müsemma, tesmiye**

iskorpit zehirli dikenleri olan bir balık < **Yun** σκορπίδι skorpídi< **Eyun / Yun** σκορπίος (skorpíos) akrep, < **Akad** *aqrābu* akrep < **BSem** > **Aram** *ᶜaqrəbā* → **akrep**

iskân < **Ar** *iskân* oturtma, yerleştirme < # *skn* durma, biryerde oturma < **Akad/Asur** *iškun* "o koydu" *šakānu(m)* fiilinin çekimli hali, (Donbaz, 277) < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek vb. -) → **sükun**

islam < **Ar** *islām* güvenme, teslim olma, < # *slm* sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II,* sağlıklı, sağlam

olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM → **selam**

İsmail öi < **Ar** *İsma'il* bu isim hakkında çeşitli anlamlar üzerinde durulmuştur. "Allah'a itaat eden; Allah'ın bağışı, ihsanı anlamlarının yanı sıra Arapça'daki *sami'al* "duydu" fiili İbranice ve Akadca gibi Sami dillerinde ortak olan aynı anlamda kullanılmaktadır. Kelime sonundaki *il-* söcüğü "Allah, Tanrı" anlamını veren ortak Semitik sözcüktür. *İsmail* adının "Tanrı duyar" şeklinde olabileceği düşünülebilir (Koçak 1996, s. 5) < **Akad** *İšme-īlu* Tanrı duydu, *İšma-īlu* tanrı duyar (Koçak 1977, s.175) →**isim**, **ilah**

istihbar haber ve bilgi alma, haber toplama< **Ar** *istiχbar* hayır dileme < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey, < # *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayarak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **haber**

istihbarat, < **Ar** *istihbārāt (istihbar* çoğ.*)* alınan haberler < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey, < # *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayarak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **haber**

istihkâm < **Ar** *istihkām* pekiştirme, tahkim etme < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

istihlak tüketme < **Ar** *istihlāk tüketme* < **Ar** *halāk* tükenme, yokolma, ölme < # *hlk* < **Akad** *ḫalāqu(m)*, *ḫelēqu* kaybetmek, kaybolmak, kaçmak, mahvolmak → **helak**

istikbal < **Ar** *istiqbāl* 1. yönelme, yönseme, 2. misafir kabul etme < **Ar** *qabūl* benimseme < # qbl 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

istikrar < **Ar** *istiqrār* sonderece kararlı olmae < **Ar** *qarār* bir yerde durma, karar kılma, kalıcılık, istikrar < # *qrr* bir yerde durma, sabitlenme, pekişme < **Akad** *karāru(m) I* (aşağı) koymak, yerleştirmek → **karar**

istimlak < **Ar** *istimlāk* mülk edinme, mülke el koyma < < **Ar** *milk/mulk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

istinsah < **Ar** *istinsāχ* < # *nsχ* yazıya dökme, kopya etme, dikkatle

yazma, temize çekme < **Ar** *nusχa(t)* bir yazıyı kopyalama, temize çekme < # *nsχ* dikkatle yazma, temize çekme < **Aram** *nusəχā* < **Akad** *nasḫu(m)* sükülmüş, kopuk bir tableti kopya etmek, temize çekmek < **Akad** *nasāhu* koparmak, sökmek, hareket etmek, yola çokmak → **nüsha**

istirham < **Ar** *istirḥam* merhamet dileme < # *rḥm* merhamet etme, sevme < **Akad** *rēmu(m), rīmu* şefkat, merhamet, rikkat, rahim, döl yatağı < **Akad** *rêmu(m),* **Asur** *re'āmu(m)* merhametli olmak, birine şefkat duymak, sevecen olmak, **Akad** *râmu(m) II, ra'āmu(m), ramāmu* sevmek âşık olmak sevgi, aşk → **rahim**[1]

istiskal < **Ar** *isθisqāl* 1. ağır bulma, ağırsama, 2. birinden rahatsız olma, tahammül edememe yük < **Ar** *θiqla*[t] *(# θql)* ağırlık, hantallık < **Ar** *θaqula* ağır idi, **Aram/İbr** # *şkl* ağır olma, tartma < **Akad** *šaqālu(m),* tartmak, ödemek → **sıklet**

*Aşağılama anlamı Türkçeye özgüdür.

istisna bir kimse veya bir şeyi benzerlerinrden ayrı tutma, genelden ayrı, kural dışı olma, ayrıklık, ayrı tutulan kimse veya şey < **Ar Ar** *istiθnā* hariç tutma, dışlama, bir yemin veya sözleşmeyi hukuken geçersiz kılacak şekilde (kötü niyetle) bir şart ileri sürme < **Ar** *θunyā'* ikircik < **Ar** *iθnān* iki < *θny* iki < **Akad** *šina II, šena* iki → **sani**

ittihat < **Ar** *ittiḥād (VIII)* birlik, birleşme < # *wd* bir < **Ar** *waḥde(t)* birlik <# *wḥd* bir < **Akad** *(w)ēdu(m), ettu(m)* tek, yalnız → **vahdet**

iyal < **Ar** *'iyāl* (*'iyyel* çoğ.) bakmakla yükümlü olunanlar < **Akad** *ayyalu II* dost, müttefik, akraba (olmak) → **aile**

izabe < **Ar** *iδābe(t)* eritme < *δwb* erime < **Akad** *zābu(m), zuabu(m)* erimek, akmak, çözülmek → **Zap (suyu)**

izin/izn- kulak verme, bir dileği kabul etme < **Ar** *iδn* dinleme, kulak verme < **Ar** *uδn* kulak < **Ar** *'ednā* kulak < **Akad** *uznu(m)* kulak, akıl, akıllılık, zeka, anlayış, ← **ezan?**, **mezun, müezzin**

izzet itibar, saygınlık < **Ar** *'izza*[t] saygınlık, mevki, onur, < # *'zz* ağırlama < **Akad** *ezēzu* şiddetli, şevkli, **Heb** *'oz* kuvvet, dinçlik, gayret, **Sür** *'aziz* sevgili, aziz, **Ugar** *'z* güç, kuvvet, **Fen** *'z* → **aziz**

K

kaal-(e almak) < **Ar** *qāla* söyledi < **Ar** *qawl* söz < # *qwl* söyleme < **Akad** *qabû II*, **Asur** *qabā'u(m)* söylemek, demek, konuşmak, söz vermek → **kavil/kavl-**

kabak/gabak baş, alın, alnı kabağı (alnının ortası), **Azer** *gabag* (baş yada alın) < ? < **Akad** *gubbuḫu / qubbuḫu* dazlak, kel, çıplak

kabala tevrat'ın mistik yorumlarına ilişkin Musevi gelenekleri < **İng** *cabbala* Musevi tasavvufu <

qabbālā alınmış olan şeyler, gelenek < *qıbbēl* alma kabul etme (**Ar** *qabūl* benimseme < # qbl 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme) < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

kabil kabul, eden, uyan < **Ar** *qābil* kabul eden, yapabilen < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

kabile oymak < **Ar** *qabīla*ᵗ aşiret, boy, oymak < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

kabiliyet yetenek, kabul ederlik, beceri < **Ar** *qābilīya*ᵗ kabul ederlik, yapabilirlik < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

kabir/kabr- mezar < **Ar** *qabr* mezar < # *qbr* gömme < **Akad** *qabru(m)* kabir, mezar > **Akad** *qebēru(m)* **Asur** *qabāru* gömmek, defnetmek, gizlemek, ölüm nedeniyle kaybetmek ← **kabristan, kubur, makber**
*karş. **İbr** *qavar*, **Sür** *qebar*, **Uga** *qbr* gömmek, defnetmek, **Fen** *qbr*

kabristan ölülerin gömüldüğü mezarların bulunduğu özel alan *kabir* < **Ar** *qabr* mezar < # *qbr* gömme < **Akad** *qabru(m)* kabir, mezar > **Akad** *qebēru(m)* **Asur** *qabāru* gömmek, defnetmek, gizlemek, ölüm nedeniyle kaybetmek + *-istan* (**Fa** *-istan* yer ve ülke belirten takı **EFA/Ave** *stāna-* yer, konum < *stā-* < **HAvr** *stā-* durmak) → **kabir/kabr-**

kabul *alma, benimseme* < **Ar** *qabūl* benimseme < # qbl 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** ← **bilmukabele, hissikablelvuku, ikbal, istikbal, kabala, kabil, kabile, kabiliyet, kıble, makabl, makbul, mukabele, mukabil, müstakbel, mütekabil, tekabül,**

kâbus karabasan < **Ar** *kābūs* gece gelen sıkıntı < **Ar** *kbš* basma, bastırma, sıkma, bunaltma < **Akad** *kabāsu(m).* *kabāšu* basmak, üstüne yürümek vb.

kadayıf tel tel ince hamurdan yapılan tatlı < **Ar** *qaṭā'if (# qtf)* çok ince hamurdan yapılmış tatlı, baklava,

< **Ar** *qaṭīfa*^{t} hav, kırpılmış şey < # *qtp* < **Akad** *qatāpu(m)* / *kaṭāpum* koparmak, kırpmak **Akad** > *qatipum* "(cloth-) plucker → **kadife**

kadem <**Ar** *qadem* 1. ön, öncelik, 2. adım < # *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman > **Fen** *qadm-* ← **kademe, kadim, kadmiyum, kıdem, kudüm, mukaddime, takaddum, takdim,**

kademe < **Ar** *qadama*^{t} adım, basamak < **Ar** *qadam* 1. ön, öncelik, 2. adım < *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

kadife < **Ar** *qaṭīfa*^{t} hav, havlı kumaş, kadife < # *qṭp* < **Akad** *qatāpu(m)* / *kaṭāpum* koparmak, kırpmak ← **kadayıf**

kadim eski < **Ar** *qadīm* 1. ön, öncelik, 2. adım < *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

kadmiyum < **YLat** *cadmiun* bir element < **EYun** καδμεία *kadmeia* bir kurşun minerali **öi** *Kadmos* Thebai kentinin kurucusu efsahevi Fenikeli önder < **Fen** *qadm-* ön, öncü, doğu < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

kakule sıcak ülkelerde yetişen bir baharat, *Elettaria cardamomum* < **Ar** *qaqūlla*^{t} kakule < **Aram** *qāqūlā* < **Akad** *qāqullu* kakule "*Elettaria cardamomum*"

kalafat < **OYun** καλάφατιζω kalafátidzō gemi tahtaları arasına paçavra sıkıştırarak ziftleme < **Ar** *qalfaṭa/calfaṭa* (# *qlfṭ/clfṭ*) < **Aram** *qəlāptā/qəlaptā* kabuk, zarf, tahılın kepeği, **Aram** *qəlāpā* soymuk, meyve kabuğu < **Akad** *qilpu* kabuk, deri < **Akad** *qalāpu(m)* kabuğunu soymak, soymak → **kılıf**

kalbur *gırbal, galbır* elek < **Ar** *ġırbāl/ ġırbīl/* elek < (Nişanyan 216'ya göre < **Lat** *corbula* seyrek örülmüş küçük sepet < **Lat** *corbis*), **Lat** *cribrum* < **Ar** *ġırbāl* < **Akad** *arballu(m)* kalbur < **Aram** '*arbĕlā* > ?> **Lat** *cribellum* > **İtal** *crivello* , **İsp** *garbillo* kalbur, elek ← **gırbal**

*__Akadca__ gigurbalû bir çeşit sepet < **Süm**

kalça bacağın üst kısmı < **Mod. Ar** *ğiṣṣa* < ? **Ar** *ğawṣ, ğuṣ* < ? **Akad** *gilšu, giššu(m)* kalça, kalça kemiği

*Nişanyan 216'da kalça kelimesinin Yunanca κάλτσα káltsa (uzun çorap) kelimesinden geldiğini belirtir.

*Karş. **Yun** κάλτιος kaltios **Yun** κάλτσα káltsa uzun çorap (külot) **Lat** *calceus*: pabuç, ayakkabı > **İtal** *calze* çizme, **İsp** *calcetines* çoraplar

kalfa < **Ar** *χalīfa*^{t} < *χlf* 1. Aşaması çırakla usta arasında bulunan zanaatçı, 2. Ustalıktan yetişme mimar yardımcısı; projeyi

ustalara uygulatarak mimara yardım eden kişi 3. Eskiden saraylarda ve büyük konaklarda halayıkların başında bulunan kadın < **Akad** *ḫalpu II* (birinin) yerine geçmek, vekil tayin etmek, < **Aram** → **hilafet** → **hilaf**

kalp yürek < **Ar** *qalb*[1] yürek, kalp < **Akad** *qablu(m) I* orta, < *qablû(m), qablium* merkez

*****Akad** *qerbu(m) II, qarbum* merkez, iç, içeri, iç kısım, içorganlar, bağırsaklar

kanasta < **İsp** *canasta* hasır sepet, bir iskambil oyunu < **EYun** κάνιστρον (kánistron) hasır sepet < *kána* hasır < **EYun** κάννα (kanna) kamış, saz, < **Aram** *qanyā* < **Akad** *qanū* < **Süm** Gİ kamış, bambu benzeri şey, bir uzunluk ölçüsü > ?> **İbr** *qānu* kamış, hasır, **EYun** κάνναβις *kānnabis,* **Lat** canna, **Lat** canistrum, **İtal** *canestro* sepet, **İtal** *canna* kamış, **EYun** κανών *kanón* cetvel, örnek, model, örnekler listesi, kanon, heykeltraşlıkta, insan vücudunun oranları kuralları, çıta, parmaklık > **Lat** *cancellus* (parmaklık) muhtemelen aynı Sami kökten alınmıştır ← **canfes**, **kanasta**, **kanaviçe**, **kançılarya**, **kanon**, **kanun**, **kanyon**, **kendir**, **kenevir**, **kınnap**, **kanun**, **kançılarya**, **şansölye**

kanon ilahilere özgü bir koro tekniği < **Fr** *canon* kilise yasası, **OLat** *canon* yasa, kilise yasası < **EYun** κανόν (kanón) kargı, cetvel, kural, yasa < **EYun** κάννα (kánna) kamış, kargı < **Aram** *qanyā* < **Akad** *qanū* < ? **Süm** GADA → **kanasta**

kanun [1] < **Ar** *qānūn*[1] genel kural, yasa < < **EYun** κανόν (kanón) kargı, cetvel, kural, yasa < **EYun** κάννα (kanna) kamış, saz < **Aram** *qanyā* < **Akad** *qanū* kamış, bambu vb.bir uzunluk ölçüsü < ? **Süm** GADA veya? Gİ → **kanasta**

kanun u evvel (Osm) Rumi takvimde bir ay adı, Aralık, ocak aylarına denk gelen zaman < **Ar** el kânunul-evvel < **Akad** *kinūnu(m), kanūnu*, bronz, gümüş vb. mangal; fırın; bayram; Mari - Nuzi'de 10. ay'ın adı < ? **Süm** Kİ.NE; Kİ.NE.NE ateş yeri, ateşler yeri,

*karş. *kanun u sani*

kanun u sani (Osm) Rumi takvimde bir ay adı < **Ar** el kânunu-ssāni< **Akad** *kinūnu(m), kanūnu*, bakır, gümüş vb. mangal, fırın, (bir bayram; Mari, Nuzi'de 10. ay'ın adı < ? **Süm** Kİ.NE; Kİ.NE.NE ateş yeri,

*karş. *kanun u evvel*

kara[2] kıta, anakara < **Ar** *qārra*[t] < **Ar** *qārr* yerleşik, göçebe olmayan, sabit, kalıcı < **Ar** *qarār* bir yerde durma, karar kılma, kalıcılık, istikrar < # *qrr* bir yerde durma, sabitlenme, pekişme < **Akad** *karāru(m) I* (aşağı) koymak, yerleştirmek → **karar**

karabet yakınlık < **Ar qarāba**[t] < *qrb* yakın olma < **Akad** *qurbu(m), qarbu, quruptu* yakın < **Akad**

qerēbu(m) kapalı olmak, mevcut olmak, yakın olmak; **Akad** > *qerbu(m) I* yakın, *qerbu II* merkez, iç → **kurbet**

karar < **Ar** *qarār* bir yerde durma, karar kılma, kalıcılık, istikrar < # *qrr* bir yerde durma, sabitlenme, pekişme < **Akad** *karāru(m) I* (aşağı) koymak, yerleştirmek ← **ikrar, istikrar, kara²**, **kararname, mukarrer, takrir**

kararname < **Ar** *qarār* bir yerde durma, karar kılma, kalıcılık, istikrar < # *qrr* bir yerde durma, sabitlenme, pekişme < **Akad** *karāru(m) I* (aşağı) koymak, yerleştirmek + *name* **Fa** *nāme* ferman, yazı, mektup → **karar**

karat/kırat < **Fr** *carat* kuyumculukta kullanılan tartı birimi < **Ar** *qirāt* < **Ar** *xarrūp* / **Fa** *xarnūb* keçiboynuzu < **Akad** *ḫarūbu(m), ḫarūpu(m)* harnup (ağacı) < **Akad** *qarnu(m) qannu* boynuz,

***İng** *carob* keçiboynuzu, *carat* kırat, karat, **İtal** *carati, carato* (?), **İsp** *quilate*, **EMıs** *kr.ty* boynuz, **İbr** *ķārān* **Ar** *ķarnu* (boynuz ?)

Harnup* bitkisinin tohumları özellikle kuyumculukta ölçü birimi olarak kullanıldığı için, *karat* kelimesi *harnup* adından gelmektedir. Avrupa dillerine Arapça vasıtasıyla geçmiştir → **harnup/hannup → **korna**

karın ? < ? < **Akad** *agarinnu(m),-garinnu*, karın < **Süm** AGARIN (4/5),

*bu kelime Sümerce, Akadca ve Türkçede benzer seslere sahiptir.

kari okur < **Ar** *qārīⁿ* < # *qr'* okumak, kıraat etmek, anlamak, yorumlamak < **Asur** *qarā'u(m)* < **Akad** *qerû,* çağırmak, bağırmak, seslenmek, davet etmek, haber vermek, → **kıraat**

kasaba < **Ar** *qaṣabaᵗ* surla çevrili yerleşim, kasaba < *qṣb* kesme < **Ar** *qaṣaba* kesti < **Akad** *kasāpu(m) I* bir aletle kesmek, kırmak parçalamak; **Akad** *kasāmu* kesmek, veya **Akad** *kaṣāṣu* kesmek, parçalamak → **kasap**

*Belki **Akad** *(w)ašābu(m)*, **Asur** ušābu(m) oturmak, ikamet etmek kelimesinden de geliyor olabilir.

kasap et kesip satan kimse < **Ar** *qaṣṣāb* kesici, kesimci kasap < **Akad** *kasāpu(m) I* bir aletle kesmek, kırmak, parçalamak veya **Akad** *kasāmu* kesmek, **Akad** *kaṣāṣu* kesmek, parçalamak ← **kasaba**

***HAvr** *kes-* kesmek (Roberts, 84; Pokorny 1959 cilt I, 586) **Akad** *kasāpu(m) I* bir aletle kesmek, **Akad** *kasāmu* "kesmek" ve yine **Akad** *kaṣāṣu* kesmek, parçalamak anlamlarına gelen kelimeler ve Türkçedeki *kes-* kelimesinin ses benzerlikleri düşündürücüdür.

kase < **Fa** *kāse* < **Akad** *kāsu(m),* kase, bardak, fincan, kadeh, çukur kap < **Süm** [(DUG.)GÚ.ZI] yağ veya şarap için kullanılan bir kap > **EMıs** *kč* bir madeni vazo, **Kopt** *kaĵi*

testi, sürahi, sepet (EMıs č = Kopt ĵ), Yun κόις (kois) kase, bardak (Word, 31-41)

kasım 11. ayın adı < *ruz-ı kasım* eski takvimde sonbaharın ilk günü eylül ekinoksu < **Ar** *qāsım* bölen, taksim eden < # *qsm* bölme, paylaştırma < **Akad** *kismu(m)* kesme, bölme, bölüm < **Akad** *kasāmu(m),* kesmek, bölmek, parçalamak → **kısım**

kat < **Ar** *qaṭ'* kesme < # *qṭ'* < **Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını) kesmek, ayırmak; **Akad** *qāṭû* ağaç kesici, odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram**; **Akad** *gaṭṭa'a* kamış - odun kesici ← **ikta, inkita, kat'i, kıta, maktu, mukattaa**

*Akad *qatālum* öldürmek < **BSem** *qṭl*

*Nişanyan 226'daki *kat* kelimesi ve türevlerini, 228'deki *katil/katl-* kelimesi ve türevlerini iki gruba ayırmıştır. Fakat bu iki grup kelime aynı kökten olmalıdır

kat'i < **Ar** qat'ī kesin, < **Ar** *qaṭ'* kesme < # *qṭ'* < **Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını) kesmek, ayırmak; **Akad** *qāṭû* ağaç kesici, odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram, Akad** *gaṭṭa'a* kamış - odun kesici veya **Akad** *qatālum* öldürmek < **BSem** *qṭl* → **kat, katil**[1]**/katl-**

katil[1]**/katl-** < **Ar** *qatl* öldürme < **Ar** *qatala* öldürdü < # *qtl*[1] öldürme < **Akad** *qatālum* öldürmek < **BSem**. *qṭl* (Kelime anlamı "keserek öldürme" olabilir)

*Ayrıca **Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını kesmek, ayırmak bkz. *cüzzam* maddesi), **Akad** *qāṭû* ağaç kesici odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram, Akad** *gaṭṭa'a* kamış veya odun kesici < **Aram** ← **kat, kat'î, katil**[2]**, maktul mukatele**

*Benzerlik için bkz. **İng** *"to cut* kesmek, **Yun** κτείνω (kteino) "öldürmek" ya da θείνω (theino) "yaralamak, vurmak,

** **kat 2, ikta, inkıta katı(ğ), kat' makta, maktu, mukatt mukataa**, kelimeleri se ayı kökten geliyor olmalıdır.

katil[2] < *qātil* öldüren < # *qtl* öldürme **Akad** *qatālu* öldürmek < **BSem** *qṭl* - **katil**[1]**/katl-**

katliam = *katl-i amm* genel öldürm < # *qtl*[1] öldürme **Akad** *qatālu* "öldürmek < **BSem** *qṭl* + *amm* **Ar** *'amme(t)* kamu, halk, avam, # *'mm* genel olma, kapsam kucaklama, tümünü içerme **Akad** *ammu(m) I, ḫammum* ha < **BSem** → **katil/katl-, amme**

katran[1] < **Ar** *qaṭrān/qiṭrān* zift **Aram** *qiṭrān* < **Akad** *qatrā* katran ağacı, (seḏir) reçinesi? **Akad** *qatāru II,* tütmek, dum çıkarmak duman, tüts tütsüleme, dumanla kararma siyahlaştırmak, karalaştırm (**Akad** > *qatru; qutru, qutr qatāru, qatrānu?, qutrēnum;* .

← **katran**[2], **katre, kutur, nektar, sedir,**

katran[2] < **Yun** *κέδρον kédron* **EYun** *κέδρος kédros* katran ağacı, sedir < **İbr/Aram** # *qṭr* duman tütmek, tütsülemek < **Akad** *qatrānu* katran ağacı (sedir) reçinesi? < **Akad** *qatāru II?* ateş, tütsü vb. tütmek, duman, yanık, (dumanla, isle) karartmak → **katran**[1]

*__İbr__ *'ittran,* **Syr** *'ettrana,* **Lat** *cedrus,* **Fr** *cèdre,* **İng** *cedar* sedir ağacı **Bul** *katran,* **Hun** *katrany,* **Fa** *qattran,* **Rom** *catran,* **İsp** alquitran

katre < **Ar** *qaṭra',* damla < # *qṭr* < **Aram** *qiṭer* buhur, tütsü amacıyla yakılan bitkisel öz < **İbr/Aram** # *qṭr* duman tütme, tütsüleme, buhur yakma < **Akad** ← **katran**[1]

kavil/kavl- < **Ar** *qawl* söz < # *qwl* söyleme **Akad** *qabû II,* **Asur** *qabā'u(m)* söylemek, demek, konuşmak, söz vermek ← **kaal-kilükal, makale, makule, mukavele**

kavim < **Ar** *qavm* bir yerde yerleşik olan halk, ulus kavim < **Akad** *gā'um, gāwum* kavim, halk, **Fen** *gw* halk, toplum, **İbr** *gōy* halk < **BSem**

kavis < **Ar** *qaws* yay, kavis < **Akad** *qaštu,* **İbr** *qeşet,* **Sür** qeştha, **Ugar** *qšt,* **Fen** qšt, **Fa** *qous,* **Özb** qavs

kavurmak = **ET** *kağurmak,* yakmak, kızartmak

Yun κάω (kao), καίω (kaio), yakmak.

"*Yakmak*" ile ilgili Akadca kelimeler aşağıda verilmektedir.

Akad *kawûm* II *kamû* yanmak

Akad *qâdum, qadu, qadi* tutuşturmak

Akad *qalû(m) II* kızartmak, yakmak, yanmak

Akad qamû(m) yakmak

Akad *kabābu II, gabābu* yakmak, ateşe vermek, yanmak

*Akadca, Yunanca ve Türkçe'deki (*kavurmak,*) ses ve anlam benzerlikleri olan bu kelimeler Semitik bir kökten olmalıdır.

kaz bir kümes hayvanı **Fa** *ġāz,* ?< **Akad** *ūsu(m) II, us'um* kaz **Sum** UZ ördek, yaban ördeği.

* **HAvr** *ghans-* kaz **Alm**. *Gans,* **İng** *goose,* **İtal** *ganso,* **Ar** *wazz* kaz

kebap/b < **Ar** *kebāb* (< # *kbb*) < **Aram** *kbaba* kızartma, kızartılmış et < **Akad** *kabābu II, gabābu* yakmak, ateşe vermek, kızartmak, yanmak.)

keldani Kaldeli < **Ar** ? <**Sür** *kaldāyā* <**Akad** *kaldû* > **isp** *caldaico, caldeo*

kelek[2] Dicle nehrine özgü sal < **Ar** kalak, **Fa** *kelek / kalak* ırmaklarda işleyen ve şişirilmiş tulumlar üzerine kurulan bir çeşit sal (Eren 228) < ? < **Akad** *kalakku II* bir çeşit kutu, sal.

keme domalan, yermantarı (büyük sıçan anlamında olan keme ayrı bir kökten olmalıdır) < **Akad** *kam'atum, ka'matu* domalan, yer mantarı

kendir = **kentir'** < **Ar** kenevir bitkisi< **EYun** κάνιστρον

(kánistron) hasır sepet < **EYun** κάννα (kanna) kamış, saz, < **Aram** *qanyā* < **Akad** *qanū* < **Süm** Gİ kamış, bambu benzeri şey, bir uzunluk ölçüsü > ?> **İbr** *qānu* kamış, hasır, **EYun** κάνναβις *kānnabis*, **Lat** canna, **Lat** canistrum, **İtal** *canestro* sepet, **İtal** *canna* kamış, **EYun** κανών *kanón* cetvel, örnek, model, örnekler listesi, kanon, heykeltraşlıkta, insan vücudunun oranları kuralları, çıta, parmaklık > **Lat** *cancellus* (parmaklık) muhtemelen aynı Sami kökten alınmıştır

*M.Ö. II. binyılda muhtemelen Semitik dillerden başlıca Hint-Avrupa dillerine geçen *kanab-* kökünden alındığı anlaşılmaktadır → **kanasta** veya **keten**

kenevir < **Yun** καννάβι kannávi < **EYun** κάνναβις (kánnabis) kenevir, keten > **Lat** *cannabis*, **İtal** *canapa*, **İng** *hemp*, **Alm** *hanf*, **Fa** *keneb*, **Ar** *qınneb* **Rus** *konoplya*, **ET** *kendir* (kenevir)

*__EYun__ κάνιστρον (kánistron) hasır sepet < *kána* hasır < **EYun** κάννα (kanna) kamış, saz, < **Aram** *qanyā* < **Akad** *qanū* < **Süm** Gİ kamış, bambu benzeri şey, bir uzunluk ölçüsü > ?> **İbr** *qānu* kamış, hasır, **EYun** κάνναβις *kānnabis*, **Lat** canna, **Lat** canistrum, **İtal** *canestro* sepet, **İtal** *canna* kamış, **EYun** κανών *kanón* cetvel, örnek, model, örnekler listesi, kanon, heykeltraşlıkta, insan vücudunun oranları kuralları, çıta, parmaklık > **Lat** *cancellus* (parmaklık) muhtemelen aynı Sami kökten alınmıştır

kese < **Fa** *kīse* torba kese < **Akad** *kīsu(m) II, kēsu, kissu, kīsu* kese, para kesesi < ? **Süm** KUŠ (deri)

*__Akad__ *gusānu(m), kušānu(m) k/gursā/ēnum, kursinnum, kusannu.* deriden torba, çuval, kese

kesp (etmek) **Ar** *kesb* elde etme, kazanma < # *ksb* < **Akad** *kaṣāpu keṣēpu* düşünmek, saymak, hesap etmek ← **iktisap, müktesep**

keten < **Ar** *kettān* < **Akad** *kitû(m)* keten (ip) / *qû(m) I* keten, iplik < **Süm** (TUG)GADA keten elbise, GİŠ.GADA; GADA keten, ketene benzer

*__Süm__ GU keten, iplik

Akad *gadallalu* "keten giyen"bir tapınak görevlisi < **Süm**

Akad *gadalalû* iplik atölyesi, fabrika (TUG.)GADA.LAL

Akad *gadamāḫu(m), gadmāḫu* "superior linen garment" [GADA.MAḪ] < **Süm**

Akad *kutānu(m), kutīnum* veya *qutānum?*bir kumaş,

Akad *qutnum*, ince bir kumaş

ketum sır saklayan, kimseye sır açmayan < **Ar** *ketūm* az konuşan, sır saklayan < **Ar** *ketm* sır tutma, konuşmama < **Akad** *katāmu(m)* örtmek, sır, giz

kıble < **Ar** *qibla(t)* kendisine dönülen yer < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme,

benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** qubbulu kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

kıdem < **Ar** *qadem* 1. ön, öncelik, 2. adım < *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m)* *I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

kılıf < **Ar** *qılf* bir şeyi örten zar, derinin dış tabakası, örtü < **Akad** *qilpu* kabuk, deri < **Akad** *qalāpu(m)* kabuğunu soymak, soymak > Akad *qulpu* kabuk ← **kalafat**

kıraat < **Ar** *qırā'a(t)* okuma < # *qr'* okuma < **Asur** *qarā'u(m)* < **Akad** *qerû,* çağırmak, bağırmak, seslenmek, devet etmek, haber vermek, devet etmek > **İbr** *qara*, **Sür** *qera*, *Ugar qr'*, **Fen** *qr'* ← **kari, kur'an**

kırba eskiden sakaların su taşıdığı köseleden yapma kap ki, üçgen ve bir tarafı dar olup, omuza takılacak kayışı vardır < **Ar** *qırba(t)* su tulumu < **Akad** *gurābu* torba, çuval, sargı < **Aram**

kısas göze göz dişe diş ilkesine göre verilen ceza < **Ar** *qiṣāṣ* ödeşme, hesaplaşma < **Ar** *qaṣṣa* 1. kesti < **Akad** *gazāzu(m), kazāzu, g/mkaṣāsu* makasla kesmek, kırpmak, kırkmak, biçmek ← **makas**

kısım/kısm- < **Ar** *qism* ya da (*ḳism*) bölüm, pay, hisse < # *qsm* bölme paylaştırma < **Akad** *kasāmu(m),* kesmek, bölmek **Akad** > *kismu* ← **aksam, kasım, kısım, kısmet, taksim**

*__Akad__ *kasmu* kesilmiş, parçalanmış, **Akad** *kismu(m)* kesme < **Akad** *kasāmu(m)* kesmek, parçalamak

*karş Tr.*kes-* , HAvr *kes-* keș(mek)

kısmet < **Ar** *qisma'* payına düşen < # *qsm* bölme, paylaştırma < **Akad** *kismu(m)* kesme, bölme, bölüm < **Akad** *kasāmu(m),* kesmek, bölmek, parçalamak → **kısım**

kıta < **Ar** *qiṭ'at (# qṭ')* parça, bucak, kısım, kesim, coğrafyada kıta, şiirda kıta, paragraf < **Ar** *qaṭ'* kesme < # *qṭ'* < **Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını) kesmek, ayırmak (bkz. *cüzzam* maddesi), **Akad** *qāṭû* ağaç kesici, odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram**

*__Akad__ *gaṭṭa'a* kamış - odun kesici

*veya **Akad** *qaṭālum* öldürmek < **BSem**. *qṭl*

kıtal < **Ar** *qitāl* mukatele, öldürüşme < **Ar** *qatl* öldürme < # *qtl'* öldürme **Akad** *qatālu(m)* öldürmek < **BSem** *qṭl* (Kelime anlamı "keserek öldürme" olabilir) → **katil[1]/katl-**

kibrit kükürt < **Ar** *kibrīt* kükürt, sülfür < **Aram** *kebrītā/kubritā* < **Akad** *kibrītu, kubrītu* sülfür < **Akad** *ru'tītu, ruttītu* sülfür, ?→ *ru'tum, rūtu(m)* çoğ. *ru'atu* tükürük, salya, tükürmek,

Karş. İbr *gafrit*, **Aze** *kibrit*, **Bul** *kibrit*, **Fa** *kebrit*,

* *kibrit* kelimesinin etimolojisi biraz karışıktır. Kibritin

hammaddesi *kükürt (sülfür)* genellikle bakırla birlikte bulunmaktadır. Bakıra da Romalılar *aes cyprium* (Kıbrıs metali) adını vermişledi. Bakırın simgesi de "*cu*"dur. Kıbrıs'ta binlerce yıldır bakır işletmeciliği yapılmaktadır. Yine Kıbrısta kükürt yatakları da vardır. Dolayısıyla kelime *kibri-, kubri-* (Kıbrıs adından?) + **Akad** *ru'tītu, ruttītu* sülfür yani *Kıbrıs kükürdü* anlamında olabilir (?)

kilükal < **Ar** *qīl ü qāl* "denildi ve dedi" dedikodu < **Ar** *qawl* söz < # *qwl* söyleme **Akad** *qabû II,* **Asur** *qabā'u(m)* söylemek, demek, konuşmak, söz vermek → **kavil/kavl-**

kimyon baharat olarak kullanılan bir tohum, cuminus < **Ar** *kemmūn* kimyon < **Aram** *kamūnā* < **Akad** *kamūnu(m) I, kamu'u, kamannu,* kimyon < **Süm** Ú.GAMUN(.SAR) > **Hit** *kappani, kapunu* kimyon, **Ugar** *kmn* **İbr** kammon, **Gir** *kumino,* **EYun** κύμινον *kŷmīnon,* **Lat** *cuminum,* **Erm** *č'aman,* **İtal** *cumino,* **İsp** *cumino,* **İng** *cumin,* **Alm** *kümmel* ← **çemen**

kira < **Ar** *kirā'* rant < ? < **Akad** *agāru(m)* bir evi, insanı, hayvanı vb. kiralamak → **akar** → **ecir/ecr-**

kireç < **Fa** *girac* < **Aram** *gīr* < **Akad** *gīru?* < **Akad?** *kīru(m) I, kēru* fırın, tuğla veya kireç ocağı < **Süm** GİR, GİR$_4$ fırın, tuğla veya kireç ocağı

kispet = **kisvet** deriden yapılmış güreşçi pantalonu < **Ar** *kisvet, kisve* < **Akad** *kāsu(m) III* bağlamak > **Akad** *kusīqu, kusigau* bir kumaş >**Akad** *kusītu* giysi > **Akad** *kusīu III* bir çeşit baş bandı → **kisve**

kisve giyim, giysi, kıyafet < **Ar** *kisva', kisve* < **Akad** *kāsu(m) III* bağlamak > **Akad** *kusīqu, kusigau* bir kumaş > **Akad** *kusītu* giysi > **Akad** *kusīu* bir çeşit baş bandı ← **kispet**

korna gelen geçeni uyarmak için kullanılan sesli uyarı aleti < **İt** *corna,* **Lat** *cornu,* **EYun** κέρας (*kéras)* hayvan boynuzu < ? < **Akad** *ḳarnu (ḫarnu)* (Militarev, 2136) → **korno**

korno 1. tekerlek biçimli ve üst üste bükülmüş, perdeli orkestra borusu, 2. bütün ilkel ulusların özellikle savaşlarda çağrı aleti olarak kullandıkları boynuz veya fildişi boru < **İt** *corno* boynuz, borazan, **Lat** *cornu* boynuz, boynuz şeklinde olan her şey, borazan < **Akad** *ḳarnu (ḫarnu)* (Militarev, 2136) **Ugar** *ḳrn* **İbr** *ḳärän,* **Ar** *ḳarn-,* **EYun** κέρας (*kéras)* hayvan boynuzu, **Lat** *cornu,* **İtal** *corno,* **İsp** *cuerno,* **İng** *horn,* **Fr** *corne,* **Fa** *ker-* ← **gergedan harnup (hannup) hortum, karat[2], kornea korner, kornet, korniş kornişon, korno, kuron kerata[1], kerata[2], keratin, kırat** *Nişanyan, 249'da kelimey **HAvr** + *ker-[1]* kafa, boynu: köküne bağlar.

krizantem kasımpatı < **Fr** *chrysantème* < **Lat** *chrysanthemum* < **EYun** χρυσόσ (khrusós) altın < **Akad** *ḫurāṣu(m)* altın + EYun 'άνθοσ *ánthos* çiçek

kubbe yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kubbe biçiminde olan < **Ar** *qubba'* < **Aram** *qubbətā,* **İbr** *qubbah* **İbr/Aram** # *qbb* kavis veya kemer şeklinde olma < **Akad** *kapāpu*(m), *kabābu* kavisli olmak kavis meydana getirmek > **Akad** *kuppūpu* çok kavisli ← **kümbet**

*? **Akad** *kūbu(m) II, kūpu(m)* bir **yapı**

kuppātu* bir yapı (bina) çeşidi < **Akad *quppu II?*

***Akad** *kuppu* sarnıç

***Yun** κύπελλον (kúpellon) bardak kadeh > **klasik lat** *cupélla* **Lat** *cúpula,* **İtal** *cupola*, **İsp** *cobola,* Alm *kübel*

*karş. *kupa* (**lat** *cupa* fıçı, tekne) kelimesi, hacimli veya içbükey yüzeyler veya nesneler kasdediliyor olmalıdır.

kubur 1- tuvalet deliğinden lağıma inen boru, 2- boru biçiminde kap < **Ar** *qubūr* kabirler, mezarlar, çukurlar < **Ar** *qabr* mezar < # *qbr* gömme **Akad** *qabru(m)* kabir, mezar → **kabir/kabr-**

kudsi/kutsi < **Ar** *qudsī* kutsal <*qds* kutsal olma < **Akad** *qadāšu(m)* saf, temiz olmak, saflık, temizlik, **Akad** *ḫadāšu* "sevinmek memnun olmak" varyasyonu *kadāšu* kutlama ← **mukaddes, takdis**

kudüm < **Ar** *qadem* 1. ön, öncelik, 2. adım < # *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

kupa < **İtal** coppa saplı büyük bardak < **Lat** *cuppa,* ? < **Yun** κύπελλον (*kupellon)* bardak, vazo, fincan, ? < **Akad** *kūbu III* bir içki kabı < **EMıs** ya da **Akad** *kubarinnu, kubarindu* bir kap, vazo, *kapparinnu* → **Küp**

kurabiye ufak şey, kurabiye < **Ar** *ġurayba'* un, şeker, ve yağla yapılan ve fırında pişirilen tatlı < **Ar** *ġurayb* küçük garip şey < **Ar** *ġarīb* yabancı, tuhaf, egzotik < **Ar** # *ġrb* ayrılma, uzaklaşma, yabancı olma, güneş batma < **Akad** *erbu(m) II, erebu* güneşin batışı, gün batımı, batı < **Akad** *erēbu(m) I* içeri girmek, uzaklaşmak, (güneş) batmak → **gurbet**

kur'an < # *qr'* okumak < **Asur** *qarā'u(m)* < **Akad** *qerû,* çağırmak, bağırmak, seslenmek, haber vermek, devet etmek → **kıraat**

kurban < **Ar** *qurbān* Tanrıya yakınlık, kurban < # *qrb* yakın olma < **Akad** *qurbu(m), qarbu, quruptu* yakın < **Akad** *qerēbu(m)* kapalı olmak, mevcut olmak, yakın olmak > *qerbu(m) I* yakın, *qerbu II* merkez, iç ← **kurbet**

*Nişanyan tarafından (Nişanyan, 258) *kurbet* maddesine verilen *kurban* kelimesinin, Akadcadaki *karābu(m) II* dua etmek, saygıyla

anmak, takdis etmek, selamlamak, yalvarmak, niyaz etmek, adak (ikramı) olarak veya ölü gömme (cenaze) törenlerinde hayvan adamak; dua, kelimeleriyle de yakınlığı göz önüne alınabilir > **Akad** *kurbu* şükran, hayır duası, nimet, inayet > **İbr** *korban* kelimelerine de yakınlığı dikkat çekicidir → ? **kurbet**

kurbet < **Ar** *qurbe(t)* yakınlık < *qrb* yakın olma < **Akad** *qurbu(m), qarbu, quruptu* yakın < **Akad** *qerēbu(m)* kapalı olmak, mevcut olmak, yakın olmak > *qerbu(m) I* yakın, *qerbu II* merkez, iç ← **akraba, karabet, kurban? takriben**

kutnu pamuk ya da ipekle karışık pamuktan dokunmış, kalın, ensiz bir kumaş çeşidi < ? **Aram** keṭṭan, *ke/iṭānā* < ? **Akad** *kutānum, kutīnum* bir kumaş < **Akad** *qatnu(m) qatantu, qatattu* ince kumaş (< **Aram**)

*benzer kelimeler **Yun** χίτων (khiton), **İbr** *kuttōnet*, **Sür** *kuttīna* **İng** *cotton*, **İtal** *cottone*, **İsp** *algodon* → **keten** veya **kenevir**

kutu < **Yun** κουτί (kutí) kap, kutu < **EYun** κύτος (kytos) geminin, kalkanın zırhın vb. oyuk olan iç tarafı; çukur(-luk), vazo, urne (ölü külü kabı), belki < **EYun** κώτων bir içki kabı, güğüm, testi < **Akad** *kūtu(m), kuttu, kutû* sıvılar için testi, kutu (Semerano, Vol II. * s. 156)

küfe söğütten veya başka bir ağaç dallarınan örülmüş ve yük taşımaya yarayan kaba ve dayanıklı sepet < **Yun (Rumca)** κόφα (kófa) < **Yun** κόφινος (kofinos), **Ar** *quffa-at²*, *guffe(t)* < **Akad** *quppu(m) II* kutu, ağaçtan, gümüşten yapılmış veya kamıştan örülmüş sandık; **Akad** *qappatu(m)* (hurma yaprağından) şepet, hububat sandığı

***Yun** κόφινος (kofinos) sepet, küfe

Lat cophinos,

Tr kofa (Hasır otu, saz, kamış, kiliz)

Tr kofalık (kofanın çok bulunduğu yer)

*Güney Anadoluda kullanılan *kufe, gufe* biçimleri doğrudan doğruya Arapçadan alınmıştır (Eren 273)

küheylan < **Ar** *kuḥaylān* soylu arap atı < *kuḥayl* siyaha boyanmış, sürmeli < **Ar** *kuḥl* antimon, siyah boya, sürme < # *kḥl* çok koyu siyah olma < **Akad** *guhlu* antimon, (göz) sürme(si), rastık, zift vb.→ **alkol**

kül²/küll- bütünlük, tamlık, bütünsellik < **Ar** *kull* tüm, bütün< # *kll* < **İbr/Aram** # *kl* tam olma, bütün olma, mükemmel olma < **Akad** *kalû II, kulum*, genetifi *kili-* hepsi, tümü *kala/i* her şey ← **küllî, külliyat külliye, külliyen, şekil**

külli < **Ar** *küllī* bütünsel < **Ar** *kül* tüm, bütün< # *kll* < **Akad** *kalû II kulum*, gen. *kili-* hepsi, tümü *kala/i* herşey → **kül²/küll-**

külliyat (Osm) *külliyāt* bütünsellik < **Ar** *küllī* bütünsel < **Ar** *küll* tüm, bütün< # *kll* < **Akad** *kalû II kulum*, gen. *kili-* hepsi, tümü *kala/i* herşey → **kül²/küll-**

külliyen bütünüyle < **Ar** *külliyen* < **Ar** *küll* tüm, bütün < # *kll* < **Akad** *kalû II*, *kulum*, genentif *kili-* hepsi, tümü *kala/i* her şey → **kül²/küll-**

kümbet/günbet kubbe, tümsek, höyük **Fa/OFa** *gunbad* < **Aram** *qubbətā*, **İbr** *qubbah*, **İbr/Aram** # *qbb* kavis veya kemer şeklinde olma < **Akad** *kapāpu*(m), *kabābu* kavisli olmak kavis meydana getirmek > **Akad** *kuppūpu* çok kavisli → **kubbe**

*?**Akad** *kūbu(m) II*, *kūpu(m)* bir **yapı**

kuppātu* bir yapı (bina) çeşidi < **Akad *quppu II?*

küp < **ET** *küp* topraktan yapılma kap < **?**

*öneri → **Akad** *kūbu III.* bir içki kabı < **EMıs,**

*ya da **Akad** *kubarinnu, kubarindu* bir kap, vazo, *kapparinnu?*

*karş. **Yun** κύπελλον *(kupellon)* (bardak, vazo, fincan) ← **kupa**

kürsü < **Ar** *kursī* taht sandalye *(< # krs)* < **Aram** *kūrsīyā* sandalye < **Akad** *kussu(m) kussīum* sandalye, taht < **Süm** [(GIŠ)GU.ZA] oturak, oturma yeri, sandalye

küspe < **Fa** *kusba* susamın yağı çıkarıldıktan sonra kalan posası < **Aram** *kuspā* < **Akad** < ? **Akad** *kuspu kupsu, kisb/pu* herhangi bir şeyin işe yaramayan kısmı; kepek, susam artığı

L

la- < **Ar** *lâ* değil < **Akad** *lā* değil, hayır. (olumsuzluk eki) ←**bila-, lahavle, lakayt, lakin, lalettayin, laubali, layemut, layüsel, velakin**

***İbr** *lo*, **Sür** la, **Aram** *la*, **Ugar** *l*, **Fa** *la*,

laden *Cistacaea* familyasından *Cistus* cinsi bitki türlerine verilen ad. Bazı türlerinin dal ve yapraklarının kaynatılmasıyla kokulu bir reçine elde edilir < ? < **Akad** *ladinnu, ladnu, ladunu* > ? > **İng** *ladanum, labdanum, ladanum·resin*

lahavle < **Ar** *lā hawle we lā quwwete illā-llāhi* "Allahtan başka güç ve kudret yoktur"< **Akad** *lā* değil, hayır. (olumsuzluk eki) → **la-, ilah**

lakayt < **Ar** *lā qayd* kayıtsız < **Akad** *lā* değil, hayır. (olumsuzluk eki) → **la-**

lakin < **Ar** *lākin* amma < **Akad** *lā* değil, hayır (olumsuzluk eki) → **la-**

lalettayin < **Ar** *lā 'ale—ta'yīn* tayin edilmemiş, belirsiz < **Ar** 'ayn, 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I*, **Asur** ēnu(m) göz < **Akad** *lā* değil, hayır (olumsuzluk eki) + *'ale—ta'yīn* tayin üzerine belirlenmiş < **Ar** *ta'yīn* belirleme

< # *'yn* görünür olma, belirgin olma < **Ar** *'ayn*, 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I*, **Asur** *ēnu(m)* göz → **la-**, → **tayin** → **ayn**

laubali < **Ar** *lā ubālī* aldırmaz, umursamaz *lā* + *ubālī* aldırır < # *bwl* aldırma dikkat etme < **Akad** *lā* değil, hayır (olumsuzluk eki) → **la-**

lavuk < **Kürt** *lawik* oğlan çocuğu < *law* oğul, oğlan < ? < **Akad** *la'u(m)* küçük erkek çocuğu, bebek

*Bu kelime Akadcadan eski İran dillerine ya Aramice ya da Süryaniceye, oradan da Kürtçeye geçmiş olmalıdır.

*(Corriente 2003, s. 365 *Loco* maddesi), **İsp** *loco* çılgın, deli < **Ar** *lawq*, *lawaq*; *lawqa* ? çılgın, deli (kadın), dan geliyor olabilir ?

layemut < **Ar** *lā yemūt* ölmez, ölümsüz. < **Akad** *lā* değil, hayır. (olumsuzluk eki) *La* + *yemūt* ölür (geniş zaman üçüncü tekil şahıs) < **Ar** *māte* (*māta*) öldü < # *mwt/myt* ölme < **Akad** *mâtu(m)* **Asur** *muātu(m)* ölmek < **Akad** *lā* değil, hayır (olumsuzluk eki) → **la-, mat**

layiha < **Ar** *lāyiḥa* açıklayıcı şey, açıklama notu < **Ar** *lewḥa(t)* tabela, tabla, tablo < # *lwḥ* göze görünme, aşikâr olma < **Akad** *lē'u(m), lēyu, lû* tahta, masa, oyun tahtası, vb.< **Süm** ĞİŠ.LE.U5.(UM)→ **levha**

layüsel < **Ar** *lā yüs'el* sual olunmaz, sorumsuz < **Akad** *lā* değil, hayır (olumsuzluk eki), **Ar** *su'āl* soru, talep < # *s'l* soru sorma, (sual) < **Akad** *šālu(m) I, ša'ālu(m)*, sormak → **la-, sual**

leğen ? genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal diğer maddelerden yapılmış yayvan kap < **Fa** *legen/lagan* < **Ar** *laqan* < **EYun** λεκάνη (lekáne) < **Hit** *laḫanni* < **Akad** *laḫannu(m)* seramikten, taştan veya metalden yapılmış şişe biçimli kap, matara? **Akad** *laḫiānum* bir çeşit kap < **Süm** DUG.LA.ḪA.AN

levha < **Ar** *lewḥa(t)* tabela, tabla, tablo < # *lwḥ* göze görünme, aşikâr olma < **Akad** *lē'u(m), lēyu, lû* tahta, masa, oyun tahtası, vb.< **Süm** ĞİŠ.LE.U5.(UM) > **Akad** > **İbr** *luach*, **Ugar** *lhh*, **Aze** *lövhe*, **Fa** *louhh* ← **layiha**

Leyla öi uzun ve karanlık gece < **Ar** *leyl* gece < # *lyl* < **Akad** lilātu, (liliātum) akşam, gece < **Akad** *līlum* akşam, gece → **leyli**

leylek < Ar *laqlaq* < # *lqlq* **Akad** *laqlaqqu, laqalaqa, raqraqqu*, leylek < **Süm** RAG.RAG.MUŠEN, A.RAG.MUŠEN

laqlaqqu yansimalı seslerden oluşan bir kelime olmasının yanı sıra, *laq-* hecesinde de bir yineleme (tekrarlama, ikileme) söz konusudur. Sümerce *rag-* hecesinden gelmektedir.

leyli < **Ar** *leylī* gececi, yatılı < *leyl* gece < # *lyl* < **Akad** *līlum*

akşam, gece, Akad > *līlâ, līlēn, līliātum*, **Akad** *lilātu (liliātum)* akşam, gece > **İbr** *laila*, **Sür** *lelaya*, **Ugar** *ll*, **Fen** *ll* **Fa** *leyl* ← **Leyla, leyl-i meccani**

leyl-i meccani parasız yatılı (okul) < **Ar** *leylī* gececi, yatılı < *leyl* gece < # *lyl* < **Akad** *līlum* akşam, gece + **meccani** parasız olarak, bedava < **Ar** *maccān* (# *mcn*) bedava karşılıksız < **Aram** *məggān* < **Akad** *magannu I* ya da *makannu, magānu* hediye, armağan (bedava anlamı da vardır) < **Hint-İran** → **leyli**

libas < **Ar** *libās* giysi < **Akad** *labāšu(m)* giymek, giyinmek ← **elbise**

lisan < **ar** *lisān* dil (konuşulan şey, organ) < # *lsn* < **Akad** *lišānu(m)* (dil, lisan) > **Ugar** *lšn* / *lašānu* **İbr** *lāšōn*

lokma < **Ar** *luqma(t)* bir defada yutulan yemek < *lqm* yutma < **Akad** *līqu(m) I, lāqu* damak, tat alma duygusu, zevk, hoşlanma

*Karş. **Akad** *laḫû I* çene ağız), **Akad** *lêku(m)* yalamak (benzerlik için **ital** *leccare* yalamak), *lemû(m) I* tüketmek, yemek, *lêmu(m) la'amum, le'āmu*? yemek, içmek

lugat/lügat < **Ar** *luġa(t)* boğaz, dil, lehçe < *lġw*[2] < **Akad** *lu'u(m)* > *(luhḫum)* boğaz, yemek borusu **Akad** *lêku(m)* yalamak (benzerlik için **İtal** leccare), *lemû(m) I* tüketmek, yemek, *lêmu(m) la'amum, le'āmu?* yemek, içmek

*Akad *lu''û(m)* , *luḫḫum*, boğaz, gırtlak

Akad *ma'lātu, mallātu, mal'ātu* lisan, dil *alātu (ma'lātu, mallātu), la'ātu (mal'ātu)*

*Karş. Yun λόγος (lógos) söz, kanun, yasa vb.

*Ayrıca → **Lokma**

M

maaile < **Ar** *ma'a 'āile aile* ile birlikte < *maa-* **Ar** *ma'a* ile, birlikte < **Ar** *'āile(t)* bir kişinin bakmakla yükümlü olduğu hane halkı, aile.

*Nişanyan 2007, s. 32'de aile kelimesini # *'wl* bakma, beslenme, geçindirme olarak verir. Bu kök **Akadca** *awīlu(m), amī/ēu, abīlum* ve *a'ilu* insan, insanoğlu kelimeleriyle benzeşmektedir. Bu **Akadca** kelimeler de *doğuran – doğan, doğmuş* olan vb. anlam ilişkilerinden dolayı, **Akadca** *walādu(m)* doğurmak kelimesiyle aynı kökten olmalıdır (?) → **aile**

maazallah < **Ar** *ma'āδa-llāh* Allah korusun <**Ar** *ma'āδ sığınak, korunak* + allah < **Ar** *ilāh* tanrı, < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı > **İbr** *el, elōah* (tanrı) → **ilah**

mabet < **Ar** *ma'bad* ibadet etme yeri < # *'bd*, kul olma < **Akad** *abdu* köle, esir → **abd, (ibadet)**

mabut < **Ar** *ma'būt* ibadet etme < # *'bd*, kul olma < **Akad** *abdu* köle, esir → **abd, (ibadet)**

mafiş < **Ar** *mā fihi şay* hiç bir şey yok, hiç bir şey kalmadı < **Akad** *ša, še* kim, kimi, olan, bulunan, o şey, o-şu, şey → **şey**

mağdur haksızlığa, zulme uğramış < **Ar** mağdūr < **Ar** *ġadr* haksızlık,

zulüm< # *ġdr* < **Ar** *ġadara* haksızlık etti, acımasız davrandı < **Akad** *kadru(m), qadru* saldırgan, sinirli → **gadir/gadr-**

mağrip batı < **Ar** *mağrib* < **Ar** *ġurba(t)* ayrılık, uzaklık, yabancılık, gariplik < **Ar** *ġarb* güneş batımı < **Ar** # *ġrb* ayrılma, uzaklaşma, yabancı olma, güneş batma < **Ar** *ġaraba* (*ġarb/gurub*) uzaklaştı, ayrıldı, (güneş) battı < **Aram** *'ərēbā* gün batımı < **Akad** *erbu(m) II, erebu* güneşin batışı, gün batımı, batı < **Akad** *erēbu(m) I* içeri girmek, uzaklaşmak, (güneş) batmak → **garp**

mağrur < **Ar** *mağrūr* gururlu < # *ġrr* < **Akad** *garāru/qarāru(m),* kıvırmak, kıvranmak, kıvrandırmak, yerde sürünmek, kendini alçaltmak, yaltaklanmak → **gurur**

mahbup sevilen erkek *ḥubb* < # *ḥbb* sevme, dost olma < **Akad** *ḫâbu* sevmek, *ḫibum* > **Asur** *ḫapu* (?), *ḫa.a.bu* → **habib**

mahdut sınırlı < **Ar** *maḥdūd* sınırlanmış, sınırlı < **Ar** *ḫadd* (# *ḥdd*) 1. bıçağın keskin ağzı < **Ar** *ḥadda* 1. biledi, keskinleştirdi, 2. hiddetlendi, son derece öfkelendi < **Akad** *eddu* sivri uçlu, keskin, < **Akad** *edēdu(m)* sivri, keskin olmak; sivri uçlu olmak → **had/hadd-**

mahinur öi ay ışığı, ay yüzlü güzel < **Ar** *nūr* ışık (ayrıca özel isim) < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma. < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* aydınlık, parlak, ışıklı olmak →**nur**

mahkeme < **Ar** *maḫkama* yargı yeri < **Ar** *ḥukm* yargı, karar, amir, kanun, < *ḥkm* 1. yargılama, kara verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

mahkum < **Ar** *maḫkûm* hükümlü < **Ar** *ḥukm* yargı, karar, amir, kanun, < *ḥkm* 1. yargılama, kara verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

mahkumiyet < **Ar** *maḫkûmiyya* mahkûm olma hali, hüküm giyilen süre < **Ar** *maḫkûm* hükümlü < **Ar** *ḥukm* yargı, karar, amir, kanun, < *ḥkm* 1. yargılama, kara verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

mahmur < **Ar** *maχmūr* içkili, sarhoş < **Ar** *χamr* mayalanmış içki, şarap < **Ar** < # *χmr* kabarma mayalanma **Akad** *ḫimrum* mayalanmış içecek < **BSem** > *Ugar* *ḫmr* şarap, **Aram** *ḫamrā* şarap > **Sür** *ḫamra* şarap) → **hamur**

mahrem yasak, tabû, kutsal, özel alana veya hareme ait olan, **Ar** *maḥram* < **Ar** *ḥaram* yasak, tabû girilmez yer, dokunulmaz şey < # *ḥrm* < **Akad** *ḫarāmu II* ayırmak bölmek → **harem**

mahsup hesaplanan, hesaplanmış < **Ar** *maḥsūb* < **Ar** *ḥisāb* < **Ar** *ḥasaba* hesapladı, saydı < **Aram** *ḥšb* sayma, ...olarak görme < **Akad** *ḫašābu* saymak, hesap etmek, hesaba katma, ayrıca **Akad** *kaṣāpu keṣēpu* düşünmek, saymak hesap etmek, hesaba katmak → **hesap**

mai mavi, su rengi < **Ar** *mā'ī* su ile ilgili, su rengi < **Akad** *mû I, mā'ū* su

makabl < **Ar** *mā qabl* önce olan < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

makale < **Ar** *maqāla*[1] bir konuda söylenen ya da yazılan şey < **Ar** *qawl* söz < # *qwl* söyleme **Akad** *qabû II*, **Asur** *qabā'u(m)* söylemek, demek, konuşmak, söz vermek → **kavil/kavl-**

makas < **Ar** *maqāṣṣ* (# *qṣṣ* çoğ.) < **Ar** *miqaṣṣ* koyun kırpma aleti, makas < **Ar** *qaṣṣa* 1. kesti < **Akad** *gazāzu(m), kazāzu, g/kaṣāsu* makasla kesmek, kırpmak, kırkmak, biçmek → **kısas**

makber < **Ar** *maqber* mezarlık < **Ar** *qabr* mezar < # *qbr* gömme **Akad** *qabru(m)* kabir, mezar **kabir/kabr-**

makbul < **Ar** *maqbūl* kabul gören < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

maktu < **Ar** *maqṭū'* (# *qṭ'*) kesilmiş, kesilen < **Ar** *qaṭ'* kesme < # *qṭ'* < **Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını) kesmek, ayırmak, **Akad** *qāṭû* ağaç kesici, odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram** → **kat**

***Akad** *gaṭṭa'a* kamış - odun kesici

***Akad** *qatālum* öldürmek < **BSem.** *qṭl*

maktul < **Ar** *maqtūl* öldürülmüş, **Ar** *qatl* öldürme < **Ar** *qatala* öldürdü < # *qtl*[1] öldürme < **Akad** *qatālum* öldürmek < **BSem.** *qṭl* (Kelime anlamı "keserek öldürme" olabilir) → **katil**[1]**/katl-**

makule < **Ar** *maqūla*[1] cins, kategori < **Ar** *qawl* söz < # *qwl* söyleme **Akad** *qabû II*, **Asur** *qabā'u(m)* söylemek, demek, konuşmak, söz vermek → **kavil/kavl-**

malik < **Ar** *mālik* mülk sahibi olan < # *mlk* < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek

***İbr** melekh, **Sür** *malka*, **Ugar** *mlk*, **Fen** *mlk*, **Ebla** *malik* → **mülk**

mamelek < **Ar** *mā malaka* sahip olunan şey < **Ar** *mülk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek → **mülk**

mantar < Nişanyan, 280' de kelime **Yun** μανιτάρι (manitári) < **EYun** *amanitēs* sözcüğünden geldiğini yazar. Fakat kelime semitik bir dilden gelmiş olmalıdır. Bkz.? < **Akadca**: *manṭaru* lif, iplik, tel, Bazı ağaçların hasır yapmak için kullanılan iç kabuğu < **Aram**

manzara *manẓara*[t] görüntü veya görüntülü yer < **Ar** *naẓar* < **Ar** *naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr)* < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

maraz dert, hastalık < **Ar** *maraḍ* <# *mrḍ* hasta *olma* < **Akad** *marāṣu(m)* hastalanmak; muhtaç olmak, müşkül durumda olmak > **Ugar** *mrṣ* hasta olmak, **İbr** *mrṣ* kötü olmak
← **mariz(lemek)**

mariz(lemek) hasta, döverek hastanelik etme (argo) < **Ar** *marīḍ* hasta yaralı < **Ar** *maraḍ* < *mrḍ* hasta olma < **Akad** *marāṣu(m)* hastalanmak; muhtaç olmak, müşkül durumda olmak → **maraz**

masaj < **Fr** *massage* < **Fr** *masser* masaj yapmak < **Ar** *mash* ovma, yağla ovma, ovarak temizleme < # *msḥ* < **Akad** *mesû, ma/ešû,* **Asur** *masā'u(m)* yıkamak, su ile silmek → **mesh**

maslak < **Ar** *maslax* mezbaha < # *slx* hayvan derisi yüzme < **Akad** *šalāqu(m)* (deri vs) kesmek > **Ar** *maslakh* > **İtal** *macello* (et satılan yer, kasap), *macellaio* (kasap) bir etimolojiye göre Arapça kökenlidir → **salhane**

masör masaj yapan < **Fr** *masseur* < **Fr** *masser* masaj yapmak < **Ar** *masḥ* ovma, yağla ovma, ovarak temizleme < # *msḥ* < **Akad** *mesû, ma/ešû,* **Asur** *masā'u(m)* yıkamak, su ile silmek → **mesh**

maşallah < **Ar** *mā şā-llāh* Allah n[e] isterse < *mā* ne + *şā* 'e ister, iste[r] + **Ar** *allāh* < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah** → **ilah**

maşrapa içme kabı su tası, maş[ra]pa < **Ar** *maşraba*[t] su veya içki i[çil]en yer, çeşme, meyhane < **Ar** *ş[ar]āb* mayalanmış üzüm içkisi, ş[ar]ap/ **Ar** *şaraba* içti < # *şrb* < **Akad** *sarāpu* yudumlamak, y[u]dum yudum içmek → **şarap**

maşrık < **Ar** *maşrık* g[ün]eşin doğduğu yer < **Ar** *şar[k]* gün doğumu, doğu < # *şrq* [do]ğma, aydınlanma, güneş doğ[m]a < **Akad** *šaraḫu(m) I,* [g]urur duymak, aydınla[n]mak, parlatmak, ışımak → **şark**

mat satrançta yenilgi = *şah m[at]* şah öldü < **Ar** *māta* (*māta*) [öl]dü, *mayt* ölüm, *mavta* ölü, öl[m]üş, ölüler, ölmüşler < # *mwt/myt* ölme < **Akad** *mâtu(m)* **A[s]ur** *muātu(m)* ölmek > **İbr** # *m[w]t*, **Aram** # *mwt/myt* ölüm, **İ[sp]** *matar* öldürmek, *matador* bo[ğa] güreşçisi ← **basübadelmevt, layemut, matador, memat, mevta**

matador **Ar** *māte* (māta) öldü < # *mwt/myt* ölme < **Akad** *mâtu(m),* **Asur** *muātu(m)* ölmek → **mat**

matbaa basımevi < **Ar** *maṭba'*at < **Ar** *ṭaba'*a (# *ṭb'*) damga bastı < **Akad** *ṭebû(m)* batmak, daldırmak indirmek, kazıp açmak, batırmak, bastırmak, kesmek > **Asur** *ṭabā'um* → **tab**

matbu basılı < **Ar** *maṭbu'* (# *tb'*) damga basilmış < **Ar** *ṭab'* 1. baskı, damga, basım, 2. karakter < # *ṭb'*mühür ve damga basma, damgalama < **Akad** *ṭebû(m)* batmak, daldırmak indirmek, kazıp açmak, batırmak, daldırmak → **tab**

mavi su rengi, mavi < **Ar** *māwi* suya ait, su rengi < **Ar** *mā'* su < # *mvy* < **Akad** *mû I, mā'ū* su → **mayi**

mavna (mavona, mauna, mağuna, maguna, maona), gemilere ve yakın kıyılara yük taşıyan büyük tekne, (Tietze, The lingua franca in the levant, Turkish Hautical terms of İtalian and Grek Origin, s.541, no: 805) < Ar *ma'ūna*[t] yük ve erzak kayığı < Akadca ve Sümercesine ait örnekler aşağıdadır.

*__Akad__ *magillu(m), magīlu(m)* bir çeşit kayık, tekne, gemi < **Süm** MAGİLUM; ^{GIŠ}MÁ$_2$Gİ$_4$LUM; ^{GIŠ}MÁ$_2$Gİ$_4$LA$_2$

*__Akad__ *magallu(m)* büyük gemi, kayık < **Süm**

*__Akad__ *makkitu, makittu* < **Süm** GIŠ.MA.GID.DA; ^{GIŠ}MÁ$_2$GİD$_2$ bir çeşit tören veya alay gemisi yada teknesi

*__Süm__ MA, ^{GIŠ}MÁ gemi

*Karş. **Süm** MA'ADDİR (ferryboat) feribot, nehir veya gölde kullanılan gemi, **Süm** MADU bot; ^{GIŠ}MÁ$_2$-DU$_3$ kayık veya geminin bir bölümü, **Süm** MAGİD kayık, gemi, sandal

mayasıl egzama, basur < **Ar** *mā yasīl* akan şey, akıntı < **Ar** *sayl* sel, su akıntısı < **Ar** *sala* su aktı < # *syl* < **Akad** *šalû(m)I, salû* batırmak, daldırmak, dalmak → **sel**

mayi < **Ar** *mā'ī* su ile ilgili, su rengi < **Ar** *mā'* su < # *mvy,* **Aram** *mayyā* < **Akad** *mû I, mā'ū* su ← **mai, mavi**

maazallah < **Ar** *ma'āδa-llāh* Allah korusun < **Ar** *ma'āδ sığınak, korunak* + Allah < **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı > **İbr** *el, elōah* (tanrı) → **ilah**

mazbata < **Ar** *maδbaṭa(t)* zabıt tutma < **Ar** *δabṭ* tutuş, denetim, disiplin, kayıt < # *δbṭ* tutma, kontrol altına alma, kaydetme < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, yakalamak, zaptetmek, zorla ele geçirmek → **zabit/zapt-**

mazbut < **Ar** *maδbūṭ* zaptadilmiş olan <**Ar** # *δbṭ* tutma, kontrol altına alma, kaydetme < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, yakalamak, zaptetmek, zorla ele geçirmek → **zabit/zapt-**

meccan(en), meccani parasız olarak, bedava < **Ar** *maccān* (# *mcn*) bedava karşılıksız < **Aram** *məggān* < Akad *magannu I* ya da *makannu, magānu* hediye, armağan (bedava anlamı da vardır) < **Hint-İran**

mecelle dergi, fasikül; özellikle Cevdet Paşa tarafından derlenen fıkıh külliyatı (1872–80) < **Ar** *macalla*[t] rulo şeklinde kitap, dergi, fasikül < **Aram** *magallatā* deriden yazı rulosu > **Akad** *magallatu* parşömen (hayvan derisinden yapılan kitap vb. sayfası) tomarı, rulosu; **Ar** *cild* deri, deriden yapılmış kitap cildi < # cld < **Akad** *gildu, giladu* hayvan postu, deri < **Aram** *gld* (deri) → **cilt**

mecelle* kelimesi Nişanyan'ın 2007'de dediği gibi Aramice *gll* rulo yapmak kelimesinden değil, deri veya **Aram *gld* deri, deriden yapılmış (sayfa) anlamına gelen bir Aramice kelimeden gelmektedir.

mecnun deli cinlerle uğraşmış < **Ar** *macnūn* deli < **Ar** *cinn* cin, görünmez varlık < # *cnn*, < **Ar** *canna* gizledi, sakladı, örttü < **Aram** *genəyā,* cin, görünmez varlık < **Aram** # *gny* gizleme, saklama < **Aram** # *gnn* koruma, çitle çevirme, kapatma < **Akad** *ganānu(m)* kapamak, örtmek, etrafını çevirme → **cin**

medar < **Ar** *madār* döngü, yönerge, etrafında dönülen şey, eksen, bahis konusu olan şey, merkez < **Ar** *dawr* dönme, döndürme < # *dwr* < **Akad** *tāru(m)* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek → **devir/devr-**

***Akad** *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* bükmek, kıvırmak, etrafında dönmek, döndürmek

medeni < **Ar** *madanī* şehirli, uygar < *madīna(t)* 1. hüküm alanı, devlet, 2. şehir < # *dyn* borçlu olma, birinin hükmü altında olma, birine tabi olma < **Ar** *dīn* < # *dyn* bir dine mensup olma < **İbr/Aram** *dīn* ibadet, ritüel, dini kurallar sistemi < **Akad** *dīnu(m),* **Asur** *dēnu(m),* (hukuki) karar, dava, yargılama, duruşma, davanın görülmesi < **Akad** *diānum,* daha geç *dânu,* hüküm vermek, hükmetmek, yargılamak, muhakeme etmek < **Süm** DÍ; DÍ.KUD hak, dava, mahkeme, yargıç hakim, hakem, hükmetme, yargılama → **din**

medyun < **Ar** *medyūn* borçlanan, borçlu < # *dyn* borçlu olma < **Ar** *dīn* < # dyn bir dine mensup olma < **İbr/Aram** *dīn* ibadet, ritüel, dini kurallar sistemi < **Akad** *dīnu(m)* **Asur** *dēnu(m),* (hukuki) karar, dava, yargılama, duruşma, davanın görülmesi < **Akad** *diānum,* daha geç *dânu,* hüküm vermek, hükmetmek, yargılamak, muhakeme etmek < **Süm** DÍ; DÍ.KUD hak, dava, mahkeme, yargıç hakim, hakem, hükmetme, yargılama → **din**

mefluç felçli < **Ar** *maflūc* felç geçiren, felçli < **Ar** *falc* gövdenin bir yanını etkileyen paraliz, hemipleji, yarım felç olma < # *flc* yarma, ikiye bölme < **Aram** *pāləg* yarım < **Aram** # *plg* yarma, ikiye bölme < **Akad** *palāku(m)* bölmek, tasim etmek, kesmek, kurban etmek; **Akad**

parāqu ayırmak, söküp çıkarmak → **felç**

mefruşat < **Ar** *mafrūşāt*, yaygılar ve döşek < # *frş* yaygı yayma, döşek serme < **Aram** *prāsā* yaygı, örtü > **Akad** *parāsu(m) II* yaymak, sermek → **faraş**

mafruz < **Ar** *mafruḍ* farzedilen < **Ar** *farḍ*ᵉ varsayım < **Akad**? *parṣu*(m) (kült) düzeni, emir, kural, kanun, dini törenler, gelenek, görenek adet, **Akad** > *parāṣu II* dinsel törenleri, ayinleri veya görevleri yerine getirmek → **farz**

mehir evlenirken erkeğin kadına vereceği para veya mal < **Ar** *mahīr* < **Akad** *maḫīru* kıymet, değer, fiyat > **İbr** *meḫir*, **Ugar** *mḫr*, **Fa** *mahr*

*__Akad__ *maḫīru(m), makīrum* değişim oranı satış fiyatı < **Akad** *maḫāru(m)* almak kabul etmek, eş değerde olmak

melaike < **Ar** *melāika*ᵗ (melek çoğ.) melekler < **Ar** *malak* elçi, haberci, < **İbr** *melāk* elçi, haberci < *l'k* gönderme < **Akad** *mālaku(m) II* elçi haberci < **Akad** *alāku(m)*, gitmek, yürümek > *mālaku(m) I* yürüme, gidiş, yol, yön

*__Akad__ *malāku(m) II* görüşmek, müzakere etmek, haber veya bilgi vermek, öğüt veya tavsiye vermek < **BSem** → **melek**

melek elçi, haberci < **Ar** *malak* elçi, haberci < **İbr** *melāk* elçi, haberci < *l'k* gönderme < **Akad** *mālaku(m) II* elçi, haberci < **Akad** *alāku(m)*, gitmek, yürümek > *mālaku(m) I* yürüme, gidiş, yol, yön ← **melaike**

*__Akad__ *malāku(m) II* görüşmek, müzakere etmek, haber veya bilgi vermek, öğüt veya tavsiye vermek < **BSem**

*__Ugar__ *l'k, mlak* haber götüren, **Fen** *ml'k*, **Aze** *melek*, **Fa** *malak*

*Nişanyan 288'e göre yaygın bir inancın aksine Ar # *mlk* "hükmetme" kökü ile ilişkisi yoktur deniliyor.

meleke **Ar** *malaka*ᵗ sahip olunanlar, haslet, karakter özelliği, yetenek < **Ar** *mülk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

melik/melike < **Ar** *malīk* sahip, kral < # *mlk* sahip olma < **Akad** *malku(m) I, maliku(m)* prens, kral < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

meltem < (**Yun** meltémi) < **Ar** *malṭam* dalga kırılması < # *lṭm* tokat atma, (dalga) çarpma, çatlama < **Akad** *lētu(m), lītu,* hafifçe vurma, tokat atma < **Akad** *letû(m) II, latû*, yarmak, çatlatmak), bölmek, kırmak, parçalamak, kırılmak

memat satrançta yenilgi = *şah mat* şah öldü **Ar** *māte* (māta) öldü < # *mwt/myt* ölme < **Akad** *mâtu(m)* **Asur** *muātu(m)* ölmek > **Ar** *māte* > **Fa** *māt* < **Ar/Tr** *mat*, satrançtaki "şah, mat" olarak kullanılır, *mevt* (ölüm), *mevta*

ölü, ölmüş, ölüler, ölmüşler < **İbr** # mwt, **Aram** # *mwt/myt* ölüm → **mat**[2]

memleket < **Ar** *mülk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

memluk/memlük < **Ar** *mamlūk* sahibi bulunan, sahipli, köle < **Ar** *mülk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

memur < **Ar** *ma'mūr* emredilen, emir kulu < **Ar** *āmir* emreden < # *'mr* < **Ar** *emr* buyruk, bildiri, otorite, tartışılmayacak şey, olgu, işgüç < # *'mr* buyurma, otorite < **Aram** *#'mr* söyleme < **Akad** *amāru(m) I* görmek, farkına varmak, gözlemlemek, idare etmek, teftiş etmek, korumak, himaye etmek → **emir**[1]**/emr-**

menba kaynak < **Ar** *manba'* suyun kaynama yeri < **Ar** *naba'a* < # *nb'* (su) kaynama < **Akad** *namba'u* kaynak < **Akad** *naba'u(m)* (su) çıkmak, yukarıya çıkmak, kaynamak

menşe < **Ar** *neş'e(t)* kaynak, köken, çıkış < # *nş'* doğma çıkma < **Akad** *našû(m) II*, **Asur** *našā'u(m)* kaldırmak, yükseltmek, çıkmak → **neşet**

menzil < **Ar** menzil yolculukta iniş yeri durak < # *nzl* inme < **Akad** *nazālu(m)* su vb. dökmek, akıtmak, boşaltmak, indirmek; **Akad** *nezû* dökmek, serpmek, fışkırtmak; (insan veya hayvan) idrar veya dışkı boşaltmak → **nezle**

mera < **Ar** *mer'a* sürü otlatılan yer < # *r'y* gözetme, hayvan otlatma (Nişanyan, 290) < **Akad** *mērešu(m) I*, **Asur** *mērašu* tarım yapılan yer, tarım yapma yılı < **Akad** *erēšu(m) I, e/arāšum*, **Asur** *arāšu(m)*, tohum ekmek, ekmek; mera, otlak

*__Akad__ *re'û(m), ra'û, rey/wû* çobanlık yapmak, bir şeyi gözetlemek, (bir şey için) hazır bulunmak → **riayet**

merak < **Ar** *merāqq* incelik, duyarlılık, < *rqq* incelme, duyarlı olma, duyarlılık gösterme < **Akad** *raqāqu(m)* ince, zarif olmak → **rikkat**

*"Tecessüs" anlamı Türkçeye özgüdür (Nişanyan, 290).

merhamet < **Ar** *marḥama*[t] acıma, esirgeme dileme < # *rḥm* merhamet etme, sevme < **Akad** *rēmu(m), rīmu* şefkat, merhamet, rikkat, rahim, döl yatağı < **Akad** *rêmu(m)*, **Asur** *re'āmu(m)* merhametli olmak, birine şefkat duymak, sevecen olmak, **Akad** *râmu(m) II, ra'āmu(m), ramāmu* sevmek âşık olmak sevgi, aşk **Karş. İbr** *raḥam*, **Arâm** # *rḥm* (rahim) → **rahim**[1]

merhum < **Ar** *merḥum* rahmet edilen, rahmete kavuşmuş olan < # *rḥm* merhamet etme, sevme < **1. Akad** *rēmu(m), rīmu* rahim, döl yatağı, şefkat, merhamet,

rikkat < **Akad** *rêmu(m),* **Asur** *re'āmu(m)* merhametli olmak, birine şefkat duymak, sevecen olmak, **Akad** *râmu(m) II, ra'āmu(m), ramāmu* sevmek âşık olmak sevgi, aşk → **rahim**[1]

*__Karş. İbr__ *raḥam,* **Aram** *# rḥm* (rahim)

meri < **Ar** *mer'īy* riayet edilen, gözetilen < *# r'y* gözetme < **Akad** *re'û(m), ra'û, rey/wû* çobanlık yapmak, bir şeyi gözetlemek, (bir şey için) hazır bulunmak → **riayet**

merkep < **Ar** *merkeb* binek, taşıt aracı < *# rqb* üstüne binmek, bir eylemi işleme < **Akad** *rakābu(m), rakāpu* ata veya başka bir hayvana yada bir taşıta binmek,

*__Akad__ *rikab* arabaya, sandala veya bir hayvana biniş binme, taşıma, nakliye,

*__Akad__ *markabtu* araba

*__Akad__ *narkabtu(m)* av, tören veya savaş arabası < **BSem**

merkep* Türkçede eşekle özdeşleşmesine karşın esas anlamı binek havanıdır. Akadca kelimelerde de olduğu gibi binme ile ilgilidir ← **irtikâp, mürekkep, terkip

mermer < **Yun** μάρμαρος, (marmaros) "1 taş, kaya; blok; 2 beyaz, parlak < **Akad** *marma(r)ru* sert, sağlam *mar-* kökünden, "güçlü",

* *"mar-" sağlamlık* kök hecesinin iki kere tekrarlanması lie oluşturulmuş

*__Lat__ *marmor,* **İtal** marmo, **İsp** marmol, **Fr**

mermi < **Ar** *mermī* fırlatılan < *# rmy* ama, fırlatma, ateş etme < **Akad** *ramû II* atmak, fırlatmak

mesane <**Ar** *meθāne(t)* sidik torbası < *# θwn* işeme < **Akad** *šiānum, šānu* idrarını yapmak, işemek > *šīnātu; muštinnu; šatānu* > **Ugar** *ṯn,* **İbr** *# ṣyn* (idrar) *šayin*

mescid secde yeri, cami, içinde Cuma ve bayram namazı kılınmayan, minaresiz, küçük cami < **Ar** *sacda'* yere kapanma, tapınma < **Ar** sacada sacde etti, tapındı (< *# scd*) < **Aram** *sgd* secde etme, ibadet etme > ? < **Akad** *sāgittu* tapınaktaki dinsel törenleri yöneten kadın < **Akad** *sāgu II* mabet, tapınak, kutsal yer, sella, kutsal iç oda

*Aramiceden Akadcaya geçmiş olan *sāgittu* (tapınaktaki dinsel törenleri yöneten kadın) kelimesi de Akadca *sāgu II* kelimesinden gelişmiş olmalıdır → **secde**

mesel < **Ar** *maθal* simge, kıssa, ahlaki öykü < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < *# mθl* benzeme, kopyalama, temsil etme, simgeleme < **Akad** *mišlu(m), mešlu* yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **misil**

mesela < **Ar** *maθalā = meselen* misal olarak < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < *# mθl* benzeme, kopyalama, temsil etme, simgeleme < **Akad**

mišlu(m), mešlu yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **misil**

mesh bir şeyi sıvazlama, abdest alırken ıslak eli başa ve meste sürme < **Ar** *masḥ* ovma, yağla ovma, ovarak temizleme < # *msḥ* < **Akad** *mesû, ma/ešû,* **Asur** *masā'u(m)* yıkamak, su ile silmek ← **meshetmek**

meshetmek Abdest alırken ıslak eli başa ve meste sürmek < **Ar** *mesḥ* ovma, yağla ovma, ovarak temizleme < # *msḥ* < **Akad** *mesû, ma/ešû,* **Asur** *masā'u(m)* yıkamak, su ile silmek, temizlenme, silme → **masaj, masör, Mesih, mesh**

*Farsçadan Türkçeye geçen *mes* (bir tür bağcıksız ayakkabı) kelimesiyle anlam yakınlaşması olmuştur.

Mesih İsa Peygamberin adlarından biri, < **Ar** *mesḥ* ovma, yağla ovma, ovarak temizleme < # *msḥ* < **Akad** *mesû, ma/ešû,* **Asur** *masā'u(m)* yıkamak, su ile silmek, temizlenme, silme → **meshetmek**

*Hristiyanlarca İsa Peygambere verilen Yunanca χριστός (khristós) ovulmuş, ό Χριστός (Hz. İsa) < **Yun** χρίω ovmak (oğmak) yani "yağla ovularak temizlenmiş" anlamındaki kelimenin Arapçaya çevrilmiş halidir.

mesken oturulan yer konut < **Ar** *maskan* oturma yeri < **Ar** *sükūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *skn* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek → **sükun**

meskûkat < **Ar** *maskūkāt* (# *skk* çoğ.) genel olarak madeni paralar, nümizmatik < **Ar** *maskūk* darbedilmiş (sikke) < **Ar** *sikka*ᵗ madeni para < **Ar** *sakka* para basma, (sikke bastı) < # *skk* < para basma, **Aram** *sikkā/sikkətā* madeni para < **Akad** *sikkatu(m) I* kazık, takoz, kama > **Asur** *s/ziqqatu* tahta çivi, çivi, mıh (sikke) → **sikke²**

***Akad** *zaqātu(m) II* (boynuzların ucu, diş veya diş gibi seylerin ucu, silanların ucu, bedenin bir bölümü) sivri olmak, sivrilmek **Akad** *zaqātu(m) I* akrep, böcek, için sokmak

***Akad** *ziqqu(m)* kazık, direk, destek

**zeker* için de karşılaştırılabilir

meskûn < **Ar** *maskūn oturulan iamet edilen yer* < **Ar** *sukūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *skn1.* 1.hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek → **sakin** → **sükun**

mesnevi < **Ar** *maθnawī* her iki mısraı birbiriyle kafiyeli beyitlerden oluşan manzuman < **Ar** *maθnū* ikilenmiş, ikili < *θana*

ikiye katladı < *θny* iki < **Akad** *šina II. šena, šitta* iki (2) → **sani**

meşrep < **Ar** *maşrab* 1. içme yeri, bir görüş veya eğilimde olenların toplandığı yer, fikir akımı, ekol, mezhep < **Fa** *şerāb* mayalanmış üzüm içkisi, şarap/ **Ar** *şerab* her türlü içecek < şrb içme < **Akad** *sarāpu* yudunlamak uydum yudum içmek

meşru < **Ar** *meşrū'* yasal < *şr'* yasama < **Akad** *mišāru(m)* mēša/eru(m), *mīšarru(m)* adalet, hak doğruluk < # *şr'* yasama, kanun koyma < **Akad** *ešēru(m)*, **Asur** *i/ešāru(m)* iyi olmak, layık olmak, doğru, güvenilir olmak, adil dürüst olmak → **şer²**

meşrubat içilecek şeyler içecekler < **Ar** *maşrūba¹* / **Ar** *şarāb* her türlü içecek < **Ar** *şaraba* içti < *şrb* içme < **Akad** *sarāpu* yudumlamak, yudum içmek

**Yun* σερμπέτι (sermpéti-serbéti)

meşrut < **Ar** **maşrūṭ** koşula bağlanmış, şartlı < **Ar** *şarṭ* koşul 1. yarma, uzunlamasına kesme, 2. şart koşma < **Akad** *šarādu(m)* yırtmak, yarmak, koparmak, ince şeritler halinde kesmek, ufak parçalara ayırmak → **şart**

metanet < **Ar** *matāna(t)* sağlamlık, dayanıklılık < **Ar** *matuna* sağlam ve dayanıklı id < **Ar** *matn 1*, 1. sırt, omurga, bir şeyin güçlü kısmı, 2. bir yazının gövde kısmı, edebi metin < # *mtn* sağlam ve dayanıklı olma → **metin¹**

metin¹ tekst < **Ar** *matn 1*, 1. sırt, omurga, bir şeyin güçlü kısmı, 2. bir yazının gövde kısmı, edebi metin < # *mtn* sağlam ve dayanıklı olma < ? **Akad** *matnu(m)* sinir, kiriş ← **metanet,**

metin² güçlü, sağlam < **Ar** *matīn/matn* sağlam, dayanıklı < **Ar** *matuna* sağlam ve dayanıklı idi < **Ar** *matn 1*, 1. sırt, omurga, bir şeyin güçlü kısmı, 2. bir yazının gövde kısmı, edebi metin < # *mtn* → **metin 1**

metre uzunluk ölçüsü birimi < **İt/Yun** *metro* < **Yun** μέτρον ölçü, μετρέω ölçmek < ? **Akad** *madādu* ölçmek

mevlit Türkçeye özgü *olarak* "Peygamberin doğumu ve bu vesileyle okunan ilahi" < **Ar** *mewlīd* doğum yeri, doğum zamanı, doğum günü < *wld* doğurma < **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak → **velet**

mevsim < **Ar** *mavsim* 1. panayır, bayram, hasat festivali, 2. mevsim, özellikle hac mevsimi < wsm (*wsm* Nişanyan, 295'e göre dağlama anlamına gelen bir kelimedendir. Fakat *mevsim* kelimesi, belirli zamanları anlam olarak içerdiği için, *zaman* kelimesiyle eşkökenli olmalıdır). **Akad** *(w)asāmu(m), usāmu* durum, yer ve zaman olarak uygun olmak); < # *zmn*, < **Ar/Fa** *zemān,zaman* zaman < **OFa** *zamānak/jamanak* < **Aram** *zmān, zĕmanā*, **İbr** *zmān, zĕmān* kader, şans, mevsim bayramı < **Akad** *simānu(m)I, simannu,* **Asur** *simunu* doğru zaman, durum, mevsim, zaman

(i(na))simin + dilek kipi; zaman, ne zaman, -dığı zaman < **Akad** *(w)asāmu(m), usāmu* durum, yer ve zaman olarak uygun olmak → **zaman**

mevta < **Ar** *mawtā'* ölüler, ölmüşler < # *mwt/myt* ölme < **Ar** *mayyit* ölü < **Akad** *mâtu(m)* **Asur** *muātu(m)* ölmek > **İbr** # *mwt*, **Aram** # *mwt/myt* ölüm ← **mat**[2]

meymenet < **Ar** *maymana*[t] uğur, kutluluk < **Ar** *yamīn* sağ taraf, sağ el, yemin < *ymn* sağ, kutlu < **Akad** *imnu(m),* sağ, sağ taraf, sağ el > **İbr** *yāmīn* sağ taraf, **Aram** *ymn* sağ el → **yemin**

mezbaha < **Ar** *meδbaḥa(t)* mezbaha < *δbḥ* hayvan kesme, öldürme < **Akad** *ṭabāḫu(m)* hayvan kesme, kesmek, boğazlamak (Donbaz, 277 *mazbahtum* diyor) → **tabak**[2]

mezbele < **Ar** *mazbala*[t] çöplük, gübre kulübesi < *zibl* gübre < **Ar** *zibil, zibli* çöp, < **Akad** *ziblu* atık madde, süprüntü, döküntü, çöp < ? **Akad** *zabālu(m) s/ṣabālu(m), zebēlu* taşımak, getirmek, teslim etmek → **zibil**

mezgit, mezīt yağlı, özellikle yağda pişirilmiş soğan; eti yağlı ve lezzetli bir tür balık *gadus merlangus* < **Ar** *mazīt/muzayyat* yağlı < **Ar** *zaytūn* zeytin (taneleri) < **Ar** *zayt* zeytin, zeytin yağı < **Akad** *za'ītu* zeytin < ? **Aram** *zeytā* > **İbr** *zayt,* **Fen** *zyt* → **zeytin**

mezkûr < **Ar** *maδkūr* < **Ar** *δakara* andı < **Ar** *δikr* anma < # *δkr* < **Akad** *zakāru(m), saqāru(m), zaqāru* konuşmak, söylemek, demek → **zikir/zikr-**

mezra < **Ar** *mazra'at* tarım yapılan yer, çiftlik < **Akad** *zerze(r)ru, zerzīru, zeruzeru, zirru* çok küçük < **Akad** *zīru II, zirru* küçük → **ziraat** → **zerre**

mezun < **Ar** *me'δun* izin almış, izinli < **Ar** *iδn* dinleme, kulak verme *eδn* < **Akad** *uznu(m)* kulak, akıl, akıllılık, zeka, anlayış → **izin**

mırra öd, Güneydoğu'ya özgü acı koyu kahve < **Ar** *mirra*[t] acı sıvı, öd < **Ar** *marra* acı idi < # *mrr* < **Aram** *mərīrtā* acı, öd < **Akad** *martu* safra, öd < *marāru(m) I* acı olmak → **mür (ağacı)**

Mısır < **Arap** *miṣr* < **Akad** *mušru, mišru* Mısır ülkesinden, Mısırlı < **Akad** *miṣru(m) miṣirru, miṣarru* kenar, hudut, sınır (Corriente, 368) < **Süm** MAŠ? Kenar, sınır, hudut

***Akad** *esēru(m) I* kapanış < **Akad** *esēru(m) II, eṣ/zēru, asāru* kapatmak, kapamak, sınırlamak

miftah < **Ar** *miftaḫ* < **Ar** *fatḥ* açma, bir ülkeyi İslamiyete "açma" < **Akad** *petû(m) II, pata'um* açmak < **Akad** *petû(m) I, patium, pat'um* açık < **Süm?** BAD? → **fetih**

mihenk sürtüldüğünde altının saflığını gösteren taş < *miḫakk* < **Ar** *ḫakka* kazıdı < **Ar** *ḫakk* < **Ar** *ḫkk(u)* oyarak işleme, kazıma, kalemkâri < **Ar** *ḫakka* (metal) oydu, kazıdı < **Akad** *ekēku, egēgu(m)* kazımak, kaşımak, tırmalamak → **hakk etmek**

mihrap < **Ar** *miḫrāb* camide ibadet yönünü belirten girinti
Nişanyan, 297'ye göre **Saba** # *mḫrb Sabai (İslamiyet öncesi Yemen) tapınaklarında bir bölmenin adı* < # *xrb* yıkma, tahrip etme, 1. savaşma, 2. Sabai dininde bir tür ibadet < **Akad** *ḫarāpu II* silah,(silahl) kesmek → **harp**[1]
*Arkaik Güney Arap diyalektlerinden alınmıştır.

Mikail öi Kur'an-ı Kerim'deki dört büyük melekten biri. < **İb** *mika'īl* mi "kim", ka "gibi", il "Tanrı": "Kim Tanrı gibidir" < ? **Akad** *mannu-ki-ili* "Kim Tanrı gibidir" ismiyle karşılaştırılabilir.(Koçak, 1977, s.96) → **ilah**

mil[2] alüvyon < ? < **Akad** *mīlu(m), mil'u,* çoğ. *mīlū,* su(yun) yükselmesi, sel, taşkın < **Akad** *malû(m) IV, mala'um* dolu olmak, doldurmak
*Nişanyan 2007, s. 323'de mil kelimesini **Yun** *ámilo* (un, değirmende öğütülmüş şey) < **EYun** *mylē* (değirmen) kelimeleriyle karşılaştırmıştır. Akadca kelime bizim sözcüğümüze anlam olarak çok daha yakındır.

milat < **Ar** *mīlād* doğum yeri veya doğum günü < **Ar** *walad* çocuk < # *wld* doğurma **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak > **Ugar** *yld, wld,* **İbr** *yālad* **Aram** *yld* doğurma → **velet**

minare ezan okunan kule biçimindeki yapı < **Fa** *minārа* < **Ar** *minārа'* fener, deniz feneri < **Ar** *nāra* ışıdı < Ar nūr < # *nwr,* **Aram** *nuwrā* ateş < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru* ışıklı, parlak, aydınlık olmak
*İbr menârâh > **İtal** *minaréto*, **İsp** *minaret*
*Ezan okunan kule anlamımında Arapçada mevcut değildir (Nişanyan, 2007)

miras < **Ar** *mīrāθ* kalıt, miras < *wrθ* miras edinme < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu?* geri dönmek, geri gitmek; nesil, zürriyet, soy ← **irs/ırs-**

misal < **Ar** *miθāl örnek* < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < # *mθl* benzeme, kopyalama, temsil etme, simgeleme < **Akad** *mišlu(m), mešlu*; yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **misil/misl-**

misil/misl- < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < # *mθl* benzeme, kopyalama, temsil etme, simgelem < **Akad** *mišlu(m), mešlu*; yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **ecrrimisil, emsal, masal, mesel, meselâ, misli, misal, mümessil, temsil, timsal**

miskal 24 kıratlık bir ağırlık birimi < **Ar** *miθqāl* < # *θql* < **Ar** *θaqala* tarttı < **Akad** *šaqālu(m),* tartmak, ödemek → **sıklet**

miskin çok fakir, dilenci < **Ar** *sükūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *skn* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *muškēnu(m), maškēnu* fakir, muhtaç kimse < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek < **Bsem** → **sükun** *İbr** misken, **Sür** *meskina* **Fa** *meskin,* **Tat** *mesken,* **İtal** *meschino,* **İsp** *mesquino*

muaheze < **Ar** *mu'āχazat* alınma, ayıplama < # 'χδ tanıma, kabul etme < **Akad** *aḫāzu(m)* almak bağlanmak → **ahz**

muayene < Ar *mu'āyana*[t] gözüyle görme, belirleme < **Ar** *'ayn* göz, < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I, ēnu(m)* göz → **ayn**

muayyen < **Ar** *mu'ayyen* belirli, belirgin < **Ar** *ta'yīn* belirleme < # *'yn* görünür olma, belirgin olma < Ar *'ayn* göz, < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I, ēnu(m)* göz → **ayn**

muazzez < **Ar** *mu'azzaz* saygı gösterilen < *ta'ziz* saygı ve izzet gösterme < **Ar** *'azīz* saygın < # *'zz* sayma, ağırlama < **Akad** ezēzu şiddetli, şevkli > **Ugar** *'z* güç, kuvvet, **Fen** *'z,* **İbr** *'oz* kuvvet, dinçlik, gayret, **Sür** *'aziz* sevgili, aziz, **Aze** *eziz,* **Fa** *'aziz,* **Özb** *aziz* → **aziz**

muhabbet birbiriyle dost olma, sevgi, ahbaplık < **Ar** *maḫabba*[t] < # *ḥbb* sevme, dost olma < **Ar** *ḫabīb* <**Ar** <# *ḥbb* sevme, dost olma < **Ar** *ḫabba (ḫubb)* sevdi < **Akad** *ḫâbu* sevmek, *ḫibum* →**habip**

muhabere < **Ar** *muχābara*[t] < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey, < # *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayarak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak, > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **haber**

muhabir < **Ar** *muχābir* haberleşen, karşılıklı haber aktaran < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey, < *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayarak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak > **Asur** *ḫa.ba.ra.at.tum* mesaj, haber *ḫabarattu(m)* gürültü → **haber**

muhakeme < **Ar** *muḫākama* yargılama, akıl yürüterek karar verme < **Ar** *ḥukm* yargı, karar, amir, kanun < # *ḥkm* 1. yargılama, kara verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

muhalefet iki şeyden diğeri olma, zıtlaşma, ihtilaf < **Ar** *muχālafa*[t] < # *χlf* < **Akad** *ḫalpu II* değiştirmek, yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** → **hilaf**

muhalif muhalefet eden karşıt < Ar *muχālif* < **Ar** *χālafa* zıtlaştı **Ar** *χilaf* zıtlık, aykırılık, 1. karşı olma, çelişme, 2. birinin yerine geçme, ardından gelme < # *χlf* < **Akad** *ḫalpu II* yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** → **hilaf**

muhallebi < **Ar** *muḫallebi* sütten yapılan tatlı < *taḫlīb* süt katmak < *ḫlb* < **Akad** *ḫalābu* süt sağmak , memeyle, göğüsle ilgili olma < **Sem**

muharebe < **Ar** *muḫabara'* *savaşma* savaş < **Ar** *ḥarb* savaş, < # *ḥrb* savaşma < **Aram** *ḥarbā* kılıç veya mızrak, **İbr** *ḥəreb* < **Akad** *ḫarāpu II* (silahla) kesmek → **harp**

maharip < **Ar** *muḫarib* savaşan < **Ar** *ḥarb* savaş < # *ḥrb* savaşma < **Aram** *ḥarbā* kılıç veya mızrak < **Akad** *ḫarāpu II* (silahla) kesmek > **İbr** *ḥəreb* → **harp**[1]

muhasebe hesap ilmi < **Ar** *muaḫasaba'* hesaplaşma hesap tutma < Ar *ḥisāb* < Ar *ḥasaba* hesapladı, saydı < **Aram** *ḫšb* sayma, ...olarak görme < **Akad** *ḫašābu* saymak, hesap etmek, hesaba katmak

***Akadca** *kaṣāpu keṣēpu* düşünmek" saymak hesap etmek, hesaba katmak → **hesap**

muhasip hesap yapan görevli kişi < **Ar** *maḥāsib muhasebeci* < **Ar** *ḥisāb* < **Ar** *ḥasaba* hesapladı, saydı < **Aram** *ḫšb* sayma, ...olarak görme < **Akad** *ḫašābu* saymak, hesap etmek, hesaba katmak;

***Akad** *kaṣāpu keṣēpu* düşünmek" saymak hesap etmek, hesaba katmak → **hesap**

muhbir < **Ar** *muχbir* ihbar eden, haber veren < **Ar** *χabar* haber, bilgi rivayet, anlatılan şey, < # *χbr* görerek bilme, haberli olma < **Ar** *χabara* denedi, sınadı, bizati yaşayarak öğrendi < **Akad** *ḫabāru(m) I* bahsetmek, (neşeyle) haykırmak → **haber**

muhip seven < **Ar** *muḫibb* < **Ar** *ḫabīb* sevgili dost < **Ar** <# *ḥbb* sevme, dost olma < **Ar** *ḫabba (ḫubb)* sevdi < **Akad** *hâbu* sevmek, *hibum* → **habip**

muhkem < **Ar** *muḥkem* güçlendirilmiş < *iḥkām* berkitme, pekiştirme, güçlendirme < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

muhrip < **Ar (Osm)** *muxrib* yıkıcı, tahrip eden < **Ar** *ixrāb* < **Ar** *xarāb* yıkım, yıkıntı < # *ḫrb* yıkma tahrip etme < **Akad** *harābu* ıssız olmak, harabe olmak, yıkmak, tahrip etmek, terketmek → **harabe**

***İng** *destroyer* karşılığı olarak 20. yy başlarında türetilmiştir (Nişanyan 2007, s. 331)

muhterem < **Ar** *muḥterem* hürmet gösterilen < **Ar** *iḥtirām* hürmet gösterme, yasağa uyma < **Ar** *ḥaram* yasak, tabu, girilmez yer, dokunulmaz şey < # *ḥrm* < **Akad**

ḫarāmu II ayırmak, bölmek → **ihtiram** → **harem**

muhtelif < **Ar** *muxtalif* zıtlaşan < **Ar** *iḫtilāf* < **Ar** *ḥilaf* zıtlık, aykırılık, < # *ḥlf* 1. karşı olma, çelişme, 2. birinin yerine geçme, ardından gelme < **Akad** *ḫalpu II* yerine geçmek, vekil tayin etmek < **Aram** → **hilaf**

mukabele < **Ar** *muqābele(t)* karşılık verme < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

makabil < **Ar** *muqābil* karşılık olan < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

mukaddes < **Ar** *mukaddas* < **Ar** *qudsī* kutsal < # *qds* kutsal olma < **Akad** *qadāšu(m)* saf, temiz olmak, saflık, temizlik; **Akad** *kadāšu* kutlama; *ḫadāšu* neselenme → **kudsi/kutsi**

mukaddime < **Ar** *mukaddīma* < **Ar** *qadam* 1. ön, öncelik, 2. adım < *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

mukarrer *kararlaştırılmış* < **Ar** *mukarrar* < *karār* < # *qrr* bir yerde durma, sabitlenme, pekişme < **Akad** *karāru(m) I* (aşağı) koymak → **karar**

mukataa yabancılaşma, ayrışma, kamu gelirinin bir kısmını bir kimseye ayırma, vergi tahsis, vergi dairesi < **Ar** *muqāṭa'at* tımar olarak toprak verme < **Ar** *qaṭ'* kesme < # *qṭ'* < **Akad** *qāṭû* ağaç kesici, odun kesici, oduncu, odun yarıcı < **Aram** → **kat**

***Akad** *gaṭṭa'a* kamış - odun kesici veya

***Akad** *qatālum* öldürmek < **BSem**. *qṭl*

***Akad** *gadāmu* (ceza olarak vücudun bir organını) kesmek, ayırmak

mukatele < **Ar** *muqātala(t)* öldürüşme < **Ar** *qatl* öldürme < **Ar** *qatala* öldürdü < # *qtl*[1] öldürme < **Akad** *qatālu(m)* öldürmek < **BSem** *qṭl* → **katil**[1]**/katl-**

mukavele < **Ar** *muqāvala(t)* sözleşme < **Ar** *qawl* söz < # *qwl* söyleme **Akad** *qabû II*, **Asur** *qabā'u(m)* söylemek, demek, konuşmak, söz vermek → **kavil/kavl-**

munis dost, yoldaş, yumuşak başlı < **Ar** *mu'nis* < **Ar** *anisa* dostça ve tatlılıkla davrandı, alıştı < # *ins/uns* insanlık, tüm insanlar, *'ināş/'anāşā* halk, kavim < **Akad** *nišu(m), nīšu, nēšu* çoğ. *nišū* halk, insanlar < **Akad** *nêšu(m) ne'āšum, na'āšum* yaşamak, (yeniden) canlanmak → **ünsiyet** → **insan**

muntazır bekleyen, gözeten < **Ar** *muntazir* < **Ar** *intazara* bekledi, yolunu gözledi < **Ar** *nazar* < **Ar** *nazara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nzr*) < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

murabba dörtlü, dört köşe, kare < **Ar** *murabba'* < *Ar rabba'a* dörtledi < *rb* dört < **Akad** *erbe* dört → **rubai**

muris < **Ar** *mu'riθ* miras bırakan < *ir'ād* < # *wrθ* miras edinme < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu?* geri dönmek, geri gitmek; nesil, zürriyet, soy → **irs/ırs-**

musalla açık havada namaz kılmaya mahsus yer < **Ar** *muṣallā* namaza kılmaya mahsus açık yer < **Akad** *ṣullû, ṣallû* niyaz etmek, rica etmek, dua etmek, yalvarmak > *ṣulû, ṣullû* yalvarma, dua > *sullû(m) I, sallûm*, yalvarmak, istirham etmek, dua etmek → **salâ**

musallat zorbalık eden saldırgan < **Ar** *musallaṭ* < **Ar** sallaṭa zorbalık etti (< # *slṭ*) < **Aram** # *slṭ* hükmetme, iktidar sahibi olma, hükümdar olma < **Akad** *šalāṭu(m) I* yönetmek, hüküm sürmek, yetkili olmak, yönetim, kontrol, politik/ticari kontrol gücü olmak → **sulta**

muska el yazısıyla yazılmış dua veya Kuran sayfası < **Ar** *nusχa(t)* bir yazıyı kopyalama, temize çekme < # *nsχ* dikkatle yazma, temize çekme < **Aram** *nusəχā* < **Akad** *nasḫu(m)* sükülmüş, kopuk bir tableti kopya etmek, temize çekmek < **Akad** *nasāḫu* koparmak, sökmek, hareket etmek, yola çıkmak → **nüsha**

muşamba < **Ar** *muşamma'* mumlanmış (bez) < *teşmi'* mumlama < *şem'* mum < **Akad** *šēmu(m) çoğ. šemētu* yağlı, yağ, iç yağı vb. → **şamdan**

murassa < **Ar** *muraṣṣa'* değerli taşlarla donatılmış, mücevherli < *terṣi'* < # *rṣ'* değerli taşlar ve altınla süsleme < **Akad** *rāsu(m), rêsu, ra'āsu, râšu(m), rêšu* çakmak, çatmak, vurmak, basmak, vurmak, darbe indirmek

mutasavver < **Ar** *mutaṣavvar* tasavur edilen < **Ar** *taṣavvur* kendi kendine resmetme, zihinde canlandırma < **Ar** *ṣūra(t)* görünüm, görüntü, biçim, taslak, kopya < # *ṣwr* resimleme < **Akad** *eṣēru(m) uṣurtu* tasvir etmek, resmetmek, çizmek → **tasavvur** → **suret**

mübarek < **Ar** *mubārak* kutlanmış < *mübāreke(t)* < # *brk* < **Akad** *barāqu(m)* aydınlatmak, ışık vermek, parlamak → **bereket**

mübaşir mahkemede duruşmaya girecekleri ve tanıkları çağıran, yargıcın emirlerini birdiren, kağıtları getirip götüren görevli < **Ar (Osm)** *mübāşir* bildiren, haberci < *mübaşere(t)* < # *bşr* müjdeleme iyi haber verme < **Akad** *mubassiru(m) mupassiru çoğ. mubassirū* haberci < **Akad** *bussuru*(m) *passuru* getirmek, mesaj, haber göndermek,

yollamak, haber bırakmak, göndermek → **Büşra**

mücellit < **Ar** *mucallid* kitap ciltleyen < **Ar** *callada* kitabı deri ile kapladı < **Ar** *cild* deri, deriden yapılmış kitap cildi < # cld, **Aram** *gelədā* > veya < **Akad** *gildu, giladu* (hayvan) deri(si) → **cilt**

müdafaa < **Ar** *mudāfa'a(t)* geri tepme, saldırıyı püskürtme < **Ar** *dafa'a* savundu, düşmanı savdı < # *df'* < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek → **def**[1]

müdafi < **Ar** *mudāfi' müdafaa eden* < **Ar** *dafa'a* savundu, düşman savdı < **Akad** *da'āpu, da'ābu* itmek, vurmak def etmek → **def**[1]

müdevver *mudawwar* devredilen < **Ar** *tadwīr* döndürme, çevirme < **Ar** *dawr* dönme, döndürme < # *dwr* < **Akad** *tāru(m)* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek → **devir/devr-**

*__Akad__ *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* döndürmek, dönmek

müdrik < **Ar** *mudrik* idrak eden < **Ar** *adraka* derinlemesine kavradı < **Ar** *daraka*[t] (alt) basamak, merdiven en dip nokta < # *drk*, yetişme ulaşma, varma < **Akad** *dargu* merdiven, basamak, kademe < **Aram** → **dereke**

Müdrike öi Anlama, idrak etme gücü, anlayıp idrak eden (kadın) < **Ar** *mudrik* idrak eden < **Ar** *adraka* derinlemesine kavradı < **Ar** *daraka*[t] (alt) basamak, merdiven en dip nokta < # *drk*, yetişme ulaşma, varma < **Akad** *dargu* merdiven, basamak, kademe < **Aram** → **dereke**

müdür Bir idari teşkilatta şube, daire ve benzeri bölümlerin başında bulunan amir < **Ar** *mudīr* çekip ceviren, idare eden < **Ar** *dewr* dönme, döndürme < # *dwr* < **Akad** *tāru(m),* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek, ya da? **Akad** *zāru,* **Asur** *zuāru(m),* bükmek, dönmek, döndürmek

*belki **? Akad** *madārum* şef, asil → **idare** → **devir/devr-**

müesses < **Ar** *muassas kurulmuş* < **Ar** *uss* temel, baz, matematikte bir sayının üssü < # *ass* temel olma < **Akad** *uššu(m) I* temel(ler), **Akad** *išdu(m) e/ušdu(m) ildu, irdu issu ištu* temel, esas, bir yapının temeli vb. < **Süm** [$UŠ_8$] (Militarev, 2210) → **üs/üss-**

müessese < **Ar** *mu'assasa*[t] tesis edilmiş < **Ar** *ma'assas* tesis edilmiş < **Ar** *assasa* kurdu < **Ar** *uss* temel, taban, matematikte bir sayının üssü < # *'ss* temel olma < **Aram** *'uššā* (# *'wš)* temel, baz, esas < **Akad** *išdu(m) e/ušdu(m), ildu, irdu issu ištu* temel, esas, bir yapının temeli, vb. < **Akad** *uššu(m) I* temel(ler) < **Süm** [$UŠ_8$] temel, baz, esas, tesis (Militarev, 2210) → **üs/üss-**

müezzin ezan okuyan < **Ar** *eðān, iðan* kulak verdirme, 'kulak verin' deme < # *eðn* kulak, kulak verme, işitme < **Akad** *adānum, ḫadānum, adannu, adiānu*, sabit zaman, sınırlı zaman > **Asur** *edānu,* **Akad** / **Asur** *edānu(m),*

idānu, **Asur** *ḫediānum* sabit zaman, **Asur** sınırlı zaman, randevu, tarihi yenileme → **ezan** *****Akad** *uznu(m)* kulak, işitme duygusu, **Ugar** *udn, idn* izin

müfredat < **Ar** *mufradāʹ* (*mufrad* çoğ.) ayrı ayrı birimler *ifrād* ayrıştırma < **Ar** *fard* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < **Akad?** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** → **fert**

müfrit < **Ar** *mufrīd* aşırıya giden < **Ar** *ferd* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < **Akad?** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** → **fert**

müftü **Ar** < *muftī* fetva veren < # *ftw/fwy* < *afta* fevta verdi, hukuki görüş bildirdi < **Aram** *afti* bir konu hakkında uzun uzun konuşmak < **Akad** *patu uznam* 'açıklamak'

müktesep < **Ar** *muktasab* edinilmiş < **Ar** *iktisāb* < **Ar** *kasb* elde etme, kazanma < # *ksb* < **Akad** *kaṣāpu, keṣēpu* düşünmek, saymak, hesap etmek → **kesp (etmek)**

mülk sahip ve egemen olma, hükümdarlık, krallık, sahip olunan şey, egemenlik alanı < **Ar** *milk/mulk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** ← **emlak, istimlak, malik, mamelek, melik, memleket, meleke, melik, melike, memlük, müstemleke, temellük, temlik**

mümbit verimli < **Ar** *munbīt* < **Ar** *nabāt* tohumdan çıkan her şey, bitki < # *nbt* tohumdan çıkma filizlenme, filiz < **Akad** *inbu(m), enbu, imhu* bitki, meyve → **nebat**

mümessil < *mumaθθil* temsil eden < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < # *mθl* benzeme, kopyalama, temsil etme, simgeleme < **Akad** *mišlu(m), mešlu* yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **misil/misl-**

münazara .rekabat etme, tartışma < **Ar** *munāẓaraʹ* rekabet etmek < **Ar** *naẓar* < **Ar** *naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr*) < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

münevver (öi) < **Ar** *munawwarr* aydınlatılmış, aydın < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma.< **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

münferit < **Ar** *munfarīd* tekil, bireysel < **Ar** *fard* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < **Akad** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** → **fert**

münfesih < **Ar** *munfasiχ* feshedilmiş < # *fsχ* parçalama < **Akad** *pessû(m) I, passûm* topal, sakat, topallık, sakatlık, aksaklık → **fesih**

münkir < **Ar** *munkir* (Allahı) inkâr eden < **Ar** *inkār* yalanlama < # *nkr* < **Akar** *nakāru(m)* itiraz etmek, inkar etmek, farklı olmak düşman olmak, dış görünüşünü değiştirmek → **inkâr**

mür (ağacı)/ **mürbuy** < **?** < **Akad** *murru* 1. acılık 2. mür ağacı < *marāru(m) I* acı olmak > **İng** *myrrh,* **İtal** *amaro* acı, ekşi ← **mırra**

mürebbiye < **Ar** *mirabbīya,* kadın eğitmen < # *rbb* büyük olma, büyütme, yetiştirme < ? **Akad** *murabbītu(m)* çocuğu kendi evladı gibi büyüten adam, babalık < **Akad** *rabû II, rabā'um*, büyük olmak, büyümek < **Akad** *rąbû I. rabiu(m)* büyük < **Akad** *rabû II.* Büyük olmak, büyümek > **Akad** *rab,* şef, idareci → **rab/rabb-**

mürekkep 1. bileşik, kimyada bileşim, 2. yazı boyası < **Ar** *murakkab* bileşik, kimyada bileşim < **Ar** *terkīb (II)* üst üste bindirme, kompozisyon < # *rqb* üstüne binmek, bir eylemi işleme < **Akad** *rakābu(m), rakāpu* ata veya başka bir hayvana yada bir taşıta binmek, *rikab*, arabaya, sandala veya bir hayvana biniş binme, taşıma, nakliye > **Akad** *markabtu* araba; **Akad** *narkabtu(m)* av, tören veya savaş arabası < **BSem** → **terkip** → **merkep**

mürur < **Ar** *murūr* gitme, geçme, akma < # *mrr* < **Akad** *marāru(m) III* ayrılmak, gitmek, geçme < **Ugar**

mürüvvet < **Ar** *muruwwa'* erkeklik, erdem, yetkinlik, < # *mr'* erkek olma, tam ve yetişkin olma < **Akad** *māru(m), Asur mar'u(m), mer'um, mēru,* oğul, erkek evlat), erkek çocuk, delikanlı? < **Akad** *murušû* adam, erkek < **Süm**?

müsbet **Ar** *muθbat kanıtlanmış* < # *θbt* sabit olma < **Akad** *šubtu(m) I, šuptu(m)* oturulacak yer, sandalye, ev, ikametgâh mesken, ikametgâh. Belki < *wašābum* < **Akad** *(w)ašābu(m),* **Asur** (ekseriyetle) *ušābu(m),* oturmak, sakin(i) olmak → **sebat**

müsekkin < **Ar** *musakkin* teskin eden, < **Ar** *sakana* sakinleştirdi < **Ar** *sākin* bir yerde oturan, durgun < **Ar** *sukūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *skn* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānu(m)* koymak, yerleştirmek → **sakin** → **sükun**

müsellah < **Ar** *masallaḥ* silanlanmış < Ar *sallaḥa* silahlandırdı < **Ar** *silāḫ* silah < # *slḫ* silahlanma, < **Akad** *šuluḫtu* gönderme, sevketme, öldürme, idam etme, mal gönderme, sevkıyat, **Akad** *šiltāḫu, šiltāḫḫu,* ok, ok başı → **silah**

müsemma ad verilmiş, adlı < **Ar** *musammā*ⁿ adlandırılmış < *tesmiye* adlandırma < *ism* < **Akad** *šumu(m), šemu,* ad, isim → **isim**

müskirat < **Ar** *muskirāt (müskir* sarhoş eden çoğ.) sarhoşluk veren şeyler, alkollü içki < *seker* şarap, alkollü içki < **Ar** *sakar* alkollü içki, şarap < # *skr* < **Akad** *šikāru(m), šikru(m)* alkollü içecek, bira < **Akad** *šakāru* sorhoş olmak, sahoş etmek

müslim Ar *muslīm* teslim olan, islamiyeti kabul eden < # *slm* sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II,* sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < ?**Süm** SALIM, SILIM → **selam**

müslüman < **Fa** *müslimān* (müslim çoğ.) < # *slm* sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II,* sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM? → **selam**
*__Fa__ –an çoğul takısıyla (Nişanyan, 314)

müstahkem sağlamlaştırılmış < **Ar** *mustaḥkam* sağlamlaştırılmış < **Ar** *istiḥkām* pekiştirme, tahkim etme < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

müstakbel < **Ar** *mustaqbal* kendisine yönelinen < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

müstecir < **Ar** *müste'cir* kiracı < *isti'cār* kira, gelir elde etme amacıyla işletme < **Ar** *ecr* ücret < # *ecr* ücret ödeme, emeğin karşılığını verme < **Akad** *agāru(m)* bir evi, insanı, hayvanı vb. kiralamak → **ecir/ ecr**

müstehlik < **Ar** *mustahlik* istihlak eden, tüketici < **Ar** *istihlāk tüketme* < **Ar** *helāk* tükenme, yokolma, ölme < # *hlk* < **Akad** *ḫalāqu(m), ḫelēqu* kaybetmek, kaybolmak, kaçmak, mahvolmak → **helak**

müstemleke istimlak edilmiş şey veya ülke < **Ar** *istimlāk* mülk edinme, mülke el koyma < **Ar** *mülk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

müstesna benzerlerinden üstün olan, bezerleri az bulunan, ayrıcalıklı, ayrı tutulan, dışındaki, ayrı tutularak, hariç, kural dışı < **Ar** *mustaθnā*ⁿ istisna edilmiş > **Ar** *istiθnā* hariç tutma, dışlama, bir yemin veya sözleşmeyi hukuken

geçersiz kılacak şekilde (kötü niyetle) bir şart ileri sürme < *θny* iki < **Akad** *šina II. šena, šitta* iki (2) → **istisna** → **sani**

müsteşrik < **Ar (Osm)** *müsteşriq* doğu bilimci, oryantalist < **Ar** *şarq* gün doğumu, doğu < # *şrq* ışıma, aydınlanma, güneş doğma **Akad** *šarahu(m) I*, gurur duymak, aydınlatmak, parlatmak → **şark**

müşteri (yıldızı), güneşe 5. yakınlıktaki gezegen, Jüpiter, **ET** *Erendiz* < **Ar** al-*muştari* < **Akad** *muštarīlu* Merkür gezegeninin adı < ? **Akad** *muštērtum* uyanma zamanı, sabah vakti < *êru(m)* uyandırmak

*bazı kaynaklarda Jüpiter, bazılarıda ise Merkür (Mars)

*bkz **Akad** šēru(m) II, šīru 'sabah'

Fa *Moştari*

müteal < **Ar** *muta'āl* yüce yücelmiş, < **Ar** *ta'ālā* yüceldi < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak, ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak → **ali**

nüteakip < **Ar** *müte'ākib* birbirini izleyen < *te'ākub* birbiri ardından gitme < # *'qb* ardında olma < **Akad** *eqbu* topuk, ökçe, bir şeyin geride kalan kısmı → **akab(inde)**

mütedeyyin < **Ar** *mutadayyin* dindar < # dyn bir dine mensup olma < **Ar** *dīn* < # dyn bir dine mensup olma < **İbr/Aram** *dīn* ibadet, ritüel, dini kurallar sistemi < **Akad** *dīnu(m)*, **Asur** *dēnu(m)*, (hukuki) karar, dava, yargılama, duruşma, davanın görülmesi < **Akad** *diānum*, daha geç *dânu*, hüküm vermek, hükmetmek, yargılamak, muhakeme etmek < **Süm** Dİ; Dİ.KUD hak, dava, mahkeme, yargıç hakim, hakem, hükmetme, yargılama → **din**

müteferrik < **Ar** *mutafarriq* ayrı ayrı < *tafarruq* ayırt etme < **Ar** *farq* < # *frq* ayrı olma, ayrışma < **Akad** *parāqu* ayırmak, bölmek → **fark**

mütehassis < **Ar** *mutaḥassis* duygulanmış < **Ar** *taḥassasa* duygulandı, hassaslaştı < **Ar** *ḥassās* çok hisseden, duyarlı < **Ar** *ḥiss* duygu < # *ḥss* duyma, hissetme < *ḥassa* duydu, hissetti < **Akad** *ḫasāsu(m)* düşünmek, hatırlamak; bilinçli, farkında olmak, anmak, anlamak, kavramak, niyet etmek > **Akad** *ḫasīsum* kulak, akıl, anlayış, zeka, **Akad** *ḫissatu(m), ḫissetum* anlayış, zeka, kavrayış, akıl, hafıza, hatırlama → **his/hiss-**

mütekabil < **Ar** *müteqābil* karşılıklı < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **tekabül** → **kabul**

mütercim **Ar** *tercümān* çevirmen < **Aram** *tūrgĕmānā* < **Akad** *ragāmu(m)*, bağırmak, çağırmak, haykırmak; dava açmak, iddia etmek, hak talep etmek > **Akad** *targumannu(m), turgumammum, targamannum* > **Ugar**

targimiānu tercüman, çevirmen → **tercüman**

müteselsil < **Ar** *mutasalsil* silsile halinde olan < **Ar** *silsilat* zincir, silsile, < # *sls* < **Akad** *šerše(r)ru(m)* *širširum* zincir halkası < **Süm** (URUDU) ŠÈR,ŠÈR → **silsile**

müteveffa < **Ar** *mutawaffan* vefat etmiş olan < *tawaffā* < # *wfy* ödeme, bir görevi yerine getirme < **Akad** *yapu* güzel, latif, zarif, hoş → **vefa**

mütevekkil < **Ar** *mütewekkil* tanrıya güvenen < **Ar** *tewekkül* 1. güvenme, 2. Tanrıya güvenme, kadere razı olma < # *wkl* sorumluluk yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < **Süm** (LÚ)UGULA → **vekâlet**

mütevellit tevellüt eden, doğmuş, dünyaya gelmiş, meydana gelmiş, ileri gelmiş < **Ar** *mutawallid* < **Ar** *tawalada* doğdu < **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak → **velet**

müttehit < **Ar** *müttehid (VIII)* birlik olan, < **Ar** *wahde(t)* birlik <# *whd* bir < **Akad** *(w)ēdu(m), ettu(m)* tek, yalnız ← **vahdet**

müvekkil < **Ar** *muwakkil* vekil edilmiş olan < # *wkl* sorumluluk yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < **Süm** (LÚ)UGULA → **vekâlet**

müzakere < **Ar** *muδākarat* < **Akad** *zakāru(m), saqāru(m), zaqāru* konuşmak, söylemek, demek → **zikir/zikr-**

müzekker eril, erkek cins < **Ar** *muδakkār* **Akad** *zakkāru(m), zakrum* adam, erkek < *zikāru*, **Akad** *zikāru(m) zikru, zikkāru* erkeklik organı, **Akad** *zaqāru, saqāru* "to Project, stick up; build high" ??? > **Akad** *ziqqurātu*

*Akad *zaqāpu(m), saqāpu, zakāpu*? Bir bitkiyi dikmek, bir şeyi dik koyma, kazık sokmak, (**Akad**) a/išqup < **Süm?** [(GIŠ.GUB], mezar taşı dikilmiş, penis kalkmış, kapı heykel konulmuş (olma), dikilmiş, penis kalkmış, (bir şey) dikine (konmuş)

Tr müzekker (erkek cins), **zeker, ziggurat** (Mezopotamya'daki piramitlerin adı).

Not: Ziggurat her ne kadar Akadca *zaqāru'ya* bağlansa da *zakkāru* (zeker, erkeklik organı) kelimesine bağlanması daha doğru olacaktır.

***Süm** ZI (-d) kaldırmak, silmek,?, ZI(-g), taşımak, kaldırmak ?, ZI(-G) ayağa kaldırmak → **zeker**

müzekkere bir iş icin, herhangi bir üst makama yazılan yazı, yargılama makamının, bir kararın yerine getirilmesi konusunda belli bir makama yazdığı yazı < **Ar** *muδakkarat* < **Akad**

zakāru(m), saqāru(m), zaqāru konuşmak, söylemek, demek → **zikir/zikr-**

müzeyyen öi süslenmiş bezenmiş < **Ar** *muzayyān* < **Akad** *za'ānu(m), zānu* süslenmiş, tezyin edilmiş olmak → **zanaat**

müzmin < **Ar** *müzmin* kronik < *imzān* uzun zaman kalmak, uzun sürmek, kronikleşmek < # *zmn* < **Ar/Fa** *zemān* zaman < **EFa** *zamānak/jamanak* **Aram** *zmān*, zĕmanā **İbr** *zmān,* zĕmān kader, şans, mevsim bayramı < **Akad** *simānu(m,) simannu,* **Asur** *simunu* doğru zaman, durum, mevsim, zaman *(i(na))simin* + zaman, ne zaman, -dığı zaman" < *(w)asāmu(m), usāmu* durum, yer ve zaman olarak uygun olmak → **zaman**

**Akad *zūzā* zaman zaman, *azzūzâ*, < *zâzu(m)* ayırmak, dağıtmak, paylaştırmak

*Sami ve İran dillerinde ortaktır (Nişanyan 485).

N

naaş < **Ar** *na'ş* ölünün üzerine konduğu platform, tabut < # *n'ş* kalkma, canlanma, dirilme < **Akad** *našû(m) II*, **Asur** *našā'u(m)* kaldırmak, yükseltmek çıkmak, taşımak → **neşet**

Nabi öi haberci, haber veren < **Ar** *nabīy* peygamber < *#nwb* < **Aram** *nəbiyā*, **İbr** *nābī* < **Aram/İbr** # *nb'* çağırma, ilan etme, bildirme < **Akad** *nabû(m) II,* çağırmak, adlandırmak *nabā'um* adlandırmak, emretmek, buyurmak, karar vermek → **enbiya** → **nebi**

nadas Nişanyan 318' e göre **Yun** νεατος (neatos) **EYun** neatós nadastaki tarlanın yeniden işlenmesi < neân (nadastaki tarlayı) yeniden sürmek < néos yeni.

*belki **Akad** *nidūtu(m)* terk, terkedilmiş olma, metruk olma, toprağın işlenmemiş olması, yıkılmış yerler, ülke < **Akad** *nadû III*, nadâ'um atmak, fırlatmak vaz geçmek, feda etmek; çöl, reddedilmiş, terkedilmiş

nafta petrolden 100-250° C arasında damıtılan ürün < **İng** *naphta* < **Yun** νάφθας (naftas), nafta < **EYun** νάφθα nafta neft, ham petrol < **Aram** *neptā* < **Akad** *naptu(m)*

***İtal** *nafta, naftalina(?)*, **İsp** *nafta* **İng**: *naphta,*

naftalin < **fr** *naphtaline* petrolden elde edilen kokulu bir madde < **Yun** νάφθας (naftas), nafta < **EYun** νάφθα nafta neft, ham petrol < **Aram** *neptā* < **Akad** *naptu(m)* → **nafta**

***İtal** *nafta, naftalina(?)*, **İsp** *nafta* **İng**: *naphta*, **Fr** *naphtaline*

namahrem < **Fa** *na-mahram* hareme girilmesine izin verilmeyen kimse, yabancı < **Fa** *nā* değil < **Ar** *mahram* yasak, tabu, kusal, özel alana veya hareme ait olan < **Ar** *haram* yasak, tabu, kutsal dokunulmaz < **Akad** *harāmu II* ayırmak, bölmek, kesmek

nane < **Ar** *na'na'* nane (Yörs. nana) < # *n'n'* < **Akad** *ananiḫu, nana/iḫu* nane > **İbr** *na'na'*, **Aze** *nane*, **Fa** *na'na'* ← **anık**

nar 1 < **Fa** *nār/enār* nar ağacı ve meyvesi < **Ar** *rumannāh* < **Süry** *rummānā* < **Ugar** *lrmnt* < **Akad** *lurmûm, larimā'u, lurinnu, lurīnu,- lurimtu(m), lu/larindu* nar / < **Akad** *nurmû, nurunu* nar < **Süm** (GİŠ.)NU.ÚR.MA > **Hit** (GİŠ.)NU.ÚR.MA nar (Ertem 1974, s. 58), **İbr** *rimmōn*

nar[2] < **Ar** *nār* ateş < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma.< **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāṛu,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

nara < **Ar** *na're, na'ra(t)* kükreme, nara < # *n'r* **Akad** *nā'eru, nā'/h.iru, nē'iru* aslan kükremesi < **Akad** *na'āru(m)* kükremek, heybetli ses çıkarmak, bağırmak, hırlamak > **İbr** *na'ar* hırıltı, hırıldama

nardenk elma erik, kızılcık veya nar meyveleriden birinden yapılan pekmez. Adını nardan almış olmalıdır < **Fa** *nār/enār* nar ağacı ve meyvesi < **Ar** *rumannāh* < **Süry** *rummānā* < **Ugar** *lrmnt* < **Akad** *lurmûm, larimā'u, lurinnu, lurīnu, lurimtu(m), lu/larindu* nar < **Akad** *nurmû, nurunu* nar < **Süm** (GİŠ.)NU.ÚR.MA → **nar**[1]

nardin bir çeşit sümbül < **Fa** *nardin* < **Akad** *lardu, laradu* (a grass, Nardus) > **İbr** *nard*, **Sür** *nardin*

narenciye < **Ar** *nārenc* portakal, turunç < **Fa** nāreng (Nişanyan, 320'de Hindi dilinden geldiğine işaret eder)

*belki **nar** kelimesinden geliyor?

nazar bakış, görüş, göz atma; uğursuz < **Ar** *naẓar* < *Ar naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr)* < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek ← **intizar**, **manzara, muntazır, münazara, nazar, nazarlık, nazaran, nazariye, nazır, nazire, nezaret**

nazaran 1. göre, bakılırsa, 2. nispeten, nispetle, kıyasen < **Ar** *naẓar* < **Ar** *naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr)* < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

nazariye bilimsel görüş < **Ar** *naẓar* < *Ar naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr)* < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

nazarlık nazar dağmesine karşı kullanılan boncuk, vs. < **Ar** *naẓar* < **Ar** *naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr)* < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

nazır bakan < **Ar** *naẓir* < **Ar** *naẓar* < *Ar naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr)* < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

nazire < **Ar** *naẓīra* bir başkası yerine olan şey, bir başkasına bakarak yapılan şey < **Ar** *naẓir* bakarak, görece, benzer < **Ar** *naẓar* < **Ar** *naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr*) < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

nebat < **Ar** *nebāt* tohumdan çıkan her şey, bitki < # *nbt* tohumdan çıkma filizlenme, filiz < **Akad** *inbu(m), enbu, imhu* meyve, çiçek > **İbr** *'enav* asma, üzüm, **Ugar** *ghnab*, **Fa** *'enab* ← **münbit**

nebi peygamber < **Ar** *nabīy* peygamber < *#nwb)* < **Aram** *nəbiyā*, **İbr** *nābī* < **Aram/İbr** # *nb'* çağırma, ilan etme, bildirme < **Akad** *nabû(m) II,* çağırmak, adlandırmak *nabā'um* adlandırmak, emretmek, buyurmak, karar vermek → **enbiya** → **Nabi**

neccar doğramacı, marangoz, dülger < **Ar** *neccār* doğramacı < **Akad** *nagāru(m) I, nan/mgāru, naggāru* doğramacı, marangoz < **Süm** [(LÚ.)NAGAR] dülger, doğramacı

nefaset nefis olma durumu < **Ar** *nafāsa* < **Akad** *napīšu(m* (nefes) < **Akad** *napāšu(m) I* soluk, nefes almak ← **nefes**

nefes < **Ar** *nafas* soluk, < # *nfs,* **Aram** *napəšā soluk alma* < **Akad** *napīšu(m)* nefes, teneffüs < **Akad** *napāšu(m) I* soluk, nefes almak, açık olmak, ferah olmak > **İbr** *npş* serbestçe soluk alma ← **enfes, nefaset, nefis**[1], **nefis**[2], **nüfus, teneffüs**

nefis[1] / **nefs-** (kısa i ile) < **Ar** *nefs* ruh, benlik, kimlik, kişi < # *nfs* soluk alma < **Akad** *napāšu(m) I* soluk, nefes almak → **nefes**

nefis[2] (uzun i ile) < **Ar** *nefīs* çok değerli, < # *nfs* < **Akad** *napīšu(m)* nefes < **Akad** *napāšu(m) I* soluk, nefes almak, ← **nefes**

neft Organik maddelerin ayrışmasından oluşan tutuşur sıvıların bir çoğuna verilen ad. Çoğunlukla boyacılıkta kullanılan, petrol türevlerinden bir çeşit mineral yağ, neft yağı < **Ar/fa** *neft* petrol < **Aram** *nepṭā* < **Akad** *napṭu(m)* **Azer** *neft*, **Fa** *naft*, **Tat** *neft* → **nafta**

nehir < **Ar** *nahr* < # *nhr* gürül gürül akma < **Akad** *nāru(m) I,* ırmak, akarsu, kanal > **İbr** *nāhār*, **Ugar** *nhr*, **Aram** *nahrā* **Sür** *nahra*, **Fa** *nahr*

nektar tanrılara özgü ölümsüzlük içkisi, belli oranda şeker ve glikozla seyreltilmiş meyve özü < **Fr** *néctar* çok leziz içki, meyve veya bal özü < **EYun** νέκταρ néktar tanrılara özgü ölümsüzlük içkisi, **İbr/Aram** *niqṭar* tütsü ile kokulandırılmış şarap < **İbr** *niqṭar* tütsülenmiş < **İbr/Aram** *qṭr* duman tütmek, tütsülemek < **Akad** *qatrānu* katran ağacı (sedir) reçinesi? < *qatāru II* ateş, tütsü vb. tütmek, duman yanık, (dumanla, isle) karartma → **katran**[1]

nema artış, bereket faiz, ürem < **Ar** *namā* artma, çoğalma, faiz < **Ar** *namā* arttı, çoğaldı, bereket buldu < **Akad** *nemēlu(m),* **Asur** *nēmelu(m),* kazanç, gelir

neşet < **Ar** *neş'e(t)* kaynak, köken, çıkış < # *nş'* doğma çıkma < **Akad** *našû(m) II,* **Asur** *našā'u(m)* kaldırmak, yükseltmek çıkmak, taşımak → **inşa, menşe**

nezaret bakma, gözetme, denetim, kontrol, nezarethane < **Ar** *nizāra'* *bakma, gözetme* < **Ar** *naẓar* < **Ar** *naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (# *nẓr)* < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

nezir adak < **Ar** *nazīr* < **Akad** *nadārum II*, nezretmek, adamak, yemin etmek, vakfetmek, ant içmek < **BSem** → **nezr**

Nezir öi Kendini Tanrı'ya ve ibadete adayan. Bir dilekte bulunan, adak adayan < **Akad** *nadārum II*, nezretmek, adamak, yemin etmek, vakfetmek, ant içmek < **BSem** → **nezretmek**

nezle < **Ar** *nezle(t)* inme nezle < # *nzl* inme < **Akad** nazālu(m) su vb. dökmek, akıtmak, boşaltmak, **Akad** *nezû* dökmek, serpmek, fışkırtmak; (insan veya hayvan) idrar veya dışkı boşaltmak ← **menzil, nüzul, tenezzül, tenzil**

nezr < **Ar** nazr < **Akad** *nadārum II,* nezretmek, adamak, yemin etmek, vakfetmek, ant içmek < **BSem** ← **nezretmek**

nezr(etmek) adamak < **Akad** *nadārum II*, nezretmek, adamak, yemin etmek, vakfetmek, ant içmek < **B.Sem** → **nezr, nezir, Nezir**

nikah < **Ar** *nikāḥ* evlenme işlemi, nikah (# *nkḥ*) < **Akad** *niāku(m),* *nāku* (birisiyle) cinsel ilişkide bulunmak, cinsel ilişki izni > **Akad** *nīku I. II,* cinsel ilişki,

nisa kadınlar < **Ar** *nisā'* (# *nws* çoğ.) < **Ar** *ans* (# *'ns*) insanoğlu, insanlar < # *ins* insanlık, tüm insanlar, *'ināş/'anāşā* halk, kavim < **Akad** *nišu(m), nīšu, nēšu* çoğ. *nišū* halk, insanlar < **Akad** *nêšu(m) ne'āšum, na'āšum* yaşamak, (yeniden) canlanmak → **insan**

nisan < **süry, Ar** *nīsān(nun)* < **Akad** *nisa(n)nu(m), nisa(n)nu(m), nisakku, nisan/ggu* ilk meyve, ürün,1. Babil ayı < **Süm** NISAG ilk meyve; ilk üzüm? > **Akad** > **İbr** *nîsān*

*Akadca'daki birinci aydır.

nisvan kadınlar < **Ar** *niswān* (# *nws* çoğ.) < **Ar** *nisā'* < # *ins* insanlık, tüm insanlar, *'ināş/'anāşā* halk, kavim < **Akad** *nišu(m), nīšu, nēšu* çoğ. *nišū* halk, insanlar < **Akad** *nêšu(m) ne'āšum, na'āšum* yaşamak, (yeniden) canlanmak → **insa**

nitr(o)- Fr/İng *nitr(o)-* azot **Yun** *nitron* sodyum karbonat, (soda) veya potasyum nitrat (güherçile), **Emıs** *ntr, nIrj, nIry.t (netyeri), nIrjSm'* (güney Natron), *nIrjm Hw* (kuzey Natron) Mısır'da bir

vadinin adı < (?) **Akad** *nit(i)ru* güherçile, sodyum
*****İbr** *neter,* **Ar** *natrun / nitrun,* **Yun** νίτρον (nitron)
İtal *nitro,* **İspanyolca**: *nitro,* **İng** *nitre*
*Türkçe'ye Batı dillerinden geçmiştir. Batı dillerine de Yunanca ya da Arapça vasıtasıyla girmiştir? Ayrıca eski Mısır dilinde (nTrjSm).

nitrat < **Fr** *nitrate*→ **nitr(o)-**

nohut < **Fa** *nuxūd* < ?**Ar** *nuqd, nuqud* < **Akad** *niqdu(m)* bir bitki (nohut?)
*Johannes C. De Moor "Frustula Ygaritica" JNES XXIII, no 1, s.355-365

nur < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak ← **nuranî, Aynur, minare, münevver, nar²** **Nuray, Nurbanu, Nurçin, Nursel, Nurten, Nurgül, Nurhayat, Nuri/-ye, Nuran, Nurol, Nurhan, Nursel, tenvir**
*Nur'la başlayan veya biten diğer bazı isimler, Binnur, Birnur, Gülnur, Mahinur, Nural, Nurbanu, Nurcan, Nurdal, Nurdan, Nurdoğan, Nurel, Nurgör, Nurışık, Nurkan, Nurkut, Nuröz, Nurperi, Nursaç, Nursal, Nursan, Nurseli, Nursen, Nursev, Nursevim, Nursevin, Nurşen, Nurtopu, Şennur, Tennur

Nuran öi Işıklı, aydınlık, aydın < **Ar** *nūr* ışık < # *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

Nurani nurlu, mübarek görünüşlü, görünümü saygı veren ve şanlı, **Fa** nurani < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

Nuray öi ay ışığı < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

Nurbanu Işık Hanım, Nur hanım, < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma.< **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

Nurcan öi *nur* + **Fa** *can* can < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* ışıklı, parlak, aydınlık olmak → **nur**

Nurçin Işık parıltısı, ışık toplayan < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur**

Nurdan öi Işıktan yapılmış, ışıktan ibaretmiş gibi parlak olan < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* ışıklı, parlak, aydınlık olmak → **nur**

Nurettin < **Ar** *nureddīn* dinin ışığı < **Ar** *nūr* ışık < # *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m),*

namāru, parlak olmak, aydınlık olmak → **nur, din**

Nurgül öi < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak + *gül* → **nur**

Nuri-Nuriye öi Işık ve ışıktan gelme, ışıklı, aydınlıklı < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma.< **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nūru I* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak, aydınlık olmak → **nur**

Nurol öi ışık saç, ışık ol, nur gibi aydınlık ol **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak aydınlık, ışıklı olmak → **nur**

Nursel öi Işık seli, akım < **Ar** *nūr* ışık < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* parlak olmak, aydınlık olmak → **nur, sel**

nüfus < **Ar** *nufūs* (*nfs* çoğ.) kişiler < **Ar** *nafs kişi* < **Akad** *napīšu(m)* nefes < **Akad** *napāšu(m) I* soluk, nefes almak → **nefes**

nüsha (yazıda) kopya, bir kitabın temiz yazılı örneği < **Ar** *nusχa(t)* bir yazıyı kopyalama, temize çekme < # *nsχ* dikkatle yazma, temize çekme < **Aram** *nusəχā* < **Akad** *nasḫu(m)* sükülmüş, kopuk bir tableti kopya etmek, temize çekmek < **Akad** *nasāhu* koparmak, sökmek, hareket etmek, yola çokmak ← **istinsah, muska**

nüzul < **Ar** *nüzūl* aşağıya iniş, inme, hastalık, nezle < **Ar** *nezle(t)* inme nezle< # *nzl* inme < **Akad** *nazālu(m)* su vb. dökmek, akıtmak, boşaltmak; **Akad** *nezû* dökmek, serpmek, fışkırtmak; (insan veya hayvan) idrar veya dışkı boşaltmak → **nezle**

Ö

öşür/öşr- < **Ar** *'uşr* onda bir, mahsulün onda biri şeklinde alınan vergi, aşar, < # *'şr 1* on (10) < **akad** *ešer* on (10) → **aşar**

P

par(-lamak), parıldamak, parıl-tı, pırıl-tı ışıklanmak, ışımak, alevlenmek, ışıltılar saçmak, ? < **İtal** *brillo* kristal < **Lat** beryllus / < **Ar** *billūr* kristal < **EYun** βέρυλλος bérüllos zümrüt, akuamarin ve benzerlerini kapsayan değerli taş türü ? < **Akad** *barāru* parlamak, yıldız (gibi) parıldamak, kıvılcımlar saçmak? < **Akad** *barāqu(m)* aydınlatmak, ışık vermek, parlamak → ? **bereket**

perşembe < **Fa** *pencşembe* haftanın beşinci günü, *penc* (**Fa**) beş + *şenbe / şenbih* < **Aram** # *şbw'h* 1. cumartesi, 2. hafta < **İbr** *şebbāt* dinlenme günü, cumartesi < # *şbt* dinlenme < **Akad** *šabāṭu* veya *Šabaṭu(m)* (11. Babil ayı) < **şubat**

pire < **ET** *bürge* < ? **Ar** *burgūt* < **Akad** *peršā'um, per'ašum, parša'u, pa/uršu'u, persa'u,*

puru'zu pire > **İbr** *par'ōš*, **İtal** *pulce* pire, **İsp** *pulga*

*Kelimelerin benzerliği düşündürücüdür.

pirpirim/pürpürüm *yörs.* Semizotu. Ağızlarda *pürpürüm* olarak da geçer (EREN 1974s. 335) < **Erm** *p'rp'rem* semizotu < **Fa** *parparam* < **Akad** *parparḫû, papparḫu, papparḫītum, papparḫātu* semizotu < **Süm** BABBAR. HI(.SAR)

R

rab/rabb- < **Ar** *rābb* usta, efendi, tanrı < # *rbb* büyük olma, büyütme, yetiştirme < **Akad** *rabû II. Rabā'um*, büyük olmak, büyümek < **Akad** *rabû I. rabiu(m)* "büyük" < **Akad** *rabû II.* büyük olmak, büyümek > **Akad** *rab*, şef, idareci

*__Ugar__ *rb, rabbu*, **İbr** *rab* çok, sayıca çok, **Fen** *rb* büyük-çok, **Yun** 'ραββ(ε) (rabbe), 'ραββο(υ)ν(ε)ί (rabbo(u)n(e)i) → **erbab, mürebbiye, rebap, terbiye**

radde < **Ar** *rādde(t)* ulaşılan nokta < # *wrd* ulaşma, varma < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu* geri dönmek, geri gitmek, nesil, zürriyet, soy → **vürut**

rahim[1] (kısa i ile) < **Ar** *raḥim 1, riḥm* uterus, döl yatağı < # *rḥm* merhamet etme, sevme < **Akad** *rēmu(m), rīmu* rahim, döl yatağı, şefkat, merhamet, rikkat < **Akad** *rêmu(m)* > **Asur** *re'āmu(m)* merhametli olmak, birine şefkat duymak, sevecen olmak ← **istirham, merhamet, merhum, rahim**[2]**, rahman, rahmet**[2]

*Karş. **İbr** *raḥam*, **Aram** # *rḥm* (rahim),

***Akad** *râmu(m) II, ra'āmu(m), ramāmu* sevmek âşık olmak sevgi, aşk

rahim[2] (uzun i ile) < **Ar** *raḥīm* merhamet eden, Allahın bir sıfatı < # *rḥm* merhamet etme, sevme < **Akad** *rēmu(m), rīmu* rahim, döl yatağı, şefkat, merhamet, rikkat < **Akad** *rêmu(m)*, **Asur** *re'āmu(m)* merhametli olmak, birine şefkat duymak, sevecen olmak, ayrıca **Akad** *râmu(m) II ra'āmu(m), ramāmu* sevmek âşık olmak sevgi, aşk → **rahim**[1]

rahip < **Ar** *rāhib* Hristiyan din adamı < # *rhb* saygı gösterme çekinme < # *rbb* büyük olma büyütme, yetiştirme < **Akad** *rabû II. rabā'um*, büyük olmak büyümek < **Akad** *rabû I. rabiu(m)* büyük < **Akad** *rabû II.* büyük olmak, büyümek > **Akad** *rab*, şef, idareci → **rab**

rahman < **Ar** *raḥmān* Allahın bir sıfatı < **Ar** *raḥīm* merhamet eden Allahın bir sıfatı < # *rḥm* merhamet etme, esirgeme sevme < **Akad** *rēmu(m), rīmu* rahim döl yatağı, şefkat, merhamet rikkat < **Akad** *rêmu(m)*, **Asur** *re'āmu(m)* merhametli olmak birine şefkat duymak, sevecen olmak → **rahim**[1]

***Akad** *râmu(m) II, ra'āmu(m), ramāmu* sevmek âşık olmak sevgi, aşk

rahmet[1] < **Ar** *rahme(t)* acıma, merhamet < **Ar** *rahīm* merhamet eden, Allahın bir sıfatı < # *rhm* merhamet etme, esirgeme sevme < **Akad** *rēmu(m), rīmu*, şefkat, merhamet, rikkat, rahim, döl yatağı < **Akad** *rêmu(m)*, **Asur** *re'āmu(m)* merhametli olmak, birine şefkat duymak, sevecen olmak → **rahim**[1]

*__Akad__ *râmu(m) II, ra'āmu(m), ramāmu* sevmek âşık olmak sevgi, aşk

rahvan (?) < **Fa** *rāhvend* yollu, hızlı giden at, *rāh/reh* yol < ? **Akad** *urhu(m) I*, **Asur** *arhu* yol + **Fa** *vend* gelen → **gümrah**

gümrah, harcırah, rehber* keşimelerindeki *rah-* hecesi Akadca kökenli olmalıdır < **Akad *urhu(m) I*, **Asur** *arhu* yol

raiyet < **Ar** *ra'īye(t)* sürü hayvanı, davar < # *r'y* hayvan gütme, gözetme < **Akad** *re'û(m), ra'û, rey/wû* çobanlık yapmak, bir şeyi gözetlemek, (bir şey için) hazır bulunmak → **riayet**

rakı < **Ar** *'araqī* rakı < *'araq* terleme, damlama, damlatma < *'rq* < **Akad** *râku* (sıvılar için) dökmek < **Süm** [IR] ?

*Akadcadaki *ramāku(m)* yıkamak, yıkanmak, ıslatmak kelimesiyle eş kökten olabilir mi?

rakkas/e < **Ar** *raqs* dans < # *rqs* dans etme < **Akad** *raqādu(m)* dans etmek, sıçramak, sekmek > *raqqiddu(m), rāqidum* kült dansçısı, *riqittu* bir dans → **raks**

raks < **Ar** *raqs* dans < # *rqs* dans etme < **Akad** *raqādu(m)* dans etmek, sıçramak, sekmek > **Akad** *raqqiddu(m),rāqidum* kült dansçısı, *riqittu* bir dans ← **rakkas/e**

rasat < **Ar** *rasad* gözleme, gözetleme < # *rsd* < **Akad** *raṣādu(m)* gizlice bakma gözetleme (uzay ?)→ **rasathane, tarassut**

rasathane < **Ar** *rasad* gözleme, gözetleme < # *rsd* < **Akad** *raṣādu(m)* gizlice bakma gözetleme (uzay ?) + **Fa** *hane* *hane*, ev → **rasat**

reaya < **Ar** *re'āyā* (*ra'iyet* çoğ.) davar, sürü < # *r'y* gözetme, davar gütme < **Akad** *re'û(m), ra'û, rey/wû* çobanlık yapmak, bir şeyi gözetlemek, (bir şey için) hazır bulunmak → **riayet**

rebab < **Ar** *rabāb* 1. ustalık, virtiyözlük, 2. bir çalgı < # *rbb* usta olma, hâkim olma < **Akad** *rabû II, rabā'um*, büyük olmak, büyümek → **rab**

redif Son dönem Osmanlı ordusunda, askerlik görevini bitirdikten sonra yedeğe ayrılan er < **Ar** *radīf* asker yedeği < # *rdf* arkasından gitme < **Akad** *rēdû(m)* asker; **Akad** *redû(m) I*, **Asur** *radā'u(m)* beraber gitmek, refakat etmek, kılavuzluk etmek, yedeğinde götürmek > **İbr** *rdy, rdw*[2]

reis < **Ar** *reīs* önder, yönetici, lider < re's (baş), < # *r's* **Akad** *rēšu(m), rāšu(m)* baş, başlama, başlangıç > **Akad** *ra'su, re'su, rāšu* Kaldelilerin (Keldanilerin) şeyhi, yöneticisi < **Aram** # *r'ş* ← **reis,**

reisülküttap, resen / re'sen, riyaset

reisülküttap Eskiden hariciye nazırı, dışişleri bakanı < **Ar** *reis* + (**Ar**) *el-küttāb* (kātib çoğ.) < **Ar** *reīs* yönetici, lider < re's (baş) < # *r'ş* < **Akad** *rēšu(m), rāšu(m)* baş, başlama → **reis**

resen / re'sen (kendi başına, bağımsız olarak) < **Ar** *reīs* yönetici, lider < re's (baş) < # *r'ş* **Akad** *rēšu(m), rāšu(m* baş, başlama, başlangıç < **Aram** # *r'ş,* → **reis**

riayet < **Ar** *ri'āye(t)* bakma, gözetme, davar gütme, çobanlık etme, <# *r'y* < **Akad** *re'û(m), ra'û, rey/wû* çobanlık yapmak, bir şeyi gözetlemek, (bir şey için) hazır bulunmak → **mera, meri, raiyet, reaya**

rikkat < **Ar** *rıqqa(t)* incelik, duyarlılık, hassasiyet < # *rqq* incelme, duyarlılık gösterme < **Akad** *raqāqu(m)* ince, zarif olmak ← **merak**

riyaset başkanlık, önderlik < **Ar** *ri'āsa*ᵗ reislik < **Ar** *reīs* yönetici, lider < re's (baş), < # *r'ş* < **Akad** *rēšu(m), rāšu(m)* baş, başlama, başlangıç, **Akad** *ra'su, re'su, rāšu* Kaldelilerin (keldanilerin) şeyhi, başı < **Aram** # *r'ş* → **reis**

rubai Ar < *rubāī* dörtlük, şiirdeki kıta < *rb* dört < **Akad** *erbe* dört > *erbâ* kırk

ruhban < **Ar** *ruhbān* (*rāhib* çoğ.) rahipler< # *rbb* büyük olma, büyütme, yetiştirme < **Akad** *rabû II. Rabā'um,* büyük olmak, büyümek < **Akad** *rabû I. rabiu(m)* büyük < **Akad** *rabû II.* büyük olmak, büyümek → **rahip** → **rab**

rutubet < **Ar** *ruṭūbe(t)* nem, ıslaklık < # *rṭb* ıslak olma < **Akad** *raṭābu(m)* nemli rutubetli olmak > *ruṭibtu* rutubet, *ruṭubtu* rutubet

S

saat < **Ar** *sā'a(t)* 1. genişlik, en 2. iki şeyin aralığı, süre 3. saat < # *ws'* geniş olma < **Akad** *(w)uṣṣû(m), muṣṣû* yaymak, dışarıya açmak → **vüsat**

Sabit < **Ar** *θābit,* sebat eden, yerinde duran < # *θbt* sabit olma < **Akad** *šubtu(m) I, šuptu(m)* oturulacak yer, sandalye, ev, ikametgâh mesken, ikametgâh.

*Belki < *wašābum* < **Akad** *(w)ašābu(m),* **Asur** (ekseriyetle) *ušābu(m),* oturmak, sakin olmak → **sebat**

safra < **Ar** *ṣafrā* safra salgısı < # *ṣfr* sarı < **Akad** *azupiru(m) azupirānu, azuki/arānu,* safran > *azupiru arqu* sarı > **Akad** *azupīrānītu* safrana benzer safran gibi (belki safran sarısı renginde olan) → **safran**

safran < **Ar** *za'farān sarı boya veren soğanlı bitki* < *z'fr= ṣfr sarı* < **Akad** *azupiru(m), azupirānu azuki/arānu,* safran > *azupir arqu* sarı > **Akad** *azupīrānītu* safrana benzer > **Hit** ᵁ*AZUPIRI* safran ← **safra**

***Ar** > **İtal** *zafferano,* **İs** *azafran,* **İng** *saffron*

sahra < **Ar** *saḥrā* **çöl** < *ṣḥr* < ? **Akad** *ṣēru(m)* arka, üst taraf, step, bozkır > *ṣērû* çöl polisi?

saka su getiren, gu dağıtan, sucu < **Ar** *saqqā* sucu < # *sqy* su verme, sulama < **Akad** *šaqu II*, *šatu I* içmek < **Akad** *šaqû III*, **Asur** *šaqa'u(m)* içki, içecek vermek, sulamak > **Akad** *saqûtu(m)* sulama ⟶ **saka**

saki < **Ar** *sāqi* saki, içki veren < # *sqy* su verme < # *sqy* su verme, sulama < **Akad** *šaqu II*, *šatu I* içmek < **Akad** *šaqû III*, **Asur** *šaqa'u(m)* içki, içecek vermek, sulamak > **Akad** *saqûtu(m)* sulama > **Ar** *sāqi* > **İsp** *azacán* sucu, su taşıyan, saki, **İsp** *acequia* sakilik, su taşıma ⟵ **saka, sıska**

sakil *θaqīl* ağır hantal < # *θql* < **Ar** *θaqala* tarttı < **Akad** *šaqālu(m)*, tartmak, ödemek ⟶ **sıklet**

sakin < **Ar** *sākin* bir yerde oturan, durgun < **Ar** *sukūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *skn* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m)*, *sakānum* koymak, yerleştirmek ⟶ **sükun**

sako hafif ve şekilsiz ceket, pardesi < **İtal** *sacco*, 1. çuval, torba, 2. gevşek bir tür ceket < **Lat** saccus çuval bezi, çuval, çul < **EYun** σάκκος sákkos, **İbr** *śāq* < **Akad** *saqqu* çuval, torba, harar, kese, bedene oturmayan kadın veya çocuk giysisi

salâ cemaati bayram veya Cuma namazına çağırmak veya bazı yerlerde de cenaze için kılınacak namazı haber vermek için minarelerde okunan salât < **Ar** *ṣalā(t)* namaz < # *ṣlw* namaz kılma, ibadet etme < **Akad** *ṣullû*, *ṣallû* niyaz etmek, rica etmek, dua etmek, yalvarmak > *ṣulû*, *ṣullû* yalvarma, dua > *sullû(m) I*, *sallûm*, yalvarmak, istirham etmek, dua etmek > **Ugar** *sly*, **Aram** *ṣēlo/ūtā*, **Sür** *tzela*, **(Ar >) İsp** *(a)zalá*, salâ, namaz ⟵ **musalla, salavat**

salavat < **Ar** *ṣalawāt* (*ṣalā* çoğ.) **Ar** *ṣalā(t)* namaz < # *ṣlw* namaz kılma, ibadet etme < **Akad** *ṣullû*, *ṣallû* niyaz etmek, rica etmek, dua etmek, yalvarmak > *ṣulû*, *ṣullû* yalvarma, dua > *sullû(m) I*, *sallûm*, yalvarmak, istirham etmek, dua etmek ⟶ **salâ**

salhane **Ar** *salx* hayvan derisini yüzme (< # *slx*) + **Fa** *hane* ev < **Akad** *šalāqu(m)* (deri vs.) yüzmek, kesmek ⟶ **maslak**
* < **Akad** *mašlû(m)*, *mešlû(m)*?, *mašliu(m)* (deri) kova, deri paket sargısı, tuluk; kumaşlar için deri paket sargısı < ? **Akad** *šalû(m) I* batırmak, daldırmak > **Aram** *šlḫ*
**šalāqu(m)* ile *šalû(m) I* arasındaki anlam yakınlığının izahı zordur
***İbr** *šälah* hayvan derisi, post, **Aram** *šlḫ* deri
*Nişanyan, 384'de **Akad** *mašlū* derisi yüzülmüş

salim < **Ar** *sālim* emin ve güvencede olan < # *slm* sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II*, *selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış

yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II*, sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM? → **selam**

saltanat < **Ar** *saltana^t* < **Ar** *sulṭān* hükümdar (< # *slṭn*), **Aram** *ṣulṭānā* < **Aram** # *slṭ* hükmetme, iktidar sahibi olma, hükümdar olma < **Akad** *šalāṭu(m) I* yönetmek, hüküm sürmek, yetkili olmak, yönetim, kontrol, politik/ticari kontrol gücü olmak → **sultan** → **sulta**

Sam (yeli) < **Ar** *sāmm* zehirleyen, < # *sāmm* zehirleme?

*Sam yeli'nin anlamı Nişanyan'ın belittiği gibi *ṣamm* (şifalı ot) veya zehirleme ile ilgili olmayıp **Akad** *šawûm II*, šamû, šemû "bir şeyi kavurmak, (fırında) kızartmak" eyleminden geliyor olmalıdır.

***Akad** *sawûm* çöl

sanat < **Ar** *ṣan'a(t)* beceri, meslek, ustalık < # *ṣn'* el becerisi ile imal etme tasarlama, düzenleme < **Akad** *za'ānu(m), zānu* süslemek, bezemek → **müzeyyen, sanayi, sınai, suni, tersane, tezyin, zanaat**

sanayi sanatlar, meslekler, imalat işleri < **Ar** *ṣanā'i* (*ṣanā'a(t)* çoğ.) < **Ar** *ṣan'a(t)* beceri, meslek, ustalık < # *ṣn'* el becerisi ile imal etme tasarlama, düzenleme < **Akad** *za'ānu(m), zānu* süslemek, bezemek → **zanaat,** → **sanat**

sandık < **Ar** *ṣandūq* sandık < # *ṣndq* < **Akad**? *šaddu II*, çoğ. *šaddānu* altın veya değerli objeleri koymaya yarayan, tahtadan yapılmış sandık veya kutu ← **sanduka**

sanduka < **Ar** *ṣandūka(t)* sandık **Ar** *ṣandūq* sandık < # *ṣndq* < **Akad**? *šaddu II*, çoğ. *šaddānu* altın veya değerli objeleri koymaya yarayan, tahtadan yapılmış sandık veya kutu → **sandık**

sani < **Ar** *θāni* ikiye katlayan, ikinci < Ar *iθnān* iki < *θana* ikiye katladı < *θny* iki < **Akad** *šina II. šena, šitta* iki (2) < **Akad** *šanû(m) I*, **Asur** *šaniu(m)*; *šanitu(m)* ikinci, sonraki; **Akad** *šanû III, šanā'u(m)* iki defa yapmak → **esna, hamdüsena, istisna, mesnevi, müstesna, saniye, sena**

***Akad** *šā* "the two of" *šu*

saniye < **Ar** *θāniyya^t* ikinci şey ikincil, saatin ikinci bölümlerinden her biri, saniye < < **Ar** *θani^n* *θny* iki **Akad** *šin[a] II,šena, šitti* iki (2) ← **sani**

sapta(mak) **YT** (1935) tesbit etme < ? Belki *sabit/tesbit* (< **Ar** *θbt*) grubundan serbest çağrışır yoluyla türetildiği düşünülebil (Nişanyan 2007 417). *Saplama* kelimesinin de etkilediği d düşünülebilir. < # *θbt* sabit oln < **Akad** *šubtu(m) I, šuptu(m)* oturulacak yer, sandalye, e ikametgâh mesken → **sebat**

*Belki < **Akad** *(w)ašābu(m)*, **Asu** (ekseriyetle) *ušābu(m)*, oturma sakin olmak → **sebat**

sarahat < **Ar** *ṣarāḥa^t* berraklı saflık, kolaş anlaşılır olma < *ṣrḥ* açık ve berrak olma < **Ak**[ad]

ṣarāhu(m) II aydınlatmak, parlatmak, parıltılı olmak ← **sarih, sürahi, tasrih**

*__Karş.__ Şark, şerare vb. kelimeleri

sarfınazar < **Ar** *sarfu-n- naẓar* göz ardı etme **Ar** *sarf* öte yana çevirme + *nazar* < **Ar** *naẓar* < *Ar naẓara* bakma, gözetme, bekçilik etme (*# nẓr*) < **Akad** *naṣāru(m),* bakmak, gözlemek, korumak, muhafaza etmek, korumak dikkat etmek → **nazar**

sarı) sabır zambakgillerden, sıcak bölgelerde yetişen, yaprakları oldukça yüksek bir sapın tepesine toplanmış olan bir süs bitkisi "aloe vera", bir kaktüs türü. Bu bitkinin etli ve kalın yapraklarından çıkarılan, kırmızımtrak esmer renkli hekimlikte kullanılan bir madde < **Ar** *ṣabir* bir tür kaktüs, aloe, **Aram** ṣabərā < **Akad** *ṣibaru, ṣiburu* acı bir bitki, "aloe"

sarih <**Ar** *ṣarīh* saf, berrak, açık, anlamı açık olan < # *ṣrh* açık ve berrak olma < **Akad** *ṣarāhu(m) II* aydınlatmak, parlatmak, parıltılı olmak → **sarahat**

satır 1 < **Ar** *saṭr* düz çizgi, yazı sırası < *sṭr* düz çizgi çizme < **Akad** *šuṭar* yazı, tablet, stel, yazı kopyası < **Akad** *šaṭru(m)* yazı(lı), yazılmış < **Akad** *šaṭāru(m) II, saṭāru* yazmak

sebat < **Ar** *θebāt* aynı yerde durma, hareketsiz kalma, vaz geçmeme < # *θbt* < **Akad** *šubtu(m) I, šuptu(m)* oturulacak yer, sandalye, ev, ikametgâh mesken← **isbat, müsbet, sapta-(mak), sübut, tespit**

*belki < **Akad** *(w)ašābu(m)* **Asur** (ekseriyetle) *ušābu(m),* oturmak, sakin(i) olmak

seccade Üzerinde bir kişinin namaz kılabileceği büyüklükte halı, veya kumaştan yaygı, namazlık < **Ar** *sacdaʿ* yere kapanma, tapınma (< # *scd*) < **Aram** *sgd* secde etme, ibadet etme > ? < **Akad** *sāgittu* tapınaktaki dinsel törenleri yöneten kadın < **Akad** *sāgu II* mabet, tapınak, kutsal yer, sella, kutsal iç oda → **secde**

secde Namazda, alnı el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere koyarak alınan durum, yere kapanma < **Ar** *sacdaʿ* yere kapanma, tapınma < **Ar** *sacada* secde etti, tapındı (< # *scd*) < **Aram** *sgd* secde etme, ibadet etme > ? < **Akad** *sāgittu* tapınaktaki dinsel törenleri yöneten kadın < **Akad** *sāgu II* mabet, tapınak, kutsal yer, sella, kutsal iç oda ← **mescit**

sedir kozalaklı bir ağaç < **Fr** *cédre* sedir ağacı < **Yun** *κέδρον kédron* EYun *κέδρος kédros* katran ağacı, sedir < **İbr/Aram** # *qṭr* duman tütmek, tütsülemek < **Akad** *qatrānu* katran ağacı (sedir) reçinesi? < *qatāru II?* ateş, tütsü vb. tütmek, duman, yanık, (dumanla, isle) karartmak → **(katran²) → katran¹**

*__İbr__ *ʿittran,* **Syr** *ʿettrana,* **Lat** *cedrus,* **ital** *cedro* **İsp** *cedro,* **Fr** *cèdre*, **İng** *cedar* sedir ağacı

Bul *katran*, **Mac** *katrany*, **Fa** *qattran*, **Rom** *catran*

safalet < **Ar** *safāla*[t] aşağı veya aşağıda olma, aşağılık olma < **Ar** *safala* aşağı idi < # *sfl* aşağı veya aşağı tabakadan olma **İbr/Aram** # *şpl* altta veya aşağıda olma, sefil olma < **Akad** *šapālu(m)* aşağıda olmak, gövdenin alt kısmı, alt, aşağı > **İbr** *şippūl* alt, aşağı ← **sefil, süfli**

sefil < **Ar** *sefīl* alçak, hor, aşağı tabakadan < # *sfl* < # *sfl* aşağı veya aşağı tabakadan olma < **Akad** *šapālu(m)* aşağıda olmak, gövdenin alt kısmı > **İbr** *şippūl* alt, aşağı → **sefalet**

seher gün ağarması, tan vakti < **Ar** *saḥar* < # *sḥr*, **Aram** *şaχərā* < **Akad** *šeḫeru, šiḫiru* sabah < **BSem**

*karş. **Akad** *šēru(m) II, šīru* sabah, sabahyıldızı, tan vakti, gün ağarması > **Akad** *šērtu(m) II, šīrtu(m)* sabah; seher yıldızı

sekene < **Ar** *sakana*[t] (*sākin* çoğ.) bir yerde oturanlar < # *skn* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek → **sakin** → **sükun**

sekte **Ar** *sakta*[t] 1. sessiz kalma, 2. kalp krizi, sara krizi < # *skt* sessiz kalma < Ar *sükūt* sessizlik, susma < # *skt* sessiz olma < **Akad** *sakātu(m)* sessiz olmak, sessiz → **sükut**

sel < **Ar** *sayl* sel, su akıntısı < **Ar** *sala* su aktı < # *syl* < **Akad** *šalû(m)I, salû* batırmak, daldırmak, dalmak ← **isale, mayasıl, selsebil, seylap, seyyal**

selâm bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında sözle veya işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenlenme < **Ar** *salām* 1. sağ ve salim olma, selamet, barış, 2. selam < # *slm* sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak, < **Süm** SALIM, SILIM sağlıklı, sıhhatli, sağlam ← **aleykümselâm, İslâm, İslâmiyet, Müslüm, Müslüman, salim, selâm, selámet, selâmünaleyküm, Selim/-e, Selma, şeyhülislam, tesellüm, teslim, vesselam**

***Akad** *šalāmu(m) II*, sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak, < **Süm** SALIM, SILIM sağlıklı, sıhhatli, sağlam

*Akadca *salāmu(m) II, selēmu* ve *šalāmu(m) II* (**Süm** SALIM, SILIM) kelimeleri arasında anlam yakınlaşması veya kaynaşması olmuş olmalıdır.

Selamet < **Ar** *selāme(t)* emin ve güvencede olma, barış < # *slm* < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak → **selam**

***Akad** *šalāmu(m) II*, sağlıklı sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM sağlıklı sıhhatli, sağlam

selamünaleyküm < **Ar** *selâmün 'aleyküm* barış üzerinize (olsun) < # *slm* < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak +*'aley-kum sizin* üzerinize < **Ar** *'ale(y)* üzeri, üstü, -e karşı, gibi, üzere → **selam**

***Akad** *šalāmu(m) II,* sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM sağlıklı, sıhhatli, sağlam

selatin (< # *slṭ*) **Aram** # *slṭ* hükmetme, iktidar sahibi olma, hükümdar olma, **Aram** # *slṭ* hükmetme, iktidar sahibi olma, hükümdar olma < **Akad** *šalāṭu(m) I* yönetmek, hüküm sürmek, yetkili olmak, yönetim, kontrol, politik/ticari kontrol gücü olmak → **sulta**

sele yayvan sepet < **Ar/Fa** *salla'* hasırdan örülmüş sepet < **Aram** salā < **Akad** *sellu, sillu(m)* sepet, sele, **Akad** *šillu* sepet yada sadak? < **Süm** GI.GUR.SAL.LA (ince bir kap)

***İbr** *ssal,* **Fa** *salle*

Selim/-e öi selamette olan, sağlam kusursuz < # *slm* < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II,* sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** [SALIM, SILIM] ? → **selam**

Selma öi selamette olma < # *slm* < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş, dost olmak, barış yapmak, barışmak < **Akad** *šalāmu(m) II,* sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < **Süm** SALIM, SILIM sağlıklı, sıhhatli, sağlam → **selam**

selsebil < **Ar** *salsabil* bol akan pınar < **Ar** *sayl* sel, su akıntısı < **Ar** *sala* su aktı < # *syl* < **Akad** *šalû(m)I, salû* batırmak, daldırmak, dalmak + *sebil* < **Ar** *sabīl* < **Aram** *ṣəbīlā* su yolu, kanal, Samanyolu < Aram # *ṣbl* taşıma getirme → **sel**

selvi = servi

sema gök, gökyüzü < **Ar** *samā'* gök < # *smw* çok yükselme yüksekte olma yücelme < **Akad** *šamû'I, šamā'u* gökyüzü, hava ← **alaimsema, semavi**

semavi < **Ar** *samāvī* göksel < **Ar** *samā'* gök < # *smw* çok yükselme yüksekte olma yücelme < **Akad** *šamû I, šamā'u* gökyüzü, hava → **sema**

semer yük hayvanı < **Yun** σαμάρι (samári) < ? **Eyun?** σάγμα (ságma) semer, ağır örtü (Nişanyan 2007)); < **Ar** *ḫimar* eşek < **Akad** *imeru, imī/āru(m),* **Asur** *emāru(m)* eşek **İbr** *ḫamor,* **Sür** *ḫemara,* **Ugar** *hhmr*

*Eşek ve semer kelimeleri birbirleriyle anlam etkileşimine uğramış olmalıdır.

semolina < **İng** *semoline* irmik < **İtal** *semola* kepekli un, irmik < **Lat** *simil* < **EYun** σεμίδάλις *semidālis* < **Aram** # *smd* arpa ekmeği, irmik bulamacı < **Akad**

samīdu kaba un, irmik, *samadu* öğütmek → **simit**

***karş. Akad** *še'um* arpa; ağırlık ölçü birimi < ? **Süm** ŞE arpa

sena (öi) övme < **Ar** *θenā* övme, yüceltme < # *θny* ikiye katlama < *θny* iki < **Akad** *šina II, šena, šitti* iki (2) → **saniye**

Sene yıl < **Ar** *sana*[t] < **Akad** *šattu(m), šantu(m)* çoğ. *šanātu* yıl > **Ugar** *šnt*, **İbr** *šanāt*

servi, selvi (cupressus sempervirens) < **Fa** *serv* < **Akad** *šurmēnu(m), šurmīnu(m), šur'īnu, šurmīru* selvi, servi < **Süm** ŠURMEN (ŠU.ME.EREN, ŠU.EREN.ME, EREN.ŠU.ME), (GIŠ)ŠUR.MÌN$_3$; GIŠ.ŠU.UR.MÌN; (GIŠ).ŠU.UR$_2$ME

Setre düz yakalı, önü ilikli ceket < **Ar** *setr*, örtünme, **Ar** *sitr* peçe, yaşmak örtü < **Akad** *šataru* ince bir giysi < **Akad** *šitrum* örtünmek için kullanılan bir çeşit palto > **Hit**. *sēter* **Ar** *sitr* peçe (Cebesoy 1995 s.184-186)

***Akad** *šītu II* kumaş, *šatû(m) I* düğümlenmiş, bağlanmış, düğümlü, dokuma, örme < **Akad** *šatû(m) III* düğümlemek, bağlamak

Sevir öküz, boğa < **Ar** *sevir* < **Akad** *šūru(m) III* boğa > **İbr** *şor* öküz, **Sür** *thaura*, **Ugar** *thr*, **Ebla** *thuru*, **Fa** *thour*,

***EYun** ταύρος (tauros) boğa ve diğer Hint-Avrupa dillerinde görülen eş kökenli kelimeler (**Lat** *taurus*, **İtal** *toro* **İsp** *toro...)* Semitik kökenli olmalıdır.

seylap su baskını < **Fa** *saylab* < **Ar** *sayl* sel, su akıntısı < # *syl* < **Akad** *šalû(m)I, salû* batırmak, daldırmak, dalmak + *ab* **Fa** *ab* su → **sel**

seyyal (öi) çok akıcı, akışkan sıvı, yerinde duramayan < **Ar** *sayyāl* çok akıcı < **Ar** *sayl* sel, su akıntısı < **Ar** *sala* su aktı < # *syl* < **Akad** *šalû(m)I, salû* batırmak, daldırmak, dalmak → **sel**

sıklet ağırlık, yük < **Ar** *θiqla*[t] (# *θql)* ağırlık, hantallık < **Ar** *θaqula* ağır idi, **Aram/İbr** # *şkl* ağır olma, tartma < **Akad** *šaqālu(m)*, tartmak, ödemek ← **caraskal, istiskal, miskal, sakil, şakul**

sıska < **Ar** *istisqā* karnına su dolma, beslenme bozukluğundan karnı şişme < # *sqy* su verme, sulama < **Akad** *šaqu II, šatu I* içmek < **Akad** *šaqû III*, **Asur** *šaqa'u(m)* içki, içecek vermek, sulamak > **Akad** *saqûtu(m)* sulama → **saki**

siftah bir işe başlama, bir işin başında bereket duası etme < **Ar** *istiftāḥ*[t] < **Ar** *fatḥ* açma, bir ülkeyi İslamiyete "açma" < **Ar** *fataḥa* açtı < **Akad** *petû(m) II, pata'um* açmak < **Akad** *petû(m) I, patium, pat'um* açık < **Süm** BAD ? → **fetih**

sikke[1] hayvanları bağlamak için yere çakılan demir veya ağaç kazık < **Ar** *sikka*[t] Hayvanları bağlamak için yere çakılan demir veya ağaç çivi, **Aram** *sikkā/sikkətā* çivi, saban demiri < **Akad** *sikkatu(m) I* kazık, takoz, kama **Asur** *s/ziqqatu* tahta çivi, çivi, mıh (sikke) ← **meskukat, sikke**[2]

Akad *zaqātu(m) II* (boynuzların ucu, diş veya diş gibi seylerin ucu, silanların ucu, bedenin bir bölümü) sivri olmak, sivrilmek
Akad *zaqātu(m) I* akrep, böcek, için sokmak
***Akad** *ziqqu(m)* kazık, direk, destek
**zeker* için de karşılaştırılabilir

sikke[2] üzerine para basılan koni şeklinde demir kalıp, madeni para < **Ar** *sikka'* madeni para < **Ar** *sakka* para basma < # *skk* < para basma, **Aram** *sikkā/sikkətā* madeni para < **Akad** *sikkatu(m) I* kazık, takoz, kama > **Asur** *s/ziqqatu* tahta çivi, çivi, mıh (sikke) → **sikke**[1]
***Akad** *zaqātu(m) II* (boynuzların ucu, diş veya diş gibi seylerin ucu, silanların ucu, bedenin bir bölümü) sivri olmak, sivrilmek
Akad *zaqātu(m) I* akrep, böcek, için sokmak
***Akad** *ziqqu(m)* kazık, direk, destek
**zeker* için de karşılaştırılabilir

silah savunmak veya saldırmak için kullanıman araç < **Ar** *silāḫ* silah < # *slḫ* silahlanma, + (**Fa** – *şor* karıştıran, çalıştıran) < **Akad** *šiltāḫu, šiltāḫḫu,* ok, ok başı, **Akad** *šuluḫtu* gönderme, sevketme, öldürme, idam etme, mal gönderme, sevkıyat ← **müsellah, silahşor**

silahşor < **Ar** *silāḫ* silah < # *slḫ* silahlanma < **Akad** *šiltāḫu, šiltāḫḫu,* ok, ok başı; ya da? < **Akad** *šuluḫtu* gönderme, sevketme, mal gönderme, mal gönderme, sevkıyat; öldürme, idam etme → **silah**

silsile < **Ar** *silsile(t)* zincir, silsile < # *slsl* < **Akad** *šerše(r)ru(m) širširum* zincir halkası < **Süm**? (URUDU)ŠÈR,ŠÈR ← **müteselsil, teselsül**

sima < **Ar** *sīma(t)* 1. tip, karakter, çehre 2. damga, mühür (?) marka, (Nişanyan 2007, s. 443) < **Akad** *zimu(m)* 'yüz, yüz çizgileri, görünüş

simit halka biçiminde üzeri susamlı çörek < **Ar** *semīd* irmik < **Aram** # *smd* arpa ekmeği, irmik bulamacı < **Akad** *samīdu* kaba un, irmik, *samadu* öğütmek, ezmek > **EYun** σεμίδαλις *semidālis* > **Lat** *simil,* **İtal** *semola* kepekli un, irmik, **İsp** *semolina,* **Fa** *samid* ← **semolina**
karş. Akad *še'um* arpa; ağırlık ölçü birimi < ? **Süm** ŞE arpa
**susam* sözcüğüyle bir etkileşme olmalıdır.

sitil bakraç, büyük bakraç su kovası **yörs** *satıl, satır* Türkmen ağızlarında *setil* < **Yun** σίτλα / σιτυλα (situla) ? < ? **Akad** *šutû III* bir cins metal vazo > **Aram, Sür** *sytla* > **Ar** *assiṭl* **Kl Ar** *saṭl* > **lat** *sītūla,*
*Eren 371'de kelimenin Farsça *satl,* Kürtçe *sitil* yoluyla Arapçadan alındığını yazıyor.

sittin < **Ar** *sittīn* altmış < # *stt* altı < **Akad** šuši, šuš, *šuša, šuššu* altmış < **Akad** *šediš, sediš, še/iššet, šeššu(m), šiššat* altı

sof bir çeşit sertçe, ince, yünlü kumaş, ham ipekten yapılmış astarlık kumaş < **Ar** *ṣūf* yünlü kumaş **Akad** *šipātu(m) , šupātu, šaptum* yün, yapağı

*__Akad__ *šapṭûm* yün, yapağı < **Akad** *šipātu(m), šupātu, šaptûm* yün, yapağı

*Sofu kelimesi bazı etimolojilere göre Yunanca σόφος (*sofos*, bilim), kelimesinden, diğer bir etimolojiye göre ise "sof kumaş giyen" deyiminden gelmektedir. ← **sofa, sufi**

sofa oturmaya mahsus kerevet, seki, evin ortasındaki müşterek alan < **Ar** *ṣuffa*[t] yer yaygısı, keçe, oturma sekisi

*__Akad__ *ṣuppû* ıslanmış, ıslatılmış < **Akad** *ṣapû II, ṣabā'u* (bir kumaşı) vb. su malt, ile ıslatmak; sulamak; ziftlenmiş, ziftli sepet (*ṣapû I; ṣīpu, ṣupû, subītu; ṣuppû; muṣappiu)* > **Akad** *ṣupû* ıslanmış şey

*__Akad__ *šapṭûm* yün, yapağı < **Akad** *šipātu(m), šupātu, šaptûm* yün, yapağı

*__Akad__ *si'ûtu* baskı, < **Akad** *se'û* aşağıya doğru sıkıştırmak, bastırmak, basmak, zulmetmek

*Nişanyan'da kelime *ṣuppu*: "bastırılmış veya sıkıştırılmış şey, keçe" olarak verilmiştir. Kelimenin kökü *ṣapû* II, *ṣabā'u)* (bir kumaşı, ezilmiş buğdayı) iyice ıslatmak, sıvıya batırmak. Yine **Akad** *ṣupû* ıslanmış şey < *ṣapû II* ıslatmak, suya bastırmak kelimeleriyle de karışarak, belki "yün kumaş" belki de "yünün ıslatılarak dövülmesiyle yapılmış *keçe"* anlamında olabilir → **sof**

sokak < **Ar** *zuḳāḳ* < **Akad** *suqāqû, s/šūqāqu* sokak, dar yol, patika < *siāqum,* **Akad** *sūqu(m)* also *šūqu* sokak < **Akad** *siāqu(m), sāqu* dar, ensiz olmak, dar yer, geçit

sual Ar *su'āl* soru, talep < **Akad** *šālu(m) I, ša'ālu(m),* sormak > **Ugar** *š'l,* **İbr** *šaal,* **Sür** *šeel* ← **layüsel, mesele, mesul,**

*Akadcadaki *ša / še* kelimeleri "kim, kimin?" gibi sorulardır. Dolayısıyla yukarıdaki kelimenin kökü *"ša / še"* olmalıdır

sufi(?) < **Ar** *ṣūfī* tasavvuf ehli < **Ar** *ṣūf* yünlü kumaş **Akad** *šipāṭu(m), šupātu, šaptum* yün, yapağı

*__Akad__ *ṣuppû* ıslanmış, ıslatılmış < **Akad** *ṣapû II, ṣabā'u* (bir kumaşı) vb. su malt ile ıslatmak; sulamak; ziftlenmiş, ziftli sepet (*ṣapû I; ṣīpu, ṣupû, subītu; ṣuppû; muṣappiu)* > **Akad** *ṣupû* ıslanmış şey

*__Akad__ *šapṭûm* yün, yapağı < **Akad** *šipātu(m), šupātu, šaptûm* yün, yapağı

*__Akad__ *si'ûtu* baskı, < **Akad** *se'û* aşağıya doğru sıkıştırmak, bastırmak, basmak, zulmetmek

*Nişanyan 2007 444'de sufi kelimesinin **EYun** σοφός (*sofós*) "bilge" kelimesinden geldiğini belirtir

sulta < **Ar** *sulṭa*[t] haksız güç, zorbalık (< # *slṭ*) **Aram** # *slṭ* hükmetme iktidar sahibi olma, hükümdar olma < **Akad** *šalāṭu(m)* yönetmek, hüküm sürmek, yetkili olmak, yönetim, kontrol

politik/ticari kontrol gücü olmak, **Akad** > *šaltu I, II, šalṭiš, šalṭāniš, šullūṭu, šitluṭu, šitluṭiš* ← **musallat, tasallut, saltanat, selatin, sultan**

sultan < **Ar** *sulṭān* hükümdar (< # *slṭn*), **Aram** *ṣulṭānā* < **Aram** # *slṭ* hükmetme, iktidar sahibi olma, hükümdar olma < **Akad** *šalāṭu(m) I* yönetmek, hüküm sürmek, yetkili olmak, yönetim, kontrol, politik/ticari kontrol gücü olmak → **sulta**

*Aramice/Süyanice sözcük, M.S. 9. yüzyılda **Yun** *tyrannos* karşılığı olarak Arapçaya alınmıştır (Nişanyan, 412).

sumak < **Ar** *summāq* sumak bitkisi < **Aram** *summāq* koyu kırmızı < # *smq* kızartma, kırmızı olma < **Akad** *sūmu(m) I, su'mu* kırmızılık, kırmızı leke, benek < **Akad** *sāmu(m), sa'mu, sīmum, šāmu, sāndu,* kırmızı, kahverengi" *(ḫurāṣu) sāmu(m)* kırmızı (altın) < *siāmum* > *sāmtu; sūmu I* < **Akad** *siāmu(m) sâmu* kırmızı, kahverengi olmak < **Süm?** SA_5

sur < **Ar** *sūr* duvar < # *swr* duvar veya çitle çevirme < **Akad** *dūru(m) I* dārum? sur, kale duvarı

*Sur kelimesinin Sümercedeki karşılığı olan BAD'dan da yine Türkçeye "(kalenin) *beden duvarı*" kelimesi olarak gelmiştir.

surat = suret

suret < **Ar** *ṣūra(t)* görünüm, görüntü, biçim, taslak, kopya *ṣwr* resimleme < **Akad** *eṣēru(m) uṣurtu* resmetmek, çizmek ← **mutasavver, surat, sureta, tasavvur, tasvir**

sureta < **Ar** *ṣūretā = ṣūreten* görüntü bakımından < **Ar** *ṣūre(t)* görünüm, görüntü, biçim, taslak, kopya < *ṣwr* resimleme < **Akad** *eṣēru(m) uṣurtu* " resmetmek, çizmek ← **suret**

susam ikiçenekliler (Dicotyleponeae) sınıfının, susamgiller (pedaliaceae) familyasından, sıcak bölgelerde yetişen, bir yıllık, yağ veren otsu bir bitki < **Fa** *sūsan,* **Aram** *ṣūmṣūm /ṣūmṣəma / ṣūṣmā* (susam), **Ugar** *ššmn,* **Fen** *ššmn* **Mi** *sa-sa-ma,* **EMıs** *šmšmt* < **Akad** *šamaššammū, šamšamū* susam < **Akad** *šaman + šammi* bitki – (sıvı) yağ ? < ? **Süm** ŠE.GİŠ.Ì > **Akad** > **Aram** > **EYun** σήσαμον (sésamon: susam) susam,> **Yun** σουσαμι (susámi) **EYun** σήσαμον (sésamon: susam) susam, **Ar** *sisam/ simsim* (hece tekrarı, ikileme var), **Ar** > **Lat** *Sesamum indicum,* **İng** *sesame,* **İtal** *sésamo,* **İsp** *sésame,* ← **simit**

***Hit** GIŠŠam(m)am(m)a- (= ŠE.GIŠ.Ì) susam, **Hur** *šumišumi-*, (Ertem 1974, s. 1-2)

*Birçok Avrupa dili ve çeşitli dünya dillerinde aynı bu kelimeden gelmektedir. Türkçe'ye Arapça'dan geçmiş olmalıdır. Nişanyan. 4'te Yunanca vasıtasıyla geçtiği belirtilir. Kelimenin kökeninde hece yinelemesi olabilir

sübut < **Ar** *θübūt kalıcılık, kesinlik* < # *θbt* sabit olma < **Akad** *šubtu(m) I, šuptu(m)* oturulacak yer, sandalye, ev, ikametgâh mesken

*Belki < **Akad** *(w)ašābu(m),* **Asur** (ekseriyetle) *ušābu(m),* oturmak, sakin olmak → **sebat**

Süfli < **Ar** *suflī* aşağılık < # *sfl* aşağı veya aşağı tabakadan olma < **Akad** *šapālu(m)* aşağıda olmak, gövdenin alt kısmı, > **İbr** *şippūl* alt, aşağı → **sefalet**

sükna < **Ar** *süknā* oturma, ikamet eden < # *skn* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek vb. → **sükun**

sükun Durgunluk, dinme, dinginlik hareketsizlik < **Ar** *sükūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *skn* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek ← **iskân, mesken, meskûn, miskin, müsekkin, sakin, sükna, sükûnet, teskin**

sükûnet durgunluk, dinme, dinginlik, hareketsizlik < **Ar** *sükūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *skn.* 1. hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek → **sükun**

sükut < Ar *sükūt* sessizlik, susma < # *skt* sessiz olma < **Akad** *sakātu(m)* sessiz olmak, sessiz ← **sekte**

sülük Kıllıayaklılar (Chaetopoda) sınıfının Hirudinidae familyasından, örnek asalak hayvanı olup, tatlı sularda yaşayan, kan emen ve kan almayı gerektiren kimi hastalıklarda yararlanılan türleri olan bir tür solucan < **Fa** *zalū/ zalūk* < **OFa** zarūg/zrūg < **Ar** *'alaq* ? < **Akad** *ilqu, ilqetu* sülük > **İbr** *'aluqa,*

sürahi = **surahi** kristal maşrapa < **Ar** *surāh.ī Kristal ?< surāḥ* Berrak saf < # *ṣrḥ* açık ve berrak olma < **Akad** *ṣarāhu(m) II* aydınlatmak, parlatmak, parıltılı olmak → **sarahat**

süsen Süsengiller (İridaceae) familyasından, nisan-haziran ayları arasında, türlü renkte ve güzel kokulu çiçekler açan, 30-80 cm boyunda, çokyıllık, soğanlı otsu bitki < **Arap** *sūsān 2.*< **Aram** *ṣūṣan, ṣuṣanā* < **Akad** *šišnu, ši/ešanu* çimen, ot < **EMıs** *sššn /sšn/ sôšēn* lotus > **Kopt** *šošen,* **Yun** σούσον (soúson), σούσινος (soúsinos) > **İbr** *šōšān 2. (şūşan / şōşana),* **Aram** *šwšan'/ šwšnt'* > **Sür** *šaušantā* **İng** *Suzan* (zambak), sadece kiş adı

Ş

şaful bal teknesi, küçük tekne (Eren 383) < ? < **Akad** *šappu(m)* metalden yapılmış, yağ, bira, ur

bal vs. konulan bir kap; çanak, kâse, tas. < **Süm** (DUG) ŠAB

şahika zirve < **Ar** *şāhiqa(t)* nefes kesen şey, zirve < # *şhq* nefesi kesilme aniden, nefesini içeri çekme < **Akad** *šaqû(m) II, I* yüksek olmak, yükselmek > *šaqû I*

*Akadcadan sonra anlam genişlemesine ya da kaymasına uğramış olmalıdır)

Akad *šaqû(m) I,* "high, elevated" of gods, parts of body, building, mountain< *šaqû II*

şaka güldürmek, eğlendirmek amacıyla karşısındakini kırmadan yapılan hareket veya söz, latife < **Ar** *şaqā (# şqy)* < **Akad** *ṣiāḫu(m),* *ṣâḫu* gülmek, sevinmek, eğlenmek, *ṣūḫu* gülmek, sevinmek, *ṣūḫānû* gülümseme, *ṣuḫḫ.um* gülünç, saçma > **Ugar** *ẓḫk.* **İbr** *šḫk (a),* **Aram** *šḫk* gülmek → **şuh**

şaki < **Ar** *şaqīⁿ* yaramaz, serseri, suç iyleyen < # *şqw/şqy* acı ve sıkıntı verme, birine kötülük yapma < **Akad** *šegû(m) II,* yabani vahşi, çılgın olmak > **İbr** *šg'* ← **eşkiya**

* "Yol kesen haydut" anlamı ve türevleri Türkçeye özgüdür (Nişanyan, 417)

şakirt (şagirt) < **Fa** *şāgird* öğrenci, çırak < **Ar?/Aram?** < **Akad** *ṣeḫēru(m),* **Asur** *ṣaḫāru(m),* küçük, ufak, genç olmak

***Akad** *ṣeḫru(m) I, ṣaḫru(m),* küçük, genç, reşit olmayan

şakul/şakül < **Ar** *şāqul* bir duvarcı aleti < *#şql* **Aram** *şəqālā* ağırlık < **Aram** # *şql* tartmak, ağır olmak < **Akad** *šaqālu(m)* ağırlık vermek, ödemek, tartmak, dengelemek, dengeli olmak → **sıklet**

şamdan < **Fa** *şem'dān* mum-taşır < **Ar** *şem'* mum (< # *şm'*) < **Akad** *šēmu(m) çoğ. šemētu* yağlı, yağ, iç yağı vb.) + *dan* (**Fa** *–dān*[1] tutan, alan < **Ave** *dāna-* tutmak, muhafaza etmek ← **muşamba**

şarap alkollü içki < **Ar** *şarāb* mayalanmış üzüm içkisi, şarap, **Ar** *şaraba* içti < # *şrb* içme < **Akad** *sarāpu* yudumlamak, yudum yudum içmek, emmek ← **maşrapa, meşrep, meşrubat, şerbet, şurup**

Şarık/Şarıka öi Şark'tan (doğudan) doğan, parlayan, parlayıcı, parlak < **Ar** *şarq* gün doğumu, doğu < # *şrq* ışıma, aydınlanma, güneş doğma **Akad** *šaraḫu(m) I,* aydınlatmak, parlatmak → **şark**

şark < **Ar** *şarq* gün doğumu, doğu < *şrq* ışıma, aydınlanma, güneş doğma **Akad** *šaraḫu(m) I,* aydınlatmak, parlatmak, gurur duymak. Belki? < **Akad** *ṣarāru(m) I, ṣerēru* birden parlamak, şimşek gibi çakmak (< **Süm?** ZAR) ya da **Akad** *šarūru(m) I* parıltı, ışın < **Süm** ŠE.ER(.ZI) veya ? **Süm** ŠIR, ışık, nur, aydınlanma, parlama (fonetik değeri, ŠİR, ŠÙR, SIR_4) (Tosun, 78 no. 42) ← **Şarık, maşrık, müsteşrik, Şarık, şarkı, şarkiyat**

şarkı < **Ar** < *şarqī* doğuya ait, doğu usulü **Ar** *şarq* gün doğumu, doğu < *şrq* ışıma, aydınlanma, güneş

doğma **Akad** *šaraḫu(m) I,* aydınlatmak, parlatmak, gurur duymak → **şark**

şarkiyat Doğu dili, tarihi ve edebiyatlarıyla uğraşan bilim kollarına toplu olarak verilen ad < **Ar** *şarqiyyat* < **Ar** *şarq* gün doğumu, doğu < *şrq* ışıma, aydınlanma, güneş doğma < **Akad** *šaraḫu(m) I,* aydınlatmak, parlatmak, gurur duymak → **şark**

şart[1] < **Ar** *şarṭ* koşul 1. yarma, uzunlamasına kesme, 2. şart koşma < **Akad** *šarādu(m)* yırtmak, yarmak, koparmak, ince şeritler halinde kesmek, ufak parçalara ayırmak ← **meşrut, şerait, şerit**

şaşaa < **Ar** *şa'şa'a(t)* parlama, < *ş'ş'*) < **Akad** *šāšītu* fener, < **Akad** *šaššāniš* güneşe benzer < **Akad** *šaššāntu, šanšāntu* küçük güneş biçimli disk < **Akad** *šamšiš, šaššiš* güneş hakkında, güneşle ilgili < **Akad** *šaššu* (şiirde) altın < **Akad** *šamšu(m) šanšu, šaššu* güneş, güneş tanrısı, güneş diski, (Nişanyan, 420, yansıma ses olduğunu belirtir) → **şemsi**

şehriye makarna hamurundan türlü biçimlerde yapılan çorbalık, **Ar** *şa'riyyat* < **Osm** *şaire* "arpa tanesi" < **Ar** *şahir* "arpa" < **Ar** *şa'riyya* (şehriye), **Akad** *še'um* arpa, dane < **Süm** ŠE arpa > **Akad, Hit** ŠE arpa, arpa tohumu (genel anlamda tane (Ertem, 4-5), **İbr** *sehorah* arpa

*Nişanyan 420 ye göre şehriye < **Ar** *şe'rīye* kıl gibi, ince < *şe'r* kıl şeklinde açıklar ki, yanlıştır

şekil/şekl- biçim, form < **Ar** *şakl* (# şkl) < **Aram** # *şkll* tamamlama, biçimleme, son şeklini verme < **Akad** *šuklalu(m) I,* **Asur** *šaklulu(m)* tamamlanmış, mükemmel < **Akad** *šuklulu(m) II,* **Asur** *šaklulu(m)* tamamlamak, mükemmel yapmak, yaratmak (< **İbr/Aram(?)** # *kll* tam olma, bütün olma, mükemmel olma) < **Akad(?)** *kalû II, kulum*, genetifi *kili-* hepsi, tümü *kala/i* her şey → **kül**[2]

Şemsi öi < **Ar** *şams* güneş < **Akad** *šamšu*(m), (daha geç) *šanšu, šaššu* güneş, güneş tanrısı, güneş diski, altın ← **şaşaa, şemsiye,**

şemsiye < **Ar** *şamsiyya*[t] güneşe ilişkin, güneşlik, güneş perdesi < *şams* güneş, **Aram** şimşā < **Akad** *šamšu(m), šanšu, šaššu* güneş, güneş tanrısı, güneş diski, altın → **Şemsi**

şer[1]**/şerr** kötülük < **Ar** *şarr* kötülük, fenalık < # *şrr* fenalık etme < **Akad** *şerru III* düşmanlık > **Ugar** *ṣrt* 1, **İbr** ṣar 1, *ṣwr* 2, yine, *šāru* II düşman **İbr** *tzar*, **Ugar** *ṣrt* ←**şirret**

şer[2] < **Ar** *şer'* yasa, İslami yasa < # *şr'* yasama, kanun koyma < **Akad** *ešēru(m)*, **Asur** *i/ešāru(m)* iyi olmak, layık olmak, doğru, güvenilir olmak, adil dürüst olmak ← **meşru, şeriat, teşrii**

şerait < **Ar** *şarait* (*şart* çoğ.) şartlar < **Ar** *şarṭ* koşul 1. yarma, uzunlamasına kesme, 2. şart

koşma < **Akad** *šarādu*(m) yırtmak, yarmak, koparmak, ince şeritler halinde kesmek, ufak parçalara ayırmak → **şart**

Şerare öi kıvılcım (kadın adı) < **Ar** *şarāra* kıvılcım < **Akad** *ṣarāru(m) I*, *ṣerēru* birden parlamak, şimşek gibi çakmak ya da **Akad** *šarūru(m) I* parıltı, ışın, **Süm** ŠE.ER(.ZI) veya < **Süm** ŠIR, ışık, nur, aydınlanma, parlama (fonetik değeri, ŠIR, ŠÙR, SIR_4) (Tosun, 1978 no. 42)

şerbet < **Fa** *şerāb* mayalanmış üzüm içkisi, şarap, **Ar** *şerab* her türlü içecek < # *şrb* içme < **Akad** *sarāpu* uydum yudum içmek, akşam yemeği yemek > **Yun** σερμπέτι (sermpéti-serbéti) → **şarap**

şeriat İslami hukuk kuralı < **Ar** *şarī'at* < **Ar** *şar'* yasa, İslami yasa < # *şr'* yasama, kanun koyma < **Akad** *ešēru(m)*, **Asur** *i/ešāru(m)* iyi olmak, layık olmak, doğru, güvenilir olmak, adil dürüst olmak → **şer**[2]

şerit < **Ar** *şerīṭ*, şerit, kayış, kurdele < **Ar** *şarṭ* koşul 1. yarma, uzunlamasına kesme, 2. şart koşma < # *şrṭ* yarma, uzunlamasına kesme < **Akad** *serēdu* bantlamak, bandaj yapmak < **Akad** *sarādu(m)* bağlamak; veya < **Akad** *šarādu*(m) yırtmak, ince şeritler halinde kesmek, paçalamak → **şart**[1]

şey < **Ar** *şay'*, şey, nesne < # *şy'* < **Akad** *ša, še* kim, kimi, olan, bulunan, o şey, o-şu, şey ← **beleş, eşya, mafiş**

şeyhülislam < **Ar** *şayχu-l-islām* islamın en yaşlısı < **Ar** *şayχ* yaşlı kişi, aşiret reisi, tarikat + *islām* < # *slm* < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak barış yapmak, barışmak →**İslam** → **selam**

*__Akad__ *šalāmu(m) II*, sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < ? **Süm** SALIM, SILIM

şifahen **Ar** *şifāhen* sözlü olarak, ağızdan < *şifāh* dudak, ağız < # *şfh* < **Akad** *šaptu(m), šabdu, šapta(n), šapti(n)* dudak, kenar > **İbr** *şāpa,* > **Aram** # *şpt* (ağız)

şimal kuzey < **Osm** *şimal* sol yön, kuzey < **Arap** *şimal* sol yön < **Akad** *šumēlu(m), šumīlu(m)* sol taraf > **Ugar** *šm'al*, **İbr** *šmō'l* sol

şimşir < **Fa** *şimşād* şimşir bitkisi (Nişanyan, 423 teki notu *şemşir* (kılıç) kelimesiyle karıştırılmıştır < **Akad** *šimiššalû, šimeššalû(m), šimšalû, šimšallu, šimešlu* Şimşir ağacı < **Süm** (GIŠ) ŠIM.ŠAL > **Hit** ŠIMŠALÛ şimşir ağacı

şirret < **Ar (Osm)** *şirra'* kötü huylu, habis < # *şrr* kötülük etme < **Akad** *ṣerru III* düşmanlık → **şer 1**

şubat 2. ay < **Ar** *şubāt(un)* < **Aram** *şebāt* Ocak ve Şubat aylarının bir bölümüne denk gelen ay < **Akad** *šabāṭu* veya *Šabaṭu(m)* (11. Babil ayı), > **İbr** *shevat* ay adı (**İbr** *šabbāt* dinlenme), **Aram** *şebāt* ocak ve şubatın bir kısmına tekabül eden ay, **Yun** σάββατον

(*sábbaton)*, **Lat** *sabbătu(m)*, **İtal** *sabato* cumartesi, **İsp** *sábado* cumartesi, **İng** *sabbath*, Sebt günü, Yahudilerin mukaddes günü, cumartesi; Hristiyanların istirahat günü, pazar günü; rahat ve dinlenme günü veya zamanı, **Lat** *sabbătu(m)*, ← **çarşamba, perşembe**

şuh < **Fa** *şūh* zarif ve işveli < ? **Ar** *ḍḫk* < **Akad** *şiāḫu(m)*, *ṣâḫu* gülmek, sevinmek, eğlenmek, *ṣūḫu* gülmek, sevinmek, *ṣūḫānû* gülümseme, *ṣuḫḫum* gülünç, saçma > **Ugar** *ẓḫk* **İbr** *šḫk.(a)*, **Aram** *šḫk* gülmek ← ? **şaka**

şurub/p < **Fa** *şarāb* mayalanmış üzüm içkisi, şarap, **Ar** *şerab* her türlü içecek < *şrb* içme < **Akad** *sarāpu* yudumlamak, yudum yudum içmek
Karş. Fr *sirop*, **İng** *sirup*, *syrup*, **İtal** *sciroppo*, **Alm** *sirup*, **Yun** σιρόπι (**Oğuz** c.I. s.758) → **şarap**

T

taam < **Ar** *ṭa'ām* yemek < # *ṭ'm* < **Akad** *ta'û(m)* yemek yemek, otlamak, tahammül etmek, desteklemek, destek olmak, tahammüllü olmak

taayyün < **Ar** *ta'ayyün* belli edici ve tayine yardım eden iz, işaret, delil < **Ar** *ta'yīn* belirleme < # *'yn* görünür olma, belirgin olma < **Ar** *'ayn*, 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I*, *ēnu(m)* göz

tab < **Ar** *ṭab'* 1. baskı, damga, basım, 2. karakter < # *ṭb'* mühür ve damga basma, damgalama < **Akad** *ṭebû(m)* batmak, daldırmak indirmek, kazıp açmak, batırmak, daldırmak, bastırmak, kesmek > **Asur** *ṭabā'um* ← **bittabi, intiba, matbaa, matbu, tabiat, tabii**

tabak[2] < **Ar** *debbāġ* deri işleyen, sepici < # *dbġ* < **Akad** *ṭabāḫu(m)* kesmek, hayvan kesmek, boğazlamak ← **mezbaha, tabakhane**

tabakhane deri işlenen işlik, hayvan postunu kullanılacak duruma getirme işleminin yapıldığı yer, sepi yeri < **Ar** *debbāġ* deri işleyen, sepici + *hane* (ev); < # *dbġ* < **Akad** *ṭabāḫu* insan veya hayvan kesme + **Fa** *hane* (ev); → **tabak**[2]

tabiat < **Ar** *ṭabī'a(t)* doğa, özgün karakter < # *ṭb'* mühür ve damga basma, damgalama < **Akad** *ṭebû(m)* batmak, daldırmak indirmek, kazıp açmak, batırmak, daldırmak, bastırmak, kesmek > **Asur** *ṭabā'um* → **tab**

tabii < **Ar** *ṭabī'ī* tabiata uygun, doğa < # *ṭb'* mühür ve damga basma damgalama < **Akad** *ṭebû(m* batmak, indirmek, kazıp açmak batırmak, daldırmak, basmak bastırmak, kesmek > **Asu** *ṭabā'um* → **tabiat** →**tab**

tacir < **Ar** *tācir* ticaret yapan, tücca < # *tcr* alışveriş etme, ticar yapma < **Aram** *taggārā* < **Aka** *tamkāru(m)* *damk/gāru* taci

tüccar, iş adamı < **Süm** (LÚ.) DAM.GÀR, tüccar, TAM.GÀR, ticaret LÚ.DAM tüccar → **ticaret**

tahakküm < **Ar** *tahakkum,* egemenliği üstlenme, egemenlik iddia etme, keyfi yönetim < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

tahdit < **Ar** *taḥdīd* sınırlama *(#ḥdd)* < **Ar** *ḥadd* (# *ḥdd*) 1. bıçağın keskin ağzı, sınır < **Ar** *ḥadda* 1. biledi, keskinleştirdi, 2. hiddetlendi, son derece öfkelendi < **Akad** *eddu* sivri uçlu, keskin, < **Akad** *edēdu(m)* sivri, keskin olmak; sivri uçlu olmak → **had/hadd-**

tahin < **Ar** *ṭaḥīn* un, darı unu, susam unu < *ṭḥn* öğütme değirmenden geçirme < **Akad** *ṭênu(m), ṭeānu* öğütmek, değirmen işletmek, ezmek

tahkim < **Ar** *taḥkīm* 1. hakeme başvurma. 2. güçlendirme < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma, sağlam olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

tahkimat (*tahkim* çoğ.) sağlam mevziler, sağlamlaştırılmış mevziler < # *ḥkm* 1. yargılama, karar verme, hükmetme, egemen olma 2. güçlü ve pek olma < **Akad** *ḫakāmu(m)* bilmek, anlamak, kavramak, bildirmek → **hüküm**

tahrif < **Ar** *taḫrif* bozma < **Ar** *ḫarf* 1. kesik, 2. harf < # *ḫrf* 1. keskin bir araçla oyma, bozma tahrif etme, 2. meslek, zanaat, ustalık < **Akad** *ḫarāpu II* kesmek → **harf**

tahrip < **Ar** *taḫrīb* harap etme < *ḫrb* yıkma, tahrip etme, harap olma < **Akad** *ḫarābu* yıkmak, tahrip etmek, terk etmek → **harap/b-** veya **harp**

takaddüm önde gitme, önceleme, rütbece başkasından önce gelme < **Ar** *taqaddum* < **Ar** *qadem* 1. ön, öncelik, 2. adım < *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

takdim < **Ar** *qadem* 1. ön, öncelik, 2. adım < # *qdm* 1. önden gitme, önce olma, öne geçme, daha eski olma 2. adım atma < **Akad** *qadmu(m) I* geçmiş, eski zaman → **kadem**

takdis < **Ar** *qudsī* kutsal < # *qds* kutsal olma < **Akad** *qadāšu(m)* saf, temiz olmak, saflık, temizlik, **Akad** *kadāšu* "celebration" kutlamak, ilan etmek, ayin yapmak, *ḫadāšu* sevinmek, hoşlanmak, memnun olmak → **kudsi/kutsi**

takip < **Ar** *ta'qīb* izleme, peşinden gitme < # *'qb* ardından gelme < **Akad** *eqbu* topuk, ökçe, bir şeyin geride kalan kısmı, *ina eqbinni* (**Aram** kullanımı) bir şeyin ardından → **akab(inde)**

takriben yaklaşık olarak < **Ar** *taqrīban* < **Ar** *taqrīb* yaklaşım < **Ar** *qurba(t)* yakınlık < # *qrb* yakın olma < **Akad** *qurbu(m), qarbu, quruptu* yakın < **Akad** *qerēbu(m)* kapalı olmak, mevcut olmak, yakın olmak > *qerbu(m) I* yakın, *qerbu II* merkez, iç → **kurbet**

takrir karar kılma, belirleme, konfirme etme < **Ar** *taqrīr* kararlaştırma, belirleme, < # *qrr* bir yerde durma, sabitlenme, pekişme < **Akad** *karāru(m) I* koymak, yerleştirmek → **karar**

taksim < **Ar** *taqsīm* bölme < # *qsm* bölme, paylaştırma < **Akad** *kismu(m)* kesme, bölme, bölüm < **Akad** *kasāmu(m),* kesmek, bölmek, parçalamak → **kısım**

tamim < **Ar** *ta'mim* genelge < # *'mm* genel olma, kapsama < **Akad** *ammu(m) I, ḫammum* halk < **BSem** → **amme**

tandır < **Ar** *tennūr* fırın < **Aram** *tanūrā* < **Akad** *tinūru* > **İbr** *tanūr, tennūr* > **Aram** *tanūrā* > **Ave** *tanura-*, **Fa** *tenūr* (fırın), **Erm** *t'onir,* **Gür** *toren,* **Aze** *təndir,* **Urdu** *tandūr,* **Hind** *tandūrī*

tapan *(daban II)* tarlaya atılan tohumu örtmek için gezdirilen, ağaçtan geniş araç, sürgü < **Erm** *to'pan* < ? < **Akad** *tapānu,* bir nesne < **Sum** [giš]DA.PA(N) sürgü (Aydın, Sümerce, 2000, s. 375)

tarassut < **Ar** *taraṣṣut* gözetleme < # *rṣd* < **Akad** *raṣādu(m)* gizlice bakma gözetleme, gökyüzüne bakma → **rasat**

tard < **Ar** *ṭard* kovma < # ṭrd < **Akad** *ṭarādu(m)* göndermek, kovmak, *ṭardum(m)* kovulmuş, sürülmüş

tarih 1. günün tarihi, yani hangi ayın kaçıncı günü olduğu, 2. Olayları tarih sırasına göre yazıya dökme işi, kronik < **Ar** *ta'rīχ* tarih düşme, eski şeyleri anlatma < # *arχ* veya # *wrχ* < *warraχa / 'arraχa* günün tarihini yanı hilalin kaçıncı günü olduğunu belirledi < **Aram** *yareχa* (# *yrχ*) ay (gök csimi ve zaman birimi) (= **İbr** *yāreχa)* < **Akad** *(w)arḫu(m),* **Asur** *urḫu(m), barḫum* gök cismi olarak ve zaman olarak ay > **Ugar** *yrḫ,* **Fen** *yrḫ*

tasavvur < **Ar** *taṣavvur* kendi kendine resmetme, zihinde canlandırma < # *ṣwr* < **Akad** *eṣēru(m) uṣurtu* tasvir etmek, resmetmek, çizmek, **Fa** *tassawwor,* **Özb** *tasavvur,* **Aze** *tesevvür* ← **suret**

tasallut < **Ar** *tasallut* zorbalık, < # *slṭ,* **Aram** # *slṭ* hükmetme, iktidar sahibi olma, hükümdar olma, **Aram** # *slṭ* hükmetme, iktidar sahibi olma, hükümdar olma < **Akad** *šalāṭu(m) I* yönetmek, hüküm sürmek, yetkili olmak, yönetim, kontrol, politik/ticari kontrol gücü olmak → **sulta**

tasrih < **Ar** *taṣriḥ* anlamını açıklığa kavuşturma < # *ṣrḥ* açık ve berrak olma < **Akad** *ṣarāḫu(m) II* aydınlatmak, parlatmak, açık, anlaşılır olmak → **sarahat**

tasvir < **Ar** *taṣvīr* görüntüleme, suretini çıkarma < # *ṣwr* < **Akad** *eṣēru(m) uṣurtu* tasvir etmek, resmetmek, çizmek > **İbr** *tziyer*, **Ugar** *yssr* ← **suret**

tayin < **Ar** *ta'yīn* belirleme < # *'yn* görünür olma, belirgin olma < **Ar** *'ayn*, 1. göz, 2. göze, su pınarı, 3. önemli kişi, 4. belirgin maddi değeri olan mal < # *'yn* görünür olma, bilinme, belirlenme < **Akad** *īnu(m) I*, *ēnu(m)* göz → **ayn**

Tayyib/p-Tayyibe öi 1. iyi, hoş 2. çok temiz, 3. helal < **Ar** *ṭayyib*, < **Akad** *ṭiābu(m), ṭâbu* iyi, hoş olmak < **Akad** *ṭābu(m)* iyi, hoş, latif, güzel > **Ugar** *ṭb*, **İbr** *ṭōb*

teala < **Ar** *ta'ālā'* yüce, Tanrının sıfatlarından biri < #*'lw* < **Ar** *'āli(n)* yüksek, yüce < # *'lw* yüce olma, yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak, ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak → **ali**

teali < **Ar** *ta'āli(n)* yücelme, yükselme, her şeyin üzerinde olma < # *'lw* **Ar** *'āli(n)* yüksek, yüce < # *'lw* yüce olma, yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak, ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak → **ali**

tebahhur < **Ar** *tabaχχur* buharlaşma < **Ar** *buχār* buhar, istim < # *bχr* tütme veya buhar çıkma < **Akad** *buḫru* pişirme; yemek pişirme < **Akad** *buḫḫuru* bir sıvıyı, ısıtmak sıcak tutmak, buhar → **buhar**

tecim YT (1935) ticaret < **Ar** *ticaret* sözcüğünden serbest çağrışım yoluyla türetildiği anlaşılmaktadır (Nişanyan, 437) < # *tcr* alışveriş etme, ticaret yapma < **Aram** *taggārā* < **Akad** *tamkāru(m) damk/gāru* tacir, tüccar, iş adamı < **Süm** DAM.GAR$_3$; TAM.GÀR → **ticaret**

tedarik araştırıp bulma, dibine kadar bakma < **Ar** *tadāruk* ihtiyaç maddeleri sağlam < # *drk* yetişme, ulaşma, varma < **Akad** *dargu* merdiven, basamak, kademe < **Aram** → **dereke**

tedricen < **Ar** *tadrīcan* adım adım, derece derece < **Ar** *tadrīc* adım adım gitme basamak çıkma < **Ar** *daraca'* (# *drc*) < **Ar** *daraca* yürüdü, adım attı, adım adım ilerledi < **Aram** *darəgā* (# drg) yürüme, adım, (> ?) **Akad** *daraggu* yol, yürüme yolu, iz, **Akad** *dargu* merdiven, basamak, kademe < **Aram** → **derece**

teferruat < **Ar** *tafarrū'āt* ayrıntılar < **Ar** *tafarrū'* dallanma, alt kollara ayrılma < # *fr'* dallanma, kollara ayrılma < **Akad** *per'u, perḫu, pa'rum, perwu* tomurcuk, sürgün, gelişme çağında olmak, filiz sürgün, atmak, fırlatmak'tan → **füru**

tefessüh < **Ar** *tafassuχ* ayrışma, parçalanma, **Ar** *fasχ* 1. (kol ve bacak) çıkarma, parçalama, 1. Hukuken geçersiz kılma, bir yükümlülüğü ortadan kaldırma < # *fsχ* < **Akad** *pessû(m) I, passûm*

topal, sakat, topallık, sakatlık, aksaklık → **fesih**

tefrik ayrıştırma, bölüm bölüm yapma < **Ar** *tafrīq* ayırma, ayrıştırma, bölüm bölüm yapma < # *frq* ayrı olma, ayrışma < **Akad** *parāqu* bölmek, ayırmak, tefrik etmek → **fark**

tefrika < **Ar** *tafrīqa'* bölüm, bölümlerden oluşan bir kitabın bölümü < # *frq* ayrı olma, ayrışma < **Akad** *parāqu* bölmek, ayırmak, tefrik etmek → **tefrik** → **fark**

tefriş < **Ar** *tefrīş* döşek serme < # *frş* yaygı yayma, döşek serme < **Aram** *prāsā / pərāsā* yaygı, örtü > **Akad** *parāsu(m) II* yaymak, serme → **faraş**

*__Akad__ *tapatum* veya *tabatum, dab/patum* bir kumaş veya giysi

Akad *tapāšum* unattested , "to take into custody? of garment. "be taken into custody "????

Akad *tappaštu(m), tappaltu, dappaštu* yünlü dokuma < *napāšu* II

Akad *napāšu(m)* II, koparmak, çekmek, (yün) ditmek; yün parçası

Akad *nāpištu* yün ditici kadın < napāšu II

Akad *napšu* II ditilmiş yün < *napāšu* II

Akad *nipšu* II yün yumağı < *napāšu* II

Akadca: *tappištu(m) I,* yün ditme < *napāšu II*

Akad *tapsû(m) tapšu* (a covering) of textile, leather < pasû ?

Akad *pasāmu(m)* (Kadın) örtünmek, peçe vs. takmak, örtmek, peçe, tül, yaşmak vs.*(> pussumu; pusumu; napsamu; pasuttu; tapsimtum > paṣānu; pesēnu)*

*halı veya yer yaygısı karşılığı olan Hint-Avrupa dillerine ait bazı kelimeler **Yun** τάπης (tapes), τάπητος (tapetos), τάπις (tapis), τάπιδος (tapidos), **İtal** *tappeto*, **İsp** *tapete*, **İng** *tapis* **Fr** *tapis*, **Alm** *teppich*

tefrit < **Ar** *tafrīd* aşırıya kaçma, gitme, < **Ar** *ferd* yalnız, birey, tek < # *frd* yalnız olma, tek başına kalma, yalınma, topluluktan ayrı durma < **Akad?** *parādu(m) II* ayırmak, bölmek, kesmek < **BSem** → **fert**

tehir < **Ar** *ta'χīr* geriye bırakma < # *aχr* geriye kalma, gecikme < **Akad** *aḫāru(m)* arkada olmak, geri kalmak, geç olmak → **ahir**

tehlike < **Ar** *tahluka'* < **Ar** *halaka* mahvoldu, helak oldu < # *hlk* ölme, yok olma, mahvolma < **Akad** *ḫalāqu(m)*, *ḫelēqu* telef olmak, kaçak olmak, gözden kaybolmak, yok olmak → **helak**

tekabül < **Ar** *teqābul* karşı karşıya gelme < **Ar** *qabūl* benimseme < # *qbl* 1. ön tarafa dönme, yaklaşma, karşılaşma, 2. birinin önderliğini kabul etme, benimseme, katılma, içine alma, konukseverlik gösterme < **Akad** *qubbulu* kabul etmek, almak, onaylamak < **Aram** → **kabul**

temel temel taşı, kaide < **Yun** θεμέλιο (themélio) < **Eyu**

θεμέλιος (λίθος) (themélios (lithos)) temel, temel taşı, kaide (Nişanyan, 440' a göre < τίθημι (tithemi) koymak fiilinden) < ? **Akad** *temmenu(m), timmēnu, te/i(m)mennu* temel, tesis, esas < **Süm** TEMEN temel, tesi, kurma,

temellük < **Ar** *temellük mülk edinme,* < **Ar** *mülk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

temlik bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü < **Ar** *temlīk* mülk edindirme, *malik kılma* < **Ar** *mulk* sahiplik, egemenlik, hükümranlık < # *mlk* sahip olma, egemen olma < **Akad** *malāku III* yönetmek, hüküm sürmek, idare etmek, hükmetmek < **BSem** → **mülk**

temmuz 7. ayın adı < **Ar** temmūz < **Sür** *temmūz* < **Aram** *temmūz* < **Akad** *Du'ūzu, Dûzu* tamuzu, "Tammuz" 4. Babil ayının adı < **Süm** DUMUZİ, DAMUZİ bitki tanrısı > > **İbr** *tammuz*

*Bu kelime tanrı adı Sümer tanrısı Dumuzi'den gelmektedir.

temsil < **Ar** *temθil* benzetme, örnek verme, resmetme, (sahnede) rol oynama < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < **Akad** *tamšīlu(m)* şekil, suret, fikir, tasvir, benzerlik, imaj < **Akad** *mišlu(m), mešlu*; yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **misil**

teneffüs < **Ar** *teneffüs* soluk alma, soluklanma < **Ar** *nafas* soluk < # *nfs,* **Aram** *napəšā soluk alma* < **Akad** *napīšu(m)* nefes, teneffüs < **Akad** *napāšu(m) I* soluk, nefes almak, açık olmak, üflemek, ferah olmak *napištu* yaşam, hayat, ruh, can > **Ugar** *npš* ruh, can **Fen** *npš*, **Ebla** *napuštu,* **İbr** *nefeš*, **Sür** *nafša* → **nefes**

tenezzül < **Ar** *tenezzül* kendini indirme, alçalma < **Ar** *tenezzül* kendisini indirme, alçalma, nezle < # *nzl* inme < **Akad** *nazālu(m)* su vb. dökmek, akıtmak, boşaltmak; **Akad** *nezû* dökmek, serpmek, fışkırtmak; (insan veya hayvan) idrar veya dışkı boşaltmak → **nezle**

tenvir < **Ar** *tanwīr* (II) aydınlatma, < **Ar** *nūr* ışık (ayrıca özel isim) < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma, ışıma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* aydınlık, parlak olmak → **nur**

tenzil < **Ar** *tanzīl* indirme, indirim < **Ar** *nazla(t)* inme nezle< # *nzl* inme < **Akad** *nazālu(m)* su vb. dökmek, akıtmak, boşaltmak, indirmek; **Akad** *nezû* dökmek, serpmek, fışkırtmak; (insan veya hayvan) idrar veya dışkı boşaltmak → **nezle**

terbiye < **Ar** *tarbīya(t)* eğitim, yetiştirme, < # *rbw* büyüme, yetişme < **Akad** *tarbitu,* < **Akad** *rabû II. rabā'um*, büyük olmak, büyümek < **Akad** *rabû I.*

rabiu(m) "büyük" > **Akad** *rab*, şef, idareci → **mürebbiye**, →**rab/rabb-**

*İbr *tarbut* kültür, **Aze** *terbiye*, **Fa** *tarbiyat*, **Tat** *terbiya*

tercüman < **Ar** *tarcumān* çevirmen < # *trcm* < **Aram** *targemānā* / *tūrgĕmānā* < **Akad** *targumannu(m), turgumammum, targamannum* tercüman, çevirmen < **Akad** *ragāmu(m)*, çağırmak, haykırmak, dava açmak, iddia etmek, hak talep etmek > **Ugar** *rgm* sözcük > **Ugar** *targimiānu*, tercüman, cevirmen, **İbr** *targem* tercüme etmek çevirmek, **Sür** *thargem*, **Kel** *targem, targum* çeviri, **Yun** *drogoúmanos, drogmandous*, **Lat** *dragumanus*, **İtal** *dragomànno, turcimanno*, **İsp** *dragomán, drogmán, truchimán, trujamán* tercüman, çevirmen, **Fr** *drogman, turcheman*, **Port** *trugimâo* ← **tercüme, tercüman, mütercim**

*Batı dillerindeki bu kelimeler yerini giderek Latince kaynaklı diğer kelimelere bırakmaktadırlar.

*Corriente 2003, s. 460'ta kelimenin Hititçe kökenli olduğunu belirtir ki, bu doğru değildir.

tercüme çeviri < **Ar** *tarcama(t)* çeviri < **Aram** *tūrgĕmānā*, **Ugar** *targimiānu* tercüman, çevirmen < **Akad** *targuman-nu(m), turgumammum, targamannum* < **Akad** *ragāmu(m)*, bağırmak, çağırmak, haykırmak dava açmak iddia etmek, hak talep etmek → **tercüman**

terkip < **Ar** *tarkīb (II)* üst üste bindirme, kompozisyon < # *rqb* üstüne binmek, bir eylemi işleme < **Akad** *rakābu(m), rakāpu* ata veya başka bir hayvana yada bir taşıta binmek, *rikab*, arabaya, sandala veya bir hayvana biniş binme, taşıma, nakliye, **Akad** *markabtu* araba, **Akad** *narkabtu(m)* av, tören veya savaş arabası < **BSem** → **merkep**

tersane < **İt (Cen)** tersanà gemi imalathanesi < **Ar** *dàrü-ṣ.-ṣanā'a(t)* yapım evi, imalathane, fabrika < **Ar** *dewr* dönme, döndürme < # dwr < **Akad** *tāru(m)* **Asur** *tūaru(m)* dönmek, geri dönmek→ **dar**[2], **zanaat**→ **sanat**

Akad *zāru*, **Asur** *zuāru(m)*, dönmek, kendi etrafında dönmek

tesbit < **Ar** *teθbīt* sabitleme kesinleştirme, < # *θbt* sabit olma < **Akad** *šubtu(m) I, šuptu(m)* oturulacak yer, sandalye, ev, ikametgâh 1. mesken, ikametgâh

*Belki < *wašābum* < **Akad** *(w)ašābu(m)*, **Asur** *ušābu(m)*, oturmak, ikamet etmek → **sebat**

tesellüm < **Ar** *tasallum* teslim alma < # *slm* < **Ar** *selām* 1. sağ ve salim olma, selamet, barış, 2. selam < # *slm* < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* barış içinde olmak, dost olmak, barış yapmak, barışmak, sağlıklı, sıhhatli olmak, salim, eksiksiz olmak < **Süm** SALIM, SILIM? → **selam**

teselsül **Ar** *tasalsul* zincir halinde olma < **Ar** *salsala* zincirledi < **Ar** *silsile(t)* zincir, silsile, < # *sls*/ < **Akad** *šerše(r)ru(m) širširum* zincir halkası, (Sümerce olabilir bkz. (URUDU.) ŠÈR,ŠÈR? → **silsile**

tesis < **Ar** *üss* temel, baz, matematikte bir sayının üssü < # *ess* temel olma < **Akad** *uššu(m) I* temel(ler), **Akad** *išdu(m) e/ušdu(m),ildu, irdu issu ištu* temel, esas, (bir yapının temeli), vb. < **Süm** $UŠ_8$ temel, esas, tesis (Militarev, No 2210) → **üs/üss-**

teskin < **Ar** *teskīn* oturma, durdurma, sakinleştirme < # *skn* durma, hareketsiz olma < **Ar** *sükūn* durağanlık, durma, huzur, hareketsizlik < # *sknl.* 1.hareketsiz olma, durma, bir yerde oturma, 2. bir yerde oturma, konaklama, ikamet etme < **Akad** *šakānu(m), sakānum* koymak, yerleştirmek vb. → **sükûn**

teslim < **Ar** *taslīm* güvenerek verme, selam iletme < # *slm* < **Ar** *saām* 1. sağ ve salim olma, selamet, barış, 2. selam < # *slm* < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* barış içinde olmak, dost olmak, barış yapmak, barışmak → **selam**

***Akad** *šalāmu(m) II*, sağlıklı, sıhhatli olmak, salim, eksiksiz olmak < ? **Süm** SALIM, SILIM

tesmiye < **Ar** *tasmīya(t)* adlandırma, ad verme < *ism* ad < **Akad** *šumu(m), šemu*, ad, isim → **isim**

teşrii < **Ar** *teşrī'ī* yasama organına ilişkin < *teşrī'* yasama < # *şr'* < **Ar** *şer'* yasa, İslami yasa < # *şr'* yasama, kanun koyma < **Akad** *ešēru(m)*, **Asur** *i/ešāru(m)* iyi olmak, layık olmak, doğru, güvenilir olmak, adil dürüst olmak → **şer**²

teşrin Rumi takvimde on ve onbirinci ayların adı olup, birincisine *teşrin-i evvel* (eylül), ikincisine *teşrin-i sânî* (kasım) denir < **Sür** < **Akad** *tašrītu(m)* başlangıç, menşe, resmen işe başlama, açılış töreni, Akadcada eylül - ekim aylarına denk gelen 7. ayın adı < **Akad** *šurû(m) II*, **Asur** *šarrû(m)* başlamak, resmen bir işe baylamak, açılış töreni yapmak

tetkik < **Ar** *tedqiq* inceleme < # *dqq* kılı kırk yarma, ince eleme < **Akad** *daqāqu* ufak, ince olmak > *daqqu(m)* ufak, ince → **dikkat**

tevarüs < **Ar** *tawāruθ* kendisine miras kalma, < # *wrθ* < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu?* geri dönmek, geri gitmek; nesil, zürriyet, soy → **irs**

tevekkeli < **Ar** *tavakkalī* iradesi olmayan, kendini koyvermiş, rastgele < **Ar** *tavakkul* güvenme, inanma < **Akad** *(w)klu(m) uklu* işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci, müfettiş, kontrol memuru < ? **Süm** (LÚ)UGULA idareci, müfettiş → **tevekkül** → **vekâlet**

tevekkül Herşeyi Allah'a bırakma, Allah'tan bekleme, kadere boyun eğme < **Ar** *tavakkul* 1. Güvenme, 2. Tanrıya güvenme, kadere razı olma < # *wkl* sorumluluk

yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, kurucu, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < ? **Süm** (LÚ)UGULA idareci, müfettiş → **vekâlet**

tevhit < **Ar** *tewḥīd (II)* birleştirme < # *wḥd* **Akad** *(w)ēdu(m), ettu(m)* tek, yalnız → **vahdet**

tevellüt < **Ar** *tewellüd* doğurulma < # *wld* doğurma < **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak > **İbr** *yālad*, **Aram** *yld* doğurma → **velet**

tevkil < **Ar (Osm)** *tewkīl* vekil etme < **Ar** *wakīl* başkası adına iş yapan, sorumluluk yüklenen < # *wkl* sorumluluk yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < **Süm** (LÚ)UGULA → **vekâlet**

tevlit < **Ar** *tawlīd* (II) doğurma, sonuç verme < < **Ar** *walad* çocuk < # *wld* doğurma **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak → **velet**

tevsi < **Ar** *tawsī' (II)* genişletme < *ws'* geniş olma < **Akad** *(w)uṣṣû(m), muṣṣû* yaymak, dışarıya açmak → **vüsat**

tezekkür < **Ar** *taδakkur* kendi kendini zikretme < **Ar** *δikr* anma < # δkr < **Akad** *zakāru(m), saqāru(m), zaqāru* konuşmak, söylemek, demek → **zikir/zikr-**

tezkere < **Ar** # *taδkīra(t)* andıç, memorandum, not < **Ar** *δikr* anma < # δkr < **Akad** *zakāru(m), saqāru(m), zaqāru* konuşmak, söylemek, demek → **zikir/zikr-**

tezyin < **Ar** *tazyīn* (II) süsleme, bezeme < # *zyn* < **Akad** *za'ānu(m), zānu* süslemek, bezemek → **zanaat** → **sanat**

tıfıl < **Ar** *tıfl* çocuk < **Ar** *walad* çocuk < # *wld* doğurma < **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak → **velet**

ticaret < **Ar** *ticāra(t)* alışveriş < # *tcr* alışveriş etme, ticaret yapma < **Aram** *taggārā* < **Akad** *tamkāru(m) damk/gāru* tacir, tüccar, iş adamı < **Süm** DAM.GAR₃ ← **tacir, tüccar, tecim**

tilmiz öğrenci < **Ar** *tilmīδ* öğrenci, çırak < **Aram** *talmīδā* < **Akad** *talmīdu, talmēdum, talmittu* çırak < **Akad** *lamādu* öğrenmek

timsah < Ar *timsāḥ* < **Akad** *namsuhu, nemšahu* timsah < **EMıs** *meseh (msH),*> **EYun** *χάμψαι* (hámpsai) timsah, **Fa** *temsahh,*

timsal < **Ar** *timθal* temsil eden, model, heykel < **Ar** *miθl* örnek, simge, benzer, eş, eşdeğer < **Akad** *tamšīlu(m)* şekil, suret, fikir, tasvir, benzerlik, imaj < **Akad** *mišlu(m), mešlu* yarım, buçuk, orta < **Akad** *mašālu(m), mešēlu* eşit olmak, bir olmak, eşitlemek, aynısını yapmak, kopyalamak → **misil**

tüccar < **Ar** *tuccār* (*tācir* çoğ.) tacirler < # *tcr* alışveriş etme, ticaret yapma < **Aram** *taggārā* <

Akad *tamkāru(m) damk/gāru* tacir, tüccar, iş adamı < **Süm** (LÚ.)DAM.GÀR, LÚ.DAM, TAM.GÀR, < **Süm** DAM.GAR$_3$ → **ticaret**

türab < **Ar** *türāb* toprak < # *trb* < **Akad** *tarbu'(t)u(m), turbu'/ttu, tur(u)bu, turba', tarbû, tarbūtu* toprak, toz ← **türbe**

türbe < **Ar** *turba(t)* toprak, mezar < # *trb* < **Akad** *tarbu'(t)u(m), turbu'/ttu, tur(u)bu, turba', tarbû, tarbūtu* toprak, toz → **türab**

U

uhrevi < **Ar** *uχravī* sonraki dünyaya ait < *uχrā* sonraki dünya < **Ar** *āχir* son, sonuncu *(# 'χr)* < **Akad** *aḫāru(m)* arkada olmak, geri kalmak, geç olmak → **ahir**

uhuvvet < **Ar** *uχuwwa'* kardeşlik < *aχ* kardeş < # *aχw* < **Akad** *aḫu(m) I* kardeş → **ahi**

ulvi < **Ar** *'ulwī* yüksek, yüce < *'lw* yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, alûm* yükselmek, çıkmak ortaya çıkmak, doğmak) , yüksek, ulu olmak → **ali**

ulya pek büyük, yüce, daha yüksek, çok yüksek olan < **Ar** *(mahkeme-i) ulya* < **Ar** 'ulya daha yüksek, en yüksek < *'lw* yüksek olma < **Akad** *elû(m) III, ,alûm* yükselmek, çıkmak ortaya çıkmak, doğmak, yüksek, ulu olmak → **ali**

umum < **Ar** *'umūm* 1.genellik, bütünlük, 2. genel, tüm, kamu, halk < **Ar** *'amma(t)* kamu, halk, avam, < # *'mm* genel olma, kapsama, kucaklama, tümünü içerme, **Aram** *'ammā* klan, aşiret, boy < **Akad** *ammu(m) I, ḫammu(m)* halk < **BSem** → **amme**

umumi < **Ar** *'umūmī* genel < **Ar** *'amma(t)* kamu, halk, avam < # *'mm* genel olma, kapsama, kucaklama, tümünü içerme < **Akad** *ammu(m) I, ḫammu(m)* halk < **BSem** → **amme**

umumhane genelev < **Ar** *'umūm* 1.genellik, bütünlük, 2. genel, tüm, kamu, halk < **Ar** *'amma(t)* kamu, halk, avam, < # *'mm* genel olma, kapsama, kucaklama, tümünü içerme **Akad** *ammu(m) I, ḫammu(m)* halk < **BSem** → **amme** + **(Fa)** *hane* ev

umur < **Ar** ümūr (*emr* çoğ.) işler güçler, ilgi alanları < **Akad** *amāru(m) I* görmek, anlamak, teftiş etmek, yoklamak, bakmak, → **emir**[1]**/emr-**

umarsa(-mak) *umursanmak* iş edinek, üstüne almak, önemsemek < **Ar** ümūr (a*mr* çoğ.) işler güçler, ilgi alanları < **Ar** *amr* buyruk, bildiri, otorite, tartışılmayacak şey, olgu, işgüç < # *amr* buyurma, otorite < **Aram** # *'mr* söyleme < **Akad** *amāru(m) I* görmek, farkına varmak, gözlemlemek, idare etmek, teftiş etmek, korumak, himaye etmek → **emir**[1]**/emr-**

Urfa Güneydoğu Anadoludaki bugunkü Şanlıurfa < **Ar** *Ar-Ruha* < **Akad** *Urha* > **Yun** Ορρα (Orra) veya Ορροα (Orrhoa),

Ü

ücret işgücünün karşılığı olarak verilen para veya mal, kiralanan veya satın alınan bir şey için ödenen para < *ücre(t)* < # *ecr* ücret ödeme, emeğin karşılığını verme < **Akad** *igru(m)* ücret, kira < **Akad** *agāru(m)* bir evi, insanı, hayvanı vb. kiralamak → **ecir/ecr**

ümmet Kontrol et < **Ar** *ümme(t) 1* ulus, kavim, toplum, 2. İslam topluluğu < # *umm* yönetme, önderlik etme, < **Akad** *ummu* anne, *ummānu(m)* sürü halinde topluluk, kalabalık < **? süm** AMA (EME$_4$) anne > **Ugar** *umt* aile, klan ← **amme, umum, umumhane** Bkz. *ümmi*

ümmi okuma yazma bilmeyen < **Ar** *ummī* anadan doğma saf, cahil < # *umm* ana, **Aram** *'emā*, **İbr** *'em* < **Akad** *ummu* anne < **?Süm** AMA (EME$_4$) ana, anne → **amme, Ümmiye, ümmühan**

Ümmiye öi Anneye ait, anneyle ilgili < **Ar** *ummī* anadan doğma saf, cahil < # *umm* ana, **Aram** *'emā* , **İbr** *'em* < **Akad** *ummu* anne < **Süm** AMA (EME$_4$) ana, anne → **ümmi**

Ümmühan öi hükümdar anası < **Ar** *ummī* anadan doğma saf, cahil < # *umm* ana, **Aram** *'emā* , **İbr** *'em* < **Akad** *ummu* anne < **Süm** AMA (EME$_4$) ana, anne + **Tr** *han* → **ümmi**

ümük < **Ar** *'unuq* boğaz, boyun (< # *'nq* < **Aram** *'ūnq* boğaz < **Akad** *unqu* boyun < **Aram**

ünsiyet alışkanlık, dostluk, yakınlık < **Ar** *uns* evcil ve yumuşak başlı olma, dostlık vekyakınlık un < **Ar** *anisa* dostça ve tatlılıkla davrandı, alıştı, < # *ins* insanlık, tüm insanlar, *'ināş/'anāşā* halk, kavim < **Akad** *nišu(m), nīšu, nēšu* çoğ. *nišū* halk, insanlar < **Akad** *nêšu(m) ne'āšum, na'āšum* yaşamak, (yeniden) canlanmak → **insan**

üryan < **Ar** 'uryān çıplak < # 'ry çıplak olma < **Akad** *erû(m) III* çıplak olmak, **İbr** *'arom* çıplak, üryan, **Ugar** *'rw* çıplak olmak → **ari**[1], **avrat / avret**

üs/üss- < **Ar** *uss* temel, taban, matematikte bir sayının üssü < # *'ss* temel olma < **Aram** *'uššā* (# *'wš)* temel, baz, esas < **Akad** *išdu(m) e/ušdu(m),ildu, irdu issu ištu* temel, esas, (bir yapının temeli), vb. < **Akad** *uššu(m) I* temel(ler), < **Süm** [UŠ$_8$] temel, baz, esas, tesis (Militarev, Database No 2210) > **İbr** *šēt* temel ← **esas, müesses, müessese, tesis**

V

Vahdet < **Ar** *waḥde(t)* birlik <# *wḥd* bir < **Akad** *(w)ēdu(m), ettu(m)* tek, yalnız ← **ittihat, müttehit, tevhit,**

Vahid/t-Vahide öi bir- tek < **Ar** *vāḥid* < **Akad** *(w)ēdu(m); ettu(m)* tek, yalnız →**Vahdet**

vakur <**Ar** *waqūr* vekar sahibi < # *wqr* ağırbaşlı olma < **Akad** *(w)aqāru(m)* < **Akad** *(w)aqāru(m), uqāru, baqāru,*

maqāru az, önemli, değerli, itibarlı, saygılı, onurlu olmak → **vekar**

valide ana, anne < **Ar** *wālida(t)* doğuran kadın, anne < # *wld* doğurma < **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak > **İbr** *yālad*; **Aram** *yld* doğurma → **velet**

vallahi < **Ar** *wa-llāhi* Allah adına **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ve, Allah (ilah)**

varak < **Ar** *waraq* 1. yaparak, 2. kâğıt yaprağı, sayfa < *vrq* < **Akad** *(w)arāqu(m)* yeşil – sarı olmak > **İbr** *yaroq* yeşil, **Ugar** *yrq* sarı, yeşil olmak, **Fa** *waraq*, ← **evrak, varaka**

varaka < **Ar** *waraqa(t)* kâğıt yaprağı, belge < **Ar** *waraq* 1. yaparak, 2. kâğıt yaprağı, sayfa < *vrq* < **Akad** *(w)arāqu(m)* yeşil – sarı olmak → **varak**

varidat < **Ar** *wāridāt (wārida(t)* çoğ) gelirler < # *wrd* gelme, varma < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu* geri dönmek, geri gitmek, nesil, zürriyet, soy → **vürut**

varis < **Ar** *wariθ mirasçı* < # *wrθ* < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu?* geri dönmek, geri gitmek; nesil, zürriyet, soy → **irs/ırs-**

varit < **Ar** *wārid* 1. gelen, rastlayan, 1. gelir, irat < # *wrd* gelme, varma, ulaşma < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu* geri dönmek, geri gitmek, nesil, zürriyet, soy → **vürut**

vasi[2] < **Ar** *wasī* ' geniş < *ws'* geniş olma < **Akad** *(w)uṣṣû(m), muṣṣû* yaymak, dışarıya açmak → **vüsat**

ve < **Ar** *wa* ve (bağlaç), - adına (edat) < **Akad** *u, ū* ve anlamında < ? **Süm** U, U_3 ve, Akadcadan geçmiş olabilir ? > **Ugar** w, **İbr** *ve*, **Sür** *w*, **İtal** *e*, **İsp** *i (y)*, **İng** *end*, **Alm** *und*, **Aze** *ve*, **Fa** *wa* → **vallahi, velakin, velev, velhasıl, vesaire, vesselam**

vebal < **Ar** *wabāl* 1. şiddetli yağış, 2. manevi yük günah. Bir şeyin sorumluluğunu veya günahını yüklenme < # *wbl* aşırı yağmur yağma ve sağlıksız ve ağır olma < **Akad** *wabālu(m), abālu, ubālu* (→ *babālu*) taşımak, götürmek, getirmek, sevketmek, *babālu* taşımak, sevketmek, getirmek.

*Nişanyan, 468'deki yağışla ilgili anlamlar ya kelimenin anlam kaymasıyla oluşmuş veya başka kökten gelen bir şekli olmalıdır.

vefa sözünü tutma, borcuna sadakat, görevini tam olarak yerine getirme < **Ar** *wafā* sözünde durma, borcunu tam olarak ödeme < # *wfy* ödeme, bir görevi yerine getirme, < **Akad** *yapu* güzel, latif, zarif, hoş < **BSem** > **Ugar** *npy* memnuniyet, hoşnutluk,, **Fen** *yp'* hoş, cazip **İbr** *yafe* ← **fiyat, ifa, müteveffa, vefat**

vefat < **Ar** *wefā(t)* ölüm < # *wfy* ödeme, bir görevi yerine getirme < **Akad** *yapu* güzel, latif, zarif, hoş**Aze** vefat, Fa *wafat* → **vefa**

vekâlet < **Ar** *wekāle(t)* 1. vekil olma, vekillik, 2. vekillik belğesi < # *wkl* sorumluluk yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, kurucu, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < **Süm** (LÚ)UGULA idareci, müfettiş ← **mütevekkil, müvekkil, tevekkeli, tevekkül, tevkil, vekil, vekilharç, vükela**

vekar < **Ar** *waqar* ağırbaşlılık < # *wqr* ağırbaşlı olma < **Akad** *(w)aqāru(m)* < **Akad** *(w)aqāru(m), uqāru, baqāru, maqāru* az, önemli, değerli, itibarlı, saygılı, onurlu olmak ← **vakur**

vekil < **Ar** *wakīl* başkası adına iş yapan, sorumluluk yüklenen < # *wkl* sorumluluk yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, kurucu, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < **Süm** (LÚ)UGULA idareci, müfettiş > **Akad** *(w)aklu(m) uklu* kontrolör, gözlemci > **Syr** *thekel* itimat, güven, tevekkül güven, **Aze** *vekil*, **Fa** *wakil*, **Tat** *vökil* → **vekâlet**

vekilharç < **Ar** *wakīl-i harc* < **Ar** *wakīl* başkası adına iş yapan, sorumluluk yüklenen < # *wkl* sorumluluk yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, kurucu, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < **Süm** (LÚ)UGULA idareci, müfettiş + *harç* < **Ar** *xarc* harcama, sarf, masraf, < # *xrc* çıkma, dışarı çıkma, taşma, para harcama → **vekâlet**

velakin < **Ar** *we* ve (bağlaç), - adına (edat) < **Akad** *u, ū* ve anlamında + *lakin* < (**Ar**) *lākin* amma < **Akad** *lā* değil, hayır (olumsuzluk eki) → **ve, lakin**

velet < **Ar** *walad* çocuk < # *wld* doğurma **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak > **Ugar** *yld, wld*, **İbr** *yālad*, **Aram** *yld* doğurma ← **evlat, mevlit, milat, mütevellit, tevelüt, tevlit, vailde, velut** **aile*(?),

velut < **Ar** *walūd* çok doğuran, doğurgan < # *wld* doğurma < **Ar** *walad* çocuk < # *wld* doğurma **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak → **velet**

veraset < **Ar** *warāθa(t)* miras < # wrθ miras edinme < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu?* geri dönmek, geri gitmek; nesil, zürriyet, soy → **irs/ırs-**

verese < **Ar** *waraθa(t) (wariθ* çoğ.) varisler < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu ?* geri dönmek, geri gitmek; nesil, zürriyet, soy → **irs/ırs-**

vesselam < **Ar** *wa-s-saelām* barış adına, < **Ar** *wa* ve (bağlaç), - adına (edat) < **Akad** *u, ū* ve anlamında< ? **Süm** U, U_3 ve, Akadcadan geçmiş olabilir ? + < **Ar** *salām* 1. sağ ve salim olma, selamet, barış, 2. selam < # *slm*

sağ ve esen olma, güvenli olma < **Akad** *salāmu(m) II, selēmu* huzurlu, barış içinde olmak, arkadaş dost olmak, barış yapmak, barışma → **ve, selam**

*__Akad__ *šalāmu(m) II*, sağlıklı, sağlam olmak, iyi, hoş olmak < ? **Süm** SALIM, SILIM

vesvese < **Ar** *fasfas-, fisfisat* vesvese (şüphe, kuruntu, işkil) < **Akad** *pispisu* böcek; merak salmak?

vız, vızıl, vızıltı onom sinek sesi < ? **Ar** ...? < **Akad** *zizzum, ṣiṣṣu* tıs, vız sesi çıkarmak, tıslamak, vızıldamak (yılan veya kuş) < **Süm** Bİ-İZ

*Bazı yansımalı sesler birçok dilde ortak şekilde görülebilmektedir. *Vız* örneğinde olduğu gibi.

Vildan öi 1. kullar köleler, 2. yeni doğmuş çocuklar, < **Ar** *vildan* < **Ar** *walad* çocuk < # *wld* doğurma < **Akad** *(w)alādu(m), ulādu, malādu* doğurmak → **velet**

vükela < **Ar** *wakalā* vekiller (*wekīl* çoğ.) < < **Ar** *wakīl* başkası adına iş yapan, sorumluluk yüklenen < # *wkl* sorumluluk yüklenme, güvene dayalı bir iş verme < **Akad** *(w)aklu(m), uklu* müfettiş, kontrol memuru, işçilerin, tapınak törenlerini yöneten (kadın) idareci < **Süm** (LÚ)UGULA → **vekâlet**

vürut < **Ar** *würūd* varış < # *wrd* gelme, varma, ulaşma, başına gelme < **Akad** *(w)arādu(m) erēdu, urādu* geri dönmek, geri gitmek, nesil, zürriyet, soy ← **irat, radde, varidat, varit**

vüsat < **Ar** *wus'a(t)* genişlik, en, kapsam < # *ws'* geniş olma, enli olma < **Akad** *(w)ṣṣû(m), muṣṣû* yaymak, dışarıya açmak, → **saat, tevsi, vasi**[2]

Y

yallah < **Ar** *yā-llāh* ya Allah < **Ar** *ilāh* tanrı < **Akad** *ilu(m), elu(m)* tanrı → **ilah**

yemin < **Ar** *ṣamīn* sağ taraf, sağ el, yemin < # *ymn* sağ, kutlu < **Akad** *imnu(m)*, sağ taraf, sağ el > **İbr** *yāmīn* sağ taraf, **Aram** *ymn* sağ el ← **meymenet**

yevm < **Ar** *yawm* gün < **Akad** *ūmu I*; gün < Bkz. **Süm** UD, U_4 (-d) gün, güneş, sıcaklık, yaz > **ibr** *yōm* gün ← **yevmiye**

yevmiye günlük ücret < **Ar** *yawm* gün <**Akad** *ūmu I* gün, gündüz < **Süm** UD, U_4 (-d) gün, güneş, sıcaklık, yaz > **ibr** *yōm* gün → **yevm**

Z

zabıt/zapt- < **Ar** *ḍabt* tutuş, denetim, disiplin, kayıt < # *ḍbt* tutma, kontrol altına alma, kaydetme < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, almak, yakalamak, zorla ele geçirmek, elde etmek > **Ugar** *ṣabāṭu* ← **inzibat, mazbata, mazbut, zabıta, zabit, zaptiye, zapturapt**

zabıta = *(kuvve-i) zabıta* polis gücü < **Ar** *δābiṭ* denetleyici, kontrol eden, zapteden < **Ar** *δabṭ* tutuş, denetim, disiplin, kayıt < # *δbṭ* tutma, kontrol altına alma,

kaydetme < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, yakalamak, zaptetmek, zorla ele geçirmek → **zabit → zabıt/zapt-**

zabit < **Ar** *δābiṭ* 1. denetleyici, kontrol eden, 2. subay **Ar** *δabṭ* tutuş, denetim, disiplin, kayıt < # *δbṭ* tutma, kontrol altına alma, kaydetme < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, yakalamak, zaptetmek, zorla ele geçirmek → **zabit/zapt-**

Zahire < **Ar** *δahīra(t)* ambarda saklanan şey, hububat < **Ar** *δarra*(t) toz tanesi, partikül, < # *δrr* saçılma tuzla buz olma < **Akad** *zīru II, zirru* küçük > *zerzerru*, **Akad** *zerze(r)ru, zerzīru, zeruzeru, zirru* çok küçük < *zīru II* → **zerre**

*Nişanyan, 485 te kelimenin zerre kökünden geldiği gözünden

zahter 'kara kekik' < **Ar** *sa'tar, sa'ter* bir çeşit kekik < **Akad** *sataru(m), zataru, s/zateru* bir cins kekik

Zakir-Zakire öi Tanrının adını anarak tesbih çeken kimse. < **Ar** *zakir* < **Ar** *δikr* anma < # *δkr* < **Akad** *zakāru(m), saqāru(m), zaqāru* konuşmak, söylemek, demek → **zikir/zikr-**

zaman bir iş veya oluşum içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit, bir sürenin belirli bir parçası, belirlenmiş olan an, çağ, mevsim < # *zmn*, **Aze** *zaman*, **Özb** *zamon* < **Ar/Fa** *zemān,zaman* zaman < **OFa** *zamānak/jamanak*, **Sür** *zabna* < **Aram** *zmān*, zĕmanā, **İbr** *zmān*, zĕmān kader, şans, mevsim bayramı < **Akad** *simānu(m,) simannu*, **Asur** *simunu* doğru zaman, durum, mevsim, zaman *(i(na))simin* + zaman, ne zaman, -dığı zaman < **Akad** *(w)asāmu(m), usāmu* durum, yer ve zaman olarak uygun olmak ← **mevsim? müzmin, zangoç**

*__Akad__ *zūzā* zaman zaman, *azzūzâ*, < *zâzu(m)* ayırmak, dağıtmak, paylaştırmak

*Sami ve İran dillerinde ortaktır (Nişanyan 485).

zanaat < **Ar** *ṣanā'a(t)* işçilik, meslek, ustalık, el sanatı < # *ṣn'* yapma, el becerisi ile imal etme < **Akad** *za'ānu(m), zānu* süslenmiş, tezyin edilmiş olmak → **sanat**

zangoç <. **Erm** *jamgoç* kilisede çan çalan görevli < *jam* saat < (**OFa** *zamānak / jamanak)* + **Erm** *goç' çalan*, çağıran < **Erm** goç'el çağırmak < **Ar/Fa** *zemān,zaman* zaman, < **OFa** *zamānak / jamanak*, < **Aram** *zmān*, zĕmanā, **İbr** *zmān*, zĕmān kader, şans, mevsim bayramı < **Akad** *simānu(m,) simannu*, **Ass** *simunu* doğru zaman, durum, mevsim, zaman *(i(na))simin* + zaman, ne zaman, -dığı zaman < **Akad** *(w)asāmu(m), usāmu* durum, yer ve zaman olarak uygun olmak.

*?**Akad** *zūzā* zaman zaman, azzūzâ, < *zâzu(m)* ayırmak, dağıtmak, paylaştırmak

*Sami ve İran dillerinde ortaktır (Nişanyan 485) → **zaman**

Zap (suyu) Doğu Anadoluda Van ve Hakkâri illerinden geçen bir ırmak adı < **Ar** *Zabb* < **Akad** *za'ību(m)* ırmak adı (=Zāb) dere, çay kanal, suyolu, *Zap* Irmağının adı < **Akad** *zābu(m), zuâbum* erimek, çözülmek, akmak, dalgalanmak, kabarmak > **Yun** Ζαπάτας, **Bizans Yun** 'ο μικρός Ζάβας (Ho mikrós Zabás, küçük Zap) , 'ο μέγας Ζάβας (Ho mégas Zabás, büyük Zap), **Sür** *Zabha*, **İsp** *Zapata*, **İtal** *Zapata* → **izabe**

zaptiye < **Ar** = *(kuvve-i) zaptiye* polis gücü < **Ar** *δaptīye(t)* denetime ilişkin < **Ar** *δabt* tutuş, denetim, disiplin, kayıt < # *δbt* tutma, kontrol altına alma, kaydetme < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, yakalamak, zaptetmek, zorla ele geçirmek → **zabit/zapt-**

zapturapt < **Ar** *δapt ü rabt* zaptedip bağlama < **Ar** *δabt* tutuş, denetim, disiplin, kayıt < # *δbt* tutma, kontrol altına alma, kaydetme + *rapt* bağlama < **Akad** *ṣabātu(m)* tutmak, yakalamak, zaptetmek, zorla ele geçirmek → **zabit/zapt-**

zart < **Ar** *ḍrt* osurmak < **Akad** *ṣarādu(m), ṣarātu(m)* osurmak. **Tr** *zart* sesi genelde osuruk ya da benzeri bir sesi anlatmak için kullanılır. Yansımalı (onomatopeyo) bir ses olmalıdır ← **carta, zarta, zort**

zarta Ar *zarta* < **Akad** *ṣarātu(m), ṣarādu* osurmak, sürekli osurma, → **zart**

* *zartayı çekmek* (argoda) ölmek.

**zart* ve *zurt* kelimeleri yansımalı sesler oldukları için birçok dilde benzer seslerle ve aynı anlamda kullanılmış olmalıdırlar

zekât < **Ar** *zekā(t)* 1. artık (eski dil) 2. Müslümanlıkta her yıl servetten ödenen sadaka, zekât < # *zkw/zky* artma, çoğalma, zengin olma < **Aram** *zĕkūtā* suçluluktan kurtulma, günahsız olma (?) < **Akad** *zakūtu, zakuttu*, temizlik, arınmışlık, muafiyet, ayrı tutma < **Akad** *zakû(m) I* pak, temiz, saf < **Akad** *zakû(m) II* **Asur** *zaka'u(m)* temiz, parlak saf olmak

zeker erkeklik organı (**Osm**) < **Ar** *δakar*, < **Akad** *zikāru(m) zikru, zikkaru* erkek, erkeklik, erkeğe ait > **Ugar** *dkr (dakaru)*, **İbr** *zākār*, **Aram** *dahra* ← **müzekker**

*(Osm) *müzekker* (erkek cins), ,

***Akad** *zakkāru(m), zakrum* adam, erkek < *zikāru*.

***Akad** *zikāru(m) zikru, zikkāru* erkeklik organı

***Akad** *zaqāpu(m), saqāpu, zakāpu?* dikine koymak, yerleştirmek, dikmek, kurmak, ekmek *a/išqup* [(GIŠ.GUB], mezartaşı, kapı, heykel dikmek, (penis) dikilmek, yukarı doğru dikilmek, kalkmak

***Akad** *ziqqurātu(m)*, **Asur** *siqqurrutu, ziqratu* ziggurat, Mezopotamya'daki piramitlerin adı, kule tapınak < **Akad** *zaqāru, saqāru* yüksek yapmak, yüksek yapı, planlamak

*Ziggurat her nekadar Akadca *zaqāru'ya* bağlansa da *zakkāru(m)* < *ziqāru* (zeker, erkeklik organı) kelimeleri ile eş kökenli olmalıdır.

*Karş. **Süm** ZI (-d) kaldırmak, silmek? ZI(-G), taşımak, kaldırmak ?, ZI(-G) ayağa kaldırmak

zelil < **Ar** *ðelīl* düşkün < # *'ðll* < **Akad** *zilullû, sulilû, silullû*, derbeder, serseri, dağınık < ? **Süm** *zilulu* seyyar satıcı, serseri, derbeder, gezginci **Süm** zil + lú-ùlu, → **zül/züll-**

Zembil haşırdan örülmüş saplı torba < **Ar** *zenbīl* hasırdan örülmüş sepet < **Akad** *zabbīlu(m), zanbīllu* sepet < **Aram**

zencefil Zencefilgillerden, Hindistan ve Malezya'da yetişen, yaklaşık 100 cm yüksekliğinde, kamış görünümünde, çok yüksek ve otsu bir bitki (Zingiber officinale) < **Ar/Fa** *zencebīl* kökü baharat olarak kullanılan bir bitki, **OFa** **zengepīl* < ? **Akad** *zinzaru'u* bir ilaç, zencefil < **Hurr?**

*__Prak__ *smgabēra* **Sans** *srngavēram* boynuz-gövde.

*Batı dillerine **EYun** *zinziberis* biçiminde geçmiştir Karş. **Lat** *zinziber* **İng** *ginger* → **zincifre**

zenne Eskiden orta oyununda kadın rollerini oynayan erkek < **Fa** *zenne* kadın olmuş, kadın gibi < *zen* kadın? < **Ave** gēn-/gaini- < **HAvr** *g^{w}*en* kadın.

Karş. **Akad** *issu* (ya da *issutu*) pl. *i(s)sāte* kadın, eş?

Akad *sinništu(m), sinniltu, sinnissu,* (ya da issu?) **Boğ** *šinništu* kadın

Akad *zikar u sinniš* erkek ve kadın

zerre < **Ar** *ðarra*(t) toz tanesi, parçacık, < # *ðrr* saçılma tuzla buz olma < **Akad** *zerze(r)ru, zerzīru, zeruzeru, zirru* çok küçük < **Akad** *zīru II, zirru* küçük ← **mezra, zerre, zahire ziraat, zirai, zürriyet**

Zeynep öi, değerli taşlar, mücevherat (bkz. **ziynet**), Arap tarihçilerine göre Zeynep yahut Zebbo (Lat, Zenobia) (M.S. 266-273), Tedmür (Palmyra) devleti hükümdarı Üzeyne'nin M.S. 266 yılında öldürülmesiyle devletin yönetimini ele almış, Romalıların izni ile Mısır'ı da ele geçirerek hükümdarlığının sınırlarını genişletmiş, fakat sonra Romalılara karşı baş kaldırınca yenilgiye uğramıştı. Esir olarak gönderildiği Roma'da zekâsı ve güzelliğiyle herkesi kendisine hayran bırakmıştı (Gençosman (tarihsiz, s. 222) < **Ar** *Zeyneb* < # *ṣn'* yapma, el becerisi ile imal etme, süsleme < **Akad** *za'ānu(m), zānu* süslemek, bezemek; süslenmiş olmak → **sanat** → **zanaat**

zeytin < **Ar** *zaytūn* zeytin (taneleri) < **Ar** *zayt* zeytin **Akad** *za'ītu* zeytin < ? **Aram** *zeytā* > **İbr** *zayt*, **Fen** *zyt*, **İsp** *aceituna* ← **mezgit, zeytunī,**

*ayrıca **Akad** *serdu(m)* zeytin ağacı SÉ.ER.DU(.UM) (Eski Babil'de), *šaman serdu(m)* zeytin yağı

Hit GIŠ*ZERTUM* zeytin ağacı (Ertem 1974, s. 58, 67–68)

zeytuni zeytin renginde olan, yeşilin bir tonu < **Ar** *zaytūn* zeytin (taneleri)< **Ar** *zayt* zeytin **Akad** *za'ītu* zeytin < ? **Aram** *zeytā*, **İbr** *zayt,* **Fen** *zyt*, **İsp** *aceituna* zeytin → **zeytin**

zibil < **Ar** *zibil, zibli* < **Akad** *ziblu* atık madde, süprüntü, döküntü, çöp < ? **Akad** *zabālu(m) s/ṣabālu(m), zebēlu* taşımak, getirmek, teslim etmek > **İbr** *zäbäl* → **mezbele**

zift katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen, kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde, kara sakız < **Ar** *zift* zift, asfalt < **Akad** *ziptu* zift < **Aram** *zeptā* < # *zpt* bulama, macunlama, ziftle kaplama

ziggurat (Önasya arkeolojisinde teknik terim) **Akad** *ziqqurātu(m),* **Asur** *siqqurrutu, ziqratu* ziggurat, Mezopotamya'daki piramitlerin adı, kule tapınak < **Akad** *zaqāru, saqāru* yüksek yapmak, yüksek yapı, planlamak

*__karş. zeker__ maddesi

Karş. Süm ZI (-d) kaldırmak, silmek? ZI(-G), taşımak, kaldırmak? Ayağa kaldırmak

zikir/zikr- < **Ar** *δikr* anma < # δkr < **Akad** - *zakāru(m), saqāru(m), zaqāru* konuşmak, söylemek, demek ←**mezkûr, müzakere, tezekkür, tezkere, zakir, zikir, zikretmek**

zillet < **Ar** *δille(t)* düşkünlük, aşağılanma < # *δll* dişkün olma < **Akad** *zilullû, sulilû, silullû,* derbeder, serseri, dağınık < ? **Süm** *zilulu* `seyyar satıcı, serseri, derbeder,` (derisini) soymak, fena halde azarlamak, haşlamak, ? + `lú-ùlu`, → **zül/züll-**

zincifre (zencerf) kırmızı renkli doğal cıva sülfür. Kırmızı kurşun oksidin veya sülüğenin eski adı < **Ar/fa** *zancafr* civadan elde edilen kırmızı boya, sülüğen. **Aram** *zngūpr/sūngpr* < **Akad** *zinzaru'u* bir ilaç, zencefil < **Hurr?** → **zencefil**

*kökeni bir Hint veya Yakın Doğu dili olmalıdır. ***Krş.*** **EYun** *kinnabáris,* **İng** *cinnabar* zicifre

karş. < **Ar/Fa** *zancabīl* kökü baharat olarak kullanılan bir bitki, **OFa** **zengepīl* **Prak** *smgabēra* **Sans** *srngavēram* boynuz-gövde < **Akad** *zinzaru'u* bir ilaç, zencefil <**Hurr?**

*Batı dillerine **EYun** *zinzíberis* biçiminde geçmiştir Karş. **Lat** *zinziber* **İng** *ginger*

Zinnur öi nurlu, ışıklı, aydın < **Ar** *nūr* ışık (ayrıca özel isim) < *nwr* aydınlık olma, aydınlanma < **Akad** *nūru I,* ışık < **Akad** *nawāru(m), namāru,* aydınlık, parlak olmak → **nur**

ziraat < **Ar** *zirā'a(t)* tarım ziraat < **Ar** *δarra*(t) toz tanesi, parçacık, < # *δrr* saçılma tuzla buz olma <

Akad *zerze(r)ru, zerzīru, zeruzeru, zirru* çok küçük < **Akad** *zīru II, zirru* küçük → **zerre**

*karş. **Akad** *zarāqum* serpmek atmak, ekmek, *zarûm* saçmak, serpmek, atmak, savurmak, *zārum* harmancı, harman savuran

zirai tarımla ilgili, tarım –(s)i,< **Ar** < *δirāi* < **Ar** *δarra*(t) toz tanesi, parçacık < # *δrr* saçılma tuzla buz olma < **Akad** *zerze(r)ru, zerzīru, zeruzeru, zirru* çok küçük < **Akad** *zīru II, zirru* küçük → **zerre**

ziynet < **Ar** *zīne(t)* süsleme, süs eşyası < # *zyn* süsleme, bezeme < **Akad** *za'ānu(m), zānu* süslenmiş olmak, süslemek, bezeli olmak vb. → **sanat**

*__Aze__ *zinet*, **Fa** *zinat*, **Tat** *zinnet*

zort < **onom** yellenme sesi → **zart**

zufa (otu) < ? < **Akad** *zūpu* zufa otu veya güvey otu, mercanköşk < ? **Aram, Hit** *ZÛPU* yazılışı GIŠZU-U-PA zufa otu (Ertem, 106'da kelimenin kimilerince çördük veya zufa otu olarak nitelendiğini kendisinin de bu sözcüğün bir meyveyi temsil ettiğini belirtir.), **İng** Hyssop, **Lat** Hyssopus var. officinalis Kelimenin anlamı açık değildir.

züccaciye < **Ar** *zucācīya'* cam işleri yapılan ve satılan yer < *zücāc* cam < # *zcc* < **Aram** *zəgūg(t)ā* (# *zgg*) < **Akad** *zabzabgu* cama benzer şey, sır, şeffaf sır, **Ugar** *sbsg, spsg* **İbr** *zekhukhit*,

*Ayrıca **Akad** *zakukītum, zakakātu, zakukūtu*, cam gibi olan şey, cam, camdan yapılmış şey, belki bkz. *zakû(m)* II, **Asur** *zakā'u(m)*, berrak, saydam açık, aydınlık olmak, temiz, arı, saf sıvı veya metal

zül/züll- < **Ar** *δüll* horluk, düşkünlük, alçaklık < # *δll* düşkün olma < **Akad** *zilullû, sulilû, silullû*, derbeder, serseri, dağınık > ? **(EBa) Süm** *zilulu* seyyar satıcı, serseri, derbeder (zil, (derisini) soymak, fena halde azarlamak, haşlamak, ? + lú-ùlu, halk ← **zelil, zillet**

zümre < **Ar** *zumra(t)* insan grubu, küme < # *zmr* < **akad** *zumru(m),zurru, zu'ru* beden, vücut, kişi

zümrüt < **Ar/Fa** *zümürrüt/zumurrut* zümrüt, **Yun** σμαράγδος smaragdos, *zümrüt*, **Lat Vulg.** *Zmaragdus* – zümrüt < **Akad** *barraqtu-* zümrüt, yeşil feldspat < **Akad** *barāqu* parlamak, aydınlatmak > **İbr** *bareqet-* zümrüt, koyu yeşil beril, yeşil feldspat, **İng** *emerald*, **Fr** *émeraud* **İsp** *esmeralda* **İtal** *smeraldo*, **Fa** *zomorrod / zümürrüd*, **Aze** *zümrüd*, **Özb** *zumrat* → **bereket**
karş. Sans *marakata*

zürriyet < *δurriyā'* tohumlar < **Ar** *δarra*(t) toz tanesi, parçacık < # *δrr* saçılma tuzla buz olma < **Akad** *zerze(r)ru, zerzīru, zeruzeru, zirru* çok küçük < **Akad** *zīru II, zirru* küçük → **zerre**

İŞARET LİSTESİ

< >	Kelimenin kökünün geldiği yön
#	Semitik dillerden özellikle Arapça kök harfleri
→	Kelimenin kökeni
←	Bir kökten türemiş kelime ya da kelimelerin yönü
?	Tartışmalı veya kesin olmayan unsurlar
+	Bileşik kelimelerin ikinci ve daha sonraki unsurları
=	Farklı yazılışları veya söylenişleri bulunan ve aynı kökten gelen kelimeler
*	Not niteliğindeki açıklamaların başında kullanılır

KISALTMALAR

Akad	Akadca
Alm	Almanca
Ar	Arapça
Aram	Aramice
Asur	Asurca
Ave	Avesta Dili
Aze	Azerice
BAram	Batı Aramicesi
BSem	Batı Semitik Diller
Bkz.	Bakınız
Bulg	Bulgarca
Cen	(İtalyancanın) Cenova lehçesi
çocd	çocuk dili
EBa	Eski Babil
EFa	Eski Farsça
EFr	Eski Fransızca
Emıs	Eski Mısır Dili
Erm	Ermenice
EYun	Eski Yunanca
Fa	Farsça
Fr	Fransızca
Fen	Fenike dili
Gür	Gürcüce
Hind	Hindi
Hit	Hititçe
İn.Lat	İncil Latincesi
İbr	İbranice
İng	İngilizce
İtal	İtalyanca
İsp	İspanyolca
Kırg	Kırgızca
Karş.	Karşılaştırınız
Kel	Keldanice
KlAr	Klasik Arapça
Kürt	Kürtçe
M.Ö.	Milattan önce
M.S.	Milattan sonra
OFa	Orta Farsça
OLat	Orta Latince
Lat	Latince
Öi	Özel isim
Örn/örn.	Örneğin
Özb	Özbekçe
Port	Portekizce
Prak	Praktit (Pali) dili
Rus	Rusça
Saba	Sabai (Eski Yemence)
Sans	Sanskritçe
Sırp	Sırpça
Süm	Sümerce
Süry	Süryanice
şiir.	şiirsel (şiirde)
Tac	Tacikçe
Tat	Tatarca
Urdu	Urduca
vb.	ve benzerleri
vs.	vesaire
yörs	yörese
YLat	Yeni Latince
YT	Yeni Türkçe
Yun	Yunanca
Yy.	Yüzyıl

KAYNAKÇA

AYDIN 2002 N. Aydın, **Akadca Dilbilgisi**, Antalya

AYDIN 2000 N.Aydın, **Sümerce Dilbilgisi**, Antalya

AYDIN 2001 N:Aydın, **Sümerce ve Akadca İşaret Listesi** Antalya,

BLACK vd. 1999 Black Jeremy; George Andrew; Postgate Nicholas, **A Concise Dictionay of Akkadian**, Wiesbaden

CEBESOY 1995 S.Cebesoy, "*Kapadokya tabletlerinde geçen dokuma ürünleri*" **Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1994 Yıllığı** s.164–188 Ankara

CHANTREINE 1970, 74, 77 P.Chantreine, **Dictionnaire etymologique de la langue grecque** (Historie des mots) Paris

CORRIENTE 2003 F.Corriente, **Diccionario de Arabismos y voces afines en Iberroromance**, Madrid

DE MOOR 1945, Johannes De Moor, C.; "*Frustula Ugaritica*" **JNES** XXIII, no 1, s.355-365

--------1945 Diccionario Griego-Éspanol, Burgos, Madrid.

DİLAÇAR 1968 Dilâçar A. **Dil, Diller ve Dilcilik**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı: 263, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara

--------1989 **Duden Etymologie**; Das Herkunstwörterbuch der Detschen Sprache, ed. Günter Drosdowski, Duden Band 7, Manheim, Leipzig

DONBAZ 2006 V.Donmaz, "*Some Rarely Attested Old Assyrian Onomastics from the Unpublished Sources*" s. 274–279 **Hayat Erkanal'a Armağan, Kültürlerin Yansıması**, Homer Kitabevi, İstanbul

EREN 1999 H.Eren, **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Ankara

ERTEM 1974 H.Ertem, **Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Florası**, TTK Yay. Ankara

EYÜBOĞLU 1998 İ.Z.Eyüboğlu, **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Sosyal Yayınları, İstanbul

FAURE 2002 R.Faure, **Diccionario de nombres**

	propios, Espasa yayınları, Madrid
GENÇOSMAN	K.Z.Gençosman, **Ansiklopedik Türk İsimleri Sözlüğü**, Tempo Yayınları, İstanbul (tarihsiz)
GREPPIN 1991	J.A.C.Greppin,"*The survial of ancient Anatolian and Mesopotamian vocabulary untıl the present*" **JNES** 50 no 3 s. 203–207
HARRASSOWITS 1965-67	O.Harrassowits, **Akkadische Handwörterbuch**, Wiesbaden
HEIDEL 1948	A Heidel, "*The meaning of mummu in Akkadian literature*"**JNES** VII s. 98–105
KAHANE 1988	R.Kahane & Henry; Tietze, Andreas, **The lingua franca in Levant, Turkish Nautical Terms of Italian and Greek Origin**, ABC Kitabevi, İstanbul – Ankara – İzmir 1
KOÇAK 1977	Koçak İnci, **Araplarda ve Akkadlarda Kutsal Değerlerle Bağıntılı Şahıs Adlarının ve Tanrı Sıfatlarının Karşılaştırılması (İslâmiyetten önce)**, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı, Basılmamış Doçentlik Tezi, Ankara,
--------2003	**Dizionario Etimologico** Rusconilibri. Genova
KOÇAK 1973	Koçak İnci, **Arapça ve Akkadca'da Nominal - Verbal Formlar ve Cümle Kuruluşları Mukayesesi**, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyati, Doktora Tezi, Ankara
KOÇAK 1996	Koçak İnci; "*Araplarda Arapça olmayan bazı kişi adları*", **Doğu Dilleri** Cilt V, Sayı: 3, s. 1-13 Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara
NİŞANYAN 2002	Nişanyan Sevan, **Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü**, 1. basım, Adam Yayınları, İstanbul
NİŞANYAN 2007	Nişanyan Sevan, **Sözlerin Soyağacı,**

	Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü, Genişletilmiş ve gözden geçirilmiş 3. basım, Adam Yayınları, İstanbul
OĞUZ 1976-2005	Oğuz Burhan, **Türkiye Halkının Kültür Kökenleri**, 1–5 Cilt, Anadolu Aydınlanma Vakfı / Kültür Dizisi, İstanbul 1976–2005
OPPENHEIM vd. 1973	A. Leo Oppenheim, Miguel Civil, **The Oriental İnstitute of University of Chicago The Assyrian Dictionary**, Chicago, İllinois U.S.A.; Glückstadt, Germany
POKORNY (1959) 2005	Pokorny, Julius **Indogermaniseches Etymologisches Wörterbuch,** iki cilt, A. Franke Verlag, Tübingen - Basel
ROBERTS vd. 1997	Roberts, A. Edward; Bárbara Pastor **Diccionario Etimológico Indoeuropeo de la lengua Española,** Alianza Diccionarius, Madrid
SİNANOĞLU 1953	Sinanoğlu Suat, **Kelimelerin Etymonu Esas Tutularak Tertiplenen Yunanca – Türkçe Sözlük**, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları No 78 Klâsik Filoloji Bölümü No. 5 Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara
TIZETZE 2002	Tietze Andreas, **Tarihi ve Etimolojik T ürkiye Türkçesi Lugatı, I**. Cilt, A-E, İstanbul, Wien
TOSUN vd. 1981	Tosun Mebrure, Kadriye Yalvaç **Sumer Dili ve Grameri, I. cilt, Sumerce'den Örnekler,** Türk Tarih Kurumu Yayınları, VI. Dizi, Sa. 21, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara
TUĞLACI 1972	Tuğlacı, Pars **Okyanus Ansiklopedik Sözlük I** - IX, Pars Yayınları, Sözlük Dizisi: 8, İstanbul
WORD 1961	Word, William A; "*Comparative Studies in Egyptian and Ugaritic*" **JNES** XX, s.31–41
ZAMUDIO 2002	Zamudio, Rafaele Jiménez: **Antología de Textos Acadios**, Madrid

İNTERNET KAYNAKLARI

"http://www.hakkari.gov.tr

----, Dizionario Etimologico Online 2004, Vocabolario Etimologico della lingua İtaliana'
www.etimo.it

Militarev, Alexander: Semitic Etymology
http://starling.rinet.ru/cgi-bin/main.cgi?root=config ,

Nişanyan, Sevan: Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü, (kitabı da mevcut olan güncelleştirilmiş internet sayfası, 2007)
http://www.nisanyan.com/sozluk/default.asp

Rajki, Andras: Arabian Etymological Dictionary 2002,
http://www.freeweb.hu/etymological/AEDweb.htm

Ryan, Patric. C: Sumerian Glossary (1) 2005
http://www.geocities.com/proto-language/SumerianGlossary.htm#N

Sürüm No: 1.0 Farabi
http://www.sevde.de/BuyukTurkceSozluk.pdf

The Sumerians, Part 1
http://mysite.verizon.net/vzeehbro/id7.html Chapter 3